

-Yusu a -ti, -te
LUKU
-mo -bi, ε nu la 'a 'cicru

-Ti -ko -ti Luku, ε 'cru 'cricen -bu

¹⁻² -Na 'wio Teofilu. -Ko 'a yiyie, -ε mo, 'ki 'ne-a mu 'nyi, -tebli -huohu mu 'lu -mo, 'ki 'u -Yusu 'Kisu a -ta'. -Tebli a 'mu, -ε mu la 'lu -mo, nyibli -huohu 'ye la□a ni, 'u -heε la nyibli -mu', 'ki bu pu Nyisva a □haantitie, 'u ne la□a -mo le, 'ki 'u nyibli yi. ε ko nyibli -huohu -bi, 'u yi□i 'cru, □wi yi, -te nyibli a 'mu, -u 'ye la -tebli a 'mu, u nu la 'a hihla.

³ 'A -ti, 'na 'mumu, 'n 'beti ni, -te -tebli a 'mu, ε nu la 'lu-momumuo, keε 'u 'a -wlu□tutuo 'yie bu. -Te 'n 'beti -ni, -ε -bi 'n 'ye□e ni, -ε mo, ε noo 'u le, -tebli a 'mu, -te ε nu yrekukele ko, -te ε nu 'lu-momumuo, □bu 'cru -mu Teofilu -mo, -mo nyiblo gbagbu, 'mu□u -mo le na.

⁴ 'N ni□e ni, toole -mu', u too -mu, □mu□u yru, -ε mo, ε mo -ti a -teε □ni. -ε -bi de, 'n 'cru, no-bu:

-Te Nyisva a lelenyo hla la Saan Batisi a kuko-ti

⁵ Ti -ko 'yri Helodu mo la Sudeblugba a 'kiun, ε ko la Nyisva a -cohlonpinyo* □du. 'A 'nyre mo Sakali. 'Ki ε ni la 'li -cohlonpinyu a □tumu -bi 'nyi, -u ni -kuan le, 'ki 'li Nyisva a 'kagbau bu, 'ki 'li Jrusredu 'kwli. □Tumu a 'mu, u mo la -cohlonpinyo Abia a □tumu □ni. Sakali a nuqba,

'a 'nyre mo Elisabeti. 'Ki e ko 'li -cohlunpinyo Ayro a tugba 'kwli.

⁶ Sakali ko Elisabeti a 'mu 'hwen-, u 'sii la 'u yi, 'ki 'u Nyisua ye', ko, 'u tui la 'u Nyisua a tete a pepe 'u -tee, 'ki 'li 'waa wli a pepe ki.

⁷ Kee, u 'yi la 'yu -ko, -e nuo, Elisabeti 'ye la 'yukode, 'ti- u ni 'hwen a 'mu, u ku la ni diaki.

⁸ -Nyrowo du 'ki, -e -bi Abia a tugba a ti nyre 'u ni, 'ki bu nu -cohlunpi-kwan*, 'ki 'li Nyisua a 'kagbau bu. E no- nuo, Sakali, 'e yi -cohlun pi, 'ki 'u Nyisua ye',

⁹ wi yi, -te -cohlunpinyo ni e le, tumu -bi a ti 'bu nyre 'u, 'u pi 'wla, -cohlunpinyo -mu', 'wla yi di, no- pu e 'li Nyisua a 'kagbau bu, -e di e nu, e 'mu hinhrunpu-tebli nu, e 'mu -cohlun pi, 'ki 'u Nyisua ye'. Sakali a 'mu, no- 'wla -di, 'ki bu pa 'li Nyisua a 'kagbau bu, e 'mu hinhrunpu-tebli a -cohlun pi.

¹⁰ Ti -ko 'yri e tu -cohlun a pipie -wlu, 'ki nyibli -huchui 'wle 'u -patu' bu, 'u de Nyisua.

¹¹ Sakali bu yi 'ki -cohlun ni pi, 'ki 'li Nyisua a 'kagbau bu, -e -bi Nyisua a lelenyo 'hru 'u 'hu. 'Ki e ni 'u -te -mu', Sakali yi 'u -cohlun -pii -ni a diidekubia ki.

¹² -Te Sakali a 'mu, e 'ye e, -e -bi e ta 'u bu, huannu 'e -tua 'a nunuo.

¹³ Kee Nyisua a lelenyo lee ne ni: «Sakali, nu 'pie 'li huannu, -e nuo, Nyisua wen -na lenyaawin ki. -Na nugba Elisabeti di koo -mu 'yu nyibeyu le. 'Yu a 'mu, tue Saannyre.

¹⁴ 'Ba ko 'yu a 'mu, -di ko plo a bleele diaki, ko, nyibli -huchui di nu dodo.

15 Ε di -he nyiblo gbagbu, 'ki 'li Nyɨsua 'yi. Ε 'yi yi -bleε -ni, bu 'na nɔ, mɔ, ε 'yi yi -bleε -ni -we, bu 'na 'a -ne kɨkɨlanyɔ ɔɔɔ. Nyɨsua a -Hihiu* di ni 'uɔɔ ke', 'ti- ε 'mu -kue -ni.

16 Ε diɔe 'ni nu, Yisraekue -huɔhuɔ 'mu Kɔkɔnyɔ Nyɨsua ɔɔwɔ yi -kuo -ni de.

17 -Te Nyɨsua a winwɔn-hanyɔ Eli nu la 'kli a kɨnɨni, kɔ, -te 'a 'kɔ ni la 'mu, ke- ε di 'mu ni -we, ε 'mu nyibli -lee -ni, -ε mɔ, Wanyɔ -mu', Nyɨsua pɔ la le, ε di la 'a dakɔ yi ya, ε di 'ni di. Ε diɔe 'ni nu, Nyɨsua a dakɔ a 'mu, u 'mu -mɔ -we, 'ti- Wanyɔ a 'mu, ε mu di. Ε diɔe 'ni nu, 'baɨu kɔ 'waa 'yonu 'hɨen-, u 'mu win' le 'wɨnwɨn -ni, ε 'muɔɔ nu -we, nyibli -mu', -u 'ye ni ɔtuu 'u Nyɨsua 'u, u 'mu ɔtɔ kɔ, 'ti- u 'mu Nyɨsua ɔɔwɔ yi -kuo -ni.»

18 'Ti- Nyɨsua a lɨlenyɔ a 'mu, ε 'mu -yre, -ε -bɨ ke- Sakali pɨɔ yi: «-Bi' 'n di 'a yiyie nu, -ε mɔ, -ti a 'mu, -hla, ε mɔ ɔhan-ti ɔnɔ 'li? -ε nuɔo, 'n kɔ 'na nuɔba 'hɨen-, -a -we 'yi.»

19 -Ε -bɨ Nyɨsua a lɨlenyɔ ɔtuɔo ɔwɔn, ε wen: «'Na 'nyre mɔ Gabriele. 'Ki 'n 'cibi 'u Nyɨsua 'huɔ, 'ni ni 'a -kɔan. Nɔ- le 'ne- 'mu -mu -mɔ, 'ki ɔbu pɔ -mu ɔhaantitɨ -bɔ.

20 Kee, ɔyi 'na win ɔhaan-ti -pɔ. Nɔ- diɔe nu, 'ki -ni 'ye ni di 'plele ni yi, ε 'muɔɔ gba -gbagba, -ti -bɔ, 'n -hla, ε 'mu -nue -ni, ti -mu', Nyɨsua di 'uɔɔ -hua -ni.»

21 Ti ni -do a 'mu -kɔ 'yri Nyɨsua a lɨlenyɔ kɔ Sakali 'hɨen-, u pɨpɨ win wɔn ble, nyibli -huɔhuɔ ɔwle 'u -patu' bu, 'u yi Sakali -ple, 'ε keε ɔnu le, -te ε -nu, 'ε -wɨn 'li Nyɨsua a 'kagbau bu.

22 'Ti- ε 'mu 'hri, ε 'yi 'li nyibli a -mɔhleele 'li

-wε. Dabui ni -do, ε pi, 'ε 'yi 'li 'pupule -wε. Ε nɔ-nuɔ, nyibli 'u yruɔ, -ε mɔ, ε 'ye ɔdedede, -ε mu 'lu -mɔ, 'ki 'li Nyɔsua a 'kagbau bu.

²³ -Tε dε a 'mu, ε -hi, ε nu 'u -nyɔwɔ gbi -bi, -ε diɔe nu, -kuan -mu', ε bleε yi bu nu, 'ki 'li Nyɔsua a 'kagbau bu, ε 'muɔv -mɔ -wε. -Tε 'a -nyɔwɔ a 'mu, ε -yɔrε 'lu, -ε -bi ε mu 'li 'waa 'dɔɔ 'kwli.

²⁴ Ti gbi bu -hi, -ε -bi 'a nuɔgba Elisabeti ni 'kwli. Ε 'ni 'hriɔi li, -ε diɔe nu, nyibli 'ni ɔhaɔa 'ye, 'ε nu ɔhɔnpɔi ni ɔhun. Kε- ε pi:

²⁵ «Nyɔsua pu 'na -ti ɔwli -mɔ lε, 'ε nuɔɔ, 'ki nyibli 'ye ni di 'mu ni 'caa -ni de, 'ki ɔbu 'ye ni di 'yu ni kɔ a -ti.»

-Tε Nyɔsua a lelenyɔ le la Mari, -ε mɔ, ε di kɔ la 'yu, -ε kɔ 'nyɔrε -mɔ -Yusu

²⁶ -Tε Elisabeti a 'kwli kɔ ɔhɔnpɔi ni ɔhlon-do, -ε -bi Nyɔsua tε 'a lelenyɔ Gabriε bu, 'ki bu mu la 'li Galilebluɔgba a 'dɔɔ -bi 'kwli, -ε kɔ 'nyɔrε -mɔ Nasaleti.

²⁷ 'Dɔɔ a 'mu 'kwli, 'ki 'yu nyɔɔyu ɔɔv ni 'li. 'A 'nyɔrε mɔ Mari. Ε 'yi nyɔbede -yi. Kεε, nyɔbeyu ɔɔv ni 'u, 'u dεε ɔne Sosefu. 'A 'baɔ gbagbu, nɔ-mɔ la bodɔɔ Dafidi. Sosefu a 'mu, nɔ- diɔe kɔ. -ε -bi Mari a 'mu, nɔ- kɔ -mɔ Nyɔsua tε la 'li 'a lelenyɔ.

²⁸ -Tε ε pa 'li Mari a -tε, -ε -bi ε wen: «Mari, -mɔ 'n -yε. Kɔ plɔ a bleelε. -Mɔ -bu Kɔkɔnyɔ Nyɔsua -ha, 'ki 'u 'a -kuan a -ta'. Ε ɔtui -mu 'yie.»

²⁹ 'Ti- ε 'mu wuntɔbɔv a 'mu 'wɔn mɔ mu, -ε -bi ε 'ta 'u bu, 'ε -tua 'lule-hihie, dε- wuntɔbɔv a 'mu, bu di 'nyɔrε ɔhen.

30 -E -bi Nyɩsua a lelenyɔ yɩɩ 'ni -lee -ni, ε wen: «Mari, ɩni 'pie 'li huannu. Nyɩsua tɔε -mu 'a nuɛε yɩ.

31 Ε nɔ- mɔ, -di ni 'kwli, ɩmu 'yu nyɩbeyu kɔ. 'Yu a 'mu, -di kɔ, -di daa ɩne -Yusu.

32 Ε di kɔ -ti a 'yi'buɩɩ, ε kɔ, ε di mɔ -Ti'yi'buanyɩsua a 'Yu, 'ti- Kɔkɔnyɔ Nyɩsua a ɩgbetu, ε diɩe 'ni nu, 'yu a 'mu, ε 'mu bodiɔ -he, ɩwi yɩ, -te 'a 'baɩ gbagbu bodiɔ Dafidi ni la 'mu.

33 Ε di mɔ Yisraekue a bodiɔ, -te ti te yɩ bu. 'A bodiɔde 'yɩ 'liɩ 'li -we, bu kɔ 'lu-yreεε.»

34 -E -bi Mari wen: «-Te 'n 'yɩ nyɩbede -yi, -bi' 'n -we 'li ɩbu nu 'ki 'kwli a ni nu 'li?»

35 -E -bi Nyɩsua a lelenyɔ wen: «Nyɩsua a -Hihiu* di 'li -mu 'ni ɩti -ni. -Ti'yi'buanyɩsua a ɩgbetu, ε di ni -tuo ki, 'ti- 'a 'klɩ 'muɩ nu, 'ki 'li wlɔnlemaade 'kwli, ɩmu 'kwli ni. Nɔ- kɔ -ti 'yu a 'mu, -di kɔ, Nyɩsua diɩe 'ni -ha, 'ki 'u 'a -kuan a -ta', kɔ, ε di mɔ Nyɩsua a 'Yu.

36 'Ye ke, -na 'diayɩ nyɔyɩ Elisabetɩ, ɩhan-tɩ, 'ε -we 'yi, keε, -te ε ni mɔ 'kwli, 'a ɩhɔnpɩ ni ɩhlon-do a ɩhɔnpɩ, nɔ- -bu, keε, -tonyibli wen 'ni, ε 'yɩ la 'yukode.

37 Keε, 'a -ne ɩdedede, Nyɩsua -we 'li bu nuɩ ni.»

38 -E -bi Mari wen: «-Aa, 'mɔ Kɔkɔnyɔ Nyɩsua a -kuannunugba ɩniɔ. De -bu, ε -huε, 'na 'mumu, 'n -huεɩε ni -we. -Te -nu 'pɩple, ke- bu nu 'lu-mɔmumu.» -E -bi Nyɩsua a lelenyɔ a 'mu, ε mu ni.

-Te Mari mu la 'li Elisabetɩ -mɔ

39 Ti ni -do a 'mu 'yri, -ε -bi Mari bi 'hru wlɔn, 'ε 'kɩka -ni, 'ε mu 'li 'diɔ -mu' -kɔ 'kwli Sakali kɔ

Elisabeti 'hwen-, u 'ti 'li. 'Dio a 'mu, 'ki e ni 'li Sudeblugba a dugbu 'nyi.

⁴⁰ -Te e nyre 'li, 'ki e pa 'li Sakali a 'kayu bu, 'e pu Elisabeti 'wio.

⁴¹ Ti ni -do a ti 'yri, 'ti- Elisabeti 'mu Mari a win 'win, -e -bi 'a 'yu -mu', -e ni 'li□i 'kwli, e -tua susue, Nyisua a -Hihiu* 'e bi 'u Elisabeti ke', 'e nu□o,

⁴² 'e 'yaa 'li win, e wen: «Nyisua nu -mu □haande -mo, 'e -hi 'u nugbu a pepe 'u, ko, 'yu -bu, -di ko, e 'mu□u □haande -mo nu -we.

⁴³ 'Mo -bu, -e 'yi nyiblo □du 'pa-, 'ti- 'na Kukonyo a 'dii, bu di 'ne- 'na 'kayu bu di, e kee 'mu le.

⁴⁴ 'Ye ke, -te -pa 'kayu bu, 'ti- 'mu -na win 'win, do do nu□o ni, 'yu -bu, -e ni 'li 'mu 'kwli, 'e -tua susue.

⁴⁵ De a 'mu, Nyisua pu la le, e di la nu, -kuo □ne □wlu yi, -e mo, e di□e 'ni nu. No- nu□o, □ni ko plo a bleele.»

-Te Mari pu la Nyisua 'nyre le, 'ki 'li -wla a bible 'kwli

⁴⁶ -E -bi Mari wen:
«'Ki 'li 'na □wlu a pepe ki,
'n 'bue Kukonyo a -ti 'yi.

⁴⁷ 'N ko plo a bleele, 'ki 'u Nyisua a -ta',
-e mo 'na Wanyo,

⁴⁸ -e nu□o, 'mo -bu, -e mo 'a -kuannunyo,
'ye □bu 'n 'yi nyiblo □du 'pa-,
e pu 'na -ti □wli -mo le.

'E mo □han-ti, ke ke 'ki mo bu,
nyibli a □hrin a □hrin di□e 'ni hla,
-e mo, 'mo -mo nugba -mu', -e ko plo a bleele,

49 -ε nu□o, 'Klukuunuyisua nu 'mu □haan-tebli
gbagbi -mo.

No- mo Nyisua.

50 Nyibli a □hrin a □hrin -mu', -u yi□i pie,
'ti-, -u □tui 'u□u, ε di yru 'waa nyaɪ.

51 Ε ko 'kɪ, 'kɪ bu nu -tebli gbagbi:

Nyibli -mu', -u 'yaa 'lɪ 'waa dɔnu,

Nyisua -gba □nu ɛ.

52 'Kunpu ko bodɔpu 'hɛn-, ε -ha □nu gbatɪ klɛ,
kɛɛ, nyibli -mu', -u 'yi nyibli □du 'pa-,

u nu- ε pu gbatɪ klɛ.

53 Nyibli -mu', 'kanu ni,

ε -ha 'lɪ □haan-tebli, 'ε -nyi □nu□u.

Dekonyibli -mo -bi, ε -ha □nu -tebli a pepe □jɛ,
'ε bla □nu ɛ.

54-55 'Ti-, 'ε lee la -aan 'banu,

-ε mo, ε di nu la 'a dako Yisraekue □haande -mo,
-te 'klo te yi bu.

Ke- ε nu la Abrahamu ko 'a 'yonu a 'yonu a leele.

'Lɪpuude a 'mu, ε 'yi□i -mo -hru,

'ε dii nɛ 'a dako ki.»

Ke- Mari nu Nyisua a 'nyɛ a lepupu.

56 -Te de a 'mu, ε -hi, ti Mari -hi 'lɪ Elisabetɪ -mo,
ε -we 'lɪ □hɔnpɔɪ ni ta ni, 'ti- 'ε □hɔn -mo, 'ε mu
'lɪ 'a 'dɔ 'kwɪ.

-Te u ko la Saan Batisɪ

57 Ti -mu' -ko 'yri, Elisabetɪ di 'u □gblaa -ni, ε
nyɛ 'u ni, 'ε ko 'yu nyɛhɔn.

58 'Waa 'dɔ a nyibli ko 'a □tugba a nyibli 'wɪn
ni, -ε mo, Nyisua yru 'a nyaɪ ni, 'ε nu□o □haande
gbagbu -mo. No- nu□o, ε ko □nu 'hɛn-, 'u bibi
ki, 'u ni dɔdu.

59 -Te 'yu kɔ 'wee, -ε -bɪ v di nɪ, -ε di□e nu, v 'mɔ□v yɪ 'bɛ. -ε -bɪ v -hʋɛ bʋ □tue□e 'a 'baɪ Sakali a 'nyɛ.

60 Kεε, -ε -bɪ 'a 'dii wɛn: «'Uɔn-, 'a 'nyɛ mɔ Saan.»

61 -ε -bɪ nyibli -mʋ', -v nɪ -tuo kɪ, v wɛn: «De- kɔ 'kɪ Saannyɛ 'lɪ, -ε nu□o, nyiblo □dʋ 'yɪ 'lɪ -na □tugba 'kwli -nɪ, -bʋ kɔ Saannyɛ?»

62 'v pʋ dabʋ, 'v 'beti 'a 'baɪ Sakali, 'nyɛ ε -hʋɛ bʋ □tue 'a 'yu.

63 -ε -bɪ Sakali a 'mʋ, ε -hʋa 'plankɪbɪa gbe, v -wɛ 'lɪ bʋ 'crɪ 'v kɪ. -Te v -nyɪ □nɛ□ε, -ε -bɪ ε 'crɪ 'v: «'A 'nyɛ mɔ Saan.»

64 -Te nyibli -hre dɛ a 'mʋ, ε 'crɪ, -ε -bɪ ε kεε 'waa pɛpɛ lɛ. Ti nɪ -do a ti 'yri, Sakali a mɛ □wɛ nɪ, 'ε -tʋa 'pʋplɛ, 'ε 'yaa 'lɪ win, 'ε -tʋa Nyɪsʋa a 'nyɛlɛpʋpʋ.

65 De a 'mʋ, -ε mu 'lu -mɔ, ε kεε 'waa 'dɪɔ a nyibli lɛ, kɔ, nyibli -mʋ', -v -hɔn 'lɪ Sudeblugba a dʋgbɪ 'nyɪ, 'v nɛ□ε -mɔ lɛ.

66 Nyibli a pɛpɛ, -v yɪ 'wɪn, v yɪ -hie□e 'lu -mɔ lɛ, v wɛn: «'Yɪ gbe -bʋ, ε di -hɛ nyiblo gbagbʋ.» ε mɔ □han-tɪ, Nyɪsʋa a 'mʋ, nɔ- □tui□e 'yie.

Sakali, nɔ- yɪ la Nyɪsʋa a win wɔn -hɛ, 'kɪ 'v -kʋan -mʋ', Saan Batisɪ di la nu a -ta'

67 -Te dɛ a 'mʋ, ε -hi, -ε -bɪ 'yu a 'mʋ, 'a 'baɪ Sakali, Nyɪsʋa a -Hihɪu* bi 'v□v ke', Sakali a 'mʋ 'ε -tʋa Nyɪsʋa a win a wɔn-hɪhɪɛ, ε wɛn:

68 «Nyibli a pɛpɛ, bʋ pʋ -aan Kɔkɔnyɔ,

-ε mɔ Yisraekʋɛ a Nyɪsʋa 'nyɛ lɛ,

-ε nu□o, -a mʋ -bʋ, -v mɔ 'a dako,

ε kɔ 'lɪ -aan dɛ -mɔ.

ε nɔ- nu□o, 'ε di -a mʋ □gblɛ -mɔ.

- 69 'Kɪ 'lɪ 'a -kʷannunɔ bodɔ Dafidɪ a 'yonʊ a
 'yonʊ 'nyɪ,
 ɛ -ha 'lɪ Wanyɔ, -ɛ nɪ 'klɪ kɪ, 'ɛ ya -a mɔɔ yɪ.
- 70 -Tɪ a 'mʊ, 'a winwɔn-hanyʊ* hla laɔ a nɪ,
 ti -hi la a ti 'yri.
- 71 Wanyɔ a 'mʊ, ɛ nɔ- di 'lɪ -a mʊ nyibli -mʊ',
 -ʊ -wɛn -a mʊ yɪ, kɔ, -ʊ yraa nɛ -a mʊ a 'klɪ
 bʊ -ha.
- 72 ɛ yru -aan 'baɪnʊ a nyaɪ, ɛ kɔ, 'yri -mʊ',
 ɛ ɔtu la, ɛ kɔ -aan 'baɪnʊ 'hʊɛn-,
 ɛ ɔtui 'bʊ nɪ.
- 73 ɛ 'sʊʊ laɔ a nɪ, 'kɪ 'ʊ -aan 'baɪ Abrahamʊ ye',
- 74 -ɛ mɔ, ɛ di -a mʊ 'nɪ ɔgble,
 'kɪ 'lɪ -aan yraanyibli a 'klɪ bʊ,
 -ɛ diɔe nu, ɔba yɪ 'a -kʷan nɪ ni, -a 'nɪ ɔha hʊannʊ
 pie,
- 75 kɔ, -a 'mʊ 'a -kʷan nu -tɛɛ,
 ti a pɛpɛ, -a di 'nɛ- 'klɔ kɪ -hi,
 ɔwɪ yɪ, nyibli -mʊ', ɛ kɔɔ win kɪ.
- 76 -Mɔ -bʊ, -ɛ mɔ 'na 'yʊ gbe, ʊ di daa -mʊ
 -Tɪ 'yɪ'buanyɪsʊa a winwɔn-hanyɔ,
 -ɛ nuɔ, -mɔ di 'hru 'nyɛɛ -nɪ, ɔmʊ 'hru yɪ kla,
 -tonyibli a ɔwɪ 'mʊ -mɔ -wɛ,
 'tɪ- Kɔkɔnyɔ a 'mʊ, ɛ 'mʊ di,
- 77 ɔmʊ Nyɪsʊa a dako -lee -nɪ, -ɛ mɔ,
 Nyɪsʊa di 'wʊwla 'waa -tebli 'kukui, ɛ 'mʊ
 ɔnu wa,
- 78 -ɛ nuɔ, Nyɪsʊa a ɔwɪ nɔ yɪ, ɛ kɔ,
 'ɛ yruɪ nyibli a nyaɪ.
 ɛ yɪ -nyɪ -a mʊ -nyrɛ, -ɛ -hʊɛn 'lɪ yakɔ 'kwli,
- 79 -nyrɛ a 'mʊ, ɛ 'mʊɔ nɪ, nyibli -mʊ',
 -ʊ nɪ 'lɪ halɔ 'nyɪ,
 ɛ kɔ, -ʊ yɪ 'kɔkʊʊ a hʊannʊ pie,

υ 'mυ λε yru,
ε 'mυ□υ nu -we, kυbωweenλε 'mυ 'ne- -a mυ 'nyl
nι.»

Ε nω- mω Sakali a -wla a win.

⁸⁰ 'Yu a 'mυ, -ε mω Saan, ε kui nι. 'A Nytsua a
nυεε yι bii la kle. -Te ε -ku 'kι, 'kι ε 'ti 'lι -tιte
-mυ', nyibli 'yι 'lι 'ti. 'Kι ε nι 'lι -nιnι, ti 'ε nyre
'υ, 'kι bυ -twa 'a -kwan a nunuo, 'kι 'lι Yisraekυε
'nyl.

2

*-Te Mari kω la -Yusu, 'kι 'lι Betelemυdιω 'kwli
(Matie 1.18-25)*

¹ Ti a 'mυ 'yri, Romakυε a 'kιn gbagbυ -bι nι
la 'υ. 'A 'nyre mω Ogusι. 'Kιn Ogusι a 'mυ, ε nω-
mω la Romakυε a 'blυgbι a pεpe a 'kιn gbagbυ.
-Nyrcωω □dυ, 'ε lee ne 'a -kwanunuyibli, 'kι bυ
-hre la 'a 'blυgbι a nyibli a pεpe, ε wen: «'A -ne
nyiblo 'bυ nι 'υ, bυ mu 'lι 'a dιωνυ a 'dιω 'kwli, 'kι
υ di 'lι□ι 'lι -hree -nι.»

² Nyibli-hrede a 'mυ, ε mω la 'a yι-hede □nιω.
Ti a 'mυ 'yri, nyiblo -bυ, -ε mω Kiliniusι, ε nω- mω
la Siliblυgba a -gulonuma.

³ Ε nω- nu□o, 'a -ne nyiblo 'bυ nι 'υ, 'ε mi 'lι 'a
dιωνυ a 'dιω 'kwli, -ε di□e nu, υ 'mυ 'lι□ι 'lι -hree
-nι.

⁴⁻⁵ Ti a 'mυ 'yri, nyibeyu -mυ', -ε mω Sosefυ, ε kω
Mari 'hυen-, 'kι υ 'ti 'lι 'dιω -mυ', -ε mω Nasaletι,
'kι 'lι Galileblυgba 'kwli. Mari a 'mυ, ε nι la 'kwli,
'kι 'lι Nytsua a 'klι 'kwli. Ε kω Sosefυ 'hυen-, υ
'yι bυt na yι bυ -pυ. Kee, Sosefυ, ε nω- di□e kω.
Sosefυ a 'mumu a 'mυ, 'kι ε kω 'lι 'dιω -mυ', υ δεε
Betelemυ, 'kι 'lι Sudeblυgba 'kwli. 'Kι Betelemυ
a 'mυ 'kwli, 'kι Sosefυ a 'baι gbagbυ, -ε mω la

bodɔ Dafidɔ, ε kɔ la 'lɔ -wε. Ε nɔ- nu□o, Sosefu kɔ Mari 'hɛn-, 'v -hɔn 'lɔ Nasaletɔdɔ 'kwli, 'v mu 'lɔ Sosefu a □gbetv a 'dɔ 'kwli, -ε mɔ Betelemv, -ε di□e nu, v 'mv 'lɔ □nv 'lɔ -hree -nɔ.

6-7 -Tε v nyre 'lɔ Betelemvɔdɔ 'kwli, -ε -bɔ 'dɔ a 'kayo a pεpε 'yii 'lɔ ε, 'kɔ 'v 'dagbɔ -mɔ. Ε nɔ- nu□o, 'v mu 'lɔ 'wlugba-teblɔ a 'kayu -bɔ bv. -ε -bɔ ti -mv' -kɔ 'yri Mari di 'v □gblaa -nɔ, ε nyre 'v nɔ, 'ε kɔ 'a yɔ-hɛyɔ. 'Yu a 'mv, ε mɔ nyɔbeyu □nɔ, 'ε 'hɔnhɔan□a danɔ ε, 'ε pɔa 'lɔ□ɔ 'wlugba-teblɔ a dɛdihu 'kwli bv.

*Nyɔsua a lɛlenyɔ le la blabl'yie□tunyv, -ε mɔ:
Aan Wanyɔ kvε nɔ*

8 'Tɔ', 'kɔ blabl'yie□tunyv nɔ la 'v Betelemvɔdɔ □hlɔn, 'v □tui la 'waa blabl'yie.

9 Ti nɔ -do a ti 'yri, -ε -bɔ Nyɔsua a lɛlenyɔ 'hru □nv yɔ, Nyɔsua a -nyre 'ε □glaa 'lɔ □nv, 'ε yɔ wln. Nyɔsua a -nyre a 'mv, ε kɔ 'a lɛlenyɔ a 'mv 'hɛn-, v nɔ- pɔ 'lɔ □nv hvannv 'kwli.

10 Kε- Nyɔsua a lɛlenyɔ a 'mv, ε pɔ □nv yɔ: «A 'nɔ 'pie 'lɔ hvannv. 'N ya 'a mv □haantitɛ yɔ. Ε mɔ dɔdɔdɛ gbagbv □nɔ, 'kɔ 'v 'aan dakɔ a pεpε -mɔ.

11 □Haantitɛ a 'mv, ε nɔ- -bv: Kɔkε a -nyrɔwɔ -bv 'kwli, 'aan Wanyɔ kvε ke nɔ. 'Kɔ v kɔw 'nε□ε Betelemvɔdɔ 'kwli, -ε kɔ 'kwli bodɔ Dafidɔ kɔ la 'nε- -wε. Ε nɔ- mɔ Wanyɔ -mv', Nyɔsua pɔ la ε, ε di la 'a mv yɔ ya. Wanyɔ a 'mv, ε nɔ- mɔ Kɔkɔnyɔ, -ε kɔw nyibli a pεpε win kɔ.

12 -Tε a di 'a yuyruo nu, ε nɔ- -bv: 'Ba mu 'dɔ, ba pa 'lɔ 'wlugba-teblɔ a 'kayu bv. 'Kɔ a di 'lɔ 'yupanv bv -yεε -nɔ, v 'mv□v danɔ ε 'hɔnhɔan

-ni, v 'mu 'li□i 'wlugba-tebli a 'mu, 'waa dēdihu 'kwli bu -pia -ni. -E -bi Wanyo a 'mu, ε no- □no.»

¹³ Ti ni -do a ti 'yri, -E -bi Nyɔsua a lelenyɔ -hɔhɔ -bi □glaa 'li yi-hēlelenyɔ -mu' lε, 'v pi Nyɔsua 'nyre lε. Kε- v pi:

¹⁴ «Nyɔsua, -E ni 'li yakɔ 'kwli, ε kɔ -ti a 'yi'buɔɔa, kɔ, 'ε yi nyibli -mu', -v ni 'ne- -tɔtɔ ki kibuwēenle -nyi, 'ki 'v 'waa nuεε a -ta'.»

¹⁵ Nyɔsua a lelenyɔ a 'mu, bu pu 'ki lε, -E -bi v -hɔn 'v blabli'yie□tunyɔ a 'mu 'hɔi, 'v mu 'li yakɔ 'kwli. -Tε v -hɔn 'v □nu 'hɔi, -E -bi blabli'yie□tunyɔ a 'mu, v wen: «-Ba mu 'li Betelemudɔ 'kwli, -a 'mu 'yupanɔ a 'mu 'ye, -kɔti Kɔkɔnyɔ lee ne -a mu.»

¹⁶ Ti ni -do a ti 'yri, -E -bi v bi 'hru wlɔn. 'Ti- v 'mu 'li 'yupanɔ a 'mu, 'a kɔɔlε' nyre mɔ mu, 'ε mɔ □han-ti, 'ki v yεε 'v Mari kɔ Sosεfu kɔ 'yupanɔ a 'mu 'hɔen- bu, 'yupanɔ a 'mu, 'v 'hɔnhɔn□a danɔ lε, 'v pia 'li□i 'wlugba-tebli a dēdihu 'kwli bu.

¹⁷ -Tε v 'ye 'yu a 'mu, -E -bi -ti a pεpε -mu', Nyɔsua a lelenyɔ lee wen □nu, v na 'a pεpε -mɔ lε, 'ki 'v nyibli a pεpε ye'.

¹⁸ -Tε v 'wɔn -ti a 'mu, blabli'yie□tunyɔ na -mɔ lε, -E -bi ε kεε □nu lε.

¹⁹ -Ti a pεpε a 'mu, ε 'yi Mari -mɔ -hru, 'ti- 'ε neε □ne □wb kle 'a -ne ti.

²⁰ -Tε blabli'yie□tunyɔ a 'mu, v -mε kle, -E -bi v pi Nyɔsua 'nyre lε, -tε ε -nu, 'ε ya □nu 'a lelenyɔ yi, kɔ, 'ε nu□o, 'v 'ye 'yupanɔ a 'mu. 'Ti- -tebli a pεpε, Nyɔsua a lelenyɔ lee □nu, kɔ 'waa □gbetu, v 'ye, 'a pεpε a 'mu, 'ε mɔ □han-ti, 'ε mu 'lu -mɔ.

-Tε v □tue la Mari a 'yu -Yusunyre

21 -Nyrōwɪ nɪ ɔ̃blɛnɔ̃blɛn bʊ -hi, -ɛ -bɪ ti -mʊ' -kɔ 'yri ʊ di 'b 'yu a 'mʊ yɪ 'bɛɛ -nɪ, ɛ nyre 'ʊ nɪ, 'b 'bɛɔ̃ɛ yɪ, ɔ̃wɪ yɪ, -tɛ Moise a tete pi, -ɛ mɔ, 'yu 'bʊ kɔ -nyrōwɪ nɪ ɔ̃blɛnɔ̃blɛn, bʊ 'bɛɔ̃ɛ yɪ, 'b -nyi 'yu a 'mʊ -Yusunyɛ, -ɛ mɔ 'nyɛ -mʊ', Nyɪsʊa a lɛlɛnyɔ tɔɔ la 'a 'dii, -tɛ ɛ 'yɛ la 'kwli nɪ nɪ.

-Tɛ ʊ gba la -Yusu 'Kɪsʊ, 'kɪ 'lɪ Nyɪsʊa a 'kagbav bʊ

22 -Tɛ -nyrōwɪ gbi -hi, -ɛ -bɪ ti nyre 'ʊ nɪ, 'kɪ Sosɛfʊ kɔ Mari 'hʊɛn- bʊ -ha -cɔhlɔn*, -ɛ diɔ̃ɛ nu, Nyɪsʊa a -cɔhlɔnpinyɔ* 'mʊɔ̃ pi, 'kɪ 'ʊ Nyɪsʊa ye', Mari bʊ 'sii 'ʊ yɪ a -tɪ. ɛ nɔ- mɔ tete -bɪ, Nyɪsʊa -nyi la 'a winwɔn-hanyɔ* Moise, ti -hi la ti a 'yri la, 'kɪ 'ʊ 'a -nɛ nʊgba, -ɛ ɔ̃gbɪa, 'a yɪ'siilɛ a -ta'. -ɛ -bɪ ʊ gba 'yu nɪ, 'kɪ 'lɪ Nyɪsʊa a 'kagbav bʊ, -ɛ nɪ 'lɪ Jrusɛdɔ 'kwli, -ɛ diɔ̃ɛ nu, ʊ 'mʊ 'lɪɔ̃ -ha, ʊ 'mʊɔ̃ Nyɪsʊa -nyi, 'kɪ 'ʊ 'a -kʊan a -ta',

23 ɔ̃wɪ yɪ, -tɛ ʊ nu 'a 'cɪcɪɪ, 'kɪ 'lɪ Nyɪsʊacrɪɛn 'kwli, -ɛ mɔ: «'A -nɛ nʊgba a yɪ-hɛyɪ, -ɛ mɔ 'yu nyɪbɛyɪ, ʊ diɔ̃ɛ 'nɪ -ha, ʊ 'mʊɔ̃ Nyɪsʊa -nyi.»

24 'Tɪ- ɛ 'mʊ -hi, -ɛ -bɪ ʊ pi -cɔhlɔn a 'mʊ nɪ, Nyɪsʊa a tete -hʊɛ, 'kɪ 'ʊ nʊgba, -ɛ ɔ̃gbɪa a yɪ'siilɛ a -ta'. -cɔhlɔndʊ a 'mʊ, ɛ mɔ la palɛ-hungbo nɪ 'hʊɛn, -ʊʊ- -hungboyrɔ nɪ 'hʊɛn.

-Tɛ Simeɔ hla la -Yusu a -tɪ

25 ɛ kɔ nyiblo ɔ̃dʊ, 'ɛ 'tɪ 'lɪ Jrusɛdɔ 'kwli. 'A 'nyɛ mɔ Simeɔ. Simeɔ a 'mʊ, 'a 'kɔ 'sii 'ʊ yɪ, 'ɛ ɔ̃tʊi 'ʊ Nyɪsʊa 'ʊ. Wanyɔ -mʊ', Kʊkɔnyɔ Nyɪsʊa pʊ la lɛ, ɛ di la ya, ɛ 'mʊ 'a dakɔ wa, ɛ nɔ- kɔ 'lɪdidie Simeɔ a 'mʊ, ɛ yɪ -ple. 'Kɪ Nyɪsʊa a -Hihɪu* nɪ 'ʊɔ̃ ke'.

26 Nyɨsɨa a -Hihiu a 'mɨ, ɛ lee la□a nɨ, -ɛ mɔ, ɛ 'yɨ la 'lɨ□ɨ 'lɨ -wɛ bu 'kɨ la, 'bɨ mɔ, 'bɨ 'yɨ Wanyɔ a 'mɨ 'ye.

27 Nyɨsɨa a -Hihiu nɨ -do a 'mɨ, ɛ nɔ- kɔ 'klɨ -nu□o, 'ɛ mu 'lɨ Nyɨsɨa a 'kagbau bu. Bu nɨ kɨ 'ɨ bu, -ɛ -bɨ -Yusu a 'baɨ kɔ 'a 'dii 'hɨɛn-, ɨ nu- -di, 'ɨ ya -Yusu a 'mɨ, dɛ -mɨ', Nyɨsɨa a tete hlɛ, ɨ 'mɨ□ɨ nu.

28 Bu 'ye 'kɨ □nɨ, -ɛ -bɨ ɛ -ha □nɨ 'yɨ a 'mɨ -jɨ, 'ɛ 'ble□e kɨa, 'ɛ -nyi Nyɨsɨa 'wio, ɛ wɛn:

29 «Kɨkɔnyɔ o,

-wɛ 'lɨ -bu daa 'kɨ 'lɨ 'mɨ bu nɨ, □bu 'kɨ,
'kɨ 'lɨ plɔ a bleelɛ 'kwli,

-ɛ nu□o, dɛ -mɨ', -pɨ la 'lɨ, ɛ muu kɛ 'lu -mɔ.

30-31 Wanyɔ -mɨ', -pɨ la lɛ, -di la ya,
'kɨ 'ɨ dakɔ a pɛpɛ a wɨwa a -ta',
'na 'yie 'ye kɛ□ɛ nɨ.

32 Wanyɔ a 'mɨ, ɛ nɔ- mɔ -nyɛ.

ɛ nɔ- di□e nu, dakɔ a pɛpɛ, ɨ 'mɨ□ɨ lɛ yɨ,
-ɛ mɔ, -mɔ mɔ Nyɨsɨa.

ɛ di□e 'nɨ nu -wɛ, -na dakɔ Yisraekɨɛ,
ɨ 'mɨ -tɨ a 'yɨ'bubɨa kɔ.»

33 -Tɨ a pɛpɛ a 'mɨ, Simeɔ -hla, 'kɨ 'ɨ -Yusu a -ta', ɛ kɛɛ nɛ 'a 'dii kɔ 'a 'baɨ 'hɨɛn- a □wɨ lɛ.

34 Simeɔ nɨ -do a 'mɨ, ɛ -hɨa Nyɨsɨa 'klɨ, 'kɨ bu nu□o □haandɛ -mɔ. -ɛ -bɨ kɛ- ɛ pɨ 'kɨ Mari yɨ: «Nyɨsɨa lee 'nɛ- 'yɨ -bu -tɨtɨ kɨ, -ɛ di□e nu, 'kɨ 'lɨ Yisraekɨɛ 'nyɨ, nyibli -hɨɔhɨɨ, -ɨ di□e nɨa yɨ bu pɨ, Nyɨsɨa 'mɨ □nɨ wa, kɛɛ, nyibli -mɨ', -ɨ 'yɛ nɨ di□e nɨa yɨ bu nɨ pɨ, Nyɨsɨa 'mɨ □nɨ -bati lɛ -pɨɨ -nɨ. 'Yɨ a 'mɨ, ɛ nɔ- di□e nyibli -tɔɔ -nɨ, -ɛ mɔ Nyɨsɨa nɨ -kɨan, kɛɛ, nyibli -hɨɔhɨɨ di 'nɨ hɨa, 'kɨ bu 'wɨn Nyɨsɨa a 'Yɨ a 'mɨ 'a win.

35 Ε di□e 'nι nu -we, nyibli -hυοhυι a -huhli-tι -mu', υ yi 'lu -mο λε -hie, ε 'mu pepe' bi. -Na 'mumu, 'kla -di -mu -wliye 'ya, ε di 'wi- -te υ 'ye nι pu wen -mu ta-wonplien 'kwli.» Κε- Simeo -pu.

-Te Nyisva a winwlon-hanyo Hana hla la -Yusu a -ti

36 Ε kο nuoba □du -we. 'A 'nyre mo Hana. Ε mo Nyisva a winwlon-hanyo* □nuo. 'A 'bai a 'nyre mo Fanie. Ε pu Ase□tugba. Ε -we la 'yi diaki. -Te ε 'tie mo la nyrayotayu, 'ki ε koo la 'υ nyibiu. Ε koo□o 'huen-, υ nu 'yri nι □hlon'huen, 'ti- 'a nyibiu a 'mu, 'a -ti 'ε -we.

37 Ε 'yi 'ki nyibiu -ko de, 'ε nι 'klo -nιnι, 'ε nu 'yri a (84) -wli nι -hen □tu 'υ -hen. 'A -ne ti, 'to ko 'nyre 'huen-, ε 'cibi 'li Nyisva a 'kagbau bu nι. Nyisva a -kuan, ε ni, ε no- mo bu □ci*, ko, bu da Nyisva.

38 Ε kο Simeo 'huen-, υ nyre 'υ ti nι -do 'yri, 'ε -nyi Nyisva 'wio, 'ki 'υ -Yusu a -ta', ko, Jrusre a nyibli a pepe -mu', -υ yi□ι -ple, 'ki Nyisva bu wa 'a dako, υ nu- ε yi -Yusu a -ti -lee -nι.

-Te Mari ko Sosefu 'huen-, υ □hian la -mo, 'υ mu la 'li Nasaleti, υ ko -Yusu 'huen-

39 -Te Mari ko Sosefu 'huen-, υ -we -tebli a pepe a 'mu, Nyisva a tete -hue, 'a nunuo -mo, -ε -bi υ -me kle, 'υ mu 'li 'waa 'dio -mu', -ε mo Nasaleti, 'ki 'li Galileblugba 'kwli.

40 'Yu a 'mu, υ -ko, ε kui nι, ko, 'ε nι 'kli, Nyisva 'ε -nyi□e □to. Nyibli a pepe yi□ι 'nι 'ye, -ε mo, Nyisva nuε □ne nι.

-Te -Yusu mu la 'li Nyisva a 'kagbau bu, ε ko tetetonyu 'huen-, 'υ pu la toto, 'ki 'υ Nyisva a -ta'

41 'A -ne 'yru, -Yusu a 'dii ko 'a 'bai 'hven-, v mi la 'li Jrusredio 'kwli, le'mimle, -ε mo Paki a -ti.

42 -Te -Yusu ko la 'yru ni -pu □tu 'b 'hven, ε no-mo 'a yi-hede, 'ki bu mu le'mimle v a 'mu ki, ε ko 'a 'dii ko 'a 'bai 'hven-, □wi yi, -te v ni□e le.

43 -Te le'mimle -we 'li, -ε -bi -Yusu a 'dii ko 'a 'bai 'hven-, v □hian -mo, 'b mi 'li 'waa 'dio 'kwli. Kee, -Yusu -mo -bi, ε 'yi -mu. 'Ki ε 'tie ni 'li Jrusredio 'kwli. 'A 'bai ko 'a 'dii 'hven-, v 'yi 'b□v □dedede 'hvi -yi.

44 'Waa □wlv daa □ne, -Yusu ko 'hrunanyv -bi 'hven-, nu- mi. Bu na -nyrowo 'mumu a 'hru, -ε -bi v -tua 'a le□mumuo, 'ki 'li 'waa 'dukuε ko 'waa yiyinyibli 'nyi.

45 -Te v 'yi 'ki□t 'ye, -ε -bi v -me kle, 'b mu 'li Jrusredio 'kwli, v 'mu□v 'yie le □muo -ni, keε, v 'yi□t 'ye.

46 -Nyrowi ni ta a -nyrowo 'kwli, -ε -bi v 'ye□e ni, 'ki 'li Nyisva a 'kagbau bu, 'ε ni bu, 'ki 'li -Juukuε* a tetetoo nyv 'nyi, 'ε pi □nv nva yi bu, 'ε yi □nv le 'beti -ni -we.

47 'Yu bu di 'mu le ni, bu di □todv a 'mu ko, ko, bu di 'waa le'beti-tebli a kle-hihiale nu, ε keε nyibli -mu', -v ni -tuo ki a □wlv le.

48 -Te 'a 'dukuε 'ye□e, -ε -bi ε keε □nv le, -ε -bi 'a 'dii wen: «De ko -mo nu 'a nunuo le 'li, □ni pv 'li -a mu hvannv 'kwli? -Na 'bai ko 'mu 'hven-, □wilekεεle 'kwli -a □mυe 'li -mu le.»

49 -ε -bi ε □tu □nv □wōn, ε wen: «De- ko -ti 'a □mυe 'mu le 'li? □Bi a 'yi 'a yiyie -ko, -ε mo, 'ki 'n di 'ne- 'na 'Bai Nyisva a 'kagbau bu ni?»

50 Kee, -ti a 'mu, ε hle □nv yi, v 'ni -yru□o li□t le.

51 -Te ε -hi, -ε -bι -Yusu kɔ □nu 'hɛn-, υ -mε kle, 'υ mu 'lι Nasaletι, -ε mɔ 'waa 'dɔɔ. Ε □tui 'υ □nu nι 'a nε ti. -Tεblι a pεpε a 'mυ, -ε mu 'lu -mɔ, ε 'yι 'a 'dii -mɔ -hru. 'A pεpε nι 'lι 'a □wlb kι.

52 -Yusu kui la nι, kɔ, 'a □tɔ 'ε yι la kle -bii -nι, Nyɩsua kɔ nyibli 'hɛn-, 'υ nυε la□a dɩakι.

3

-Te Saan Batisι hle la Nyɩsua a -tι, kɔ, -te ε pι la nyibli 'nie 'lu ε

(Matie 3.1-12; Makι 1.1-8; Saan 1.19-28)

1-2 -Te 'yri gbi -hi, -ε -bι Saan, -ε mɔ Sakali a 'yu, 'kι ε 'tɩε nι 'lι -tɩte -mυ', nyibli 'yι 'lι 'ti, Nyɩsua 'ε da□a, ε wen: «Lee 'na -tι nyibli.» Ti a 'mυ 'yri, Romakυε a 'kɩn gbagbu Tibelι, -te ε bi la gbata kι, 'a 'yri nι -pu □tu 'υ □hun a 'yru □nɔɔ. Pɔsɩ Pilatι, ε nɔ- mɔ Sudeblugba a -gɔlɔnɔma. Helɔdɩ, ε nɔ- kɔɔ Galileblugba win kι. 'A 'dɩayɩ Filipɩ, ε nɔ- kɔɔ Yituleblugba win kι, kɔ Trakonitɩblugba 'hɛn-. Lisaniastɩ, ε nɔ- kɔɔ Abilenɩblugba win kι. Hanɩ kɔ Kaifu 'hɛn-, υ nυ- mɔ Nyɩsua a -cɔhlɔnpinyɩ* a nyibli gbagbι.

3 -ε -bι Saan a 'mυ, ε bi 'hru wɔn, 'ε mu 'lι 'nie -mυ', υ dεε Suden wien, 'ε -tua 'blugbakɩbɩa -mυ', -ε nι 'υ 'nie wien a kɩnɩna. 'Bυ yι nι 'ple, 'ε 'yεε 'lι win, 'ε yι nyibli -lee -nι, ε wen: «Ba yru□ɔ, 'kι 'lι 'aan □wlb kι, -ε mɔ, a nι yɩnyre-teblι, 'kι 'υ Nyɩsua ye'. Ba hie 'υ yɩnyre-teblι a 'mυ bu, ba -nyɩ 'aan 'kɔ a pεpε Nyɩsua, Nyɩsua 'mυ 'aan yɩnyre-teblι 'wɔwla -nι, 'mυ 'a mυ 'nie 'lu pυ.»

4 -Te Saan yι -tι a 'mυ nι hle, -ε -bι -tι -mυ', Nyɩsua a winwɔn-hanyɔ Esai 'cɩ la, 'kι 'lι

Nyɪsʊacrɪɛn 'kwli, ti ɔ̃dʊ -hi la a ti 'yri, ɛ nyre 'ʊ
nɪ. -Tɪ a 'mʊ, ɛ nɔ- -bʊ:

«Nyɪsʊa wɛn 'nɪ:

Nyiblo ɔ̃dʊ, -tɛ -mʊ', 'dʊ bii 'lɪ yɪ,

'kɪ ɛ di 'lɪ 'ti.

'Bʊ mɔ, 'bʊ yɪ nɪ hle, ɛ di 'yaa 'lɪ win,

ɛ 'mʊ ɛ pʊ:

'Hru -bʊ, Kɔkɔnyɔ di na,

ba 'sii ɔ̃nɛ yɪ,

'tɪ- Kɔkɔnyɔ a 'mʊ, ɛ 'mʊ di.

ɛ 'wɪ yɪ, 'aan 'kɔ bʊ 'sii 'ʊ yɪ,

-ɛ diɔ̃e nu, a 'mʊ -mɔ -wɛ,

'tɪ- Kɔkɔnyɔ 'mʊ di.

⁵ Ba ka 'nɪhannɪ a pɛpɛ,

kɔ, ba wa dʊgbɪ a pɛpɛ,

-ɛ diɔ̃e nu, 'hrii 'mʊ kɪ bʊ -wɛɛn -nɪ.

'Hrii -mʊ', -ʊ 'yɪ 'lɪ yɪ blɛ -nyraa -nɪ,

ba 'sii ɔ̃nʊ yɪ -wɛ,

'a dɛ -mʊ', -ʊ nyre yɪ, ba ɔ̃hrentɪ ɔ̃nʊ.

⁶ -ɛ -bɪ Wanyɔ -mʊ', Nyɪsʊa di ya,

nyibli a pɛpɛ diɔ̃e 'nɪ 'ye.»

⁷ Nyibli -hʊɔhʊɪ, ʊ nʊ- mi 'lɪ Saan -mɔ, -ɛ diɔ̃e

nu, ɛ 'mʊ ɔ̃nʊ 'nie 'lu pʊ. Kɛ- ɛ pɪ nyibli a 'mʊ yɪ,

ɛ wɛn: «'A mʊ -mʊ', a kɛɛ nyibli, 'aan nunukɔ 'ɛ

nyre yɪ, -wɛn hro. Nyɪsʊa a yɾʊ 'tɪɛ kwɛ 'a mʊ

nɪ. A 'nɪ 'pʊʊ 'lɪ ɛ, -ɛ mɔ, a -wɛ 'lɪ ba 'gbaɔ̃a ye'

ci nɪ.

⁸ 'Tɪ- 'mʊ 'a mʊ 'nie 'lu pʊ, ba nu ɔ̃haan-tɛbli,

ʊ 'mʊɔ̃ʊ 'ye, -ɛ mɔ, a hie 'ʊ dɛ 'kuku, a ni bʊ, 'a

-nyi 'aan dɪɔ̃nʊ Nyɪsʊa. A 'nɪ 'pʊʊ 'lɪ ɛ, -ɛ mɔ, a

mɔ -aan 'baɪ gbagbʊ Abrahamʊ a 'yonʊ ɔ̃nɔ, 'a

-tɪ, Nyɪsʊa 'yɪ 'lɪɔ̃tɪ 'lɪ -wɛ bʊ pʊʊ nɛ 'a mʊ yɾʊ ɛ.

'N yi 'a mu 'ni -lee -ni, -ε mo, Nyɩsua -we 'li bu nuɔ ni, 'hi -bu, bu -he Abrahamu a 'yonu ni.

⁹ U -we -mo, 'ki bu nu 'duwe, bu hla 'a -ne tugbe ɔdu, -ε 'ye ni tu 'kui, u 'muɔv 'to pu. E ɔhen 'nyre, -ε mo, Nyɩsua -we -mo, 'ki bu puɔ nyibli -mu', -u 'ye ni ɔtuu 'uɔv 'u -bati le.»

¹⁰ Ke- nyibli -mu', -u ni -tuo ki, u pi, 'u yiɔti 'beti -ni: «De a 'di -bi -a di nu 'li?»

¹¹ -E -bi ε ɔtu ɔnu ɔwon, ε wen: «Nyiblo 'bu ni 'u, 'bu ko wlawli ni 'hɛn, bu -ha 'li wlawlu ni -do, bu -nyiɔe nyiblo -mu', -ε 'yi 'a de -ko. Nyiblo 'bu ni 'u, 'bu ko didide, bu -nyi 'a 'bi -mu', -ε 'yi 'a de -ko.»

¹² E ko 'blɔwli'tinyu, 'u mu 'liɔti -mo -we, -ε diɔe nu, ε 'mu ɔnu 'nie 'lu pu, u wen: «Toonyo, de a 'di -bi -a di nu 'li?»

¹³ -E -bi ε ɔtu ɔnu ɔwon, ε wen: «-Tie -mu', Romakɛ a naanyu pu le, nyibli bu 'pɛɛ -ni, a 'ni 'puɔv 'uɔv de 'lu. 'A -tɛɛ, no- ba 'ti.»

¹⁴ 'Seyo mu 'liɔti -mo -we, u wen: «-Aan 'mumu, de- -a di nu 'li?» -E -bi ε ɔtu ɔnu ɔwon, ε wen: «A 'ni 'nuo 'li 'kli, a 'ni 'haa 'li nyibli 'wli ɔjre. A 'ni 'puɔv 'li nyibli hi kle, 'ki 'u de -mu', u 'yi -nu a -ta', -ε diɔe nu, u 'mu 'a mu 'wli -nyi a -ti. 'Aan 'pɛɛwli nu 'a mu -tɛɛ. A 'ni 'puɔv 'liɔti 'yiyriwli ɔdu ki.»

¹⁵ Nyibli a pɛɛ, u ni 'u -pleele'. U nu- -mo -bi, u wen 'ni, -bakle, Saan, no- mo Wanyo -mu', Nyɩsua pu la le, ε di la ya, 'ki 'u dako a wowa a -ta'.

¹⁶ Ke- Saan pi ɔnu yi, ε wen: «'Mo -bu, 'nie, ε no- 'n pi 'a mu 'lu le. Keɛ, nyiblo -bi di 'ni di. No- di 'u 'mu ke' kɛɛ. No- di 'kli ki ni, ε 'mu 'u 'mu -hi, 'ki 'li Nyɩsua a 'nyre 'kwli. 'Mo -bu, 'n 'yi nyiblo ɔdu 'pa-, 'ki ɔbu diɔe -heɛ -ni, 'ki 'u 'a -ne

-kɔandɛ ɔdu a -ta'. Nyiblo a 'mu, -ɛ di di, Nyɔsua a -Hihiu*, kɔ na -bu, -ɛ yi wɔn, ɛ nɔ- ɛ di 'a mu -nyi.

¹⁷ Nyiblo a 'mu, ɛ di 'wi- -kɔbɔlɛɔhlonnyɔ yi, -ɛ 'ble -ɲmahɛn kɔa, ɛ di nu, ɛ 'mu -kɔbɔ lɛ ɔhlon, 'bu ɔhlon -kɔbɔ a 'mu lɛ, ɛ 'muɔv bu ɔtu, ɛ 'mu 'a ɔtutui 'tɔ pu, 'ki 'li na -mu', -ɛ 'yɛ ni jre 'nyi.»

¹⁸ ɔTɔ a gblegble a 'mu, Saan pi, ɛ nɔ- kɔ 'kwli ɛ nɛɛ 'li, 'ɛ pi nyibli Nyɔsua a ɔhaantitie.

¹⁹ Kɛɛ, -ɛ -bi -gɔlɔnɔma Helɔdi, ɛ nɔ- Saan -kii la ni, -ɛ nuɔɔ, Helɔdi a 'mu, ɛ nɔ- -ha la 'a 'diayi nɔgba -ji', kɔ, 'ɛ nu la yɔnyre-tɛbli -hɔɔhɔ -bi.

²⁰ -Tɛ Saan -kii laɔa, -ɛ -bi Helɔdi a 'mu, ɛ nu la yɔnyredɛ -bi de. ɛ nɔ- mɔ bu pu la Saan a 'mu ɔji'.

Saan, ɛ nɔ- pu la -Yusu 'nie 'lu

(Matie 3.13-17; Maki 1.9-11)

²¹ -Tɛ v 'tiɛ 'yɛɛ la Saan ɔji' ni pi, 'ti- Saan 'mu nyibli a pepɛ 'nie 'lu lɛ pu, -ɛ -bi -Yusu nyre 'v ni, Saan 'ɛ puɔv 'nie 'lu, -Yusu 'ɛ -tɔa Nyɔsua a dida. ɛ ni 'li Nyɔsua a dida 'kwli, yakɔ 'ɛ -ki wɔn,

²² Nyɔsua a -Hihiu* 'ɛ ɔtu 'vɔv 'lu, ɔwi yi, -tɛ -hungbe 'yɛ ni ɔtu 'vɔv 'lu, 'ti- 'v 'wɔn Nyɔsua a win, 'ɛ -hɔn 'li yakɔ 'kwli, 'ɛ pi lɛ: «-Mɔ mɔ 'na 'Yu ni -do, 'n nɔɛ -ni -tɛɛ. -Nie 'mu dɔdɔ.»

-Yusu a 'bainv

(Matie 1.1-17)

²³⁻³⁸ Dɛ a 'mu bu -hi, -ɛ -bi -Yusu ɔtu -kɔan -wlu. Ti a 'mu 'yri, ɛ -wɛ 'li bu kɔ la 'yri a (30) -wlv ɔtu 'v -pu ni. Nyibli a ɔwli wen 'ni, Sosefv -mɔ 'a 'bai. Sosefv a 'mu, 'a 'bainv a 'nyɛ, nɔ- -bu:

Nyɔsua, ɛ nɔ- nu Adamv,

Adamu 'ε kɔ Seti,
Seti 'ε kɔ Henɔsi,
Henɔsi 'ε kɔ Kaina,
Kaina 'ε kɔ Maleleeli,
Maleleeli 'ε kɔ Salɛdi,
Salɛdi 'ε kɔ Henɔki,
Henɔki 'ε kɔ Matusala,
Matusala 'ε kɔ Lamɛki,
Lamɛki 'ε kɔ Noe,
Noe 'ε kɔ Semu,
Semu 'ε kɔ Afasadi,
Afasadi 'ε kɔ Kainamu,
Kainamu 'ε kɔ Sala,
Sala 'ε kɔ Ebeli,
Ebeli 'ε kɔ Faleki,
Faleki 'ε kɔ Yrago,
Yrago 'ε kɔ Seluku,
Seluku 'ε kɔ Nakɔ,
Nakɔ 'ε kɔ Tala,
Tala 'ε kɔ Abrahamu,
Abrahamu 'ε kɔ Yisaki,
Yisaki 'ε kɔ Sakɔbu,
Sakɔbu 'ε kɔ Juda,
Juda 'ε kɔ Falesi,
Falesi 'ε kɔ Esrɔmu,
Esrɔmu 'ε kɔ Ani,
Ani 'ε kɔ Adume,
Adume 'ε kɔ Aminada,
Aminada 'ε kɔ Naaso,
Naaso 'ε kɔ Sala,
Sala 'ε kɔ Bvasi,
Bvasi 'ε kɔ Jobedi,
Jobedi 'ε kɔ Yisai,
Yisai 'ε kɔ Dafidi,
Dafidi 'ε kɔ Nata,

Nata 'ε κo Matata,
Matata 'ε κo Mena,
Mena 'ε κo Melea,
Melea 'ε κo Eliakimυ,
Eliakimυ 'ε κo Sonamυ,
Sonamυ 'ε κo Sosefu,
Sosefu 'ε κo Suda,
Suda 'ε κo Simeo,
Simeo 'ε κo Lefi,
Lefi 'ε κo Matatu,
Matatu 'ε κo Solimυ,
Solimυ 'ε κo Eliese,
Eliese 'ε κo Jesu,
Jesu 'ε κo Eli,
Eli 'ε κo Elomadamυ,
Elomadamυ 'ε κo Kosamυ,
Kosamυ 'ε κo Adi,
Adi 'ε κo Melki,
Melki 'ε κo Neli,
Neli 'ε κo Salatielυ,
Salatielυ 'ε κo Solobabelυ,
Solobabelυ 'ε κo Yresa,
Yresa 'ε κo Soana,
Soana 'ε κo Soda,
Soda 'ε κo Soseki,
Soseki 'ε κo Semie,
Semie 'ε κo Matatiasi,
Matatiasi 'ε κo Maatu,
Maatu 'ε κo Nagai,
Nagai 'ε κo Esri,
Esri 'ε κo Nahomυ,
Nahomυ 'ε κo Amosi,
Amosi 'ε κo Matatiasi,
Matatiasi 'ε κo Sosefu,
Sosefu 'ε κo Sanai,

Sanai 'ε kɔ Melki,
 Melki 'ε kɔ Lefi,
 Lefi 'ε kɔ Matatu,
 Matatu 'ε kɔ Heli,
 Heli 'ε kɔ Sosefu,
 -ε -bɪ nyibli a ɲwɪ wɛn 'nɪ, Sosefu, ε nɔ- kɔ
 -Yusu.

4

-Tε 'kuo -hɪn a nyiblo gbagbu ɲtεε la 'v -Yusu
 lε*
(Matie 4.1-11; Makɪ 1.12-13)

¹ Nyɪsɪa a -Hihiu* kɔɔ -Yusu win kɪ pɛpɛ.
 -Yusu a 'mɪ, ε nɔ- hɔn 'lɪ 'nie -mɪ', -ε mɔ Sudɛn
 wien, Nyɪsɪa a -Hihiu a 'mɪ, 'ε gba 'lɪɲɪ -tε -mɪ',
 nyiblo ɲdɪ 'yɪ 'lɪ 'ti.

² -ε -bɪ 'kuo -hɪn* a nyiblo gbagbu, kε- ε pɪ, 'ε
 yɪ 'v -Yusu lε ɲtεε -nɪ, -ε diɲe nu, ε 'mɪ -tɪ 'wɪa, 'kɪ
 'v 'a 'Bai Nyɪsɪa ye', 'ε ɲtεε 'vɲv lε, 'kɪ 'lɪ -nyɔwɪ
 a -wɪ nɪ 'hɪɛn 'kwɪ. 'Kɪ 'lɪ -nyɔwɪ a 'mɪ 'kwɪ,
 -Yusu ɲci* nɪ. -Tε ε -hi, -ε -bɪ 'kanɪ -tɪa la 'a
 nunuo.

³ -ε -bɪ 'kuo -hɪn a nyiblo gbagbu wɛn: «'Bɪ
 mɔ, ɲnɪ mɔ Nyɪsɪa a 'Yɪ, lee 'hɪɔ -bɪ, bɪ -hε
 'flɔɔ.»

⁴ -ε -bɪ -Yusu ɲtuɲo ɲwɔn, ε wɛn: «D 'cɪɲɪ nɪ,
 'kɪ 'lɪ Nyɪsɪacɪɛn 'kwɪ, -ε mɔ, ε 'yɪ dididɛ nɪ -dɔ
 'pa-, ε 'nɪ -nuɲo lɲɪ, -tonyiblo 'nɪ -nɪɲɪ 'klɔ.»

⁵ -Tε ε -hi, -ε -bɪ 'kɪ 'kuo -hɪn a nyiblo gbagbu
 gba 'lɪ -Yusu dɪgba ɲdɪ 'lu, ti nɪ -dɔ a ti 'yɪ, 'ε
 tɔɔ ɲnε -tɪtɪ kɪ a 'blɪgbɪ a pɛpɛ,

⁶ ε wɛn: «'Blɪgbɪ -bɪ, 'a 'klɪ, kɔ 'a -tɪ a 'yɪ'bɪbɪa,
 'n di -mɔɲɔ 'nɪ -nyɪ. 'A pɛpɛ a 'mɪ, v -nyɪ 'mɔɲɔ

ni. 'Na 'mumu, nyiblo, 'n -hwe, ε nɔ- 'n di□e -nyi
-wε.

⁷ 'A -ti, 'bu mɔ, □ni bla 'mu kwli yi bu, 'ki 'u 'na
'u□tuule a -ta', -mɔ di 'a pɛpɛ a 'mu kɔ.»

⁸ -ε -bi -Yusu □tu□o □wɔn, ε wen: «D 'cru□i
ni, 'ki 'li Nyisvaciɛn 'kwli, -ε mɔ: -Na Kukonyɔ
Nyisva ni -do, ε nɔ- blɛɛ yi, -bu bla kwli bu, 'ki
'u 'a 'u□tuule a -ta', nɔ- blɛɛ -ti a 'yi'buale yi.»

⁹ Dɛ a 'mu, -tɛ ε -hi, -ε -bi 'kuo -hɔɪn a nyiblo
gbagbu gba 'li□i Jrusɛdɪɔ 'kwli, 'ɛ 'yaa 'li□i
Nyisva a 'kagbau ki, ε wen: «'Bu mɔ, □ni mɔ
Nyisva a 'Yu, -ε -bi -bu □pluu 'li □hlɔn,

¹⁰ -ε nu□o, u 'cru□i ni, -ε mɔ:
-Na -ti, Nyisva kɔ bu lee nɛ 'a lɛlenyɔ,
u 'mu -mu 'yie □tu,

¹¹ u 'mu -mu kɔ, -ε di□e nu,
-na bu 'ni □ha 'hiɔ yi □gbɛ.»

¹² -ε -bi -Yusu □tu□o □wɔn, ε wen: «D 'cru□i ni
-wε, 'ki 'li Nyisvaciɛn 'kwli, -ε mɔ: □Yi yi -blɛɛ
-ni, -bu □tɛɛ 'u -na Kukonyɔ Nyisva lɛ.»

¹³ -Tɛ 'kuo -hɔɪn a nyiblo gbagbu -wɛ 'ki -Yusu
a lɛ□tɛɛlɛ -mɔ, 'ki 'li 'kabi a gblegble 'kwli, -ε -bi
ε -ha□a mɛ lɛ, 'ɛ mu 'u ti lɛ -ple mɔ, -ε kɔ 'yri ε
di 'u□u lɛ □tɛɛ mɔ -dii -ni de.

*-Tɛ -Yusu □tu la 'a -kvan -wlu, 'ki 'li
Galileblɔgba 'kwli*

(Matie 4.12-17; Maki 1.14-15)

¹⁴ -Tɛ dɛ a 'mu, ε -hi, -ε -bi -Yusu □hiɪan -mɔ,
'ɛ mu 'li Galileblɔgba 'kwli. Nyisva a -Hihiu*, 'ɛ
kɔɔ □nɛ win ki pɛpɛ, 'ɛ -nyi□e 'klɪ. 'A 'nyɛ hɛɛn
la 'blɔgba a pɛpɛ ki bu,

¹⁵ 'ɛ tɔɛ Nyisva a -ti, 'ki 'li Nyisva a 'kayo blɛ,
nyibli a pɛpɛ 'u 'buɛ Nyisva a -ti 'yi.

*Nasaletı a nyibli 'yı la -Yusu wlv yı -kuo -ni
(Matie 13.53-58; Makı 6.1-6)*

¹⁶ -Nyr w  d , 'k  -Yusu mu 'lı Nasaletı, -e m  'd  -k  'kwli e kuu 'lı. -Wuwle-nyr w *, 'e pa 'lı Nyısva a 'kayu b , wı yı, -te e niçe le, 'e 'du ye', -e die nu, e 'm  Nyısvacrıen -hre,

¹⁷ 'v -nyie 'crıen -m ', Nyısva a winwl n-hany  Esai 'crı la, 'e klaa yı, 'e ye 'crıenk t  -m ' k , e m e wen le. 'Crıenk t  a 'm , 'a win, e n  -b :

¹⁸ «Nyısva a -Hihiu*, e n  -nı 'v 'm  ke',

Nyısva 'e -ha 'lı 'm ,
'k  b  p  'a haantitie nyibli -m ',
-v nı nyai le,

Nyısva 'e lee 'm , 'k  b  lee koyo,
-e m , e di n  'nı gble.

B  lee 'yii'd nyv,
-e m , e die 'nı nu, v 'm  le yru.

B  lee nyibli -m ', v tui hıven,
-e m , e di n  'nı gble -we.

¹⁹ B  lee 'waa p pe, -e m , ti nyre 'v nı,
-e k  'yri K k ny  di 'v n v -t w -nı,
-e m , e n e n  nı.»

²⁰ -Te -Yusu -we -m , -e -bı e 'pla 'crıen a 'm  nı, 'e -nyie Nyısva a 'kayu a -kvannuny , 'e nı b . Nyibli a p pe, -v nı 'lı Nyısva a 'kayu b , v 'wlaa ne 'yii -m .

²¹ -E -bı ke- e pı n  yı de, e wen: «'Crıenk t  -m ', 'n -hre wen, a 'wın wen, -tı -b , e hle, k ke -b , 'k  e muu ke 'v 'lu -m .»

²² Nyibli a p pe, -v nı 'v, v wen 'nı: «E yı 'nı 'ple -te .» E kee n  wh le, 'k  'v yın win, e pı

a -ta', v wɛn: «□Bɪ nyiblo -bu, ε 'yɪ Sosefbɔ a 'yɪ 'pa-?»

23 -ε -bɪ -Yusu wɛn: «'N yɪ□e nɪ, -ε mɔ, a di pɔ 'mɔ 'ledɔ -bu yɪ, -ε mɔ: -Dɔtɔ, pɪa -dɪɔnɔ, a 'mɔ 'mɔ yɪe pɔ de: □Wɪlɛkɛε-tɛblɪ a pɛpɛ -mɔ', -nuu 'lɪ Kapɛnaɔdɪɔ 'kwɪlɪ, -a 'wɪn 'a -tɪ nɪ. V nɪ -do a 'mɔ, nuu 'nɛ□ε -dɪɔnɔ a 'dɪɔ 'kwɪlɪ -wɛ.»

24 ε wɛn 'nɪ de: «'N yɪ 'a mɔ 'nɪ -lee -nɪ, ε 'yɪ Nyɪsɔa a winwɪlɔn-hanyɔ* □dɔ -kɔ, v kuo □wɪlɔ yɪ, 'kɪ 'lɪ 'a dɪɔnɔ a 'dɪɔ 'kwɪlɪ.

25 'N yɪ 'a mɔ 'nɪ -lee -nɪ de, □wɪlɛkɛε-tɛblɪ -mɔ', Nyɪsɔa a winwɪlɔn-hanyɔ Eli nɪ la, bu bɪ 'lɪ 'a mɔ 'kwɪlɪ, tɪ -kɔ 'yɪ 'nu 'kee la didie, 'ε gba 'yɪ nɪ ta nɛ □hɔnpɔɪ nɪ □hɔn'hɔɛn, kɔ, -tɛ 'kanɔ yɪ la lɛ di, 'kɪ 'nɛ- -tɔtɔ kɪ. Tɪ a 'mɔ 'yɪ, -tɔgbanɔgbɪ -hɔ la 'nɛ- Yɪsɔrɛkɔɛ a 'blɔgba 'kwɪlɪ nɪ, 'v -hɔɛ la -hɛɛɛ.

26 Kɛɛ, ε 'yɪ la nyiblo □dɔ -kɔ, Nyɪsɔa bu lee la 'lɪ Eli -mɔ, 'bu 'yɪ la -tɔgbanɔgbɪ nɪ -do -mɔ', -ε 'yɪ Yɪsɔrɛkɔɛyɪrɔwɪlɔ 'pa-. 'Kɪ ε 'tɪ la 'lɪ hɪapɔdɔkɔ -bɪ 'nyɪ, 'kɪ 'lɪ Saletɔdɪɔ 'kwɪlɪ, -ε 'mɔɛ Sɪdɔdɪɔ yɪ, Eli a 'mɔ 'ε -hɛɛ la□a, 'kɪ 'lɪ □wɪlɛkɛɛdɛ 'kwɪlɪ, -ε nu□o, -tɔgbanɔgbɪ a 'mɔ, ε kuo la Nyɪsɔa □wɪlɔ yɪ.

27 Kɔɛ 'v□v -mɔ bu de, Nyɪsɔa a winwɪlɔn-hanyɔ Elise a tɪ 'yɪ, □hrannunyɔ -hɔv la 'nɛ- Yɪsɔrɛkɔɛ a 'blɔgba 'kwɪlɪ nɪ. Kɛɛ, Elise a 'mɔ, ε 'yɪ la 'lɪ□ɪ 'lɪ -wɛ, bu -wɛɛ la nyiblo □dɔ a 'kɔɛ, 'bu 'yɪ nyiblo -bu, -ε mɔ Naama, -ε 'yɪ Yɪsɔrɛkɔɛyɪ 'pa-, -ε kɔ 'lɪ Sɪlɪblɔgba 'kwɪlɪ. ε nɔ- kɔ 'kɔɛ ε -wɛɛ la -nɪ, -ε nu□o, ε kuo la Nyɪsɔa □wɪlɔ yɪ.»

28 Nyibli a pɛpɛ a 'mɔ, -v nɪ 'lɪ Nyɪsɔa a 'kayɪ bu, -tɛ v 'wɪn -tɪ a 'mɔ, -Yusu -hɪa, -ε -bɪ v bɪ yɪv'

le,

²⁹ 'b 'du ye' le, 'b klobɔ, 'b ɔtiɔ ɔne 'diɔ, 'b gba 'liɔi dɔgba -mɔ', -ε kɔ 'lu 'waa 'diɔ ni 'li, -ε diɔe nu, 'b 'mɔ 'liɔi yi 'nyraa -ni, ε 'mɔ ɔhlɔn bi, ε 'mɔ 'kɔ.

³⁰ Kεε, 'ki ε naa 'li ɔnu 'nyi, 'ε -mu.

-Tε -Yusu bla la 'ku -hvan le
(Maki 1.21-28)*

³¹ -Tε dε a 'mɔ, ε -hi, -ε -bi 'ki -Yusu mu 'li 'diɔ -mɔ' 'kwli, -ε kɔ 'nyre mɔ Kapenaɔ, 'ki 'li Galileblɔgba 'kwli. -Tε -Juukε* a -wuwle-nyrɔwɔ* nyre 'b, -ε -bi 'ki ε mu 'li Nyɔsua a 'kayu bɔ,

³² 'ε bi 'b yɔ', 'ε -tua nyibli Nyɔsua a -ti a tɔɔle. Nyibli -mɔ', -b ni 'b, ε mɔ 'waa ɔwɔlɛkεεdε, 'ki -Yusu bɔ di tɔɔle le nu, -ε nuɔ, 'ki 'li Nyɔsua a 'klɔ 'kwli, 'ki ε tɔε 'li.

³³ Ε kɔ nyibehɔan ɔdɔ. Ε nɔ- 'ku -hvan ni 'b ke'. 'Ki 'li Nyɔsua a 'kayu ni -do a 'mɔ bɔ, ε 'yεε 'li win, 'ε pi le:

³⁴ «Nasaleti a -Yusu, -ha -a mɔ mε le, ɔni 'bie 'li -aan -ti 'nyi. -Di ni, ɔmɔ -a mɔ bɔ -wε. 'N yiɔe ni, nyiblo a 'di -bi -pa 'mɔ. -Mɔ mɔ Nyɔsua a 'Yu, -mɔ ε lee 'nε-»

³⁵ Bɔ pu 'ki le, -ε -bi -Yusu ɔmaa 'ku -hvan a 'mɔ 'yi, ε wen: «Ma wien, 'ti-, -hɔn 'b nyiblo -bɔ ke!» Ε nɔ- mɔ 'ku -hvan a 'mɔ bɔ -hli nyiblo a 'mɔ bɔ, 'ki 'b nyibli a pεpε ye', 'ti- 'ε -hɔn 'bɔ ke', 'ε -mu, kεε, ε 'yɔi dε -hvan ɔdɔ -mɔ -nu.

³⁶ Nyibli a pεpε -mɔ', -b ni 'b, ε mɔ 'waa ɔwɔlɛkεεdε. Kε- b pi, 'b ye' le 'pɔpɔle -ni, b wen: «Dε a 'mɔ, ε mɔ dε ɔniɔ. Nyiblo -bɔ, 'a pɔpɔwin ni 'klɔ ki diaki, 'ti-, 'ε kɔɔ 'kuo -hɔn win ki. 'Bɔ

pu le, 'ku -huan bu -hɔn 'u nyiblo ke', 'ki 'li Nyɔsua a 'nyre 'kwli, ε -hɛn 'uɔ ke'.»

³⁷ De a 'mu, 'a -ti, -Yusu a 'nyre 'ε 'hɛn bu, 'ki 'li 'blɔgba a pɛpɛ a 'mu 'kwli.

*-Tɛ -Yusu -wɛɛ la kɪklanyibli -huɔhuɔ a 'kɔɛ
(Matie 8.14-17; Maki 1.29-34)*

³⁸ -Tɛ -Yusu -hɔn 'li Nyɔsua a 'kayu bu, -ε -bu 'ki ε mu 'li Simɔ (Pielɔ) a -tɛ. 'Ki 'li 'kayu a 'mu bu, 'ki ε yɛɛ 'li Simɔ a 'mu 'a 'dɔɔ bu, 'a 'huɔ 'ε yɔ hren diaɔ. Ε nɔ- nuɔ, nyibli a pɛpɛ -mu', -u nu 'u, 'u nyɛɛ -Yusu le, bu nuɔ, nuɔgba a 'mu, 'a 'huɔ bu 'kee -ni.

³⁹ Ε nɔ- mɔ -Yusu bu ɔjriɔe 'lu bu, bu ɔmuma 'huɔ hinhren a 'mu 'yi le, 'ε yɔɔɔ -lee -ni, 'ki bu hlɔɔ nuɔgba a 'mu -mɔ le. Ti nu -do a ti 'yri, -ε -bu 'a 'huɔ 'kee ni, 'ε 'du ye', 'ε pi 'waa didide.

⁴⁰ -Tɛ 'yru -wɛ 'li yakɔ 'kwli le, -tɛ -wuwle-nyrɔwɔ* -wɛ 'li, -ε -bu nyibli a pɛpɛ -mu', -u kɔ nyibli, 'kɔɛ a gblegble ni, u nu- gba 'li 'waa nyibli a 'mu -Yusu -mɔ, 'ε pu 'waa dodoyo dabuɔ 'lu ble, 'ε nuɔ, 'waa 'kɔɛ 'ε -wɛ,

⁴¹ 'kuo -huɔn* 'u -hɔn 'u 'huɔhɔrennyibli -huɔhuɔ ke' le, 'u 'yɛɛ 'li win, 'u pi le: «-Mɔ mɔ Nyɔsua a 'Yul!» Kɛɛ -Yusu ɔmaa ɔnu 'yi, 'ε lee ɔnu, -ε mɔ, u 'ni 'hlaa 'li -ti a 'mu, -ε nuɔ, 'kuo -huɔn a 'mu, u yiɔɔ ni, -ε mɔ, -Yusu, ε nɔ- mɔ Wanyɔ -mu', Nyɔsua pu la le, ε di la 'a dakɔ yɔ ya.

-Tɛ -Yusu hle la Nyɔsua a -ti, 'ki 'li -Juukɔɛ a
'blɔgba 'kwli
(Maki 1.35-39)*

⁴² -Tɛ -nyre -nyɛ, -ε -bu -Yusu 'du ye', 'ε mu 'li -tɛɛ -mu', 'du bii 'u yɔ, nyibli a ɔju a gblegble 'u

mu□o 'yie le □muo mo. -Te u ye□e ki, -e -bi u -hve bu ka□a yi, u wen: «□Ni 'hoon mo -a mu 'hvi.»

⁴³ Ke- e no- -mo -bi, e pi □nu yi, e wen: «□Haantitie -mu', -e hle□e, -te -mu', Nyisva ni nyibli a win a kikoolo, 'n ko □bu pu□u 'du -bi a nyibli. E no- ko -ti Nyisva 'e lee 'ne- 'mu -tutu ki,»

⁴⁴ -Yusu 'e bi -Juukve a 'blugbi a pepe -mu' ki, 'e ne Nyisva a 'kayo ble, 'e ne Nyisva a -ti -mo le.

5

*-Te -Yusu da la 'a yi-he-nagbopu**
(Matie 4.18-22; Maki 1.16-20)

¹ -Nyrowo □du, -Yusu ni la 'li Galileblugba a 'yru wien, nyibli -huhvi 'u □gbee la 'u□u 'hvi, -e di□e nu, u 'mu Nyisva a -ti 'win.

² 'Ki e ni 'ki 'u bu, -e -bi e 'ye 'blagbi ni 'hven, 'u ni 'u 'nie wien. 'Blagbi a 'mu 'kwli, 'ki 'pupanyibli -hon 'li -wlu, 'u yre la 'waa -tati le.

³ 'Blagbi a 'mu, no- ko 'yee -bi -Yusu 'ya 'li 'kwli, nyibli a -huh-ti. 'Blagbi a 'mu, Simo -ko□o, -Yusu 'e lee □ne, 'ki bu 'yia 'li 'nie ki bu de gbe. -Te u 'yia 'li 'nie ki bu, -e -bi e ni bu, 'e -tua nyibli a 'mu Nyisva a -ti a toole.

⁴ -Te e -we nyibli a toole -mo, -e -bi e lee Simo ni, e wen: «Bli, -ba mu 'u 'wlo ki, -ko -na 'bio 'hven-, ba pu 'aan -tati, ba 'pa.»

⁵ -E -bi Simo wen: «Toonyo o, 'tolowo a pepe -bu 'kwli, -a 'ye □hven, -a 'yi □dedede 'pa. Kee, -te -pu 'ki le, □bu nu□o, 'n di□e 'ni nu,»

⁶ 'u pu 'waa -tati, 'u 'la -hrin. -Hrin a 'mu, u 'la, 'a -huhvi a -ti, 'waa -tati -tua cire,

7 'v pu dabvu, 'v da 'waa 'bio, -v nu 'li 'blagbi -bi -mv' 'kwli, bu di □nv -hεε -ni, 'v -di, 'v 'yii 'li 'blagbi nu 'hven a 'mv, 'ki 'v -hrin -mɔ. -Hrin a kvani-ti, 'blagbi a 'mv, v -hve bu □mie.

8 -Te Simɔ, v δεε Piel, ε 'ye δε a 'mv, -ε -bi ε 'gbla -Yusu kwli yi, ε wen: «Kukonyɔ, hlɔɔ 'mv -mɔ le, -ε nu□o, 'n mɔ δε'kukununyɔ.»

9 Ke- Simɔ -pu, -ε nu□o, ε 'ta 'v bu, ε kɔ 'a 'bio 'pupanyibli 'hven-, 'ki 'v -hrin -hɔɔhvi, v 'la a -ta'.

10 De ni -do a 'mv, ε nɔ- mu 'lu -mɔ, 'ki 'v Saku kɔ Saan 'hven- -mɔ, -v mɔ Sebede a 'yonv, -v kɔ Simɔ 'hven- -ni -kvan. Kee, -Yusu lee Simɔ ni, ε wen: «□Ni 'pie 'li hvannv. Kve mɔ ti -bv 'yie bu, ε 'ni 'mɔɔ 'ki -hrin ni de, □ni 'kukue 'li□i le ni, kee, -tonyibli, v nv- -di le 'kukue -ni, -ε di□e nu, v 'mv 'na -nagbopv -he.»

11 -Te -Yusu -yre, -ε -bi v kwleε 'waa 'blagbi ni, 'v hie 'v 'waa -tebli a pepe bu, 'v kve -Yusu □wien, 'ki 'v 'a □wienlekukve a -ta'.

-Te -Yusu nu la□a, □hrannunyɔ a 'kve 'ε -we la (Matie 8.1-4; Maki 1.40-45)

12 -Nyrɔwɔ □dv, -Yusu ni la 'li 'diɔ □dv 'kwli. 'Ki 'li 'diɔ a 'mv 'kwli, 'ki □hrannunyɔ □dv ni la 'li. Nyibeyu a 'mv, 'a 'hvi a pepe mɔ la □ji dadv. -Te ε 'ye -Yusu, ε nɔ- mɔ bu bla□a kwli yi, ε wen: «Kukonyɔ o, 'n nyaa -mv le, nu□o, 'na 'kve bu -we,»

13 -Yusu 'ε -hren□ε le, 'ti- 'ε lee □ne, -ε mɔ: «'N -hve□ε ni, -na 'kve bu -we.» Ti ni -do a ti 'yri, -ε -bi 'a 'kve -we ni,

14 -Yusu 'ε lee □ne, ε wen: «□Ni 'lee 'li nyiblo □dv, kee, mu -bv tɔɔ -diɔnv Nyɩsva a -cɔhɔnpinyɔ* yi, ε 'mv□v 'ye, -ε mɔ, -na 'kve -we

ni. 'A -ti, gba -tebli -mu', u ni, 'u yi -cohlon* pi, 'ki 'u Nyisua ye', □wi yi, -te Nyisua a winwlon-hanyo Moise nu la 'a hihla, yi-he-nyre a ti 'yri, -ε di□e nu, nyibli a pepe 'mu□u 'ye, -ε mo, -na 'kue -we ni.»

¹⁵ 'E mo □han-ti, -Yusu 'ε nu win a pupu le, kee, 'a 'nyre a bu'heenle bii ki, 'ki 'li 'blugba a 'mu 'kwli. De ni -do a 'mu a -ti, -tonyibli 'u -huen -tebli 'nyi le, 'u mi 'u□u 'hul, -ε di□e nu, u 'mu 'a win 'win, ε ko, -Yusu 'mu□u nu, 'waa 'kue 'mu -we.

¹⁶ Kee, -ε -bi -Yusu -hon -ta', 'ε mu 'li -tite -mu', nyibli 'yi 'li 'ti, -ε di□e nu, ε 'mu Nyisua da.

-Te -Yusu nu la□a, le-yiyrenyo □du a 'kue 'ε -we la
(Matie 9.1-8; Maki 2.1-12)

¹⁷ -Nyrōwo □du 'kwli, 'ki -Yusu ni la 'li 'kayu □du bu, 'ε tve la nyibli Nyisua a -ti. 'Ki Falisi□tumu* ko Nyisua a tetetonyu 'huen-, u ni la 'li □nu 'nyi. 'Ki u -hon 'li Galileblugba ko Sudeblugba a 'du kle, ε ko, 'ki Jrusredwo 'kwli, 'u -di. Kukonyo Nyisua yi -nyi -Yusu 'kl, 'ki bu nu□o, nyibli a 'kue bu -we.

¹⁸ 'Ki u ni 'u bu, -ε -bi nyibli □du nyre 'u ni, 'u 'ble -hanmaki. 'Ki 'li -hanmaki a 'mu 'kwli, 'ki u pia 'li le-yiyrenyo bu. U -hwe□e ni, bu paa 'li□i 'kayu bu, -ε di□e nu, u 'mu 'u□u -Yusu yi bu □tu.

¹⁹ -Te u nyre 'li 'kayu a 'mu 'hul, -ε -bi u yee 'u nyibli -huhul bu. 'A -ti, u 'yi 'hru 'ye, 'ki bu paa le-yiyrenyo a 'mu 'kayu bu. Bu 'ye ni 'ye 'ki 'hru, ε no- mo bu 'ya 'li 'kayu a 'mu ki, bu -ha 'hwo. 'Ki u naa 'u le-yiyrenyo -mu', -ε ni wen 'li -hanmaki

'kwli, 'v □tɔ 'v□v -Yusu ye', 'kɪ 'lɪ -tonyibli 'nyɪ, -ε di□e nu, -Yusu 'mɔ□v nu, 'a 'kɔε 'mɔ -wε.

20 -Tε -Yusu 'ye□e, -ε mɔ, nyibli a 'mɔ, v kuo □ne □wlv yɪ, -ε mɔ, ε -wε 'lɪ bu nu□o nɪ, lε-yiyrenyɔ a 'mɔ, 'a 'kɔε bu -wε nɪ, -ε -bɪ ε lee □ne nɪ, -ε mɔ: «Nyɪbeyu o, -tɛblɪ nɪ -tie -mɔ', -nu, -ε nyre yɪ, 'kɪ 'v Nyɪsva ye', ε 'wɔwle kε nɪ.»

21 Ti nɪ -do a ti 'yri, -ε -bɪ tetetɔɔnyɔ, -v nɪ 'v, v -tua wlɔnlɛ'pɔplɛ lɛ, v wen: «-Tɪ -bu, -Yusu -bu, ε hlɛ, ε yɪ -hɛɛ Nyɪsva a -tɪ lɛ. Nyiblo a 'dɪ -bɪ ε pa 'mɔ 'lɪ? 'Tɪ- 'ε pɪ lɛ, -ε mɔ, ε mɔ Nyɪsva □nɔ. Nyɪsva nɪ -do, ε nɔ- wε 'lɪ bu 'wɔwla nyiblo a dɛ 'kuku.»

22 Dɛ a 'mɔ, v nɛɛ □wlv klɛ, -Yusu yru□o nɪ, -ε -bɪ ε wen: «Dɛ- kɔ □wlvdu -bu a nɛɛ 'kɪ lɛ 'lɪ? A 'yɪ wen yɪ -blɛɛ -nɪ, ba naa wen □wlvdu a 'mɔ lɛ.

23 'Aan □wlv wen 'nɪ, 'n 'yɪ 'lɪ□ɪ 'lɪ -wε, □bv lee nyiblo -bu, -ε mɔ, 'a dɛ 'kuku 'wɔwle nɪ, ε kɔ, 'aan □wlv wen 'nɪ, 'n 'yɪ 'lɪ□ɪ 'lɪ -wε, □bv lee □nɛ, -ε mɔ, bu 'du ye', bu na.

24 Kɛɛ, ba yi□e, -ε mɔ, 'mɔ -mɔ -tonyibli a pɛpɛ a Nyiblo, 'tɪ-, 'mɔ -mɔ Nyɪsva a 'Yu, ε lee 'nɛ- -tutu kɪ. Nyɪsva a □gbɛv, ε nɔ- -nyɪ 'mɔ 'klɪ, 'kɪ □bv 'wɔwla -tonyibli a dɛ 'kuku, 'kɪ 'nɛ- -tutu kɪ, 'ε -nyɪ 'mɔ 'klɪ -wε, 'kɪ □bv nu□o, -tonyibli a 'kɔε 'mɔ -wε. 'A -tɪ, nyiblo -bu, v -ya, 'n kɔ □bv nu□o, 'a 'kɔε 'mɔ -wε, -ε di□e nu, a 'mɔ□v lɛ yru, -ε mɔ, -tɪ -bu, 'n lee wen 'a mɔ, ε mɔ □han-tɪ □nɔ.» -ɛ -bɪ ε □hɪan -mɔ de, 'ε -tua 'lɪ lε-yiyrenyɔ a 'mɔ, 'a -mɔhleɛ, ε wen: «'N yɪ -mɔ 'nɪ -lee -nɪ, 'du ye', 'du -na -hanmakɪ ye', -bu mu 'lɪ -na 'kayu bu, -na 'kɔε -wε nɪ.»

25 Ti nɪ -do a ti 'yri, nyibli yɪ wen 'v□v -mɔ lɛ

ni te, 'e 'du ye', 'e 'du 'a -hanmaku ye', 'e 'hri, 'e -tua 'li 'a 'kayu a bumumuo, 'ki 'li Nyisua a 'nyre a leppupu 'kwli.

²⁶ Nyibli -mu', -u ni 'u, -e -bi e kee 'waa [wli le, 'u 'ta 'u ble, 'u pi Nyisua 'nyre le, u wen: «-A 'ye ke wlonlemaa-tebli gbagbi.»

-Te -Yusu lee la Lefi, 'ki bu -he la 'a -nagbopi
(Matie 9.9-13; Maki 2.13-17)*

²⁷ -Te de a 'mu, e -hi, -e -bi -Yusu yi [ti 'duo. Bu yi 'ki ni mi, 'ki 'u 'hru wlon, 'ki e yee 'u 'blwli'tuny [du bu. 'A 'nyre mo Lefi, 'e ni 'li 'blwli'tule' bu. (-Tonyibli a pepe yraa 'blwli'tuny ni, -e nu[o, u yi di 'wli diaki.) -Te -Yusu nyre 'u[u 'hvi, ke- e pu[u yi: «Kve 'mu [wien le, [mu 'na -nagbopi -he.»

²⁸ -E -bi Lefi 'du ye', 'e hie 'u 'a -kvan a pepe bu, 'e kve -Yusu [wien.

²⁹ Lefi a 'mu, e no- da -Yusu ko 'a -nagbopu 'hven- diide -mo, 'e da 'a 'bio 'blwli'tuny -huhvi, ko hapunyibli -bi 'hven-, -u ko 'klo, -e 'yi 'u yi 'sii -ni.

³⁰ Falisi[tumu* a nyibli, u ko Nyisua a tetetonyu 'hven-, -u mo Falisi[tumu a nyibli -we, -te u 'ye de a 'mu, -e -bi u -tua wlonle'ppulele, 'u lee -Yusu a -nagbopu, u wen: «De- nu 'ki[ti, a ko 'blwli'tuny ko nyibliu -bu, -u ko 'klo [yi 'u yi 'sii -ni 'hven-, 'a ni 'u dedihu ni -do ki 'li? A 'yi wen yi -blee -ni, ba nu de a 'mu.»

³¹ -Yusu bu 'win -ti a 'mu, e no- mo bu pu le: «Nyiblo -bu, -e ko 'hvi -nu -tee, e 'ni -hua[a li -doto a 'yiye, kee, nyiblo -bu, -e ko 'hvi -hren, e no- [mue -doto a 'yiye le.

32 'N 'yɪ -di, 'kɪ 'v nyibli -bu, -v pɪ lɛ, -ɛ mɔ, 'waa 'klɔ 'sii 'v yɪ a -ta', kɛɛ, nyibli -bu, -v yɪ ɲe, -ɛ mɔ, 'waa 'klɔ 'yɪ 'v yɪ 'sii -nɪ, v nɔ- kɔ -tɪ 'nɪ -di, 'mɔ ɲnɔ -lee -nɪ, -ɛ mɔ, 'waa dɛ 'kuku -bu, v ni, bu hie 'v ɲv bu, bu -nyɪ 'waa 'klɔ a pɛpɛ Nyɪsɔa.»

Nyɪsɔa lee 'nɛ- -Yusu -tutv kɪ, 'ɛ ya 'klɔ yrayrv, -ɛ kɔ 'klɔ 'ka 'hven-, -v 'yɪ dɛ nɪ -do 'pa- (Matie 9.14-17; Maki 2.18-22)

33 Kɛ- nyibli -bɪ pɪ -Yusu yɪ, v wɛn: «Saan* Batist, -ɛ pɪ nyibli 'nie 'lu lɛ, 'a -nagbopɔ* yɪ 'nɪ ɲci* 'a -nɛ ti, 'v dɛ Nyɪsɔa. Dɛ nɪ -do a 'mɔ, ɛ nɔ- Falisi ɲtumu* a nyibli ni -wɛ, ɲwɪ yɪ, -tɛ 'waa tete ni ɲnɔ 'a tɔɔlɛ. Kɛɛ, -mɔ -bɪ, -na -nagbopɔ 'nɪ ɲci ɲe lɪ.»

34 -ɛ -bɪ kɛ- -Yusu pɪ ɲnɔ yɪ, ɛ wɛn: «Nyɪbeyu -bu, -ɛ pɔɛ 'blɪ, 'a 'bio -mɔ', ɛ dɛ 'blɪpadiide kɪ, 'bu mu 'blɪpadiide a 'mɔ, 'a -tuo kɪ, nyiblo ɲdɔ 'nɪ -lee ɲe lɪ ɲnɔ bu ɲci. ɛ 'wɪ yɪ, 'blɪ a pɔpa, ɛ mɔ dɔdɔdɛ ɲnɔɔ. 'A -tɪ, v 'yɪ ɲcicie -kɔ. Dɛ nɪ -do a 'mɔ, ɛ nɔ- ɲnɔɔ. Dɔdɔ a -tɪ, ti nɪ -tie -bu, 'n di 'nɛ- ɲnɔ 'nyɪ -hii -nɪ, 'na -nagbopɔ 'nɪ ɲci ɲe nɪ.»

35 Kɛɛ, ɛ di kɔ ti, -ɛ di 'v nyre, v 'mɔ 'lɪ 'mɔ 'na -nagbopɔ 'nyɪ -ha. Ti a 'mɔ 'yri, 'kɪ v di 'v ɲcii -nɪ.»

36 -ɛ -bɪ ɛ pɪ ɲnɔ 'ledɔ yɪ, ɛ wɛn: «Nyiblo 'nɪ -cra ɲa lɪ wlawɔ yrayrv, ɛ 'nɪ -ha ɲa 'v 'a 'kɪbɪa, ɛ 'nɪ -ma ɲa lɪ danɔ 'ka a 'hɔɔ. 'Bu mɔ, 'bu nu ɲo, ɛ di nyre wlawɔ yrayrv a 'mɔ yɪ, ɛ kɔ, 'a 'kɪbɪa -mɔ', ɛ -nu, 'ɛ -ma danɔ 'ka a 'mɔ, ɛ kɔ ɲɔ 'hven-, ɛ 'yɪ 'lɪ ɲɪ 'lɪ -wɛ bu -mɔɛ.»

37 Mɔ, yonɔ yrayrv -bu, -ɛ 'plui, nyiblo 'nɪ 'du ɲo lɪ ɲɪ ye', ɛ 'nɪ -pɔ ɲv 'lɪ ɲɪ mɔmakɔ a buo 'ka 'kwli. 'Bu pɔ 'lɪ ɲɪ buo 'ka 'kwli, 'bu ka ɲa yɪ, ti -kɔ 'yri ɛ

di 'plu, 'bu yɪ nɪ 'ye, ε kɔ bu wa mɔmakɔ a buo a 'mu, nɔ 'mu bu 'wle.

³⁸ Ε nɔ- nu□o, 'kɪ 'lɪ buo yrayɾu 'kwli, 'u pɪ 'lɪ nɔ yrayɾɪ 'lɪ.

³⁹ Nyiblo 'bu nɪ 'u, 'bu nuε nɔ 'kɪ a 'nɪna, ε 'nɪ -hva□a lɪ nɔ yrayɾɪ a 'nɪna. Kε- ε di pu: Nɔ 'kɪ -mu', ε nɔ- nɔ wɔn, 'ε -hi 'u nɔ yrayɾɪ 'u. (ε nɔ- nu□o, nyiblo □dɔ 'nɪ 'du□o lɪ -tebli 'kɪ ye', ε 'nɪ -pu□u lɪ□ɪ -tebli yrayɾɪ kɪ. U 'nɪ -bibi□e lɪ 'yi lɛ.)»

6

-Yusu, ε nɔ- kɔ 'kɪ, 'kɪ bu lee nyiblo dε, ε -wε 'lɪ bu nu, 'kɪ 'lɪ -wuwle-nyɾɔwɔ 'kwli (Matie 12.1-8; Makɪ 2.23-28)*

¹ -Wuwle-nyɾɔwɔ □dɔ, -Yusu kɔ 'a -nagbopu* 'hɛn-, u mu lɛ na mɔ. -Tɛ u yɪ nɪ mi, 'dɔdɔ-tebli □dɔ, -ε 'wɪ -kubu yɪ, ε nɔ- kɔ -ci u yɪ 'lɪ 'kwli □tɔ 'bεε -nɪ. 'Dɔdɔ-tebli a 'mu, ε nɔ- kɔ blɪ gbi 'a -nagbopu 'cɛ, 'u hihiue 'lɪ□ɪ □jɾɛ, 'u yɪ□ɪ di.

² 'Kɪ 'lɪ -ci nɪ -do a 'mu 'kwli, 'kɪ Falisi□tumu* a nyibli -bɪ nɪ 'lɪ. -Tɛ -Yusu a -nagbopu, u yɪ 'dɔdɔ-tebli a 'mu, 'a blɪ gbi nɪ 'cɛ, -ε -bɪ kε- u pɪ □nu yɪ, u wen: «Dε -bu, a ni, ε □ɲa nɪ. Nyɪsua a tete wen 'nɪ, nyiblo □dɔ 'nɪ 'nuo 'lɪ -kvan, 'kɪ 'lɪ -wuwle-nyɾɔwɔ 'kwli.»

³ -ε -bɪ -Yusu □tu □nu □wɔn, ε wen: «Tɪ -mu', u 'cɾɪ la 'lɪ Nyɪsuaɾɪɛn 'kwli, 'kɪ 'u -aan 'baɪ gbagbu, -ε mɔ bodɪɔ Dafidɪ a -ta', 'n pu□u □haan-tɪ, -ε mɔ, a -hre□e nɪ. -Tɪ a 'mu, u 'cɾɪ la, ε nɔ- -bu: -Nyɾɔwɔ □dɔ, -tɛ 'kanu ni la bodɪɔ Dafidɪ, ε kɔ 'a nyibli 'hɛn-,

⁴ 'kɪ 'lɪ Nyɪsua a 'kayu bu, 'kɪ ε pa la 'lɪ, 'ε -ha la 'u 'fɔɔ, -ε pɛ la 'u 'teble kɪ bu, 'ε di□e, 'ε -nyi

la 'a de gbe 'a nyibli, 'u di la□a -wε. Kεε, Nyɩsua a tete wen 'ni, Nyɩsua a -cɔhlunpinyu* ni -do, u nu- blεε yi, -bu di 'floodu a 'mu. 'Bi 'floodu a 'mu, -ε ni 'li Nyɩsua a 'kayu bu, u -ha la□a ni, 'ki 'u Nyɩsua a -ta'.»

⁵ -ε -bi kε- ε pi □nu yi de: «'Mɔ -bu, -ε mɔ -tonyibli a pεpε a Nyiblo, Nyɩsua lee 'nε- 'mu ni, 'ε -nyi 'mu 'kli, 'ki □bu lee nε 'a -nε nyiblo □du dε, ε -wε 'li bu nu, 'ki 'li -wuwle-nyrɔwɔ 'kwli.»

-Wuwle-nyrɔwɔ □du 'kwli, -Yusu nu la□a ni, nyiblo □du, -ε kɔ dabu 'ku la, 'a 'kɔε 'ε -wε la (Matie 12.9-14; Maki 3.1-6)*

⁶ -Wuwle-nyrɔwɔ -bi 'kwli, -ε -bi -Yusu mu 'li Nyɩsua a 'kayu bu de, 'ε tɔε nyibli Nyɩsua a -ti. 'Ki 'li 'kayu a 'mu bu, 'ki ε yεε 'li nyibeyu □du bu. Nyibeyu a 'mu, 'a diidedabu 'ku ni.

⁷ Bu ni 'ki 'u bu, -ε -bi Nyɩsua a tetetɔonyu kɔ Falisi□tumu* a nyibli, -u ni 'u 'hɔen-, u -tua 'yie a ke'gbaale, u 'mu -Yusu 'ye, 'bu mɔ, 'bu kɔ bu nu□o, nyibeyu a 'mu a 'kɔε 'mu -wε, 'ki 'li -wuwle-nyrɔwɔ -mu' 'kwli, -ε di□e nu, -Yusu 'bu nu□o, u 'mu□u -ti -yεε -ni. (Falisi□tumu a nyibli wen 'ni, bu nu□o, nyiblo a 'kɔε bu -wε, ε mɔ -kɔandε □niɔ. 'Ti- Nyɩsua a tete wen 'ni, 'ki 'li -wuwle-nyrɔwɔ 'kwli, nyiblo 'yi yi -blεε -ni, bu nu -kɔan.)

⁸ Kεε -ε -bi -Yusu yru 'waa 'lule-hihie lε. ε nɔ-nu□o, 'ε lee nyibeyu a 'mu, ε wen: «'Du ye', -bu nyra 'li nyibli 'nyi bu,» nyibeyu a 'mu 'ε 'du ye', 'ε nyra 'li □nu 'nyi bu.

⁹ -ε -bi -Yusu 'beti tetetɔonyu kɔ Falisi□tumu a nyibli 'hɔen- ni, ε wen: «-Bi' Nyɩsua a tete pi

'lı? 'Kı 'lı -wuwle-nyrɔwɔ 'kwli, nyiblo bu nu ɔhaandɛ, kɔ, bu nu dɛ -hvan, dɛ a 'dɪ -bɪ -nu -tɛɛ 'lı? Nyiblo bu wa 'a 'bɪhɪan, 'kɪ 'lı -wuwle-nyrɔwɔ 'kwli, -ɛ diɔe nu, ɛ 'nɪ ɔha 'kɔ, kɔ, nyiblo bu -ha 'a 'bɪhɪan a -hɔnhlɔn mɛ lɛ bu 'wan, dɛ a 'dɪ -bɪ -nu -tɛɛ 'lı?»

¹⁰ Bu yɪ 'lı ɔnu 'yɪ lɛ nɪ tɛ, -ɛ -bɪ kɛ- ɛ pɪ nyɪbeyu a 'mɔ yɪ, ɛ wɛn: «Hrɔ -na dabu -mɔ', -ɛ 'kɔ,» -ɛ -bɪ ɛ hrɔ 'a dabu nɪ. Bu hrɔ 'kɪ dabu a 'mɔ, -ɛ -bɪ ɛ 'hrɪ 'kɔ, 'ɛ bɪ 'v 'a dɪɔnɔ a -ta'.

¹¹ -Tɛ -Yusu nu 'kɪɔ, nyiblo a 'mɔ a 'kɔɛ, ɛ -wɛ, -ɛ -bɪ Nyɪsɔa a tetetɔnyɔ kɔ Falisiɔtumu a nyibli 'hɔɛn-, v bɪ yrɔ' lɛ dɪakɪ, 'v -tɔa ɔtɔ a lɛmɔmɔ, -tɛ v dɪ nu, v 'mɔ -Yusu -balɔ' nu.

*-Tɛ -Yusu -ha la 'lı nyibli nɪ -pu ɔtu 'v 'hɔɛn, -v kɔ -bɔ -hɛ la 'a -mɔnanyɔ**

(Matie 10.1-4; Makɪ 3.13-19)

¹² Tɪ a 'mɔ 'yɪ, dɔgba ɔdɔ nɪ 'v. ɛ nɔ- kɔ 'lu ɛ 'ya 'lı, -ɛ diɔe nu, ɛ 'mɔ Nyɪsɔa da. 'Kɪ ɛ -hɪ 'lı 'tɔlɔwɔ a 'mɔ 'lı, 'kɪ 'v Nyɪsɔa a dɪda a -ta'.

¹³ -Tɛ -nyɛ -nyɛ, -ɛ -bɪ ɛ da 'a -nagbɔpɔ* nɪ, 'kɪ 'lı ɔnu 'nyɪ, 'ɛ -ha 'lı nyibli nɪ -pu ɔtu 'v 'hɔɛn, 'ɛ dɛɛ ɔnu 'a -mɔnanyɔ.

¹⁴ Nyibli a 'mɔ, v nɔ- mɔ: Simɔ, ɛ -nyɪ Pielnyɛ, ɛ kɔ Simɔ a 'mɔ, 'a 'dɪayɪ Adre 'hɔɛn-, kɔ Sakɪ, kɔ Saan, kɔ Filipɔ, kɔ Batelemi,

¹⁵ kɔ Matie, kɔ Toma, kɔ Alɔfe a 'yu Sakɪ, kɔ Simɔ. Simɔ a 'mɔ, 'kɪ ɛ nɪ la 'lı nyibli -mɔ' 'nyɪ, -v 'yɛ nɪ -hɔa Romakɔɛ;

¹⁶ kɔ Sakɪ a 'yu Judɪ, kɔ Judɪa Yisikalio. ɛ mɔ nyiblo -mɔ', -ɛ di -Yusu 'a yɔanyibli -jɪ' pɔ.

-Te -Yusu tve la nyibli -hwohwi Nyɩsɩva a -ti, ε
kɔ, ε ni la□a, kɩklanyibli a 'kve yi la -we
(Matie 4.23-24; 12.15-16; Maki 3.7-12)

17 -Te de a 'mu, ε -hi, -ε -bi -Yusu kɔ 'a
-nagbopu* 'hwen-, υ □ti 'li dugba a 'mu 'lu ni, 'u
nyra 'u -tite -mu', 'du 'wleε 'u bu. 'Ki 'u -te a 'mu,
-Yusu a -nagbopu -hwohwi -bi 'kukue wen 'u le,
υ kɔ nyibli -hwohwi -bi 'hwen-. 'Ki -u -bi -hon
'li Jrusɛdiɔ 'kwli, ε kɔ 'ki 'li -Juukuε a 'blugbi a
pepe ki, kɔ 'du -bi -mu', -u ni 'li 'yru wien, -u mɔ
Tilidiɔ kɔ Sididiɔ 'hwen-.

18 U di ni, -ε di□e nu, υ 'mu 'a win 'win, kɔ, ε
'mu□u nu, 'waa 'kve 'mu -we, ε kɔ, ε 'mu nyibli a
'kuo -hwin* le bla.

19 Nyibli a pepe □mυε□ε le, 'ki bu -hren□ε le, -ε
nu□o, 'ki -hwen 'li□i 'hwi, ε ni□e ni, 'waa 'kve 'ε
yi -we.

Plɔ a bleele kɔ 'jɔ 'hwen-
(Matie 5.1-12)

20 -Te de a 'mu, ε -hi, -ε -bi -Yusu 'du 'lu ye', 'ε
ta 'li 'a -nagbopu* -mɔ le, ε wen:

«'A mu -bu, -u mɔ 'na -nagbopu, □hwen ni,

ba kɔ plɔ a bleele,

-ε nu□o, ti -kɔ 'yri Nyɩsɩva di 'u 'klo yrayru -nuu
-ni,

a kɔ 'mu 'hwen-, -a di 'li 'klo yrayru a 'mu 'kwli
ni.

21 'A mu -bu, 'kanu ni, 'ki 'ne- 'klo ki,

ba kɔ plɔ a bleele,

-ε nu□o, 'kanu 'yi 'li□i 'li -we, bu nu 'a mu de.

'A mu -bu, -u yi we, 'ki 'ne- 'klo ki,

ba kɔ plɔ a bleele,

-ε nu□o, a di 'ni 'ca.

22 'Bu mɔ, nyibli 'bu yraa nɛ 'a mu, 'bu pu 'lɪ 'a mu -patu', kɔ, 'bu yɪ 'a mu 'yri lɛ nɪ -hɛ, ɛ kɔ, 'bu yɪ 'aan 'nyrɛ yɪ nɪ nyre, -tɛ a paa 'u, 'mɔ -bu, -ɛ mɔ -tonyibli a pɛpɛ a Nyiblo, 'a -hɛ 'na -nagbopu, 'bu mɔ, 'ba yɪ ɸhɪvɛndu a 'mu nɪ 'ye, -ɛ -bɪ -ba kɔ plɔ a bleelɛ.

23 Ti -mu' -kɔ 'yri 'kla-wliye'yɪya a 'mu, ɛ di 'u nyre, 'kɪ 'u 'a mu -mɔ, ba nu dɔdɔ, kɔ, ba yɪ -wla, -ɛ nuɸo, 'kɪ 'lɪ yakɔ 'kwli, Nyɪsua di -nyi 'a mu 'wio gbagbu. Kɛ- nɪ -do ɛ ɸti la 'mu: -tɛ nyibli -bu, u yraa nɛ 'a mu, u ni, kɛ- 'waa 'banu ni la, 'u ɸtui la Nyɪsua a winwɔn-hanyu* ɸhɪvɛn.»

24 Nyibli -bu, -u 'yɛ nɪ ɸtuu 'u Nyɪsua, kɛ- -Yusu pɪ ɸnu yɪ, -ɛ mɔ:

«'A mu -bu, -u mɔ dɛkɔnyibli,

'jɾɔ 'kɪ 'u 'a mu -mɔ,

-ɛ nuɸo, a 'ye 'aan -nɛ plɔ a bleelɛ nɪ.

25 'A mu -bu, -u kɔ didi-tɛblɪ a pɛpɛ, a -huɛ,

'kɪ 'nɛ- 'klɔ kɪ,

'jɾɔ 'kɪ 'u 'a mu -mɔ,

-ɛ nuɸo, 'kanu di 'a mu 'nɪ nu.

'Jɾɔ 'kɪ 'u 'a mu -bu, -u 'cɛ kɛ -mɔ,

'kɪ 'nɛ- 'klɔ -bu 'kwli,

-ɛ nuɸo, a di nu nyai lɛ, a 'mu we.

26 'Jɾɔ 'kɪ 'u 'a mu -mɔ, 'bu mɔ, nyibli a pɛpɛ 'bu yɪ 'aan ɸhaan-tɪ nɪ hlɛ, -ɛ nuɸo, nyibli -mu', -u yraa 'na -nagbopu, dɛ nɪ -do a 'mu, ɛ nɔ- 'waa 'banu ni la 'waa hɪwinwɔn-hanyu -mɔ -wɛ, 'u hlɛ la 'waa ɸhaan-tɪ.»

Ba nuɛ nɛ 'aan yraanyibli

(Matie 5.38-48; 7.12a)

27 -ɛ -bɪ kɛ- -Yusu pɪ de: «'Aan pɛpɛ, ba pu 'mu nuɔ yɪ bu. 'N yɪ 'a mu 'nɪ -lee -nɪ: Ba nuɛ nɛ 'aan

yraanyibli. Nyibli 'bu yraa ne 'a mu, ba nu □nu □haandε -mɔ.

²⁸ Nyibli 'bu pu 'a mu 'jɔ yɪ, nyibli 'bu yɪ 'a mu □hɪvɛn nɪ □tui, ba da Nyɪsua, 'kɪ bu nu □nu □haandε -mɔ.

²⁹ Nyiblo 'bu pu 'lɪ -mu 'ɲma nɪa', tɔɔ 'v nɪa -bɪ 'v, ε 'mu 'a 'yε -bɪ pu. Nyiblo 'bu -ha 'v -na kvɛtɪ, -ha□a mε lɛ, bu gba -na wlawlv -bɪ.

³⁰ Nyiblo 'bu yɪ -mu dɛ nɪ -hɪvɛ, -ha 'lɪ□ɪ 'lɪ, -bu -nyi □nɛ□ɛ. Nyiblo 'bu -ha -mu -na dɛ -jɪ', □nɪ 'bɛtɪe 'lɪ 'a -tɪ.

³¹ □Haandε -bu, a -hɪvɛ -tonyibli bu nu 'a mu -mɔ, 'aan 'mumu, ba nu □nu□v -mɔ -wɛ.

³² 'Bu mɔ, 'ba nɪvɛ nyibli nɪ -do -bu, -v nɪvɛ nɛ 'a mu, 'aan □wɪ 'nɪ 'yɛ 'lɪ□ɪ, -ɛ mɔ, Nyɪsua di pu 'a mu 'nyɛ lɛ. Mɔ, nyibli -mu', -v 'yɪ Nyɪsua -yi, v nɪvɛ nyibli -mu' nɪ -wɛ, -v nɪvɛ □nu.

³³ Nyibli nɪ -do -mu', -v nɪ 'a mu □haandε -mɔ, 'bu mɔ, v nɪ -do a 'mu, 'ba yɪ □nu □haandε -mɔ nɪ nɪ, 'aan □wɪ 'nɪ 'yɛ 'lɪ□ɪ, -ɛ mɔ, Nyɪsua di pu 'a mu 'nyɛ lɛ. Dɛ nɪ -do a 'mu, nyibli -bu, -v 'yɪ Nyɪsua -yi, ε nɔ- v nɪ -wɛ.

³⁴ 'Bu mɔ, 'ba pu lɛ, ba -nyi 'aan 'wɪyɛ nyibli nɪ -do -mu', -v di□ɛ kle -mɪa -nɪ, -v di 'a mɔ□ɔ -nyi, 'aan □wɪ 'nɪ 'yɛ 'lɪ□ɪ, -ɛ mɔ, Nyɪsua di pu 'a mu 'nyɛ lɛ. Nyibli -mu', -v 'yɪ Nyɪsua -yi, v nɪ□ɛ nɪ -wɛ, 'kɪ 'lɪ 'waa dɪɔnv 'nyɪ, -tɛ v yɪ□ɛ, -ɛ mɔ, 'waa 'bɪo di 'wɪyɛ a 'mu kle 'nɪ -mɪa -nɪ a -tɪ.

³⁵ Dɛ ba nu, ε nɔ- mɔ, ba nɪvɛ nɛ 'aan yraanyibli, ba nu □nu □haandε mɔ. 'Bu mɔ, 'ba -nyi nyiblo dɛ, a 'nɪ 'mɔv 'lɪ□ɪ lɛ, 'kɪ bu -mɪa □nɛ kle. 'Bu mɔ, 'ba yɪ□ɪ lɛ nɪ nɪ, Nyɪsua di nu 'a mu □haandε gbagbu -mɔ, ε kɔ, a di -hɛ Nyɪsua a 'yonv, -ɛ

nu□o, 'kuopanyibli kɔ 'crekɔnyibli 'hʉen-, ε ni □nu □haandε -mɔ -wε.

³⁶ Ba kɔ nyibli a nyai, □wɪ yɪ, -tε 'aan 'Bau Nyɪsua -nu, 'ε kɔ nyibli a nyai dɪakɪ.»

A 'nɪ 'yεε 'lɪ 'aan 'bio -tɪ

(Matie 7.1-5)

³⁷ «A 'nɪ 'yεε 'lɪ 'aan 'bio -tɪ, -ε di□e nu, Nyɪsua 'nɪ □ha 'a mʉ -tɪ -yεε -nɪ. A 'nɪ 'pʉʉ 'lɪ 'aan 'bio -bati lε, -ε di□e nu, Nyɪsua 'nɪ □ha 'a mʉ -bati lε -pʉʉ -nɪ -wε. Yɪnyre-tɛblɪ -mʉ', nyibli ni 'a mʉ -mɔ, 'a -tɪ bʉ -hru 'a mʉ -mɔ, -ε di□e nu, yɪnyre-tɛblɪ -mʉ', a ni, Nyɪsua 'mʉ 'a -tɪ -mɔ hru -wε.

³⁸ -Tɛblɪ -mʉ', 'aan 'bio -hʉε 'a mʉ, ba -nyɪ □nu□ʉ, -ε di□e nu, 'ba -hʉa Nyɪsua dε, ε 'mʉ 'a mɔ□ɔ -nyɪ. 'Bʉ mɔ, 'ba yɪ□ɪ lε nɪ ni, ε 'wɪ-, -tε ʉ 'yε nɪ lɔ wɛn -kʉbʉ, ʉ 'mʉ 'a mɔ□ɔ -nyɪ a -tɪ. -Kʉbʉlɔɔpɔlɔ -mʉ', ʉ ni, 'ʉ lʉε -kʉbʉ, ʉ di 'lɪ□ɪ 'nɪ 'yɪi -nɪ -tεε, ʉ 'mʉ 'lɪ -kʉbʉ a 'mʉ 'aan blɔ 'kwli pʉ, ʉ 'mʉ 'lɪ□ɪ 'lɪ -kɔɔ -nɪ, kɔ, ʉ 'mʉ blɔ a 'mʉ bʉ bla, -ε di□e nu, ʉ 'mʉ 'lɪ 'a dε -bɪ pʉ, blɔ 'mʉ 'lɪ 'yɪi -nɪ -tεε. -Tε a di 'aan 'bio a 'yɪye nu, kε- Nyɪsua di 'aan 'yɪye nu.»

³⁹ Ledʉ, -Yusu pʉ □nu yɪ, ε nɔ- -bʉ: «'Yɪi'dɔnyɔ 'yɪ 'lɪ□ɪ 'lɪ -wε, bʉ 'ble 'a 'bɪ 'yɪi'dɔnyɔ a dabʉ kʉa, bʉ na 'hru. 'Bʉ nu□o, ʉ nɪ 'hʉen a 'mʉ, ʉ di bi 'lɪ 'butɪɔ 'kwli.

⁴⁰ Ε 'yɪ 'nyɪnyɪnyɔ □dʉ -kɔ, -bʉ di 'ʉ 'a tɔnyɔ 'lu yɪ nɪ. Kεε, 'nyɪnyɪnyɔ -mʉ', -ε 'nyɪ -tεε, -tε 'a tɔnyɔ nɪ 'mʉ, kε- ε di 'mʉ nɪ.

⁴¹ Dε- kɔ -tɪ, -na 'bɪhɪan a kʉɛtɪyε -bʉ, -ε nɪ 'lɪ□ɪ 'yɪ, □nɪ yɪ 'a 'yele, 'tɪ- -nε tugbɛkʉtɪɔ -mʉ', -ε pε 'lɪ -mʉ 'yɪ bʉ, □nɪ 'yε nɪ 'yε□e 'lɪ?

42 □Yi yi -blee -ni, -bu lee -na 'bɪhɪan, -e mɔ: Nu gbe, □bu -ha 'li -mu kuɛtiye 'yi, -mɔ -kɔ 'yi tugbɛkɔtiɔ pɛ 'li bu. -Mɔ -mu', -e nɛɛ 'li ni 'hɛn, yi-hɛdɛ, -kɔ -bu nu, ε nɔ- mɔ -bu -ha 'li -nɛ tugbɛkɔtiɔ 'yi, □mu lɛ yru -tɛɛ, 'ti- □mu 'li kuɛtiye -na 'bɪhɪan 'yi -ha.»

*Tugbɛ a 'kuo, ε nɔ- v yru i □nɛ
(Matie 7.16-20; 12.33-35)*

43 Kɛ- Yusu pi de: «Tugbɛ -mu', -e yi □haan'nie -jri, ε 'yi 'li□i 'li -wɛ, bu tɔ 'kui -hɔn. Mɔ, tugbɛ -mu', -e 'yɛ ni -jri □haan'nie, ε 'yi 'li□i 'li -wɛ, bu tɔ □haan'kui.

44 Tugbɛ a 'kuo, ε nɔ- v yru i □nɛ. ε 'yi nyiblo □dɔ -kɔ, -bu -ha bubuokui, 'ki 'li □wɔnmlɔtu yɛ. Nyiblo □dɔ 'yi 'li□i 'li -wɛ, bu -ha 'v -gbɔgbɔyɔ gbukawiti 'yri.

45 □Haannyiblo a nunu-tɛblɪ nɔ yi, -e nu□o, 'a □wɪb nɔ yi. 'Crɛkɔnyɔ a nunu-tɛblɪ nyre yi, -e nu□o, 'a □wɪb nyre yi. -Ti -mu', -e 'yii 'li nyiblo a □wɪb ki, ε nɔ- yi 'v□v wien -dii -ni.»

*□Tɔkɔnyɔ, kɔ nyiblo -mu', -e 'yi □tɔ -kɔ, -v pɔ
'waa 'kayo*

(Matie 7.24-27)

46 Kɛ- Yusu pi de, ε wɛn: «Dɛ- kɔ -ti 'a dɛɛ 'mu Kɔkɔnyɔ ti a pɛpɛ, 'ti- -ti 'n hɛɛ, 'a 'yɛ ni nu□o 'li?

47 Nyiblo 'bu ni 'v, -ti -bu, 'n hɛɛ, 'bu yi□i nɔa yi bu ni pi, 'ti- 'bu yi□i ni ni, 'n di 'a mu 'ni -lee -ni, nyiblo ε 'wɪ yi.

48 ε 'wɪ nyiblo -mu' yi, -e pi 'a 'kayu. ε 'blu -tɔtɔ -blublu, 'ɛ yɛ 'hɪɔ 'pa ki. 'Ki ε pɔ 'v 'kayu a 'mu, -e di□e nu, ε 'mu bu ku -tɛɛ. -Tɛ ε pɔ□v, -e -bi 'nie'yiti nyre 'v ni, 'nie a 'mu 'ɛ -wɔn 'kayu a

'mu -mo -wonwon, kee, e 'yi 'li 'a 'wowa 'li -we, -te e ku bu a -ti.

⁴⁹ Kee, nyiblo -mu', -ti -bu, 'n hle, -e di 'win, 'ti -e 'ye ni di□e ni nu, e 'wi- nyiblo -mu' yi, -e 'yi -tutu 'blu, -e pu 'kayu. -Te e -we 'a pupu -mo, -e -bi 'nie 'yi ni, 'e -won 'kayu a 'mu yi. E no- mo 'kayu a 'mu bu 'we, 'e nyre yi pere.»

7

-Te -Yusu nu la□a, Romakue a 'seyo a -kvanunyo □du, 'a 'kue 'e -we la (Matie 8.5-13)

¹ -Te -Yusu -we 'li nyibli a -mohleele -mo, -e -bi e mu 'li Kapenaodiu 'kwli.

² 'Ki 'li 'diu a 'mu 'kwli, 'ki Romakue a 'seyo a nyiblo gbagbu □du ni 'li. 'A -kvanunyo □du ni 'li, 'a □wlu 'e -ha 'li□i diaki. -Kvanunyo a 'mu, e no- ko 'hvi -hren, e mi 'ku mo.

³ -Te 'seyo a nyiblo gbagbu a 'mu, e 'win -Yusu a 'hdi-ti, e no- mo bu te□e -Juukue* a 'blu a nyibli □du yi, bu lee □ne, -e mo, bu di 'li□i -mo, e 'mu□u nu, 'a -kvanunyo a 'mu, 'a 'hvi 'mu -we.

⁴ -Te -Juukue a 'blu a nyibli a 'mu, u nyre 'u -Yusu 'hvi, -e -bi u -tva 'a lenyaale, u wen: «'Seyo a nyiblo gbagbu a 'mu, e ble e yi, -bu -hee □ne,

⁵ -e nu□o, e ne ne -aan dako ni, 'ti-, e no- -hee ne -a mu, □a pu Nyisva a 'kayu, 'ki 'ne- -aan 'diu 'kwli.»

⁶ -Te u pu 'ki le, -e -bi u ko -Yusu 'hven-, u bi 'hru wlon, 'u -mu. -Te u 'mue 'seyo a nyiblo gbagbu a 'kayu le, -e -bi nyiblo gbagbu a 'mu, e lee ne 'a 'bio ni, 'ki bu lee -Yusu, -e mo: «Toonyo o, 'ni -hva□a li□i, □bu -ha -mu 'ku. 'Mo -bu, -e 'yi

-Juukube yu 'pa-, 'n 'yi yi -blee -ni, 'ki -bu pa 'li 'na 'kayu bu.

⁷ E no- nu□o, 'ni pu le, -e mo, e 'yi 'u le -noo -ni, 'ki 'na □gbetu □bu mu wen 'li -mu -mo. Kee, pu win dadu, 'na -kuannunyo a 'kue 'mu -we.

⁸ 'Na 'mumu -bu, 'n ko nyibli gbagbi -bi. U nu- koo 'mu win ki. 'Ti-, 'n ko 'seyo -bi, 'n koo win ki -we. 'Bu mo 'ni pu win, 'ni lee ne 'a nyo, 'ki bu mu de nu, -e -bi e mi ni. 'Bu mo, 'ni lee ne 'a nyo -bi, 'ki bu di 'li, -e -bi e yi 'li 'ni di, e ko, 'bu mo, 'ni lee 'na -kuannunyo, 'ki bu nu de, -e -bi e ni□e ni.»

⁹ -Te -Yusu 'win -ti a 'mu, 'seyo a nyiblo gbagbu, e -hla, -e -bi 'a □wlu kee le. E no- mo bu □hian -mo, nyibli -mu', -u yi□i □wien le kue, ke- e pu □nu yi, e wen: «'N yi 'a mu 'ni -lee -ni: Nyiblo bu di 'na □wlu a yikuole le nu, 'n 'ye 'a nyiblo ni 'ye, 'ki 'ne- Yisraeku e a 'bli.»

¹⁰ -Yusu bu -yre, -e -bi 'seyo a nyiblo gbagbu a lelenyo -ni wen, u -me kle. -Te u nyre 'li 'seyo a nyiblo gbagbu a 'mu a 'kayu bu, -e -bi u 'ye□e ni, -e mo, 'a -kuannunyo -ni wen, 'a 'hu 'kee ni.

-Te -Yusu -ha la gblotayu 'klo, -e 'kuv la 'li 'diu -mu', -e mo Nae 'kwli

¹¹ Ti gbi bu -hi, -e -bi 'ki -Yusu mi 'li 'diu -mu', -e mo Nae 'kwli. E ko 'a -nagbopu* ko nyibli -huohu -bi 'huen-, u nu- ne 'hru ni -do, 'u mi 'li 'diu a 'mu 'kwli.

¹² -Te u nyre 'li 'diu a 'mu a 'duwle, -e -bi nyibli -hon 'li 'diu a 'mu 'kwli, 'u 'ble 'kukuku. 'Kukuku a 'mu, e no- mo 'a 'dii a -ne 'yu ni -do, e -ko. 'A 'dii a 'mu, e mo -tugbanugba □no. 'Di u a 'mu a nyibli -huohu, u nu- □glaa 'li nu gba a 'mu le.

13 -Tε Kvkonyo -Yusu 'ye nɔgba 'a mu, -ε -bɪ 'a nyai -tua 'a nunuo. Ε nɔ- mɔ bu ɔgaɔa, -ε mɔ: «Pɔ nɔa bu.»

14 -Ε -bɪ ε 'yɪya 'v 'kɔfi a 'mu 'huɪ bu, nyibli 'ble, 'ε -hɛnɔε lε, -ε diɔe nu, v 'mu bu nyra. 'Kɔfi a 'mu, ε 'yɪ yɪkade -kɔ. -Tε v nyra bu, -ε -bɪ ke- -Yusu -pɔ: «Gblotayu o, 'n yɪ -mu 'nɪ -lee -nɪ, 'du ye'.»

15 Ti nɪ -do a ti 'yri, -ε -bɪ gblotayu a 'mu, ε ɔwlee 'yii, 'ε 'du ye', 'ε nɪ bu, 'ε -tua win a pɔpɔv. Ε nɔ- mɔ -Yusu bu 'du 'a dabu ye', bu ɔtu 'lɪɪ 'a 'dii -jɪ' bu.

16 Nyibli a pɛpɛ -mu', -v nɪ 'v, ε pɔ 'lɪ ɔnu huannɔ 'kwli, 'v pɪ Nyɪsɔa 'nyɛ lε, ke- v pɪ: «Nyɪsɔa a winwlon-hanyo* gbagbu 'hru 'nɛ- -a mu 'nyɪ, 'tɪ- Nyɪsɔa a ɔgbetu, ε nɔ- di 'a dako -hɛε mɔ.»

17 Dε nɪ -do a 'mu a -tɪ, -Yusu a 'nyɛ, ε keε 'lɪ -Juukɔε* a 'blɔgba a pɛpɛ -mu' nɪ, ε kɔ 'blɔgbɪ -bɪ -mu', -v ɔglaa 'lɪ ɔnu lε.

-Tε Saan Batisɪ lee la 'lɪ 'a -nagbopv -bɪ -Yusu -mɔ

(Matie 11.2-6)

18 Ti a 'mu 'yri, Saan, -ε pɪ la nyibli 'nie 'lu lε, ('kɪ ε nɪ la 'lɪ ɔjɪ'). -Tɛblɪ a pɛpɛ, -Yusu ni la, v mi la 'lɪɪ -mɔ, 'v nɛ laɔa -mɔ lε. Ε nɔ- nuɔo, Saan 'ε da la 'a -nagbopv nɪ 'hɛn ɔɔv,

19 'ε lee la 'lɪ ɔnu Kvkonyo -Yusu -mɔ, ε wen: «Ba mu, ba 'betiɔe, ɔbɪ ε nɔ- mɔ Wanyo -mu', Nyɪsɔa pɔ la lε, ε di la -a mu yɪ ya, -v'v-, -a 'tɛ di Wanyo a 'mu -ple?»

20 -Tε v nyɛ 'v -Yusu 'huɪ, -ε -bɪ v wen: «Saan Batisɪ tɛ -a mu bu, 'kɪ 'nɛ- -mu -mɔ, -ε diɔe nu,

-a 'mυ -mυ 'beti -nι, 'bυ mω, □nι mω Wanyo -mυ', Nyisva pu la λε, ε di la -a mυ yi ya, -υ'υ- -ba 'tιε di Wanyo a 'mυ -ple?»

21 -Τε υ nyre 'υ, -ε -bι 'waa 'mumu, υ yi□ι 'nι 'ye, -ε mω, -Yusu ni□e nι, nyibli -hυoχυι a 'kυε 'ε yi -we, kω 'ε ble 'kuo -hυn* -hυoχυι λε, -υ nι 'υ nyibli ke', 'ε kle 'yii'donyo -hυoχυι a 'yii yi.

22 Ke- -Yusu -pu, 'ε □tu Saan Batisι a nyibli a 'mυ □wωn, ε wen: «Ba mu, -tebli -bυ, a 'ye, ε kω a 'wιn, ε nω- kω -tι ba lee Saan. Ba lee □ne, -ε mω, 'yii'donyo te λε, λε-yιyrenyυ 'υ ne, □hrannunyυ a 'kυε yi 'nι -we, 'kikenyυ 'υ yi -tι 'wιn, kω, 'kωkonyibli yi 'hri 'kω λε, □hιyennyibli 'υ yi Nyisva a □haantitie 'wιn.

23 Plo a bleele 'kι 'υ nyiblo -mυ' -mω, -ε 'ye nι hιa, 'kι bυ kuo 'mυ □wlb yi.»

-Tι -mυ', -Yusu hla la, 'kι 'υ Saan Batisι a -ta' (Matie 11.7-19)

24 -Τε Saan a lelenyυ a 'mυ, υ □hιan -mω, -ε -bι -Yusu -tua Saan a -tι a kihleele, 'kι 'υ nyibli -mυ', -υ □gbee 'υ□υ 'hυι a -ta', ε wen: «Saan -bυ, -ε ne la Nyisva a -tι -mω λε, 'kι 'lι -tιte -mυ', nyiblo □du 'yi 'lι 'ti, -te a mu la 'lι□ι -mω, nyiblo a 'dι -bι 'aan □wlt pu la λε, a di la 'lι bυ -yεε -nι 'lι? □Bι 'aan □wlt wen 'nι, a di yεε la 'lι nyiblodυ -bυ bυ, -ε yi hυannυ pie, 'kι bυ hla -tι a -teε? 'Υon-, ε 'yi 'a nyiblodυ a 'mυ 'pa-.

25 □Bι 'aan □wlt 'ye□e nι, -ε mω, nyiblo -bυ, a di la 'lι bυ -yεε -nι, ε di pu la yιnωwlawlt? Nyibli -mυ', -υ pu yιnωwlawlt, kω, -υ kω 'a -ne δε, 'waa □wlt -hυε, 'kι υ nι 'lι 'kιunpu a 'kayo ble.

26 □Bv 'beti 'a mv de: Nyiblo a 'di -bv a mu la 'ye mɔ 'li? □Bv Nyisva a winwlon-hanyɔ*? Iin, 'n yi 'a mv 'ni -lee -ni, ε kɔ, 'ni hɛ□ε, -ε mɔ, Saan -hi 'v Nyisva a winwlon-hanyv -bv ni.

27 Ε nɔ- mɔ nyiblo -mv', -kɔti v 'cru la 'li Nyisvacriɛn 'kwli, -ε mɔ, ε nɔ- di la 'na 'hru yi kla, 'ti- 'mv la 'li di. -Ti a 'mv, v 'cru la, ε nɔ- -bv: Nyisva wen 'ni:

'Na 'Yu o, 'n di -ha nyiblo,

'ki 'v 'na -kvan a -ta',

ε 'mv mu, ε 'mv -na 'hru yi kla,

'ti- □mv 'li nyre.

28 'N yi 'a mv 'ni -lee -ni, -ε mɔ, 'ki 'li -tonyibli a pɛpɛ 'nyi, ε 'yi -hvan nyiblo □dv ni kvɛ, -bv ni 'v Saan 'lu yi. Kεε, 'ki 'li Nyisva a 'klo yrayrv 'kwli, nyiblo -mv', v dεε 'hiangbe, ε nɔ- di 'v Saan 'lu yi ni.»

29 -ε -bv kε- -Yusu pi de, ε wen: «Nyibli a pɛpɛ, v pi la□a nva yi bv, v kɔ 'blwli'tinyv 'hven-, 'v yi la Nyisva □wɔn -nyi, ε kɔ, 'v -hvɛ la□a, 'ki Saan bv pu la □nv 'nie 'lu ɛ.

30 Kεε, Falisi□tumu* a nyibli kɔ Nyisva a tetetɔnyv 'hven-, dε -mv', Nyisva -hva la □nv, v hɛ la□a ki, ε nɔ- kɔ -ti 'v hɛ la□a ki -wɛ, 'ki Saan bv pu la □nv 'nie 'lu ɛ.»

31 -ε -bv kε- -Yusu pi de, ε wen: «-Tɛ ti -bv 'yri a nyibli ni 'mv, ε nɔ- -bv:

32 U 'wi- 'yonv gbi yi, -v yi hru 'mle, 'ki 'v 'dika, -v -bv kεε 'waa 'bio ni, v wen: -Tɛ -a yi 'bli ni pvɛ, -a yi 'bli-pwla ble, a 'yi -wla yi mɔ -di. 'Ti-, -tɛ -a yi □hien ni we, a 'yi nyaiηmlɛ ɛ -nu.

33 Ε 'wι yι, -te Saan Batisι -di, ε yι 'nι □ci*, 'kι 'v Nyιsβα a dιda a -ta', 'ε 'ye nι 'na nσ, keε, ke- a pι: 'Ku -hvan* nι 'v□v ke'.

34 'Mσ -bv, -ε mσ -tonyibli a pεpe a Nyiblo, -te 'n -di, 'nι □ci□e ι, 'nι 'ne nσ, keε, ke- a pι: Ba 'ye nyiblo -bv, didide kσ nσ a 'nιna nι -do, ε nσ- ε yι 'lu -mσ le -hie. 'Blwli'tunyv kσ nyibli -bv, -v kσ 'klo □yι 'v yι 'sii -nι, v nv- kσ□σ 'hven-, -v ni nιnatumudε.»

35 -Ε -bι ke- -Yusu pι de: «Nyibli nι -tie -mυ', -v wen Nyιsβα a □to kι, v yι□ι 'nι yru, -ε mσ, Nyιsβα a □to a 'mυ, ε 'sii 'v yι.»

-Te -Yusu mu la 'lι Falisi□tumu a nyiblo -bι, -ε kσ 'nyre mσ Simσ a -te*

36 Ε kσ la Falisi□tumu a nyiblo □dv. 'A 'nyre mσ la Simσ. Ε nσ- da -Yusu δε di mσ. -Te v nyre 'lι 'kayu bv, v nι bv, 'v -tva δε a didie.

37 'Kι 'lι 'dισ a 'mυ 'kwli, 'kι 'lawlunvgba □dv nι 'lι. -Te ε 'win, -ε mσ, -Yusu mu δε di mσ, 'kι 'lι Simσ a -te, -ε -bι ε -ha 'lι 'yrie, v nu yιnσhισ, v -nu. 'Kι 'lι 'yrie a 'mυ 'kwli, 'kι hιnhrvnrvnyra nι 'lι;

38 'ε mu 'v -Yusu a bυι □hlσn, 'ε yι we, 'a 'yii a mι 'ε yι 'v -Yusu a bυι kle bi, 'ε nι 'a 'lu-pupui, 'ε 'hren -Yusu a bυι le, 'ε 'ble 'a bυι kva, 'ε -tva 'a hιnhrvnrvnyra -nι wen a ble'wvwlale.

39 -Te Simσ 'ye δε a 'mυ, -ε -bι ε -tva 'lι 'a dισv a □wlv a kι'pleεε, ε wen: «Nyiblo -bv, 'bv mσ wen Nyιsβα a seyv a winwlvn-hanyσ*, ε di wen□ε 'nι yi, -ε mσ, nvgba -bv, -ε -hren□ε le, nyiblo a 'dι -bι ε pa 'mυ. Ε di wen□ε 'nι yi, -ε mσ, 'lawlunvgba □nισ, ε 'yι wen yι -bleε -nι, bv -ha wen□ε me le, -bv 'mυε wen□ε le.»

40 Kε- -Yusu pu 'kɪɔ̄tɪ yɪ, ε wɛn: «Simɔ o, 'n kɔ -tɪ ɔ̄bɔ lee -mɔ.» -ε -bɪ Simɔ ε wɛn: «Tɔɔnyɔ, pu win.»

41 -ε -bɪ -Yusu wɛn 'nɪ: «ε kɔ la dɛkɔnyɔ ɔ̄dɔ. ε nɔ- nyibli nɪ 'hɔɛn ɔ̄dɔ 'trɔsɪ la 'wliye. Yɪ-hɛnyiblo a gba mɔ 'wliye -mɔ', -kɔannunyɔ nɪ -do -wɛ 'lɪ bɔ 'yɛɛ 'lɪ -nyrɔwɪ a -hɔtrɔwɪ nɪ ɔ̄hun 'kwli. 'Hɔɛn a nyiblo a -nɛ gba, ε mɔ, 'wliye -mɔ', nyiblo nɪ -do -wɛ 'lɪ bɔ 'yɛ, 'kɪ 'lɪ -nyrɔwɪ a (50) -wɪ nɪ 'hɔɛn ɔ̄tu 'v -pu 'kwli.

42 -Tɛ v 'yɪ 'wliye -kɔ, 'kɪ bɔ 'pɛɛ nyɪbɛyɪ a 'mɔ, 'a gba, -ε -bɪ nyɪbɛyɪ a 'mɔ, ε lee ɔ̄nɔ nɪ, ε wɛn: 'Na gba nɪ wɛn, 'yɛ -bɪ a 'yɪɔ̄tɪ 'pɛɛ -nɪ, 'n -hru 'a -tɪ -mɔ.» -ε -bɪ -Yusu 'bɛtɪ Simɔ nɪ, ε wɛn: «'Kɪ 'lɪ v nɪ 'hɔɛn a 'mɔ 'nyɪ, nyiblo a 'dɪ -bɪ sɛyɪ-sɛyɪ, -ε dɪ nyɪbɛyɪ a 'mɔ -nɔɛ -nɪ, -ε dɪ 'v 'a 'bɪ 'v -hi 'lɪ?»

43 Simɔ wɛn: «'N puɔ̄v ɔ̄haan-tɪ, nyiblo -mɔ', -ε kɔ gba gbagbɔ a -tɪ v -hru -mɔ, ε nɔ- ɔ̄nɔ.» -ε -bɪ -Yusu wɛn: «'A -tɛɛ, nɔ- ɔ̄nɔ.»

44 -ε -bɪ ε ɔ̄hɪan -mɔ, 'ɛ ta 'lɪ nɔgba a 'mɔ -mɔ lɛ, 'tɪ- 'ɛ yɪ 'kɪ Simɔ -lee -nɪ: «Ta 'v lɛ, dɛ nɔgba -bɔ, ε -nu. -Tɛ 'n pa 'nɛ- -na -tɛ, ɔ̄yɪ -na -kɔannunyɔ -lee -nɪ, 'kɪ bɔ yra 'na bɔɪ lɛ, -tɛ v nɪɔ̄ɛ lɛ, 'kɪ 'nɛ- -aan 'bli*. Kɛɛ, nɔgba -bɔ, ε nɔ- -mɔ -bɪ, ε nu 'a 'yɪi a mɪ, 'ɛ yra 'na bɔɪ lɛ, kɔ, 'ɛ nu 'a 'lu-pupui, 'ɛ 'hranɔ̄a lɛ.

45 'Ya 'v 'lu de, -tɛ 'n pa 'nɛ- -na -tɛ, ɔ̄yɪ 'mɔ 'wɛɛ -nɪ, 'kɪ 'v 'na 'wio a bɔpɔpɔv a -ta', -ε mɔ

* 7:44 7.44 -Yusu a ti 'yri, ε mɔ la -Juukɔɛ a 'blidɛ ɔ̄nɔ, 'dagbatayɪ 'bɔ pa la 'lɪ 'a nɔɔ a -tɛ, 'kɪ 'kayɪ a 'bat bɔ lee la 'a -kɔannunyibli, 'kɪ bɔ yra la 'dagbatayɪ a 'mɔ, 'a bɔɪ lɛ.

-aan 'blidε. Kεε, -tε 'n pa wen 'nε- -na -tε, nuḡba -bu, ε 't'ie yi 'na bui 'włεε -ni.

⁴⁶ □Yi 'mu 'nyra 'lu -pu, -ε mɔ -aan 'blidε, kεε, ε nɔ- -mɔ -bi, ε 'właa 'na bui hinhrunpɔnyra łε.

⁴⁷ Ε nɔ- nu□o, 'ni yi -mu -lee -ni, -ε mɔ, yinyre-tεbli -hɔhɔi -mu', ε -nu, Nyısva -hru 'a -ti -mɔ. Ε nɔ- kɔ -ti, 'ε kɔ nuεε ḡbagbu, 'ki 'u 'mu -mɔ. Kεε, nyiblo 'bu ni 'u, yinyre-tεbli -mu', -kɔti Nyısva -hru -mɔ, 'bu 'yi -hu, -ε -bi nyiblo a 'mu, 'a nuεε 'yi -hu, 'ki 'u 'mu -mɔ.»

⁴⁸ Kε- -Yusu pi nuḡba a 'mu yi, ε wen: «Nyısva -hru -na de 'kuku a -ti -mɔ.»

⁴⁹ -Yusu bu pu 'ki łε, ti ni -do a ti 'yri, nyibli -mu', -u kɔ□o 'hɔen-, -u ni 'u dedihu ki, u -tua 'lı łε'pupłεε, 'ki 'lı 'waa □włi ki, u wen: «Nyiblodu a 'di -bi nyiblo -bu, ε pa 'mu 'lı, 'ε pi łε: Nyısva -hru -na de 'kuku a -ti -mɔ?»

⁵⁰ -ε -bi kε- -Yusu pi nuḡba a 'mu yi de, ε wen: «Kɔ plɔ a bleεε, □ni yi ni mi, -ε nu□o, -tε -kuo 'mu □włu yi a -ti, Nyısva □ḡble -mu ni, 'ε -ha 'lı -mu de 'kuku a 'klı bu.»

8

-Yusu a -nagbopu kɔ nuḡbi -mu', -u nε la□a -mɔ 'hɔen-*

¹ -Tε ti ḡbi -hi, -ε -bi -Yusu nε la 'du ki, 'ε pi la Nyısva a □haantitε, -ε hlε□ε, -ε mɔ, Nyısva di kɔɔ nyibli win ki. 'A -nagbopu ni -pu □tu 'u 'hɔen -mu',

² u kɔ nuḡbi -bi 'hɔen-, u nu- yi□i □wien kuε. Nuḡbi a 'mu, u nu- kɔ ke' ε bla la 'u 'kuo -hɔin* łε, kɔ, 'ε nu la□a, 'waa 'kuε 'ε -wε la. Nuḡbi a 'mu, 'waa 'nyre, nɔ- -bu: Mari -mu', u deε Madala

a Mari, -ε κὸ κε' -Yusu bla la 'v 'kuo -hɔɪn nɪ
 ɸhlon'hɔɪn lɛ;

³ ε κὸ 'kɪɪn Helɔdɪ a 'kayu a 'yieɸtunyo Kusa a
 nuɸba, -ε mɔ Sanɪ, κὸ Sisanɪ, κὸ nuɸbɪ -hɔɔhɔɪ
 -bɪ 'hɔɪn-. Nuɸbɪ a pɛpɛ a 'mɔ, v mɔ la
 dɛkɔnuɸbɪ dadɔ, 'v nɪ la 'waa kɔkɔ-tɛblɪ, 'v yɪ
 la -Yusu κὸ 'a -nagbopɔ 'hɔɪn- -hɛɛ -nɪ.

*-Yusu pɔ la 'dɔdɔnyɔ a 'ledɔ
 (Matie 13.1-23; Maki 4.1-20)*

⁴ 'A -nɛ 'dɪɔ 'bɔ nɪ 'v, nyibli -hɔɪn 'lɪ -wlu, 'v mi
 'lɪ -Yusu -mɔ. -Tɛ nyibli -hɔɔhɔɪ a 'mɔ, v ɸglaa
 'lɪɸɪ lɛ, -ε -bɪ ε -tɔa 'waa 'ledɔ a yɪpɔpɔ, ε wɛn:

⁵ «ε κὸ la -nyrɔwɔ ɸdɔ, nyɪbɛyɔ ɸdɔ, 'ε mu la
 'a -tɛblɪ 'dɔ mɔ. -Tɛ ε nyre 'v, -ε -bɪ ε -tɔa 'a
 -gbɔgbɪa, 'kɪ 'lɪ -ci 'kwli. -Tɛ ε yɪɸɪ nɪ -gbɪɛ, -ε -bɪ
 'kɪ 'a dɛ -bɪ bii 'lɪ 'hru wlɔn, nyibli 'v nɛɸɛ klɛ,
 nuɸblɪ 'v yɪ 'a dɛ -bɪ dɪ.

⁶ 'A 'hɔɪn a dɛ, ε -gbɪa, -tɔtɔkɔtɪɔ -mɔ', ε bi 'v
 kɪ, 'hɪɔ 'pa nɪ 'lɪɸɪ bɔ, 'ε 'sɪi yɪ, 'ε ɸga. Kɛɛ, -tɛ ε
 ɸga, -ε -bɪ ε ma nɪ, -ε nuɸɔ, -tɔtɔkɔtɪɔ a 'mɔ, ε
 'yɪ 'nie -kɔ.

⁷ 'A ta a dɛ, ε -gbɪa, 'kɪ ε bi 'lɪ 'wɪtɪ 'nyɪ. -Tɛ ε
 ɸga, -ε -bɪ 'wɪtɪlɪlɪ a 'mɔ, ε 'ya nɪ, 'ε 'buu ɸnɛ 'lu
 lɛ.

⁸ 'A -hɛn a dɛ, ε -gbɪa, ε nɔ- bi 'v ɸhaan-tɔtɔ kɪ.
 -Tɛ ε ɸga, ε ku nɪ -tɛɛ, 'ε pɔ blɪ. 'A blɔ nɪ -dɔ, ε
 pɔ 'yɔ a -wɪl nɪ ɸhun.» -ε -bɪ kɛ- -Yusu pɪ 'kɪ ɸnu
 yɪ: «'Bɔ mɔ, 'ba κὸ -tɪ'wɪnnɔa, -ε -bɪ ba 'wɪn -tɪ
 -dɔdɔ.»

⁹ ε nɔ- mɔ 'a -nagbopɔ* bɔ 'bɛtɪɸɛ lɛ, v wɛn:
 «'Ledɔ -bɔ, -pɔ, 'a 'mini 'lɪ?»

¹⁰ -ε -bɪ ε wɛn: «'A mɔ -bɔ, -v mɔ 'na -nagbopɔ,
 Nyɪsɔa nɪɸɛ nɪ, 'a yɪɪ Nyɪsɔa a -tɪ' lɛ, ε ɸhɛn

'nyre, -te Nyɩsua ni, 'ε kɔε nyibli win ki. Nyɩsua a -ti a 'mu, ε -hli nyibli 'yi ki. Nyibli -bu, -u 'ye ni na 'mu -mɔ, 'ki 'li 'ledɔ ni -do 'kwli, 'ki u yi 'liɩ 'li 'wɩn -ni. Ε ni -do a 'mu, ε nɔ- u 'cri la, 'ki 'li Nyɩsua cri en 'kwli, -ε mɔ:

U yiɩ 'ni 'ye -tεε,

 kεε, u 'ni -yruɩo liɩ le,

'u yiɩ 'wɩn -tεε,

kεε, u 'ni -yruɩo liɩ le -wε.»

11 -ε -bi ε yi ɩnu 'ni -lee -ni, ε wen: «De -mu', 'ledɔ -bu, ε ɩhen 'nyre, ε nɔ- -bu: 'Dɔdɔ-tebli -mu', ε nɔ- mɔ Nyɩsua a win. 'Dɔdɔnyɔ, nɔ- mɔ nyiblo -bu, -ε ne Nyɩsua a -ti -mɔ le.

12 'Hru -mu', -ε kɔ wɔn ε bii 'li le, 'ti- nubli 'u yiɩ di mɔ di, ε nɔ- mɔ nyibli -bu, -u yi Nyɩsua a win 'wɩn, 'ti- 'kuo -hɩn* a nyiblo gbagbu 'ε yi di, 'ε -he 'li ɩnu win a 'mu ɩwɩ kε, -ε diɩ nu, u 'ni ɩha Nyɩsua a win a 'mu ɩwɩ yi -kuo -ni, Nyɩsua 'ni ɩha ɩnu wa.

13 -Tɔtɔkɔtiɔ -mu', 'hiɔ 'pa ni 'li bu, -ε kɔ ki 'dɔdɔ-tebli -bi -mu', ε bii 'u le -wε, ε nɔ- mɔ nyibli -bu, -u yi Nyɩsua a win 'wɩn, 'ti- -u yiɩ ki wen, 'ki 'li plɔ a bleεε 'kwli, 'ti- -u kue ɩne ɩwɩ yi, 'ki 'li ti gbi 'kwli. Kεε, u 'ni -hɩaɩa liɩ, 'ki bu pu 'ma, 'ki 'li 'waa ɩwɩ ki. Nyibli a 'mu, ti -mu', -ε kɔ 'yri 'kuo -hɩn a nyiblo gbagbu yi 'u ɩnu le ɩtεε -ni, 'ki bu nu de 'kuku, -ε -bi u yi 'kee Nyɩsua a win a ɩwɩ a yi kuole.

14 -Tɔtɔkɔtiɔ -mu', 'witi ni 'u ki, -ε kɔ ki 'dɔdɔ-tebli -bi bii 'li -wε, ε nɔ- mɔ nyibli -bu, -u yi Nyɩsua a win 'wɩn, 'ti- nyibli a 'mu, 'u yi hriti -ni, 'ki 'u 'kla-wliye'yɩya a -ta', kɔ, 'u neε kɔkɔ-tebli a -ti ɩwɩ kε, -ε pi 'li ɩnu kɩka 'nyɩ, kɔ, 'kɔ a -tebli

-bu, -ε kō 'tū ni □nu, ε nō- 'waa □wlt yī □wien lē kūε. -Tēbli a pēpē a 'mū, ε ni□e nī, 'kī Nyīsva a win 'yē nī nu -kvan, 'kī 'lī 'waa □wlt kī, 'ε yī lē -hihre -nī.

¹⁵ □Haan-tūtū -mū', -ε kō kī 'dūdō-tēbli -bī -mū', ε bīī 'lī lē, ε nō- mō nyibli -bū, -v yī Nyīsva a win 'wīn, kō, -v □tūi□e bū, 'kī 'lī □haan□wlv kī, 'tī- -v -hē□ε mē lē, 'ε nī -kvan 'a -nē tī, 'kī 'lī 'waa □wlt kī.»

-Yusu pū la 'napī a 'ledū

(Makī 4.21-25)

¹⁶ Kē- -Yusu pī □nu yī de: «Nyiblo 'bū 'bīa 'napī, ε 'nī □jri□e lī□ī kīka 'lū bū, ε kō, nyiblo 'bū 'bīa 'napī, ε 'nī □tū□o lī□ī -bēε bū. Kēε, 'kī ε □tūī 'lī□ī dē yra bū, -ε di□e nu, nyibli -mū', -v di 'kayū bū pa, v 'mū lē yru.

¹⁷ -Tēbli a pēpē -mū', -ε -hli, ε di kō -nyrōwō, ε 'mū pēpē' bī, ε kō, -tēbli a pēpē -mū', nyiblo □dū 'yī la -yī, ε di kō lēyruelē, 'tī- ε 'mū pēpē' bī.

¹⁸ Nyīsva a win -bū, 'n nē -mō lē, ba □tū□o 'yīe. -Tē a di 'a 'wīnwīn nu, kē- Nyīsva di 'a mū 'a lēyruelē nu. Nyiblo -mū', -ε pī Nyīsva a win nva yī bū, Nyīsva di□e 'nī nu, ε 'mū 'a lēyuyruo kō, ε 'mū -tē ε nu la 'a 'wīnwīn 'v -hī. Kēε, nyiblo -mū', -ε 'yē nī pū□v nva yī bū, ε 'yī 'lī□ī 'lī -wē, bū yru□o' lē pēpē, 'yē □bū ε pū lē, -ε mō, ε yruī□e' lē.»

-Yusu a 'dīī kō 'a 'dīayīnv 'hven-

(Matīe 12.46-50; Makī 3.31-35)

¹⁹ 'Kī v nī 'lī 'kayū nī -dō a 'mū bū, -Yusu a 'dīī kō 'a 'dīayī nyībepū 'hven- 'v nyre 'v, -ε di□e nu, v 'mū□v 'yē. Kēε, nyibli -hūchūī a -tī, v 'yī 'lī□ī -wē, bū nyre 'v□v 'hūī.

20 Ε νο- μο nyibli bu lee □νε: «'Ye κε, -na 'dii kō -na 'diayuvu 'hven-, 'ki v ni 'li -patu', 'v -hve -na 'yiye.»

21 -Ε -bi κε- ε πι: «Nyibli -mu', -v πι Nyisua a win nva yi bu, 'ti- -v □tui 'v□v 'v, v nu- mo 'na 'dii kō 'na 'diayuvu 'hven-.»

*-Te -Yusu nyra la 'duduo bu
(Matie 8.23-27; Maki 4.35-41)*

22 -Nyrovō □dv 'kwli, -Yusu 'ya 'li 'blagbi 'kwli, ε kō 'a -nagbopu* 'hven-. Κε- ε πι, 'ε yi □nv -lee -ni: «-Ba □ta, -ba mu 'li 'yru a 'kibia -bi -mu' ki,» 'v -mu.

23 -Te v yi ni mi, -ε -bi -Yusu bi ηmena'. Ti ni -do a ti 'yri, 'ki 'li 'yru a 'mu ki, -ε -bi 'duduo ce 'li ni. 'Blagbi -mo -bi, ε yi 'li 'ni 'yii -ni, 'ki 'v 'yru a 'dvi -mo', ε -hve bu □mie,

24 'a -nagbopu, 'v 'yia 'v□v 'hvi bu, 'v -ha□a ηmena', v wen: «Tōonyō o, -a yi -we bu,» -Yusu 'ε 'du ye', 'ε hlee 'li 'duduo kō 'yru a 'dvi 'hven -mo, 'ki 'li win 'yaki 'kwli. -Te ε pu win, -ε -bi ti ni -do a ti 'yri, ε 'kee yō'le'yia ni, pepe 'ε nyra bu.

25 -Ε -bi κε- -Yusu πι 'ki 'a -nagbopu yi: «'Bu mo, 'ni yi 'a mu ni 'ye, 'n yi□e ni, -ε mo, a 'yi Nyisua □wlv yi -kuo -ni.» 'A -nagbopu -mo -bi, v 'ta 'v ble, -te ε ma □nv wlōn le a -ti, 'v yi 'li le 'pople -ni, v wen: «Ba 'ye κε nyiblo -bu. Ε yi hlee 'li 'duduo kō 'yru 'hven- -mo, 'ti- 'v □tui 'v 'a win 'v.»

-Te -Yusu □gle la nyiblo □dv, 'kuo -hvin ni la
'v ke'
(Matie 8.28-34; Maki 5.1-20)*

26 -Tε δε α 'mv, ε -hi, -ε -bi υ nyre 'li Galileblugba a 'yru a 'kibia -bi 'mv ki ni, -ε mɔ Gelasakɔε a 'blugba. 'Blugba a 'mv, ε 'be Galileblugba 'yi.

27 -Yusu bu -hɔn 'ki 'li 'blagbi 'kwli, -ε -bi nyibeyu □du -hɔn 'li 'diɔ a 'mv 'kwli, 'ε di□e ye' 'be mɔ. Nyiblo a 'mv, 'kuo -hɔn, nu- ni 'u□v ke', -υ □tui□e □hɔven. Kɔε 'li ti blebli 'yie bu, ε 'ni -pu□v li wlawlv, kɔ, ε 'yi 'li 'kayu □du bu 'ti, keε, 'dabi -mv', -υ ni 'li dugbi 'kwli, υ nu- kɔ 'nyi, ε 'ti 'li.

28-29 Ε kɔ -nyrɔwɔ -bi, 'ku -hɔn 'bu yi□i kle ni 'ye, -tonyibli ni 'ciun, 'υ mɔε ne 'a bui, kɔ, 'υ pi 'a dabui -hannya. Keε, 'a pepe a 'mv, ε yi la□a 'ni ce, 'ku -hɔn a 'mv, 'ε gbε 'li□i -tite -mv', nyibli 'yi 'li 'ti.

Keε, -te ε 'ye -Yusu, -ε -bi ε 'yiya 'u□v 'hvi bu, 'ε bla□a kwli yi bu, -ε di□e nu, -Yusu 'mv□v -heε -ni. Ε nɔ- mɔ -Yusu bu lee 'ku -hɔn a 'mv, -ε mɔ, bu -hɔn 'υ nyiblo a 'mv ke'. Ti ni -do a ti 'yri, -ε -bi nyibeyu a 'mv, ε -tva 'li win a 'li'yaale, ε wen: «-Yusu, -Ti'yi'bvanyɔva a 'Yu, δε α 'di -bi -hɔε -bu nu 'mv -mɔ li? 'N nyaa -mv le, □ni 'tuo 'li 'mv □hɔven.»

30 -ε -bi -Yusu 'beti□e ni, ε wen: «-Na 'nyre 'li?» -ε -bi ε □tu□o □wɔn, ε wen: «'Na 'nyre mɔ Dakɔ.» Ke- ε -pu, -ε nu□o, 'kuo -hɔn -hɔhvi, υ nu- ni 'u□v ke'.

31 -ε -bi 'kuo -hɔn a 'mv, υ -tva -Yusu a lenyaale, -ε di□e nu, ε 'ni □ha □nu -lee -ni, 'ki bu mu 'li 'hɔ -mv', -ε kɔ 'kwli □hɔven a 'yiye ni 'li.

32 'Ki 'υ -te ni -do a 'mv, dugba ni 'υ, 'a 'kutɔ

-bi, 'ε bi 'li 'yru -mɔ. 'Kɪ bɔɪcaɔju gbagbu ni 'u, 'u -we -tutu, 'u yi de di. E nɔ- mɔ 'kuo -hɔɪn a 'mu, bu -tɔa -Yusu a lenyaale, u wen: «-A nyaa -mu le, wen, 'kɪ -ba bi 'u bɔɪci -mu' ke',» -Yusu 'ε -wen,

³³ 'kuo -hɔɪn a 'mu, 'u -hɔɪn 'u nyiblo a 'mu ke', 'u bi 'u bɔɪci a 'mu ke', bɔɪcaɔju a 'mu, 'u 'gba ci le, 'u ɔti dugba, 'u bi 'li 'yru -mɔ le, 'u 'kɔkɔ le.

³⁴ -Te nyibli -mu', -u neɛ bɔɪci a 'mu, u 'ye -tebli a 'mu, -ε mu 'lu -mɔ, -ε -bi u 'gba ci le, 'u neɛε -mɔ le, 'kɪ 'li 'du kɔ -yriɣbi 'hɔɪn- kle.

³⁵ -Te nyibli 'wɪn, -ε -bi u di ni, u 'mu -tebli a 'mu, -ε mu 'lu -mɔ 'ye. -Te u nyre 'u -Yusu 'hɔɪ, 'kɪ u yeɛ 'u nyiblo a 'mu bu, -ε kɔ ke' 'kuo -hɔɪn -hɔɪn wen 'u. 'Kɪ ε ni 'u -Yusu a bɔɪ ɔhlɔn bu, 'ε pu wlawlu. E 'wɪ- nyiblo -bu yi, nuɓli 'yi -hɔɪn ni ni. -Te nyibli a 'mu, u 'yeɛ, -ε -bi huannu bi 'li ɔnu 'kwli.

³⁶ Nyibli -mu', -u 'ye -tebli a pepe a 'mu, -ε mu 'lu -mɔ, u nu- neɛε -mɔ le, 'kɪ 'waa 'bio -mu', -u di -ta 'ye mɔ yi, -te -bu, -Yusu nu 'kuo -mu', -u ni 'u nyiblo a 'mu ke' a leɓɓla.

³⁷ Nyibli a pepe -mu', -u 'ti 'li 'blugba a 'mu 'kwli, -ε mɔ Gelasakɔɛ a 'blugba, u -tɔa -Yusu a lenyaale, 'kɪ bu -hɔɪn 'li 'waa 'blugba a 'mu 'kwli, -ε nuɔ, huannu bi 'li ɔnu 'kwli. E nɔ- mɔ -Yusu bu 'ya 'li 'blagbi 'kwli, bu mu.

³⁸ Keɛ, nyiblo -mu', 'kuo -hɔɪn -hɔɪn wen 'u ke', ε nyɛɛ -Yusu le, 'kɪ bu naɔa -mɔ. Keɛ, -Yusu 'yiɔti kɪ -wen, 'ε lee ɔne, ε wen:

³⁹ «ɔHɪan -mɔ, -bu mu 'li -na 'dɪɔ 'kwli, 'kɪ 'li -na 'dukuɛ -mɔ, -tebli gbagbi a pepe -mu', Nyɪsɔa nu -mu -mɔ, -bu na 'a -ti -mɔ le.» Bu pu 'kɪ le, -ε -bi nyiblo a 'mu, ε bi 'hru wɔn, 'ε mu 'li 'a 'dɪɔ

'kwli, -tebli gbagbi a pepe -mu', -Yusu nu□o -mo, 'e na□a -mo le.

-Te -Yusu -ha la Sayilu a 'yu 'klo, ko, nugba □du, -hlubleblekue ni la, ε -hren la -Yusu a wlawlv le, 'a 'kue 'e -we la

(Matie 9.18-26; Maki 5.21-43)

⁴⁰ Ti -ko 'yri -Yusu -hon 'li 'yru a 'kubia -bi -mu' ki, nyibli -hohu, v nu- mu la□a ye' 'be mo, -ε nu□o, 'waa pepe, v yi la□a 'ni -ple.

⁴¹ 'Ki v ni 'v bu, -ε -bi nyibeyu □du nyre ni. 'A 'nyre mo Sayilu. ε mo Nyisua a 'kayu a nyiblo gbagbu □ni. -Te ε nyre 'v, -ε -bi ε bla kwli bu, 'ki 'v -Yusu ye', 'ε nyee □ne le, 'ki bu di 'li 'a -te.

⁴² Nyibehian a 'mu, ε ko 'yu nyrōyu ni -do. ε -we 'li bu ko 'yri ni -pu □tu 'v 'huen ni. 'Yu nyrōyu a 'mu, ε nō- -hve -bu 'ku. -ε -bi -Yusu wen ni, ε ko□o 'huen- 'v mi. 'Ki 'li 'hru wlon, nyibli -hohu -tua 'li 'a yre'nyraale.

⁴³ 'Ki 'li -tonyibli a 'mu 'nyi, 'ki nugba □du ni 'li. ε nō- 'kue ni. 'A 'kue a 'mu, ε nō- mo -hlubleblekue. -Te 'kue a 'mu, ε -tua la 'a nunuo, 'a 'yri ni -pu □tu 'v 'huen a 'yru -a ni ki. 'A 'hvi a 'mu, 'a -ti, ε na -dotopu yre -nana, 'a 'wli a pepe 'ε -we□ε □jre. Kee, ε 'yi la nyiblo □du -ko, -bu -we la 'li 'a 'pupa.

⁴⁴ Nuga a 'mu, ε nō- mu 'v -Yusu ke', 'ε -hren 'a wlawlv a -wluvde le. -ε -bi ti ni -do a ti 'yri, -hlv 'kee ne 'a blebuble ni.

⁴⁵ -ε -bi -Yusu 'beti ni, ε wen: «Nyiblo a 'du -bi -hren 'mu le 'li?» Nyiblo □du 'bu 'ye ni -hiva□a kle, ε nō- mo Pielu bu □tu□o □won, ε wen: «Kukonyo o, nyibli -mu', -v □glaa 'li -mu le, v -hu ni. 'A -ti, v nu- yi -mu yre □gbe.»

46 -E -bi -Yusu wen: «Nyiblo -hren 'mu le. 'N yruu 'li□i 'na 'hu□i 'kwli ni, -e mo, 'kl□i -h□on 'li 'mu 'hu□i.»

47 Nuga a 'mu, bu 'ye□e, -e mo, e bi pepe', -e -bi huannu bi 'li□i 'kwli, 'e 'yaya 'u -Yusu 'hu□i bu, 'e bla□a kwli yi bu, 'e lee □ne, 'ki 'u nyibli a pepe ye', -ti -bu -ko -ti 'e -hren□e le, ko, -te 'a 'ku□e nu -w□we ti ni -do a ti 'yri.

48 -Te -Yusu 'win 'ki, -e -bi e wen: «'Na 'yu o, -te -kuo 'mu □wlu yi a -ti, 'ni nu□o, -na 'ku□e 'e -we. Mu, 'ki 'li pl□a bleee 'kwli.»

49 Win ni 'li□i wlon, -e -bi nyiblo -h□on 'li nyiblo gbagbu Sayilu a -te, e wen: «Sayilu, -na 'yu nyr□yu -ni wen, e 'ku ni. 'A -ti, -ha T□ony□ -Yusu me le, □bi □yi□i 'ku -ha.»

50 -Te -Yusu 'win -ti a 'mu, -e -bi e lee Sayilu ni, e wen: «-Na □wlu 'ni 'bie 'li □hl□on, kee, kuo 'mu □wlu yi dadu, e di 'hri 'klo.»

51 -Te u nyre 'li Sayilu a -te, -Yusu 'yi -wen, 'ki e ko nyibli -hu□hu□i 'huen- bu pa 'li 'kayu a 'mu bu, 'bu 'yi 'a -nagbopu* Piel□i, ko Saan, ko Saki, u ko 'yu a 'mu, 'a 'ba□i ko 'a 'dii 'huen-.

52 Nyibli a pepe pi popowli le, 'u ni nyai le, 'yu a 'mu a -ti. -E -bi -Yusu wen 'ni: «Ba 'kee wuwe. E 'yi 'ku. Nmena e yi nme.»

53 Bu pu 'ki le, -e -bi u -tva 'a 'caale, -e nu□o, u yi□e ni, -e mo, 'yu 'ku ni,

54 -Yusu -mo -bi, 'e klo 'yu a 'mu, 'a dabu bu, 'e 'yaa 'li win, e wen: «'Yu o, 'du ye'!»,

55 'a -hihiu 'e bi 'u□u ke' de. -E -bi ti ni -do a ti 'yri, e 'du ye', -Yusu 'e lee ne 'a 'duk□e, e wen: «Ba -nyi□e diide, e 'mu□u di.»

56 'A 'ba□i ko 'a 'dii 'huen-, 'waa □wli kee le. Kee

-Yusu ti □nu ni, ε wen: «Dε -bu, -ε mu 'lu -mɔ, a 'ni 'lee 'li nyiblo □du.»

9

-Tε -Yusu lee la 'a -nagbopu ni -pu □tu 'u 'hven, bu nu la 'hvnhven.yo, bu gba la Nyɩsua a -ti 'du kle*

(Matie 10.5-15; Maki 6.7-13)

¹ -Tε dε a 'mu, ε -hi, -ε -bu -Yusu 'kukue 'a -nagbopu ni -pu □tu 'u 'hven lε, 'ε -nyi □nu 'kli, 'ki bu bla 'kuo -hvu* lε, -u ni 'u nyibli ke', kɔ, bu nu□o, nyibli a 'kue bu -we,

² 'ε lee □nu, -ε mɔ, bu na 'du kle, bu hla□a, -te Nyɩsua di nyibli a win a kɩkɔlε nu, ε kɔ, bu nu□o, nyibli a 'kue bu -we.

³ Kε- ε pi, 'ε yi □nu -lee -ni, ε wen: «'Bu mɔ, 'ba yi 'du ki ni nε, a 'ni 'gbaa 'li □dedede, a 'ni 'gbaa 'li kotu*, kɔ blɔ, kɔ dididε, kɔ 'wliye, kɔ, a 'ni 'gbaa 'li wlawlu a 'hven a dε.

⁴ 'A -nε 'dɔ -kɔ 'kwli a di 'li nyre, 'kayu -mu', -ε kɔ bu u di 'li 'a mu 'li -paa -ni, 'ki ba ni 'li bu -nini, 'aan mumuti 'mu 'u nyre.

⁵ 'Dɔ -kɔ 'kwli a di 'li mu, 'ki u 'ye ni di 'a mu kua ni 'ble, ba -hon 'li 'dɔ a 'mu 'kwli. 'Ba yi ni mi, ba bubla 'aan bui, -ε di□e nu, 'waa -tutu a 'pupu 'mu 'a mu bui lε -hon, a 'mu□u nyibli a 'mu -tɔ -ni, -ε mɔ, Nyɩsua a yru 'bu kɔ □nu, 'waa □gbetu nu□o 'waa dɔnu -mɔ.»

⁶ -Tε ε -we 'waa titie -mɔ, -ε -bu 'a -nagbopu bi 'hru wlon, 'u nε nyibli yre, 'u pi □nu Nyɩsua a

* **9:3 9.3** -Yusu a ti 'yri, nyibli nεε la kotio. Dε a 'mu, ε mɔ la 'waa 'blide □nu.

□haantitie. 'A -ne -tite, v di 'v nyre, v ko bu nu□o, 'huhrennyv a 'hvi bu -we.

-Gulvnuma Helodı yi 'a dıwv le 'ni 'beti -ni, nyiblo a 'dı -bı -Yusu pa 'mv

(Matie 14.1-12; Maki 6.14-29)

⁷ Ti a 'mv 'yri, Galileblugba a -gulvnuma, -ε ko 'nyre mō Helodı, ε 'wın -tebli a pepe -mv' ni, -Yusu ni. De bu di 'lu -mō le -hie, 'kı 'v -Yusu a -ta', ε 'yı□ı -yi, -ε nu□o, ke- nyibli -bı pı: «E mō Saan Batisı □nıv. -Te ε 'kv la, ε 'hri 'klo de.»

⁸ Ke- -v -bı pı: «Eli*, -ε mō la Nyısva a winwlōn-hanyv*, ε nō- 'hri 'klo.» -U -bı wen 'nı: «Nyısva a winwlōn-hanyv -bı, -ε 'kv la, ε nō- 'hri 'klo.»

⁹ -ε -bı ke- Helodı -mō -bı, ε pı 'kı: «'N lee la nyibli, bu 'be la 'v Saan a 'lu. 'A -tı, nyiblo -bv, -ε ko 'nyre 'n yi 'wın, -ε ni -tebli a pepe -bv, nyiblo a 'dı -bı ε pa 'mv 'lı?» E nō- nu□o, 'ε □mvε -Yusu a 'yiye le.

-Te -Yusu wloo la 'flov, 'kı 'v nyibli a 'miliwı nu □hun yi, 'v di la de -didi, 'v □mla la

(Matie 14.13-21; Maki 6.30-44; Saan 6.1-14)

¹⁰ -Te -Yusu lee la 'a -mōnanyv*, 'kı bu na la 'dı kle, -te v -mε kle, -ε -bı v lee -Yusu -tebli a pepe -mv', v -nu, 'ε gba □nv, 'v mu 'lı -tite -mv', 'dv bi 'lı yi, 'kı 'v 'dıv -mv', v deε Betısaida □hlōn.

¹¹ Kee, nyibli -mv', v hie wen 'v bu, v 'wın ni, -ε mō, -Yusu ko 'a -nagbopv* 'hven-, v mi 'lı -tite -bı. E nō- nu□o, 'v kvε □nv □wien. Nyibli a pepe a 'mv, -v -dı, -Yusu 'ble □nv kva -teε, ko, 'ε tvv □nv, -te Nyısva di nyibli a win a kıkvōle nu, ko, nyibli, -v ko kıkıade, 'ε nu□o, 'waa 'kvε 'ε -we.

12 -Tɛ 'tɔ yɪ nɪ -wɛn, -ɛ -bɪ -nagbopɔ nɪ -pu ɔtu 'v 'hʋɛn -mʋ', v 'yɪya 'v -Yusu 'hʋɪ bʋ, v wɛn: «Lee nyibli -bʋ, 'kɪ bʋ mu 'lɪ 'dɪ kɔ -yriɣbi -mʋ' kɛ, -v ɔglaa 'lɪ -a mʋ lɛ, -ɛ diɔe nu, v 'mʋ 'lɪ bʋpɛɛ kɔ diidɛ 'hʋɛn- lɛ ɔmʋɔ -nɪ, -kɔtɪ -tɪtɛ -bʋ, -a nɪ 'nɛ-, 'dʋ bii 'nɛ- yɪ.»

13 -ɛ -bɪ -Yusu wɛn: «'Aan ɔgbɛtʋ, ba -nyi ɔnʋ diidɛ.» U wɛn: «'Flɔɔkui nɪ ɔhun kɔ -hrin.yɔ gbi nɪ 'hʋɛn-, nʋ- nɪ mɔ. 'Bʋ mɔ, ɔba 'yɪ dididɛ -tɔ mɔ -mu, 'kɪ 'v nyibli a pɛpɛ -bʋ -mɔ, -a 'yɪ 'lɪɪ 'lɪ -wɛ, -ba -nyi ɔnʋ dididɛ.»

14 'Kɪ 'lɪ nyibli a 'mʋ 'nyɪ, nyɪbɛpʋ a 'miliwɪ nɪ ɔhun, nʋ- nɪ 'lɪ.

-ɛ -bɪ kɛ- -Yusu pɪ 'a -nagbopɔ yɪ, ɛ wɛn: «Ba lee ɔnʋ, bʋ nu dui, bʋ nɪ blɛ, dʋ nɪ -do 'bʋ nɪ 'v, bʋ nu nyibli a (50) -wɪ nɪ 'hʋɛn ɔtu 'v -pu.»

15 Dɛ a 'mʋ, -Yusu lee ɔnʋ, ɛ nɔ- v -nu, 'v lee nyibli, 'kɪ bʋ nɪ blɛ.

16 -Tɛ v nɪ 'kɪ blɛ, -ɛ -bɪ -Yusu 'du 'flɔɔkui nɪ ɔhun kɔ -hrin.yɔ nɪ 'hʋɛn a 'mʋ ye', 'ɛ 'du 'lu ye', 'ɛ ta 'lɪ yɔ' lɛ, 'ɛ -nyi Nyɪsʋa 'wio, 'kɪ 'v dididɛ a 'mʋ a -ta', 'ɛ 'bɛɔɛ ɔtɪɔ lɛ, 'ɛ -nyiɔe 'a -nagbopɔ, 'kɪ bʋ ɔglaɔa nyibli a 'mʋ lɛ,

17 -tonyibli a 'mʋ, 'v di dɛ -didi, 'waa pɛpɛ 'v ɔmla. -Tɛ v -wɛ dɛ lɛ, dididɛ a 'mʋ, 'a dɛ -bɪ -hie bʋ, 'a -nagbopɔ 'v 'kukueɔe lɛ, 'v 'yii 'lɪ -tʋgbɪwɪ nɪ -pu ɔtu 'v 'hʋɛn.

*Pielɪ wɛn 'nɪ, -Yusu, nɔ- mɔ Wanyɔ -mʋ',
Nyɪsʋa pʋ la lɛ, ɛ di la 'a dako yɪ ya
(Matie 16.13-19; Makɪ 8.27-29)*

18 -Nyrɔwɔ ɔdʋ 'kwli, -Yusu bii la yɪ, 'ɛ dɛ la Nyɪsʋa. -ɛ -bɪ 'a -nagbopɔ* mu 'vɔv 'hʋɪ, 'ɛ -tʋa

'waa le'betile, ε wen: «Nyibli wen 'nι, nyiblo a 'dι -bι 'n pa 'mυ 'lι?»

¹⁹ -ε -bι υ □tu□o -wɔn, υ wen: «-U -bι wen 'nι, -mɔ mɔ Saan Batisι, -ε pι la nyibli 'nie 'lu ε. -U -bι wen 'nι, -mɔ Nyɪsua a winwlɔn-hanyɔ Eli □nιɔ. -U -bι wen 'nι, -mɔ Nyɪsua a winwlɔn-hanyɔ -bι □nιɔ, -ε 'kυ la, ti -hi la a ti 'yri, 'tι- -ε 'hri 'klo de.»

²⁰ -ε -bι ε 'beti □nυ nι de, ε wen 'nι: «'A mυ -mɔ -bι, a wen 'nι, nyiblo a 'dι -bι 'n pa 'mυ 'lι?»
-ε -bι Pielι bi 'υ nι, ε wen: «-Mɔ mɔ Wanyɔ -mυ', Nyɪsua pυ la ε, ε di la ya.»

-Te -Yusu hla la□a, -ε mɔ, ε di la 'nι 'kυ, 'tι- ε mυ la 'klo 'hri de

(Matie 16.20-28; Maki 8.30-9.1)

²¹ -Yusu lee □nυ nι -tεε, ε wen: «A 'nι 'lee 'lι nyiblo □dυ, nyiblo a 'dι -bι 'n pa 'mυ.»

²² -ε -bι ke- ε pι □nυ yι de: «'Mɔ -bυ, -ε mɔ -tonyibli a pepe a Nyiblo, 'n kɔ □bυ 'ye □hυen dɪaktι. 'Blυ a nyibli, kɔ Nyɪsua a -cɔhlɔnpinyυ* gbagbι, kɔ Nyɪsua a tetetɔonyυ 'hυen-, υ kɔ bυ yraa 'mυ, υ 'mυ 'mυ 'la. 'Bυ mɔ, 'nι 'kυ, -nyrɔwι nι 'hυen, ta a -nyrɔwɔ, Nyɪsua di -ha 'mυ 'klo.»

²³ Nyibli a pepe, -υ nι 'υ, ke- ε pι □nυ yι: «Nyiblo 'bυ nι 'υ, 'bυ yι□ι nι -hυε, bυ kυε 'mυ □wien ε, ε 'nι 'kυεε 'lι 'a dɪɔnυ a 'lulε-hihie □wien ε, keε, -tι -bυ, 'n di□e -lee -nι, ε nɔ- bυ nu 'a -nε -nyrɔwɔ, 'ye □bυ nyibli bυ pυ ε, υ 'mυ□υ 'la, -tε ε pa 'υ, 'ε mɔ 'na nyiblo a -tι.

²⁴ Nyiblo 'bυ pυ ε, ε 'nι -hυa□a lι bυ 'waan nε 'a dɪɔnυ a -hɔnhlɔn, 'kι 'nε- -tɔtυ kι, 'kι 'υ 'na -ta', nyiblo a 'mυ, 'bυ mɔ, 'bυ 'kυ, ε di 'a 'klo yrayrυ 'nι 'waan -nι, 'kι 'lι Nyɪsua yι. Keε, nyiblo 'bυ -wen, 'kι 'a dɪɔnυ a -hɔnhlɔn bυ 'wan, 'kι 'nε- -tɔtυ kι,

-te ε nυε 'mu a -ti, -ε -bi nyiblo a 'mu, 'bu mo, 'bu 'ku, ε di ko 'klo yrayru -mu', -ε 'ye ni -we 'li, 'ki 'li Nyisua yi.

²⁵ Nyiblo 'bu ko 'klo -bu a kuko-tebli a pepe, 'ti-'bu 'waan ne 'a dionu a 'klo yrayru, 'ki 'li Nyisua yi, ko, Nyisua a -bati bu klo□o, kuko-tebli a 'mu, ε 'ni -pu□u 'u□u □dedede ni.

²⁶ 'Bu mo, 'ba yi -tu ni pie, 'ki 'u nyibli a 'mu ye', 'ki □bu di 'aan Kukonyo' pa, ko, 'ki ba di 'u 'na win 'u □tuu -ni, -ε -bi 'mo -bu, -ε mo -tonyibli a pepe a Nyiblo, ti -mu' -ko 'yri 'n di 'u -dii -ni de, 'ki 'li 'na 'Ba a -ti a 'yi'buale 'kwli, 'n ko 'a leleny 'huen-, ti a 'mu 'yri, 'na 'mumu, 'n di pie -tu -we, 'ki 'u Nyisua ye', 'ki □bu hla□a, -ε mo, a mo 'na nyibli.

²⁷ 'N yi 'a mu 'ni -lee -ni, -ε mo, 'ki 'li 'a mu 'nyl, nyibli -bi ni 'li, u 'mu -huan□a 'ye, -te Nyisua di nyibli a win a kukole nu, 'ti- ε 'mu -huan nyibli a 'mu, 'waa 'kuku a ti ki ye.»

-Te -nagbopu 'ye la -Yusu, 'ki 'li Nyisua a -ti a 'yi'buale 'kwli*

(Matie 17.1-8; Maki 9.2-8)

²⁸ -Yusu bu -we 'ki -ti a 'mu, 'a hihla -mo, 'a 'wee ni -do bu -hi, -ε -bi ε gba Piel, ko Saan, ko Saku 'huen- ni, 'u 'ya 'li dugba □du 'lu, u 'mu Nyisua da.

²⁹ U ni 'li Nyisua a dida 'kwli, -ε -bi -Yusu a yigbakla 'cici ni, ko, 'a wlawlu 'ε -tua 'puple, 'ti-ε yi wlin diaki.

³⁰ Ti ni -do a ti 'yri, -ε -bi u 'ye nyibli ni 'huen, u ko -Yusu 'huen- -u pi toto. Nyibli a 'mu, u nu-

mɔ Nyɪsua a winwɔn-hanyɔ Moise kɔ Eli 'hɔɛn-
Nyibli nɪ 'hɔɛn a 'mɔ, ɔ 'kɔ la nɪ,

³¹ 'ɔ 'hru 'ɔ -Yusu 'hɔɪ, 'kɪ 'lɪ -tɪ a 'yɪ'buale -mɔ',
Nyɪsua -nyɪ ɔnɔ 'kwli. -Tɛ Nyɪsua -hɔɛ -Yusu bu
nɪ 'kɔkɔɔ, 'kɪ 'lɪ Jrusɛdɪɔ 'kwli, ɛ nɔ- kɔ -tɪ ɔ hɛ.

³² -Tɛ dɛ a 'mɔ, ɛ yɪ 'lu -mɔ nɪ mi, -ɛ -bɪ Piɛɪ
kɔ 'a 'bio 'hɔɛn-, ɔ hɛ 'lɪ ŋmena' bu. Kɛɛ, -tɛ ɔ
ɔwɛɛ 'yɪɪ, -ɛ -bɪ ɔ 'yɛ -tɪ a 'yɪ'buale a 'mɔ nɪ, 'ɛ
ɔglaa 'lɪ -Yusu kɔ nyibli nɪ 'hɔɛn -nɪ wɛn nɪ.

³³ 'Tɪ- Moise kɔ Eli 'hɔɛn-, ɔ 'mɔ 'ɔ -Yusu 'hɔɪ
-hɔn mɔ mu, -ɛ -bɪ kɛ- Piɛɪ pɪ 'kɪ -Yusu yɪ, ɛ wɛn:
«Tɔɔnyɔ ɔ, ɛ nu -tɛɛ, 'kɪ -ba nɪ 'nɛ- -tɪtɛ -bu bu.
-Ba pɔ papɔ nɪ ta, -nɛ pɔpa, Moise a -nɛ, kɔ Eli
a -nɛ.» -Tɪ bu di hɛ, ɛ 'yɪɔɪ -yɪ. ɛ nɔ- kɔ -tɪ 'ɛ nɪ
'pɔplɛ lɛ.

³⁴ Piɛɪ nɪ 'lɪ 'pɔplɛ 'kwli, -jru 'ɛ 'hru 'ɔ, 'ɛ -hɪ
-Yusu kɔ Moise kɔ Eli 'hɔɛn-. -Tɛ Piɛɪ kɔ 'a 'bio
'hɔɛn-, ɔ 'yɛ dɛ a 'mɔ, -ɛ -bɪ hɔannɔ bi 'lɪ ɔnɔ
'kwli.

³⁵ 'Kɪ 'lɪ -jru a 'mɔ 'kwli, 'kɪ Nyɪsua a win -hɔɛn
'lɪ -wɪ, 'ɛ pɪ lɛ: «Nyiblo -bu, ɛ nɔ- mɔ 'na 'Yu. ɛ
nɔ- 'n -ha, 'kɪ 'ɔ 'na -kɔan a -ta'. Ba pɔɔ nɔa yɪ
bu.»

³⁶ Bu 'wɪn win a 'mɔ, -ɛ -bɪ -Yusu nɪ -do 'a
-nagbopɔ* yɪ 'kɪ 'yɛ. -Tɛ ɔ ɔtɪ 'lɪ dɔgba a 'mɔ
'lu, dɛ a 'mɔ, -Yusu a -nagbopɔ 'yɛ, ɔ 'yɪɔɪ nyiblo
ɔdɔ -lee -nɪ, 'ɛ gba ti -hɔɔhɔɪ.

-Tɛ -Yusu nu laɔa, 'yu -mɔ', 'ku -hɔan nɪ la 'ɔ
ke', a 'kɔɛ 'ɛ -wɛ la*

(Matie 17.14-18; Makɪ 9.14-27)

³⁷ -Tɛ -nyɛ -nyɛ, -ɛ -bɪ -Yusu kɔ 'a -nagbopɔ*
nɪ ta -mɔ 'hɔɛn, ɔ ɔtɪ dɔgba. -Tɛ ɔ ɔtɪ 'kɪ dɔgba,
-ɛ -bɪ nyibli -hɔɔhɔɪ di -Yusu yɛ 'bɛ mɔ.

38 'Kɪ 'lɪ nyibli -hɔɔhɔɪ a 'mɔ 'nyɪ, 'kɪ nyiblo ɔɔɔ
nɪ 'lɪ, 'ɛ 'yɛɛ 'lɪ win, 'ɛ pɪ lɛ: «Tɔɔnyɔ o, 'n nyaa
-mɔ lɛ, 'yɛ 'na 'yɪ nyɪbɛhɪan. Ɛ nɔ- mɔ 'na 'yɪ nɪ
-do.

39 Ɛ kɔ ti, 'ku -hɔan 'ɛ 'yɛɔɔ kɛ, 'ɛ niɔɔ, 'ɛ
'gbugbe lɛ, 'ɛ bɔblɛɔɔ blɛ dɪakɪ, 'ɛ niɔɔ, hɔɔnplu
'ɛ nyɛɔɔ wien bɔ, 'ɛ ɔtɔɔɔ ɔhɔɔɛn. Ɛ gbɛ ti
-hɔɔhɔɪ, 'tɪ- 'ɛ -hɔɔɛn 'bɔɔ ke'.

40 'N nyaa -na -nagbopɔ lɛ, 'kɪ bɔ bla 'ku -hɔan
a 'mɔ lɛ, kɛɛ, ɔ 'yɪ 'lɪɔɔ 'lɪ -wɛ.»

41 Kɛɛ, kɛ- -Yusu pɪ, 'ɛ yɪ 'a -nagbopɔ -lee -nɪ,
ɛ wɛn: «A mɔ nyibli ɔnɔɔ, -ɔ 'yɪ Nyɪsɔa ɔwɔɔ yɪ
-kuo -nɪ -tɛɛ, 'tɪ-, -ɔ 'yɪ ɔhaandɛ kɔ dɛ -hɔan a
'yɪlɛ-hɪhɪalɛ -yɪ. Ti nɪ -tɪɛ 'n di 'nɛ- 'a mɔ 'nyɪ -hɪɪ
-nɪ, 'tɪ- a 'mɔ Nyɪsɔa ɔwɔɔ yɪ -kuo -nɪ 'lɪ? ɔBɪ kɛ-
'n di nu 'a -nɛ ti, 'mɔ 'a mɔ lɛ -kɪklɛ -nɪ nɪ -do?
Yɔ 'mɔ -na 'yɪ a 'mɔ yɪ.»

42 -Tɛ 'yɪ a 'mɔ, ɛ 'yɪyɛ 'ɔ -Yusu 'hɔɔ bɔ, -ɛ
-bɪ 'ku -hɔan a 'mɔ, ɛ pɔɔɔ ɔhlɔn, 'ɛ -tɔa 'a
blɛ-huhlɪlɛ. Ɛ nɔ- mɔ -Yusu bɔ hlee 'lɪ 'ku -hɔan
a 'mɔ -mɔ, 'kɪ 'lɪ win 'yakɪ 'kwɪlɪ, 'tɪ- 'ku -hɔan 'a
mɔ, 'ɛ -hɔn la 'ɔ 'yɪ a 'mɔ ke'. Kɛ- -Yusu -nu, 'tɪ-
'yɪ a 'mɔ, 'a 'kɔɛ 'ɛ -wɛ.

43 Nyibli a pɛpɛ -mɔ', -ɔ nɪ la 'ɔ -tɪtɛ a 'mɔ, ɛ
kɛɛ la 'waa ɔwɪlɪ lɛ, 'kɪ 'ɔ Nyɪsɔa a 'kɪlɪ a kɪnɪnɪ
a -ta'.

*-Yusu hɛ laɔa nɪ dɛ, -ɛ mɔ, ɛ dɪ 'nɪ 'kɔ, 'tɪ- ɛ
'mɔ 'kɔ 'hɪɪ*

(Matie 17.22-23; Makɪ 9.30-32)

-Tɛbɪ -mɔ', -Yusu -nu, ɛ 'tɪɛ kɛɛ nyibli a ɔwɪlɪ
lɛ. -ɛ -bɪ kɛ- -Yusu pɪ 'a -nagbopɔ* yɪ, ɛ wɛn:

44 «Ba pɔ 'mɔ nɔa yɪ bɔ -tɛɛ, -tɪ -mɔ', 'n di 'a
mɔ -lee -nɪ, a 'mɔɔɔ kɔa 'blɛ -tɛɛ: 'Mɔ -bɔ, -ɛ mɔ

-tonyibli a pepe a Nyiblo, u ko bu pu 'mu nyibli -ji'.»

⁴⁵ -Ti a 'mu, -Yusu -hla, 'a -nagbopu 'yi□i le -yru. Kee, u yi pie huannu, 'ki bu 'beti□e, de- windε a 'mu, ε □hen 'nyre.

*Nyiblo a 'di -bi, -ε ni 'u 'a 'bɪhɪan 'lu yi 'li?
(Matie 18.1-5; Maki 9.33-37)*

⁴⁶ -Te de a 'mu, ε -hi, -ε -bi -Yusu a -nagbopu* pɪpɪ□i le, nyiblo a 'di -bi -bu di 'u 'a 'bi 'lu yi ni, 'ki 'li □nu 'nyi.

⁴⁷ De a 'mu, u yi 'lu -mɔ le -hie, -Yusu yi□e ni. ε nɔ- mɔ bu da 'hiangbe, bu □tu□o 'u 'a dɪɔnu 'hu bu,

⁴⁸ ε wen: «'A -ne nyiblo 'bu ni 'u, -te 'hiangbe -bu ε ni 'mu, 'bu 'ble 'a nyɔ kua -tεε, 'ki 'u 'na 'nyre a -ta', -ε -bi 'mɔ ε 'ble kua. ε ko, nyiblo, -ε 'ble 'mu kua, ε 'ble Nyɪsua kua -wε, -ε lee 'ne- 'mu -tutu ki. Nyiblo -mu', -ε 'yi nyiblo □du 'pa-, 'ki 'li 'a mu 'nyi, seyɪ-seyɪ, ε nɔ- mɔ nyiblo, -ε ni 'u 'a 'bio 'lu yi.»

*Nyiblo 'bu ni 'u, 'bu 'ye ni -wɔn 'a mu yi, ε □hen 'nyre, -ε mɔ, ε ko 'a mu 'hven-, 'a mu -pe
(Maki 9.38-40)*

⁴⁹ -ε -bi Saan, -ε mɔ -Yusu a -nagbopi* -bi, ε wen: «Tɔɔnyɔ o, -a 'ye nyiblo □du, 'ε ble 'kuo -hɪn* le, 'ki 'li -na 'nyre 'kwli. -A mu -mɔ -bi, -a lee □ne ni, -ε mɔ, bu 'kee ne 'a nunuo, -ε nu□o, ε 'ni -kɛε□ε mɔ -a mu □wien le.»

⁵⁰ -ε -bi -Yusu wen: «A 'ni 'lee 'li□i, -ε mɔ, bu 'kee ne 'a nunuo, -ε nu□o, nyiblo 'bu ni 'u, 'bu 'ye ni -wɔn 'a mu yi, ε ko 'a mu 'hven-, 'a mu -pe.»

Samaliblogba a 'dɔ -bi a nyibli 'ni -hva□a li bu 'ble -Yusu kva

⁵¹ Ti -mɔ' -kɔ 'yri Nyɔsɔa di□e nu, -Yusu 'mɔ 'lɪ yakɔ 'kwli mu, ti a 'mɔ, ε 'mɔε yrɛ. Ε nɔ- kɔ -tɪ 'ε -yra□a, 'kɪ bu mu 'lɪ Jrusɛdɔ 'kwli,

⁵² 'ε lee nyibli, bu 'nyεε 'hru, nyibli a 'mɔ 'ɔ -mu, 'ɔ nyre 'lɪ Samaliblogba a 'dɔ -bi 'kwli, -ε di□e nu, ɔ 'mɔ 'kayu le □mɔɔ, -ε kɔ bu -Yusu di 'lɪ pa.

⁵³ Kεε, 'dɔ a 'mɔ, 'a nyibli hɪa nɪ, 'kɪ bu 'ble -Yusu kva, -ε nu□o, ε mi 'lɪ Jrusɛdɔ 'kwli.

⁵⁴ -Tε -Yusu a -nagbopɔ* Sakɪ kɔ Saan 'hɛn-, ɔ 'wɪn, -ε -bi ɔ wen: «Kɔkɔnyɔ, □bi -hɔε□ε nɪ, 'kɪ -ba nu□o, -tɛyε bu -hɔn 'lɪ yakɔ 'kwli, bu □tɪ, ε 'mɔ nyibli -bu bu -wε?»

⁵⁵ -ε -bi -Yusu □hɪan -mɔ, 'ε 'plε □nɔ -mɔ, 'kɪ 'ɔ -tɪ a 'mɔ, ɔ -hla a -ta'.

⁵⁶ -Tε dε a 'mɔ, ε -hi, -ε -bi ɔ mu 'lɪ 'dɔ -bi 'kwli.

Nyibli -mɔ', -ɔ -hɔε -bu kɔε -Yusu □wien le (Matie 8.19-22)

⁵⁷ -Tε ɔ nɪ 'hru wɔn, -ε -bi nyiblo □dɔ lee -Yusu nɪ, ε wen: «'A -nε -tɪtɛ, -di 'ɔ mu, 'n di kɔε -mɔ □wien.»

⁵⁸ -ε -bi -Yusu □tu□o -wɔn, ε wen: «'Wan 'kwli a mamɔ kɔ bɔpɛεε, nɔblɪ 'ɔ kɔ 'lɔε, kεε, 'mɔ -bu, -ε mɔ -tonyibli a pɛpɛ a Nyiblo, 'n 'yɪ bɔpɛεε □dɔ -kɔ, -tɛ 'n di 'ɔ ke le -haa -nɪ.»

⁵⁹ -ε -bi kε- -Yusu pɪ nyiblo -bi yɪ, ε wen: «Kɔε 'mɔ □wien, □mɔ 'na -nagbopi* -hε.» -ε -bi nyiblo a 'mɔ, ε □tu□o -wɔn, ε wen: «Tɔɔnyɔ o, 'tɪ- 'mɔ -mɔ □wien kɔε, -ha 'mɔ mε le, □bu mu, □bu -ha 'ɔ 'na 'baɪ, -ε 'kɔ, 'tɪ- 'mɔ di, 'mɔ -mɔ □wien kɔε.»

60 -ε -bι -Yusu wen: «Ε 'γι -na -kvan 'pa-, 'kι -bu -ha 'v 'kukukui λε. Κεε, mu -bu lee nyibli, -ε mo, Nyisva -hve bu koo □nu win ki.»

61 Nyiblo -bι nι 'v, ε wen: «Toooyo o, 'n di kve -mu □wien, 'mu -na -nagbopi -he. Κεε, -ha 'mu me λε, □bu ti 'na 'dukve, 'ti- 'mu 'li di, 'mu -mu □wien kve.»

62 Ke- -Yusu pi, 'ε γι□ι -lee -ni: «□Wι nyiblo -mu' γι, -ε klo -ci, 'ti- -ε 'kee ne 'a -cicie. Nyiblo 'bu γι -kvan a nunuo λε nι ni, -ε -bι Nyisva 'γι 'li□ι 'li -we, bu nu□o 'a -kvannunyo -mo'.»

10

-Te -Yusu lee la 'a -nagbopv a (72) □wli nι ta □tu 'v -pu □tu 'v 'hven, v 'mu la Nyisva a □haantitie pv*

1 -Te δε a 'mu, ε -hi, -ε -bι Kookonyo -Yusu -ha 'li nyibli a -wli nι ta □tu 'v -pu □tu 'v 'hven -bi, 'ε nu 'waa 'hnhven.yo, 'ε lee □nu, 'kι bu 'nyee 'hru, bu mu 'li 'du a pepe -mu', -ε ko 'kwli 'a □gbetu, ε di 'li mu.

2 Ke- ε pi, 'ε γι □nu -lee -ni, ε wen: «-Kubu, -ε □hlu, ε -hu nι, κεε, 'a 'cicenyibli 'γι -hu. 'A -ti, ba nyaa -cikonyo λε, bu lee ne 'a -kvannunyibli -bi, bu bi 'a mu ki, a 'mu -kubu 'ce. (ε □hen 'nyre, -ε mo, ba nyaa Nyisva λε, ε 'mu 'a nyibli -bi -lee -ni, 'kι bu -hee ne 'a mu, a 'mu nyibli -bi λε 'kukue -ni, v 'mu 'waa 'klo Nyisva -nyi.)

3 Ba mu. 'N γι te 'a mu bu, □wι γι 'blayonu, v γι bu te, 'kι 'li -jio 'nyι.

4 'Ba γι nι mi, a 'nι 'gbaa 'li 'wliye, a 'nι 'gbaa 'li blo -we, ko 'suin 'hven-, ko, a 'nι 'wleen 'li 'hru wlon, nyibli a 'wiole-nyi-ti.

⁵ 'A -ne 'kayu, a di 'lɪ bu pa, yɪ-hɛdɛ, a di nu, kɛ- ba pu: Nyɪsɪba bu nɪ 'v 'a mu -mɔ.

⁶ Nyiblo 'bu nɪ 'lɪ 'kayu a 'mu bu, 'bu -hʊɛɛ, 'kɪ Nyɪsɪba bu nɪ 'vɔv -mɔ, bu nuɔo ɔhaandɛ -mɔ, -ɛ -bɪ Nyɪsɪba kɔ bu nɪ 'vɔv -mɔ. Kɛɛ, 'bu 'yɛ nɪ -hʊaɔa, -ɛ -bɪ Nyɪsɪba 'yɪ 'lɪɪ 'lɪ -wɛ, bu nɪ 'vɔv -mɔ, kɔ, ɛ 'yɪ 'lɪɪ 'lɪ -wɛ, bu nuɔo ɔhaandɛ -mɔ.

⁷ 'Kayu -mu', -ɛ kɔ bu v di 'lɪ 'a mu kʊa 'blee -nɪ, 'kɪ ba nɪ 'lɪ bu. A 'nɪ 'naa 'lɪ 'kayo blɛ. Dididɛ -mu', v di 'a mu -nyi, ɛ nɔ- ba di, 'nie, v di 'a mu -nyi, ɛ nɔ- ba 'na, -ɛ nuɔo, nyiblo -bu, -ɛ ni -kʊan, ɛ blɛɛ 'pɛɛɛ yɪ.

⁸ 'A -ne 'dɪɔ ɔdʊ, a di 'lɪ 'kwli pa, 'bu 'ble 'a mu kʊa, dididɛ -mu', v di 'a mu -nyi, ba diɛ,

⁹ ɛ kɔ, ba da Nyɪsɪba, -ɛ diɛ nu, ɛ 'muɔv nu, 'dɪɔ a 'mu, 'a nyibli a 'kʊɛ 'mu -wɛ, ɛ kɔ, ba lee ɔnu, -ɛ mɔ: Ti -mu' -kɔ 'yri Nyɪsɪba di 'v 'a mu win kɪ -kɔɔ -nɪ, ɛ 'mʊɛ yɛ.

¹⁰ 'Dɪɔ -kɔ 'kwli a di 'lɪ pa, 'kɪ v 'yɛ nɪ di 'a mu kʊa nɪ 'ble, ba mu 'lɪ 'dɪɔ a 'mu, 'a 'dika. Kɛ- ba pu:

¹¹ 'Aan 'dɪɔ a 'pupu -bu, -ɛ nɪ -a mu buɪ lɛ a -tɪ, -a di -aan buɪ 'nɪ -bʊbla -nɪ, -a 'mu 'a mɔɔ yɪ -tɔɔ -nɪ, -ɛ mɔ, Nyɪsɪba a yɪv 'bu klɔ 'a mu, 'a mu nuɔo 'aan dɪɔv -mɔ. Kɛɛ, ba kɔ 'a yiyie, -ɛ mɔ: Ti -mu' -kɔ 'yri Nyɪsɪba di nyibli win kɪ -kɔɔ -nɪ, ɛ 'mʊɛ yɛ.

¹² 'N yɪ 'a mu 'nɪ -lee -nɪ, -nyɪwɔ -mu', -ɛ kɔ 'kwli Nyɪsɪba di 'v nyibli -bati lɛ -pʊv -nɪ, ɛ di ɔtu 'dɪɔ a 'mu 'a nyibli ɔhɪvɛn, ɛ 'mu 'v Sɔdɔmʊkʊɛ 'v -hi, -v kɔ nunuklɔ -nyre la yɪ.»

*Du -bi a nyibli yi la -Yusu ꞑwlv yi -kuo -ni
(Matie 11.20-24)*

13 (Kε- -Yusu pi 'a -nagbopv* yi, ε wen:) «-Juukvε* -mv', -v ni 'li Kolasediɔ, kɔ Betisaidadiɔ 'kwli, 'jɔ 'kɪ 'v ꞑnv -mɔ, -ε nuꞑo, ꞑwlvεkεε-tebli -mv', 'n nuu 'li ꞑnv -mɔ, 'bv mɔ, 'ni nuu wen 'liꞑi nyibli -mv', -v 'yi -Juukvε 'pa-mɔ, -v ni 'li Tilidiɔ kɔ Sidodiɔ 'hven- 'kwli, see la, nyibli a 'mv, v 'mv la nyaɪmli ε nu, v 'mv la -tebli -hvɪn 'hvɪ ε pɔ, v 'mv la 'waa diɔnv 'tɔpupu 'ɲmlε, -ε diꞑe nu, v 'mvꞑv nyibli yi -tɔɔ -ni, -ε mɔ, v -hvε bv hie 'v dε 'kuku a nunuo bv, v 'mv 'waa 'kɔ Nyɪsva -nyi.

14 'E mɔ ꞑhan-ti, -nyɔwɔ -mv', -ε kɔ 'kwli Nyɪsva di 'v nyibli -bati ε -pɔv -ni, nyibli -mv', -v ni 'li Kolasediɔ kɔ Betisaidadiɔ a 'mv 'kwli, 'waa -bati di ni 'kɪ kɪ, ε 'mv 'v Tilidiɔ kɔ Sidodiɔ a -nε 'v -hi.

15 'Ti- nyibli -mv', -v ni 'li Kapenaodiɔ 'kwli, v 'ni 'hie 'liꞑi 'lu -mɔ ε, -ε mɔ, Nyɪsva di 'li ꞑnv 'ni 'yaa -ni -yaya, v 'mv mu -mumu, v 'mv yakɔ yi kvε. Kεε, ε di 'li ꞑnv 'ni ꞑtiɔ -ni -tiɔtiɔ, v 'mv 'li -tɔv bv nyre.»

16 Kε- ε pi 'a -nagbopv yi, ε wen: «Nyiblo 'bv yi 'a mv nva yi bv ni pi, -ε -bi ε ꞑhen 'nyre 'mɔ ε pi nva yi bv, ε kɔ, nyiblo 'bv hɪa nε 'a mv yi, ε ꞑhen 'nyre, 'mɔ ε hɪa yi, kɔ, nyiblo 'bv hɪa 'mv yi, ε 'wɪ yi, Nyɪsva, -ε lee 'nε- 'mv -tɔv kɪ, ε nɔ- ε hɪa yi.»

-Tε -Yusu a -nagbopv -hɔn la 'dagba'*

17 -Tε ti gbi -hi, -ε -bi -nagbopv a (72) -wli ni ta ꞑtu 'v -pu ꞑtu 'v 'hven, -Yusu lee la, 'kɪ bv mu la Nyɪsva a ꞑhaantitie pɔ, -tε v ꞑhɪan -mɔ, -ε -bi

dɔdɔ ni ɔnu ni dɪakɪ, ʊ wɛn: «Kɔkɔnyɔ o, 'ye kɛ, 'bɔ mɔ, ɔba yɪ -na 'nyɛ ni ni, ɔba yɪ 'lɪ 'kuo -hɔɪn* -mɔ ni -hlee -ni, 'ɔ ɔtui 'ɔ -aan win ni, 'ɔ -hɔɛn 'ɔ nyibli ke' lɛ.»

18 -ɛ -bɪ -Yusu wɛn: «-Tɛ 'n ta 'lɪ yakɔ 'kwli lɛ, -ɛ -bɪ 'n 'ye Satan ni, -ɛ mɔ 'kuo -hɔɪn a nyiblo gbagbɔ, 'ɛ ble 'lɪ yakɔ 'kwli, ɔwɪ yɪ -tɛ bɔ 'yɛ ni ɔti wɛn.

19 Ba 'ye kɛ, 'n -nyi 'a mɔ 'klɪ, 'kɪ ba na hro kɔ -ji-kayɪ 'hɔɛn- kɛ, ɛ kɔ, ba -wɛ Nyɪsua a yraanyɔ Satan a 'klɪ bɔ. ɔDedede 'yɪ 'lɪɔti 'lɪ -wɛ bɔ nu 'a mɔ dɛ -hɔan -mɔ.

20 Kɛɛ, a 'nɪ 'nuo 'lɪ dɔdɔ, -tɛ 'kuo -hɔɪn ɔtui 'ɔ 'a mɔ 'ɔ a -ti. Kɛɛ, dɛ -kɔ dɔdɔ ba nu, ɛ nɔ- mɔ -tɛ Nyɪsua -nu, 'ɛ 'crɪ 'aan 'nyɛ, 'kɪ 'lɪ yakɔ 'kwli.»

-Yusu tɔɛ la 'a -nagbopɔ ni, nyiblo a 'dɪ -bɪ mɔ Nyɪsua*

(Matie 11.25-27; 13.16-17)

21 Ti ni -do a 'mɔ 'yɪ, -ɛ -bɪ Nyɪsua a -Hihiu* nuɔ ni, dɔdɔ 'ɛ -hi -Yusu wɛn dɪakɪ. Kɛ- ɛ pɪ Nyɪsua yɪ, ɛ wɛn: «'Na 'Baɪ o, -mɔ mɔ yakɔ kɔ -tɔtɔ 'hɔɛn- a Kɔkɔnyɔ. 'N pɪ -mɔ 'nyɛ lɛ, -tɛ -nu, ɔni -hli -na nunu-teblɪ ɔtɔkɔnyɔ, kɔ 'crɪɛn.yinyɔ 'yɪ kɪ, 'tɪ- ɔni tɔɔ ɔnu nyibli -bɔ, -ɔ 'yɪ ɔdedede -yɪ. 'N pɪ -mɔ 'nyɛ lɛ, -ɛ nuɔ, kɛ- -nu 'a -hɔhɔa.

22 'Na 'Baɪ, -nyi 'mɔ 'klɪ, 'kɪ 'ɔ -teblɪ a pɛpɛ kɪ. Nyiblo a 'dɪ -bɪ 'n pa 'mɔ, nyibli 'yɪɔti -yɪ, 'bɔ 'yɪ 'na 'Baɪ ni -do 'pa-. ʊ 'yɪɔti -yɪ -wɛ, nyiblo 'na 'Baɪ pa 'mɔ, 'bɔ 'yɪ 'mɔ ni -do -bɔ 'pa-, -ɛ mɔ 'a 'Yu. 'A -nɛ nyiblo, 'n dɪ -hɔa ɔbɔ tɔɔ ɔnɛ, ɛ yɪɔti ni -wɛ, nyiblo a 'dɪ -bɪ 'na 'Baɪ pa 'mɔ.»

23 -Tε -Yusu kɔ 'a -nagbopɔv nɪ -do 'hɛn-, v nɪ bu, -ε -bɪ kε- ε pɪ ɲnɔ yɪ, ε wɛn: «'A mɔ -mɔ', -v yɪ -tɛblɪ a pɛpɛ -bɔ 'ye, ba kɔ plɔ a bleelɛ.

24 'N yɪ 'a mɔ 'nɪ -lee -nɪ, tɪ -hi la a tɪ 'yɪ a Nyɪsɔa a winwlɔn-hanyɔ* kɔ bodɔɔpɔv -hɔɔhɔv 'hɛn-, v ɲmɔɛ laɲa lɛ, 'kɪ bu 'ye la -tɛblɪ gbagbɪ -bɔ, a yɪ kɛ 'ye, kɛɛ, v 'yɪɲɪ 'ye, kɔ, 'v ɲmɔɛ laɲa lɛ, 'kɪ bu 'wɪn la -tɛblɪ gbagbɪ -bɔ, a yɪ kɛ 'wɪn, kɛɛ, v 'yɪɲɪ 'wɪn.»

-Yusu pɔ la Samalikɔyɔ a 'ledɔv, -ε wa la 'a 'bɪhɪan -tonyiblo, v dɔa la 'lɪla

(Matie 22.34-40; Makɪ 12.28-31)

25 -Yusu bu pɔ 'kɪ lɛ, -ε -bɪ Nyɪsɔa a tetetɔɔnyɔ -bɪ, -ε nɪ 'v, ε 'du ye', 'ε mu 'v -Yusu lɛ ɲtɛɛ mɔ, -ε diɲe nu, ε 'mɔɲv 'ye, 'bɔ mɔ, 'bɔ di -tɪ ɲdɔ hla, -ε 'yɪ 'v yɪ 'sɪi -nɪ. Ε nɔ- mɔ bu 'betiɲe, ε wɛn: «Tɔɔnyɔ o, dɛ a 'dɪ -bɪ 'n kɔ ɲbɔ nu, 'tɪ- 'mɔ Nyɪsɔa a 'kɔ yrayɔv -mɔ' kɔ, -ε 'ye nɪ -wɛ 'lɪ 'lɪ?»

26 -ε -bɪ -Yusu wɛn: «Dɛ a 'dɪ -bɪ v 'crɪ 'lɪ Nyɪsɔa a tetecrɪɛn 'kwli? Dɛ a 'mɔ, v 'crɪ, ɲnɪ yɪɲɪ nɪ -hre, -bɪ' -nɪ 'a 'wɪnwɪn 'lɪ?»

27 -ε -bɪ ε wɛn: «-Blɛɛ yɪ, -bɔ nɔɛ -na Kɔkɔnyɔ Nyɪsɔa, 'kɪ 'lɪ -na ɲwɔv a pɛpɛ kɪ, ε kɔ, 'kɪ 'lɪ -na 'lulɛ-hihie a pɛpɛ 'kwli, kɔ, 'kɪ 'lɪ -na 'kɪ a pɛpɛ 'kwli, ε kɔ, -blɛɛ yɪ, -bɔ nɔɛ -na 'bɪhɪan -tonyiblo, ɲwɪ yɪ, -tɛ -nu -dɪɔnɔv a nɔɛɛ.»

28 -ε -bɪ -Yusu wɛn 'nɪ: «'A -tɛɛ, nɔ- ɲnɔ. 'A -tɪ o, dɛ a 'mɔ, ε nɔ- -bɔ nu, ɲmɔv 'kɔ yrayɔv a 'mɔ kɔ.»

29 Kɛɛ, tetetɔɔnyɔ a 'mɔ, ε -hɔɛ bu -nyɪ 'a dɪɔnɔv ɲwɔn. Nɔ- kɔ -tɪ 'ε 'betɪ -Yusu, ε wɛn: «Nyɪblo a 'dɪ -bɪ -mɔ 'kɪ 'na 'bɪ -tonyiblo 'lɪ?»

30 -Ἐ -βι -Yusu wen: «Ἐ κὼ λα νυτβεγυ □δβ. Ἐ νὼ -hṓn 'lṓ Jrusredṓ 'kwli, 'ε mi 'lṓ Selikodṓ 'kwli. -Τε ε mu -mumu, -ε -βι, ε bi 'lṓ -balṓnyibli 'nyl, 'ṓ -hε□ε wlawli, -ε di□e nu, ṓ 'mṓ 'a -tebli 'yri, 'ṓ bi□e -bibi, 'ṓ dṓa□a 'lṓla, 'tṓ- 'ṓ hie 'ṓ□ṓ bṓ, 'ṓ -mu.

31 Bṓ pε 'kṓ 'ṓ bṓ, -ε -βι Nyṓsua a -cṓhlṓnpinyṓ* □δβ γṓ 'lṓ 'nṓ di. -Τε -cṓhlṓnpinyṓ a 'mṓ, ε 'ye□e, ε νὼ- mṓ bṓ 'bεε kṓ, bṓ na 'lṓ 'hru a 'kṓbṓa -βι kṓ, bṓ -hi.

32 -Τε ε -hi, -ε -βι Lefipi □δβ, -ε mṓ Nyṓsua a -cṓhlṓnpinyṓ a -kṓannunyṓ □δβ, ε νὼ- nyre 'ṓ -tṓte a 'mṓ. -Τε ε nyre 'kṓ 'ṓ, ε 'ye□e, -ε -βι 'kṓ ε na 'lṓ 'hru a 'kṓbṓa -βι kṓ, 'ε -hi.

33 -Τε ε -hi 'kṓ, -ε -βι Samalikṓeyu □δβ, -ε mṓ hṓapṓdakṓ -βι a nyiblo, νὼ- γṓ 'lṓ di, ('ε nṓ 'ṓ 'kasra kṓ. Samalikṓε κὼ -Juukṓε* 'hṓen-, ṓ nyinyre lε.) -Τε Samalikṓeyu a 'mṓ, ε nyre 'ṓ nyiblo a 'mṓ 'hṓl, ε 'ye□e, -ε -βι 'a nyai -tṓa 'a nunuo diaki,

34 'ε 'γṓya 'ṓ□ṓ 'hṓl bṓ -tεε, 'ε nu 'nyra κὼ -wiin, 'ε nu 'a □ji a -kṓan, 'tṓ- 'ε mṓa □ne lε. -Τε ε -wε 'a □ji a -kṓan a nunuo -mṓ, -ε -βι ε 'yaa 'ṓ□ṓ 'a 'kasra kṓ, 'ṓ mu 'lṓ Selikodṓ 'kwli, 'kṓ 'lṓ 'dagṓ a 'kayu -βι bṓ, 'ε pṓ 'a □tṓ.

35 -Τε -nyre -nyε, -ε -βι ε -ha 'lṓ 'wliye, 'ε -nyl□e 'kayukṓnyṓ, ε wen: □Tu 'na nyiblo -bṓ 'yie -tεε. Ti -kṓ 'yri 'n di -mṓ □hṓan, 'n di 'ṓ -dii -nṓ, 'bṓ mṓ, dε 'bṓ bi 'ṓ 'wliye -bṓ 'lṓ, 'n di -mṓ□ṓ 'nṓ 'pεε -nṓ.»

36 'Tṓ- -Yusu 'mṓ -yre, kε- ε pṓ tetetṓnyṓ a 'mṓ γṓ, 'ε γṓ□ṓ 'beti -nṓ, ε wen: «'Kṓ 'lṓ -mṓ 'yi, 'kṓ 'lṓ nyibli nṓ ta a 'mṓ 'nyl, nyiblo a 'dṓ -βι -ε nu dε, -ε tṓε □ne γṓ, -ε mṓ, ε νὼ- mṓ nyiblo -mṓ', -balṓnyibli -bi a 'bṓhṓan 'lṓ?»

37 -Ἐ -βι tetetṓnyṓ a 'mṓ, ε wen: «Nyiblo -mṓ',

-ε nu□o □haandε 'yi □hlɔn lε, ε nɔ- □nɔ.» -Ε -bɪ -Yusu wɛn: «-Na 'mumu, □ni -mu, dε ni -do a 'mυ, ε nɔ- -bυ nu.»

-Tε -Yusu pa la 'lɪ Matɪ kɔ Mari 'hven- -mɔ

³⁸ -Tε dε a 'mυ, ε -hi, -ε -bɪ -Yusu kɔ 'a -nagbɔpυ* 'hven-, υ bi 'hru wlɔn de, 'υ pa 'lɪ 'dɪɔ -bɪ 'kwli. 'Kɪ 'lɪ 'dɪɔ a 'mυ 'kwli, 'kɪ nυgba □dυ ni 'lɪ. 'A 'nyrε mɔ Matɪ. Ε nɔ- 'ble -Yusu kɔa, 'kɪ 'lɪ 'a 'kayu bυ.

³⁹ Matɪ a 'mυ, ε kɔ 'dɪayɪ nyrɔyυ □dυ. 'A 'nyrε mɔ Mari. -Tε -Yusu ni bυ, ε -tɔa 'waa tɔɔlε, Mari a 'mυ 'ε ni 'υ□υ 'hυɪ bυ, -ε dɪ□ε nu, ε 'mυ 'a tɔɔwin nɔa yɪ bυ pυ.

⁴⁰ Matɪ -mɔ -bɪ, 'kayu a -kɔan a gblegble -mυ', ε nɔ- kɔ -tɪ □yεε □nε 'kla -wliye. Ε nɔ- mɔ bυ 'yɪya 'υ -Yusu 'hυɪ bυ, bυ lee □nε, -ε mɔ: «Kυkɔnyɔ o, □bɪ ε 'nɪ 'yaa lɪ -mυ 'kla -wliye, 'kɪ 'na 'dɪayɪ nyrɔyυ bυ -ha 'mɔ ni -do mε lε, □bυ nu -kɔan a pεpε? 'A -tɪ, lee □nε bυ -hεε 'mυ.»

⁴¹ -Ε -bɪ Kυkɔnyɔ □tu□o -wɔn, ε wɛn: «Matɪ o, □yεε -dɪɔnυ 'kla -wliye, ε kɔ, □ni nεε □wli lε dɪakɪ, 'kɪ 'υ -tebli -hɔhɔɪ kɪ.

⁴² Kεε, ε kɔ dε ni -do, -ε mɔ yɪnɔdε. Dε a 'mυ, ε nɔ- Mari -ha 'lɪ. 'Tɪ- nyiblo □dυ 'yɪ 'lɪ□ɪ 'lɪ -wε, bυ -ha □nε□ε -jɪ'.»

11

-Yusu tɔε nε 'a -nagbɔpυ ni, -tε -mυ', υ dɪ Nyɪsɔa a dɪda nu*

(Matie 6.9-13; 7.7-11)

¹ -Nyrɔwɔ □dυ 'kwli, 'kɪ -Yusu mu 'lɪ -tɪtε -bɪ, 'ε mu Nyɪsɔa da mɔ. -Tε ε -wε -mɔ, -ε -bɪ 'a

-nagbopi -bi 'yɪya 'uɔv 'hʊɪ bu, ɛ wɛn: «Tɔɔnyɔ o, Saan Batisi tɔɔ nɛ 'a -nagbopu ni, -tɛ u di Nyɪsua a dida nu. -Na 'mumu, tɔɔ nɛ -a mu -tɛ -bu, -a di Nyɪsua a dida nu.»

² -ɛ -bi kɛ- ɛ pi ɔnu yi, ɛ wɛn: «'Bu mɔ, 'ba yi Nyɪsua ni dɛ, kɛ- ba pu:

-Aan 'Bai,

nuɔo, nyibli a pɛpɛ bu yiɔe, -ɛ mɔ, -mɔ mɔ Nyɪsua.

-Mɔ -bu kɔɔ nyibli win ki.

³ -Nyi -a mu 'a -nɛ -nyrɔwɔ a diidɛ.

⁴ -Aan dɛ 'kuku -bu, -a -nu, -hru 'a -ti -mɔ, -kɔti dɛ 'kuku -mu', nyibli ni -a mu -mɔ, -a -hruɪ 'a -ti -mɔ -wɛ.

ɔNi 'hɔɔn 'u 'kuo -hʊɪn* a nyiblo gbagbu -mɔ', ɛ 'ni 'tɛɛ 'u -a mu lɛ,

-ɛ diɔe nu, -a 'ni ɔha -ti 'wla.»

⁵⁻⁶ Kɛ- -Yusu pi ɔnu yi de, ɛ wɛn: «ɔBu puɔv nɪnatumupu ni 'hʊɛn a dɛ yi: 'Bu mɔ, ɔni kɔ nɪnatumu, ɔni mu 'liɔi -mɔ 'tɔ-hɛyri', ɔni lee ɔnɛ, -ɛ mɔ: 'N kɔ 'dagbatayu, 'ɛ pa 'li 'mu -mɔ. 'A -ti, 'n nyaa -mu lɛ, -nyi 'mu dididɛ. 'N 'yi dididɛ -kɔ, ɔbu diɔe -nyi 'tɔ -bu.

⁷ -Baklɛ, -na nɪnatumu 'a mu, -ɛ ni 'li 'a 'kayu bu, kɛ- ɛ di -mu yi pu: -Hɛ 'mu 'ku. 'N -wɛ 'u 'na 'maju a kɪka -mɔ. 'N kɔ 'na 'yonu 'hʊɛn-, -a pɛ bu. 'N yi 'liɔi 'li -wɛ, ɔbu 'du ye', -na dididɛ-nyi-ti.»

⁸ -ɛ -bi -Yusu wɛn 'ni dɛ, «'N yi 'a mu 'ni -lee -ni, 'bu mɔ, 'bu 'du ye', ɛ 'yi -tɛ -mɔ 'a nɪnatumu a -ti 'pa-. Kɛɛ, -tɛ ɔyi 'yie -pie, ɔnɛɛ 'u 'a -hʊhʊa yi bu, ɛ nɔ- kɔ -ti, 'ɛ 'mu ye' 'du, ɛ 'mu -mu -tɛbli a pɛpɛ -mu', -na ɔwɪɔ -hʊɛ -nyi.

9 'N yɪ 'a mʊ 'nɪ -lee -nɪ, 'bʊ mɔ, 'ba yɪ dɛ nɪ -hʊɛ, ba -hʊaꞑa Nyɪsua, ɛ 'mʊ 'a mɔꞑɔ -nyi. 'Ba yɪ dɛ nɪ -hʊɛ, ba ꞑmʊꞑɔ lɛ, a diꞑe 'nɪ 'ye. 'Ba yɪꞑɪ nɪ -hʊɛ, bʊ paa nɛ 'a mʊ 'kayu bʊ, ba bi gbɔgbɔ, ʊ 'mʊ 'a mʊ -lee -nɪ: Ba di pa.

10 'E mɔ ꞑhan-tɪ, 'a -nɛ nyiblo 'bʊ -hʊa Nyɪsua dɛ, ɛ di ꞑnɛꞑe 'nɪ -nyi. Nyiblo 'bʊ yɪ dɛ lɛ nɪ ꞑmʊɛ, ɛ diꞑe 'nɪ 'ye. Nyiblo 'bʊ nyra 'ʊ ꞑhʊan.yɪ' bʊ, 'bʊ bi gbɔgbɔ, ʊ diꞑe 'nɪ -lee -nɪ, bʊ pa.

11 -Mɔ mɔ 'baɪ, -na 'yu 'bʊ yɪ -mʊ -hrin.yɛ nɪ -hʊɛ, ꞑbɪ -di -nyiꞑe hre,

12 ɛ kɔ, 'bʊ mɔ, 'bʊ yɪ -mʊ hape'yi-ɲɔnʊ nɪ -hʊɛ, ꞑbɪ -di -nyiꞑe -ji-kaya?

13 'E mɔ ꞑhan-tɪ, 'a mʊ -tonyibli, 'kɪ a 'yɪ ꞑhaannyibli 'pa-, kɛɛ, a yɪ ꞑhaan-tɛblɪ a lɛ'jrɛlɛ, 'a yɪꞑɪ 'aan 'yonʊ -nyi. 'Bʊ mɔ, 'bʊ nɪ 'mʊ lɛ, 'kɪ 'ʊ 'a mʊ -mɔ, -ʊ kɔ ꞑwɪ -nyre yɪ, -ɛ -bɪ 'aan 'Baɪ, -ɛ nɪ 'lɪ yakɔ 'kwɪlɪ, -ɛ kɔ ꞑwɪ -nɔ yɪ, nyibli 'bʊ -hʊaꞑa 'a -Hihiu*, ɛ di ꞑnʊꞑʊ 'nɪ -nyi.»

Nyibli wɛn 'nɪ, 'ku -hʊan nɪ 'ʊ -Yusu ke'
(Matie 12.22-30; Makɪ 3.22-27)*

14 -Nyɔꞑɔ ꞑdʊ 'kwɪlɪ, -Yusu bla la 'ku -hʊan lɛ, -ɛ nɪ la 'ʊ nyiblo ꞑdʊ ke'. 'Ku -hʊan a 'mʊ, ɛ nuꞑo nɪ, 'kɪ nyiblo a 'mʊ, 'ɛ 'yɪ win a pʊlɛ -yi. -Tɛ 'ku -hʊan a 'mʊ, ɛ -hɔn 'ʊ nyiblo a 'mʊ ke', -ɛ -bɪ ɛ -tʊa win a pʊpʊ. -ɛ -bɪ nyibli -mʊ', -ʊ nɪ 'ʊ, 'waa ꞑwɪ kɛɛ lɛ diakɪ.

15 Kɛɛ, kɛ- -ʊ -bɪ pɪ, ʊ wɛn: «Besebulɪ*, -ɛ mɔ 'kuo -hʊɪn a nyiblo gbagbʊ Satan, ɛ nɔ- yɪ -Yusu 'klɪ -nyi, 'kɪ bʊ bla 'kuo -hʊɪn, -ʊ nɪ 'ʊ nyibli ke' lɛ.»

16 Nyibli -bi, -v ni 'v, v -hve bu □tee 'v□v le, 'v lee □ne, 'ki bu nu □whlekeε-tebli, ε 'mu □nu□v -tɔ -ni, -ε mɔ, Nyɩsua, ε nɔ- yɩ□i 'kli -nyi, 'ki bu bla 'kuo -hɩn le.

17 Kee, -Yusu yi 'waa 'lule-hihie ni. ε nɔ- nu□o, 'ε lee □nu, ε wen: «□Bv puv □ne de yi: 'Ki 'li 'blugba 'kwli, nyibli 'bv 'be □tiɔ le, 'blugba a 'mu, ε di bi □hlɔn, 'waa 'kayo 'mu le 'wɔwle -ni.

18 'A -ti, Satan 'bv yi 'a dɔnɩv yi ni -wen, -ε -bi 'a 'blugba di bi □hlɔn. A wen 'ni, 'n ble 'kuo -hɩn le, -v ni 'v nyibli ke', -ε nu□o, Besebuli, ε nɔ- yɩ 'mu 'kli -nyi.

19 'Bv mɔ, -ti -bv, a hle, 'bv mɔ wen □haan-ti, 'aan 'mumu, nyɔ- yɩ 'ki 'aan -ne nyibli 'kli -nyi, 'v ble 'kuo -hɩn le -we 'li? De -mu', 'aan nyibli ni, ε nɔ- tve □ne yi, -ε mɔ, -ti -bv, a yi 'mu -yεε -ni, ε mɔ hi □niɔ.

20 ε 'yi Satan 'pa-, keε, Nyɩsua a □gbetu, ε nɔ- yɩ 'mu 'kli -nyi, 'ki □bv bla 'kuo -hɩn -mu', -v ni 'v nyibli ke' le. De a 'mu, ε tve ne 'a mɔ□o ni, -ε mɔ, Nyɩsua -tua nyibli a win a kɩkɔle, 'ki 'li 'a mu 'nyi.

21 □Bv puv□v de yi: 'Bv mɔ, 'klinɩnyɔ 'bv kɔ ta-wɔn-tebli, 'ki li 'a 'kayu bv, 'ti- 'bv yi 'a 'kayu a 'mu 'yie ni □tui, ε 'yi nyiblo □dv -kɔ, -bv pa 'li 'kayu a 'mu bv, -bv 'yri 'a kɩkɔ-tebli.

22 Kee, 'klinɩnyɔ -bi, -ε ni 'kli, -ε -hi 'v yɩ-henyiblo 'mu 'v, 'bv nyre 'v, ε di -ha 'v□v 'hru wɔn, ε 'mu□v 'a ta-wɔn-tebli -ji' -ha, ε kuo □wlv yi, ε 'mu 'a kɩkɔ-tebli a pεpε gba, ε 'mu□v nyibli le □gla.

23 Nyiblo 'bv ni 'v, ε kɔ 'mu 'hɩen-, □ba 'yi -pe, ε □hen 'nyre, ε -wen 'mu yi. 'Ti- nyiblo 'bv 'ye

ni -hεε 'mu, 'ki -ba 'kukue nyibli ε, 'ki 'u Nyɩsua -mɔ', ε 'wɩ yi, nyiblo a 'mu, ε -gbε ɔnu ε, 'u hlɩε Nyɩsua -mɔ ε.»

'Ku -hvan 'bu -hɔn 'u nyiblo ke', ε kɔ bu bi 'u ɔv ke' de, 'bu mɔ, Nyɩsua a -Hihiu* 'bu 'yi 'u ɔv ke' -ni (Matie 12.43-45)*

²⁴ Kε- -Yusu pi de: «'Bu mɔ, 'ku -hvan 'bu ni 'u nyiblo ke', 'ti- 'bu -hɔn 'u ɔv ke', -ε -bi 'ki ε mi 'li 'wan 'kwli, 'ε mi bunɩle yrayru ε ɔmuɔ mɔ. -Tε ε 'yi 'li bunɩle 'ye, -ε -bi kε- ε pi 'a dɔnu yi: 'N kɔ ɔbu -mε kle, 'mu 'li 'na bunɩle 'ka, 'n -hɔn la 'li 'kwli mu.

²⁵ -Tε ε ɔhɩan -mɔ, -ε -bi ε 'ye ɔe ni, -ε mɔ, bunɩle a 'mu, ε 'hren kle -tεε, 'ε ɔhrentɩ -ni. (ε 'wɩ yi, Nyɩsua a -Hihiu 'yi 'u nyiblo a 'mu ke' -ni.)

²⁶ 'Bu ni 'mu ε, -ε -bi 'ku -hvan a 'mu, ε kɔ bu bla 'kuo -hɩn ni ɔhlon'hɩen -bi, -u kɔ 'cre, -u -hi 'u 'a 'mumu 'u, 'waa pepe a 'mu, u 'mu -mɔ -bibi -ni, u 'mu 'u nyiblo a 'mu ke' bi. -ε -bi nyiblo a 'mu, 'a 'klo di nyre yi pepe, ε 'mu 'u 'a yi-hεklo 'u -hi.»

Nyibli -mɔ', -u pi Nyɩsua a win nɩa yi bu, 'ti- -u ɔtui 'u ɔv 'u, seyɩ-seyɩ, u nu- kɔ plo a bleele

²⁷ -Yusu bu ni 'li win a pɔpɔ 'kwli, -ε -bi nuɔba ɔdu, -ε ni 'li nyibli -huɔhuɩ 'nyɩ, ε nɔ- 'yaa 'li win, ε wen: «Plo a bleele, 'ki 'u nuɔba -mɔ', -ε ɔgbla -mɔ, 'ti- -ε 'nya -mɔ -mɔ'.»

²⁸ -ε -bi -Yusu ɔtu ɔo ɔwɔn, ε wen: «Nyibli -bu, -u pi Nyɩsua a win nɩa yi bu, 'ti- -u ɔtui 'u ɔv 'u, seyɩ-seyɩ, u nu- kɔ plo a bleele.»

*Nyibli -bu, -v -hve □wllēkēē-tebli, v nu- -Yusu
□tui □wōn
(Matie 12.38-42)*

²⁹ Nyibli -hōhōi, v nu- yi lē 'kukue -ni, 'kū 'v -Yusu 'hōi. Kē- ē pī □nu yi, ē wen: «Ti -bu 'yri a nyibli -bu, 'waa nunuklō nyre yi. U -hve □wllēkēēde, -ē di □nu□v -tōō -ni, -ē mō, Nyisua, ē nō- lee 'nē- 'mū -tūtū ki. Kēē, Nyisua 'yi 'lī□i 'lī -wē, bu wen, 'kū bu 'ye □wllēkēēde □dū. □Wllēkēēde nī -do, Nyisua di nu, 'kū 'v □nu -mō, ē di 'wī- 'a dē -bī -mū', ē nu la, 'kū 'v winwlon-hanyō Jona a -ta'.

³⁰ □Wllēkēēde -mū', Nyisua nu la 'lī Jona a 'klō 'kwli, 'tī- Ninifūdō a nyibli 'ye la, kē- ē di 'mū □ti, 'kū 'v 'mō -bu -mō, -ē mō -tonyibli a pēpē a Nyiblo. Nyisua di nu □wllēkēēde, 'kū 'lī 'na 'klō 'kwli -wē, -ē di□e nu, tī -bu 'yri a nyibli 'mū□v 'ye.

³¹⁻³² 'É mō □han-tī, -tē Ninifōkūē a 'mū, v 'wīn la Jona a win, -ē yi la □nu Nyisua a -tī -lee -ni, -ē -bī v hie la 'v dē 'kuku, v nī la bu, 'v -nyi la 'waa 'klō a pēpē Nyisua. -É -bī 'kū, 'mō -bu, -ē nī -mō 'a mū ye' bu, 'n -hī 'v Jona a 'mū nī, kēē, a 'nī □tuu□o 'v 'na win 'v. É nō- nu□o, tī -mū' -kō 'yri Nyisua di 'v -tonyibli -bati lē -pūv -nī, Ninifūdō a nyibli a 'mū, v nu- di ye' 'du, v 'mū lē pū, -ē mō, tī -bu 'yri a nyibli, v mō -tī'wlanyū □nō, 'kū 'v Nyisua ye'. 'Ya 'v 'lu de, tī -hī la a tī 'yri, bodō □dū, ē nō- -hōn la 'lī -tīte blōblō □dū, v dēē Sabablūgba. Bodō a 'mū, ē mō la nūgba □nō. É nō- di la 'lī Jrusredō 'kwli, ē 'mū la bodō Salomō, -ē mō la Nyisua a nyiblo, 'a □tōwin 'wīn. -É -bī 'kū o, 'mō -bu, -ē nī mō 'a mū ye' bu, 'n -hī 'v Salomō a 'mū nī. Kēē, a 'nī □tuu□o 'v 'na win 'v.

*-Tonyiblo a ɔwlv 'wɪ- 'a 'yii yɪ
(Matie 5.15; 6.22-23)*

³³ Nyiblo 'bɔ 'bɪa 'napɪ, ɛ 'nɪ -hliɔe lɪɔɪ, mɔ ɛ 'nɪ ɔjriɔe lɪɔɪ kɪka 'lu bɔ, kɛɛ, ɛ ɔtui 'vɔv dɛ 'lu bɔ, -ɛ diɔe nu, nyibli -mɔ', -v di 'lɪ 'kayu bɔ pa, v 'mɔ lɛ yru.

³⁴ -Tonyiblo a ɔwlv, ɛ 'wɪ- 'a 'yii yɪ, -ɛ yɪɔɪ -nyrɛ -nyi. -Na 'yii 'bɔ nu -tɛɛ, -ɛ -bɪ -yrui lɛ -tɛɛ. Kɛɛ, -na 'yii 'bɔ yɪ nɪ klɛ, -ɛ -bɪ 'kɪ -nɪ 'lɪ halo 'nyɪ.

³⁵ 'A -tɪ, ɔtu -dɪɔnɔ 'yie, -ɛ diɔe nu, -nyrɛ -mɔ', -ɛ nɪ 'lɪ -mɔ 'lɪ, ɛ 'nɪ ɔha halo -hɛ.

³⁶ 'Bɔ mɔ, -na ɔwlv 'bɔ nɪ 'lɪ -nyrɛ 'kwli, halo a dɛ ɔdɔ 'bɔ 'yɪ 'lɪ -na ɔwlv kɪ -nɪ, -ɛ -bɪ -na ɔwlv a pɛpɛ a 'mɔ, 'kɪ ɛ di 'lɪ -nyrɛ 'kwli nɪ, ɔwɪ 'napɪ yɪ, -ɛ niɔe, ɔnɪ yrui lɛ.»

-Yusu yɪ yɛɛ la Falisiɔtumu a nyibli kɔ
tetetɔnyɔ 'hɛn- -tɪ
(Matie 23.1-36; Maki 12.38-40)*

³⁷ -Tɛ -Yusu -wɛ 'pɔple -mɔ, -ɛ -bɪ Falisiɔtumu a nyiblo -bɪ, nɔ- daa diide -mɔ. -Tɛ -Yusu pa 'lɪ 'a -tɛ, -ɛ -bɪ v mu 'v dɛdihu kɪ.

³⁸ -Tɛ -Juukɔɛ* a tete pɪ, -ɛ mɔ, nyiblo bɔ yɪ ɔjɪɛ, 'tɪ- ɛ 'mɔ dɛ di, -Yusu 'yɪɔɪ -nu. -Tɛ Falisiɔtumu a nyiblo a 'mɔ, ɛ 'yeɔe, -ɛ mɔ, -Yusu 'yɪ ɔjɪɛ -yɪ, ɛ maa ɔnɛ wɔn lɛ.

³⁹ -ɛ -bɪ kɛ- Kɔkɔnyɔ pɪɔɪ yɪ, ɛ wen: «'A mɔ Falisiɔtumu a nyibli, 'aan 'kwli'naapɔɛl kɔ 'aan 'kwlitaapɔɛl 'hɛn-, nɔ- a yrɛ lɛ. Kɛɛ, 'yiyɪɛ kɔ 'crɛ 'hɛn-, nɔ- 'yii 'lɪ 'aan ɔwli kɪ.

⁴⁰ A ba nɪ -tɛɛ. 'Bɪ a yiɔe nɪ, -ɛ mɔ, Nyɪsɔa, nɔ- nu -tɛblɪ -mɔ', -tonyibli a 'yie yɪ 'ye, 'ɛ nu -tɛblɪ -mɔ', -tonyibli a 'yie 'yɛ nɪ 'ye -wɛ. ɔBɪ a pɔvɔ

□haan-ti, -tebli ni -tie -mu', -ε ni 'li -tonyiblo a □wlu ki, 'yie 'ye ni 'ye, Nyɩsua 'ni 'ye□e li□i -we?

41 De a kɔ ba nu, ε nɔ- mɔ, -tebli -mu', -ε ni 'li 'aan 'kwliitaapuɛli kɔ 'aan 'kwli'naapuɛli 'kwli, ba -ha 'li□i 'li, ba -nyi□e □hiɩennyibli. 'Bu mɔ, 'ba yu□i lɛ ni ni, -ε -bi -tebli a pɛpɛ di 'u yu 'ni 'sii -ni, 'ku 'u Nyɩsua ye', a 'mu□u -kuan 'yri -nuu -ni.

42 'A mu Falisi□tumu a nyibli, 'jɔ 'ku 'u 'a mu -mɔ! 'Bu mɔ, 'ba kɔ hawi -mu', a pi 'li didide -mɔ, kɔ 'a -nɛ 'dɔdɔde □du, a -hɛ 'li 'aan -sade 'kwli, nɔ- kɔ -pu a de a -hɛ 'li, 'a yu□i Nyɩsua -nyi. Kɛɛ, a 'ni -hie li□i 'lu -mɔ lɛ, -ε mɔ, 'aan 'kɔ bu 'sii 'u yu, kɔ, ba nuɛ Nyɩsua. Kɛɛ, de a 'mu, ε nɔ- a kɔ ba nu wen, 'ti- a 'mu wen 'li 'aan 'dɔdɔ-tebli a -pu a de 'li -ha, a 'mu wen□e Nyɩsua -nyi.

43 'A mu Falisi□tumu a nyibli, 'jɔ 'ku 'u 'a mu -mɔ, -kɔti 'ba mu 'li Nyɩsua a 'kayo blɛ, a nuɛ ba ni 'li ye' blɛ, -ε di□e nu, nyibli 'mu 'a mu 'ye -tɛɛ. Kɔ, 'bu mɔ, 'ba mu 'li 'dika, a nuɛ 'ku nyibli bu pu 'a mu 'wio blɛ, 'ku 'u 'aan 'u□tuule a -ta'.

44 'Jɔ 'ku 'u 'a mu -bu -mɔ, -u 'yu 'u yu 'sii -ni, 'ku 'u Nyɩsua ye'. A 'wi- 'dabi yu, -u 'yu 'u yu 'sii -ni, 'ku 'u Nyɩsua ye'. -Tonyibli 'bu 'ye ni yru 'dabi a 'mu lɛ, 'bu yu □nu klɛ ni nɛ, -ε -bi 'dabi a 'mu, u ni□e ni, 'ku u 'yu 'u yu 'sii -ni, 'ku 'u Nyɩsua ye'.

45 Tetetɔnyu -mu', -u ni 'u, kɛ- 'waa nyiblo -bi pi -Yusu yu, ε wen: «Tɔɔnyɔ o, 'bu mɔ, □ni yu 'pɔpɔ lɛ ni ni, ε 'wi yu, -a mu -hɛ 'yri lɛ.»

46 -ε -bi -Yusu □tu□o -wɔn, -ε wen: «'A mu tetetɔnyu, 'jɔ 'ku 'u 'a mu -mɔ -wɛ, -ε nu□o, a yu hɛ nyibli tete a gblegble a 'bɛnu, u 'yu 'li 'buble 'li -wɛ, ε kɔ, a 'ni -hɛɛ li □nu, 'ku bu □tuu 'u tete a 'mu 'u.

47 'Jrɔ 'kɪ 'v 'a mʊ -mɔ, -tɛ a nu Nyɪsua a winwɔn-hanyʊ* -bʊ, 'aan 'baɪnʊ 'lɪla lɛ, 'a yɪ 'waa 'dabi ɔhrentɪ -nɪ -tɛɛ.

48 -Tɛ a ni 'a nunuo lɛ, ɛ tʊɛ ɔnɛ nyibli yɪ, -ɛ mɔ, -tɛblɪ a 'mʊ, 'aan 'baɪnʊ nu la, a wɛnɔɛ kɪ, -ɛ nuɔ, v nʊ- -mɔ -bɪ, v 'la Nyɪsua a winwɔn-hanyʊ nɪ, 'a mʊ -mɔ -bɪ, 'a yɪ 'waa 'dabi ɔhrentɪ -nɪ.

49 ɛ mɔ ɔhan-tɪ ɔnɔ, Nyɪsua -mʊ', -ɛ kɔ ɔtɔ, kɛ- ɛ pʊ la, 'kɪ 'v 'aan dɛ kɪ, -ɛ mɔ: 'N di ya ɔnʊ winwɔn-hanyʊ, kɔ titiepʊnyʊ 'hʊɛn- yɪ, kɛɛ, v di -v -bɪ 'nɪ 'la, v 'mʊ -v -bɪ ɔhʊɛn ɔtu.

50 'A mʊ -bʊ, Nyɪsua a yrv di 'a mʊ 'nɪ kɔ, 'kɪ 'v winwɔn-hanyʊ a pɛpɛ a 'mʊ a -ta', -ɛ kɔ -hlʊ -mʊ', v 'wʊwla blɛ, kʊɛ 'lɪ ti -mʊ' 'yie bʊ, -ɛ kɔ 'yri Nyɪsua nu la 'kɔ, -bʊ yɛ ti -bʊ kɪ,

51 -ɛ ɔhɛn 'nyrɛ, kʊɛ la 'lɪ Abɛlɪ a 'lɪlatɪ 'yie bʊ, -bʊ yɛ Sakali a ti kɪ, -ɛ mɔ Sakali -mʊ', v 'la la, 'kɪ 'v Nyɪsua a -cɔhlʊnpiile* kɔ 'a 'kayu a -gbati. 'N yɪ 'a mʊ 'nɪ -lee -nɪ, -ɛ mɔ, ti -bʊ 'yri a nyibli, nʊ-Nyɪsua a yrv di kɔ, 'kɪ 'v -tɛblɪ a 'mʊ a -ta'.

52 'Jrɔ 'kɪ 'v 'a mʊ Nyɪsua a tetetɔonyʊ -mɔ, -kɔtɪ 'aan tɔɔlɛ kɛ 'hru -mʊ', -tonyibli di wɛn na, v 'mʊ wɛnɔɛ yɪ, -tɛ Nyɪsua ni -tonyibli a wʊwa. 'Aan 'mumu, a 'nɪ -gbaɔa lɪ 'hru a 'mʊ, 'tɪ- 'a ka nyibli -bɪ -mʊ' yɪ, -v -hʊɛ -bʊ -gba wɛn 'hru a 'mʊ.»

53 -Tɛ -Yusu -wɛ 'pʊplɛ -mɔ, -ɛ -bɪ ɛ -hɔn 'v -tɪtɛ a 'mʊ nɪ. Kʊɛ la 'lɪ ti a 'mʊ 'yie bʊ, Nyɪsua a tetetɔonyʊ, kɔ Falisiɔtumu a nyibli 'hʊɛn-, v -tʊa la 'a yrv a lepʊulɛ, 'v yɪɔ lɛ 'betɪ -nɪ 'a -nɛ ti, 'kɪ 'v -tɛblɪ -hʊɔhʊ kɪ.

54 'Kɪ 'lɪ lɛ'betɪlɛ a 'mʊ 'kwɪlɪ, 'kɪ v nɛɛ 'lɪ, 'v yɪ 'vɔv lɛ ɔtɛɛ -nɪ, -ɛ diɔɛ nu, 'bʊ -ka, v 'mʊɔv -tɪ

-yεε -nι.

12

-Yusu lee la 'a -nagbopυ nι, -ε mɔ, υ 'nι 'naa
'li 'li nι 'hυen
(Matie 10.26-27)*

¹ -Tε -Yusu yι nyibli nι -tυε -nι, -ε -bι nyibli -hυɔhυι -bι 'kukue le. Nyiblo □dυ 'yι 'li 'waa -hihre 'li -wε. 'Waa -hυhυυ a -tι, 'υ nυnε kle. Yι-henyibli, -Yusu yι 'li -mɔ -hlee -nι, υ nυ- mɔ 'a -nagbopυ. Kε- ε pι □nυ yι: «Ba □tu 'aan dɔnυ 'yie, 'kι 'υ Falisi□tumu* a nyibli a -ta', -υ nεε 'li nι 'hυen. 'Waa 'li nι 'hυen a naale a 'mυ, ε 'wι -wleyε yι, -ε -pa, 'tι- -ε ni□e, 'a 'bio -wloyɔ -bι 'υ pυε.*

² Ti di 'υ 'nι nyre, -ε kɔ 'yri -tι a -tεε di 'υ pepe' bi, ε kɔ, -tebli nι -tie -mυ', -υ -hli kε, nyibli a pεpe 'mυ□υ yι.

³ 'Bυ mɔ, 'ba bii yι, -tι -mυ', a hle, -tε -mυ', -tonyibli -wε 'υ ti kι, 'kι υ di 'υ□υ -mɔ le -naa -nι, υ 'mυ 'wιn. -Tι -mυ', a blee 'li bυ, a hle, 'kι -tite -mυ', 'dυ bii 'υ yι, υ kɔ bυ naa -mɔ le, 'kι 'υ nyibli a pεpe ye'.»

*A 'nι 'pie 'li -tonyibli a hυannυ, kεε, Nyɩsυa,
nɔ- kɔ hυannυ ba pie
(Matie 10.28-31)*

⁴ (Kε- -Yusu pι 'a -nagbopυ* yι, ε wεn:) «'A mυ -mυ', -υ mɔ 'na nɩnatumupυ, 'n yι 'a mυ 'nι -lee -nι: A 'nι 'pie 'li -tonyibli a hυannυ. 'Aan -plahυι

* **12:1 12.1** -υ'υ-: ε 'wι- 'floo 'yaade yι, -ε ni□e, 'floopupu a pεpe 'ε yι 'ya.

ni -do, ε no- υ -we 'li bu -we bu, keε, υ 'yi 'kli □du -ko 'ki de, 'ki bu nu 'υ 'a mu □dedede 'yie.

⁵ Keε, Nyɩsua, no- ko huannu ba pie, -ε nu□o, ε no- ko 'kli, 'ki bu -we -tonyiblo bu, 'ε ko 'kli -we, 'ki bu pu 'li -tonyiblo na 'nyi, -ε 'ye ni jre yruyru. Iin, Nyɩsua, no- ko huannu ba pie.

⁶ □Bu puu □ne nublɩ 'cɩmɩ a de yi: 'Bu mo, □ni yi □nu ni -tuε, υ 'ni -pu□υ li □die diakɩ, keε, nublɩ a 'mu, 'a de 'bu ni 'υ, Nyɩsua yi□e ni.

⁷ 'Aan 'mumu, ke- ni -do ε □ti 'mu: 'Lunyapli ni -tie -bu, a -ko, 'aan 'Baɩ Nyɩsua, ε -hre□e ni. Ε □hen 'nyre, -ε mo, a ko 'mini diakɩ, 'ki 'υ Nyɩsua ye', 'a -hi 'υ nublɩ -huohuɩ -mu' 'υ. 'A -ti o, a 'ni 'pie 'li -tonyibli a huannu.»

Nyibli -bu, -υ hle□ε, 'ki 'υ nyibli yi, -ε mo, υ mo -Yusu a nyibli, ε ko nyibli -mu', -υ hle□ε, -ε mo, υ yi -Yusu -yi

(Matie 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ «'N yi 'a mu 'ni -lee -ni, -ε mo, nyiblo 'bu hla□a, 'ki 'υ nyibli ye', -ε mo, ε mo 'na nyiblo □niɔ, 'na 'mumu -bu, -ε mo -tonyibli a pepe a Nyiblo, -batipu-nyrɔwɔ 'bu nyre 'υ, 'n di□e 'ni hla -we, 'ki 'υ Nyɩsua a lelenyu ye', -ε mo, nyiblo a 'mu, ε mo 'na nyiblo □niɔ.

⁹ Keε, nyiblo 'bu hla□a, 'ki 'υ nyibli ye', -ε mo, ε 'yi 'mu -yi, 'na 'mumu, -batipu-nyrɔwɔ 'bu nyre 'υ, 'n di□e 'ni hla -we, 'ki 'υ Nyɩsua a lelenyu ye', -ε mo, 'n 'yi□i -yi.

¹⁰ 'Ya 'υ 'lu de, 'mo -bu, -ε mo -tonyibli a pepe a Nyiblo, nyiblo -bu, -ε di 'mu -ti -huɩn yre hla, Nyɩsua -we 'li bu 'wɔwla 'a de 'kuku a 'mu ni. Keε, nyiblo -bu, -ε di Nyɩsua a -Hihiu* -ti -huɩn

yre hla, Nyɩsua 'yɩ 'lɩɩ 'lɩ -wɛ, bu 'wɔwla 'a dɛ 'kuku a 'mɔ.

¹¹ 'Bu mɔ, 'bu kɔ 'a mɔ, 'kɩ ɔ 'mɔ 'lɩ 'a mɔ -batipɔɔɛ' gba a -tɩ, 'kɩ 'ɔ Nyɩsua a 'kayo a nyibli gbagbi ye', kɔ 'kɩ 'ɔ 'blugba a naanyɔ ye', 'kla 'nɩ 'yaa 'lɩ 'a mɔ -wliye, 'kɩ -tɛ a di 'waa ɩwɔn a ɩtutuo nu a -ta', ɛ kɔ 'kɩ 'ɔ -tɩ -mɔ', a di hla a -ta,

¹² -ɛ nuɩo, ti a 'mɔ 'yri, -tɩ -mɔ', a di hla, Nyɩsua a -Hihiu, nɔ- di 'a mɔɩo -tɔɔ -nɩ.»

Dɛkɔnyɔ -mɔ', -ɛ 'yɩ ɩtɔ -kɔ, nɔ- kɔ 'ledɔ -Yusu pɩ

¹³ -Yusu bu nɩ 'lɩ win a pɔpɔɔ 'kwli, -ɛ -bɩ nyiblo ɩdɔ nɩ 'lɩ nyibli 'nyɩ, 'ɛ yɩ -Yusu -lee -nɩ, ɛ wɛn: «Tɔɔnyɔ o, lee 'na 'dɩayɩ, -tɛblɩ -bu, -aan 'baɩ hie -a mɔ lɛ, ɛ kɔ 'mɔ 'hɛn- -ba ɩglaɩa.»

¹⁴ -ɛ -bɩ kɛ- -Yusu pɩɩ yɩ, ɛ wɛn: «Nyiblo ɩdɔ 'yɩ 'mɔ 'aan -batipɔnyɔ kɔ 'aan -tɛblɩɩglanyɔ -mɔ' -nɩ.»

¹⁵ -ɛ -bɩ kɛ- ɛ pɩ nyibli a pɛpɛ a 'mɔ yɩ, ɛ wɛn: «Ba ɩtu 'aan dɩɔnɔ 'yie, 'kɩ 'ɔ kɔkɔ-tɛblɩ -hɔɔhɩ a nɛɛɛ a -ta'. 'Ye ɩbu nyiblo 'ble kɔkɔ-tɛblɩ -hɔɔhɩ kɔa, ɛ 'yɩɩ 'pa-, ɛ 'yɩ 'a dɩɔnɔ a -hɔnhɩn kɔa 'ble.»

¹⁶ -ɛ -bɩ ɛ pɩ ɩnu 'ledɔ yɩ, ɛ wɛn: «ɛ kɔ la dɛkɔnyɔ ɩdɔ. Nɔ- kɔ la -cii -hɔɔhɩ, 'a 'dɔdɔ-tɛblɩ 'wɔ la nɩ dɩakɩ.

¹⁷ ɛ nɔ- yɩ la 'a dɩɔnɔ -lee -nɩ, ɛ wɛn: -Bɩ' 'n di 'kɩ 'na 'dɔdɔ-tɛblɩ -bu a blɛɩtutuo nu, -ɛ nuɩo, 'n 'yɩ 'a blɛɩtuɛ -kɔ.

¹⁸ -ɛ -bɩ ɛ wɛn: ɩn'hɩn-, dɛ 'n di nu, ɛ nɔ- -bu: 'Kayo a pɛpɛ -bu -kɔ bu 'n pɩ 'lɩ 'na 'dɔdɔ-tɛblɩ lɛ, 'n kɔ ɩbu 'wla ɩnu, 'mɔ 'waa yrayɩ pɔ, -ɔ kɔ

'bubua di 'v 'a 'kɪ 'v -hi. U nu- kɔ 'kwli 'n di 'lɪ 'na -kubv kɔ 'na kɔkɔ-tebli a pepɛ 'lɪ pɜ.

¹⁹ 'Nɪ -wɛ -mɔ, kɛ- 'n di 'na dɪɔnv yɪ pɜ: 'N ɔtu kɔkɔ-tebli -huɔhuɪ bu, -v di 'mɜ -hɛɛ -nɪ, 'kɪ 'lɪ 'yɪ -huɔhuɪ 'kwli. 'A -tɪ ɔ, ɔbu nɪ bu, 'mɜ -wle, 'mɜ dɛ di -tɛɛ, kɔ, 'mɜ lɛ 'mle.

²⁰ Kɛɛ, kɛ- Nyɪsva pɪɔtɪ yɪ, ɛ wɛn: -Ba nɪ 'dɔ. 'Tɔlvwɔ nɪ -dɔ -bv 'kwli, -dɪ 'nɪ 'kɜ. ɔNɪ 'kɜ, -tebli a pepɛ -bv, ɔtu bu, dɛ a 'dɪ -bɪ ɛ di 'v -mɜ 'v pɜ 'lɪ?»

²¹ -ɛ -bɪ -Yusu wɛn 'nɪ dɛ: «Kɛ- ɛ di 'mɜ ɔti, 'kɪ 'v nyiblodv -bv -mɔ', -ɛ yɪ kɔkɔ-tebli lɛ 'kukue -nɪ, 'kɪ 'v 'a dɪɔnv -mɔ, kɛɛ, -ɛ 'yɪ ɔdedede -kɔ, 'kɪ 'lɪ Nyɪsva 'yɪ.»

*Ba kuo Nyɪsva ɔwlv yɪ
(Matie 6.25-34)*

²² Kɛ- -Yusu pɪ 'a -nagbopv* yɪ dɛ, ɛ wɛn: «ɛ nɔ- nuɔ, 'nɪ yɪ 'a mɜ -lee -nɪ: Dɛ -bv, a di di, kɔ wlawlɪ -bv, a di pɜ, -tebli a 'mɜ, 'a -tɪ, a 'nɪ 'hriti 'lɪ -nɪ.

²³ -Hɔnhlɔn -bv, a pɪ, ɛ mɔ dɛ gbagbv ɔnɔ, 'ɛ -hi 'v dididɛ 'v, kɔ, 'aan -plahv mɔ dɛ gbagbv ɔnɔ, 'ɛ -hi 'v 'hɔlɛpv-tebli 'v.

²⁴ Ba ta 'v 'maa -mɔ lɛ, v 'nɪ 'dɔɔ lɪ, kɔ, v 'nɪ 'cɛɛ lɪ ɔdedede, mɔ, 'v 'yɪ ɔgbi'-handɛ -kɔ, -ɛ kɔ 'kwli v di 'lɪ dididɛ lɛ pɜ. Kɛɛ, Nyɪsva, ɛ nɔ- yɪ ɔnv dididɛ -nyi. Kɛɛ, 'a mɜ -mɔ -bɪ, Nyɪsva nuɛ nɛ 'a mɜ nɪ, 'ɛ -hi 'v nuɔblɪ 'v. 'A -tɪ, -tɛ ɛ nɪ, 'ɛ yɪ nuɔblɪ dididɛ -nyi, kɛ- ɛ di nu, ɛ 'mɜ 'a mɜ dididɛ -nyi -wɛ.

²⁵ ɛ 'yɪ nyiblo ɔdv -kɔ, 'kɪ 'lɪ 'a mɜ 'nyɪ, 'a hritilɛ a -tɪ, -bv kɔ 'klɪ, 'kɪ -bv pɜv nɛ 'a -nyɔwɪ a dɛ gbe kɪ, 'kɪ 'nɛ- 'klɔ -bv kɪ.

²⁶ 'A -ti, -te a 'yi 'ki 'kli -kɔ, 'ki ba puɔ ne 'aan -nyrɔwɪ ki, a 'yi 'ki yi -blee -ni, ba hriti -ni de, 'ki 'v 'klo -bu a -tebli a -ta'.

²⁷ Ba 'ye -piti, -te 'a -pui nu yunɔ. -Piti a -pui a 'mu, ε 'wi- -tonyiblo a wlawli yi. Kee, -piti a 'mu, ε 'ni -nu□o li -kvan, mɔ, ε 'ni 'gbla□a wlawli, ε 'ni -pu□v li□i, kee, ε nɔ yi. □Bv lee ne 'a mu: Bodɔ Salomɔ, ε mɔ □han-ti, 'ε kɔ la de, kee, -te -piti a -pui nu yunɔ, Salomɔ a 'mu, ε 'yi la 'a wlawlv -kɔ, -bu nu la yunɔ le.

²⁸ -Piti -bu, v di -hvan -ci, 'ti- v di -hvan 'tɔ pu, 'bu mɔ, Nyɪsua 'bu kɔ bu nu□o, 'a -pui bu nɔ yi, □bi 'a mu -bu, ε nve -ni, 'a mu ε 'ye ni di 'hɔlepu-tebli ni -nyi, 'a mu -bu, -v 'yi Nyɪsua □wlv yi -kuo -ni -tee?

²⁹ 'A -ti, a 'ni 'hriti 'li -ni, 'aan 'kwli a -gutv 'ni 'nuo 'li 'a mu.

³⁰ Nyibli -mu', -v 'yi Nyɪsua -yi, v nu- yi -teblidv a 'mu 'lu -mɔ le -hie 'a -ne ti. Kee, 'aan 'Baɪ Nyɪsua yi 'aan -hɔhɔa-tebli ni.

³¹ De a bleɛ yi ba -hie 'lu -mɔ le 'a -ne ti, ε nɔ- mɔ, Nyɪsua bu kɔɔ ne 'a mu win ki. ε nɔ- di□e nu, ε 'mu 'a mu 'aan -hɔhɔa-tebli a 'mu -nyi.»

*Ba 'kukue kvkɔ-tebli le, 'ki 'v Nyɪsua 'hvi
(Matie 6.19-21)*

³² (Kε- -Yusu pi 'a -nagbopv* yi de, ε wen:) «'A mu -bu, -v ne 'mu -mɔ, -v mɔ 'na nyibli, a 'yi -hv, kee, a 'ni 'pie 'li hvannv. 'Aan 'Baɪ Nyɪsua -ha 'li 'a mu ni, ε 'mu 'a mu 'klo yrayrv -nyi.

³³ Ba plo 'aan kvkɔ-tebli, ba -ha 'li 'a 'wliye, ba -nyi□e □hɔvennyibli. ε □hen 'nyre, ba □mɔv 'wli a 'kwlipude -mu' le, -ε 'ye ni di le ni -ciere -ni. Ba 'kukue kvkɔ-tebli le, 'ki 'li yakɔ 'kwli, -te ε 'ye ni

di 'li bu ni -we, ko, -te 'yiyrynyibli 'yi 'li nyinyre
'li -we, -te 'hlo 'yi 'li□i 'li -we, bu nyree 'li de yi.

34 'Ni yi 'puple le ni ni, e 'wi yi, -te -tonyiblo a
kuko-tebli ni 'u, 'ki 'a □wlu ni 'u -we.»

*-Kvannunyibli -mu', -u yi 'waa 'mase a kle-meti
-ple*

35-36 (Ke- -Yusu pi 'a -nagbopu* yi de, e
wen:) «Ba -we -mo, a 'mu -kvan nu. Ba 'wi
-kvannunyibli -mu' yi, -u yi 'waa 'mase, -e mu
'blipupa ki a diditi -ple. -Te 'a -kvannunyibli
ni□e, ke- ba nu□o -we. 'To 'bu -won, 'ti- 'waa
'mase 'mu 'li di, u yi -we -mo, 'waa 'napu 'ni -jre□e
li, -e di□e nu, 'waa 'mase 'bu -di, 'bu bibi 'maju,
u 'mu□u 'maju yi -ha.

37 -Kvannunyibli a 'mu, 'bu mo, 'waa 'mase 'bu
-di, 'bu yeε 'u □nu -pleele' bu, 'bu 'ye 'ni ηme, -e
-bi bu ko plo a bleele. 'N yi 'a mu 'ni -lee -ni, e
ko bu lee □nu, -e mo, bu ni bu, u 'mu de di, 'ti- 'a
□gbetu, e 'mu 'u bi, e 'mu diide a 'mu -hie.

38 'Bu mo, 'bu di 'to-heyri', -u'u-, 'to-heyri 'bu
-hi, 'bu yeε 'u □nu -pleele' bu, 'bu 'ye ni ηme, -e
-bi bu ko plo a bleele.

39 Ba ko 'a leyuyruo: 'Bu mo, 'kayukonyo 'bu yi
wen ti -mu', 'yiyrynyo di wen ya, e di wen 'ni -ple,
-e di□e nu, 'yiyrynyo a 'mu, e 'ni □ha 'a 'kayu wa.

40 'A -ti, 'aan 'mumu, ba -we -mo, a 'ni ηmee
'li, -e nu□o, ti -mu', a 'ye ni di□e 'lu -mo le ni -hie,
'ki 'mo -bu, -e mo -tonyibli a pepe a Nyiblo, 'n di
'u -dii -ni.»

-Kvan -bu, -Yusu hie 'a -nagbopu le, u bleε yi
bu nu□o*

(Matie 24.45-51)

41 -Yusu bu pu 'ledu a 'mu, -ε -bi Pielɩ wen: «Kukonyo o, ɩbi -a mu ni -do a -ti, ɩni pu 'ledu -bu, -u'v- nyibli a pepe a -ti ɩni?»

42 -ε -bi Kukonyo wen 'ni: «Ba 'wi- -kvanunyo -mu' yi, -ε ko 'lule-hihie, ko 'a 'mase -we 'li bu kuo ɩwɩ yi. Nyiblodu a 'mu, no- 'a 'mase, 'bu yi 'dagba ni mi, ε di 'kayu le hie, -ε di ɩe nu, dediti 'bu nyre 'v, ε 'mu 'a 'bio -kvanunuyibli 'a -ne -nyrowo a diide -nyi.

43 'A 'mase 'bu -hon 'dagba', 'bu yee 'vɩv -kvan a 'mu 'yie bu, -ε -bi -kvanunyo a 'mu, bu ko plo a blele.

44 'N yi 'a mu 'ni -lee -ni, -ε mo, 'a 'mase di nuɩo 'a -tebli'yieɩtunyo gbagbu -mo.

45 Kee, -kvanunyo a 'mu, 'bu pu le, -ε mo, 'a 'mase yi ke' 'ni -wleen -ni, 'bu -tva 'a 'bio -kvanunuyibli a bibie, 'ti-, 'bu yi 'a dionu didi-tebli ko no 'hwen- wlon ni -hie -ni,

46 -ε -bi -nyrowo -mu', -kvanunyo a 'mu, ε 'ye ni di 'v ni -plee -ni, ε ko -haawo -mu', ε 'yi -yi, 'ki 'a 'mase a 'mu, ε di 'v -dii -ni. 'Bu -di, ε di gbaɩa ti 'yakɩ yi, 'ti- ε 'muɩv ɩhwen ɩtu, ɩwi yi nyibli -mu', -v 'yi Nyiswa ɩwɩ yi -kuo -ni.

47 -Kvanunyo 'bu ni 'v, de -bu, 'a 'mase -hue, 'bu yiɩe 'ti- 'bu 'ye ni -hua bu nuɩo, 'a 'mase di ɩtuɩo ɩhwen diaki.

48 Kee, -kvanunyo 'bu ni 'v, de -bu, 'a 'mase -hue, 'bu 'yiɩi -yi, 'ti- -teblidu -bu, -ε bleε ɩhwen a ɩtutuo yi, 'bu yiɩi ni ni, ɩhwen -mu', v di ɩe ɩtu, ε 'yi 'liɩi 'li -we bu -hu. Nyiswa 'bu -nyi nyiblo -tebli -huohui, -ε -bi ε di -hua nyiblo a 'mu -tebli -huohui, ε ko, 'bu hie nyiblo -tebli -huohui le, ε di -huaɩa -tebli -huohui, ε di 'v -tebli -mu' 'v -hi,

ε -hie la□a λε.»

-Yusu a 'l'ididie ni□e ni, nyibli 'u yi □ti□ λε 'be: nyibli -bi kuo □ne □wlv yi, nyibli -bi, u 'yi□i □wlv yi -kuo -ni

(Matie 10.34-36)

⁴⁹ κε- -Yusu pi de, ε wen: «'N di ni, 'mu□v nu, na 'mu wlvn, 'ki 'ne- -tvtv ki. 'N -hve wen□ε ni, 'ki na a 'mu, bu wlvn wen -dodo.

⁵⁰ κεε, 'ti- na a 'mu, ε 'mu wlvn, 'n ko □bu 'ye □hven. Ε mo □han-ti, □hven a 'yiye a 'mu, ε 'ye 'u ni nyre, κεε, 'na □wlv 'mve bu.

⁵¹ A 'ni 'yee 'li□i, -ε mo, 'n di 'ne- -tvtv ki ni, 'mu□v nu, nyibli 'mu kvvweenle ko. κεε, 'n di ni, -ε di□e nu, nyibli 'mu □ti□ λε 'be.

⁵² kvε 'ki mo bu, 'kayubvkvε ni □hun 'bu ni 'u, u di 'ni □gla, nyibli ni ta 'mu nyibli ni 'hven yi -wvvn, ε ko, nyibli ni 'hven 'mu nyibli ni ta yi -wvvn.

⁵³ 'Bai di 'a 'yu nyvbehian yi 'ni -wvvn, 'yu nyvbehian -mo -bi, ε 'mu 'a 'bai yi -wvvn; 'dii 'mu 'a 'yu nyrvyu yi -wvvn, 'yu nyrvyu -mo -bi, ε 'mu 'a 'dii yi -wvvn -we; 'yu a nvgba -mo -bi, ε 'mu 'a 'dvv yi -wvvn, 'dvv -mo -bi, ε 'mu 'a 'yu a nvgba yi -wvvn -we.»

-Yusu yi nyibli 'ni -lee -ni, 'ki bu yru ke -tebli -bu, Nyisva ni, ε ko bu □hrenti 'waa 'klo

(Matie 16.2-3; 5.25-26)

⁵⁴ κε- -Yusu pi nyibli a 'mu yi, ε wen: «'Bv mo, 'ba 'ye□e, -ε mo, 'nu ni 'li yv' λε, ke- a pi: 'Nu di 'ni di. 'E mo -tee, 'nu a 'mu 'ε yi di.

⁵⁵ Ε ko, 'ba 'ye□e, -ε mo, 'nu 'yi 'li yv' λε -ni, ke- a pi: 'Yrv di 'ni hven. 'E mo □han-ti, 'yrv a 'mu 'ε yi hven.

⁵⁶ 'A mu nyibli -bu, -u nee 'li ni 'huen, a yru i yakɔ kɔ -tutu 'huen- a -tebli le, 'a yiɔi 'ye, -te -mu', -nyre di 'mu ni. Kee, -tebli -bu, Nyɔsua ni, -e mi ke 'lu -mɔ, 'ki ti -bu, -a ni 'li 'kwli, de a 'di -bi bu ɔhen 'nyre, a 'ni -huaɔa li ba yruɔ' le.

⁵⁷ De- kɔ -ti 'aan ɔgbetu 'a 'ye ni 'yeɔe, -te a kɔ ba nu 'aan diɔnu a naale -tee 'li?

⁵⁸ ɔNi 'ble nyiblo a 'wliye kua, 'a -ti, nyiblo a 'mu 'bu yi -mu -ti ni -yee -ni, 'ti- 'bu yi 'li -mu -batipuuɔe' ni gbe, ɔtu 'u 'kli, -te a 'tie ni 'hru wɔn, a 'mu kibuwɛenle kɔ, e 'ni ɔha 'li -mu -batipunyɔ yi gba, -batipunyɔ 'ni ɔha -mu -sadaɔu yi gba, u 'ni ɔha -mu ɔji' pu.

⁵⁹ 'N yi 'a mu 'ni -lee -ni, -e mɔ, 'bu pu -mu ɔji', 'ki -di 'li ɔji' a 'mu ni, 'wliye a pepe a 'mu, ɔble kua, ɔmuɔu 'pee -ni, 'ti- ɔmu 'li ɔji' 'hri.»

13

-Yusu lee nyibli ni, -e -mɔ, 'bu yi 'u 'waa de 'kuku bu -hie, 'bu yi 'waa 'kɔ Nyɔsua -nyi, u di 'ni 'ku

¹ Ti a 'mu 'yri, nyibli ɔdu, nu- mu 'li -Yusu -mɔ, 'u 'betiɔe, 'ki 'u nyibli -bi a -ta', -u 'ti 'li Galileblugba 'kwli. Nyibli a 'mu, ti -mu' kɔ 'yri u yi la 'u -cɔhlun* -pii -ni, 'ki 'u Nyɔsua ye', 'ki -gɔlɔnuma Pilati lee la 'a 'seyo, 'ki bu 'la la ɔnu, 'waa -hɔ -mu', -e 'wle bu, 'e bi 'li -cɔhlun a muma a -hɔ 'nyi.

² Bu 'beti 'ki -Yusu, -e -bi -Yusu ɔtu ɔnu -wɔn, e wen: «ɔBi a puɔu ɔhaan-ti, -e mɔ, Galilekuɔe a 'mu, -te u nu la 'waa 'lila, e ɔhen 'nyre, -e mɔ, 'waa de 'kuku, u -nu, e -hu ni diaki, 'e -hi 'u 'waa 'bio Galilekuɔe a -ne 'u.

³ 'Ubn-, ke- 'n pi 'a mu yi, 'bu mo, 'ba 'yi 'u 'aan de 'kuku, a ni bu -hie, 'ba 'yi 'aan 'klo a pepe Nyisua -nyi, ke- a di 'kukuu nu -we.

⁴ Kue 'uu -mo de, nyibli ni -pu tu 'u blenblen, -u 'ku, 'ki 'li Jrusredio 'kwli, 'waa -ti bu bi 'li 'a mu 'kwli. Yo'kayu -mu', -e hian 'li -mo le, -e ni 'li Jrusredio a 'kutio -mu', u dee Siloe 'kwli, no- bi la nu ki, 'u 'ku la. Bi a puu haan-ti de, -e mo, e hen 'nyre, 'waa de 'kuku, u -nu, e -hu ni dtaki, 'e -hi 'u 'waa 'bio Jrusrekue a -ne 'u?

⁵ 'Ubn-, ke- 'n pi 'a mu yi, 'ba 'yi 'u 'aan de 'kuku, a ni bu -hie, 'ba 'yi 'aan 'klo a pepe Nyisua -nyi, ke- a di 'kukuu nu -we.»

-Te -Yusu pu la figietu -mu', -e 'ye ni tu la 'kui a ledv

⁶ -e -bi -Yusu pu nu 'ledv yi de, e wen: «Nyibeyu du, no- 'do figietu, -e mo tugbe, -e tu 'kui, 'ki 'li 'a -ci ki. Ti -huohu bu -hi, -e -bi -cikonyo a 'mu, e di ni, e 'mu tugbe a 'mu, 'a 'kui -ha, kee, e 'yi 'liu 'kuo ni -do yra bu -yee -ni.

⁷ -e -bi ke- e pi 'ki -ci'yietunyo yi, e wen: 'Ye ke, 'a 'yri ni ta a 'yru -bu, -te 'n -tua la 'ne- ledidie, 'mu tugbe -bu, 'a 'kui -ha. Kee, 'ni -di, 'ni -yee 'liu 'kuo ni -do yra bu. 'A -ti, hlaa, -e nuo, e ni 'ne- tutukutio -bu ki dadv.

⁸ Kee -e -bi -ci'yietunyo tuo won, e wen: -Haa me le, 'yru -bu bu -hi. 'N di 'bluo 'hu le, 'mu 'li -pla yrayri pu.

⁹ 'Ni nu 'kiu, 'n puu haan-ti, 'yru, -e yi 'li di, e di 'ni tu. 'Bu 'yi 'ki -tu, -e -bi -we 'li -bu hlaa ni.»

-Te -Yusu nu la□a, nuḡba □du a 'kue 'e -we la, 'ki 'li -wuwle-nyrōwō* 'kwli

¹⁰ E kō la -wuwle-nyrōwō □du, -Yusu 'e tūe la nyibli Nyisua a -ti, 'ki 'li Nyisua a 'kayu bu.

¹¹ E kō nuḡba □du. Nō- 'ku -huan* ni 'b ke'. 'Ku -huan a 'mu, nō- pu□v 'kue. 'Kue a 'mu, 'a 'yri ni -pu □tu 'b □blen□blen a 'yru, nō- -bu. E 'kli yi. E 'yi 'li□i 'li -we, bu 'hri 'li e.

¹² -Te -Yusu 'ye□e, -e -bi e da□a ni, e wen: «Nuḡba o, -na 'kue -we ni,»

¹³ 'e pu□v dabu 'lu bu. -E -bi ti ni -do a ti 'yri, e -tua le'hihri. E nō- -mō bu pu Nyisua 'nyre le.

¹⁴ Kee, Nyisua a 'kayu a nyiblo ḡbagbu, -e ni 'b, -te e 'ye de a 'mu, -Yusu -nu, -e -bi e kō yru'bibie diaki, -te e mō -wuwle-nyrōwō a -ti, 'ti- -Yusu nu□o, nyiblo a 'kue 'e -we. -E -bi ke- nyiblo ḡbagbu a 'mu, e pi 'ki nyibli -huohui -mu' yi, -v ni 'b, e wen: «'Ki 'li 'wee 'kwli, -nyrōwi ni □hlon-do, nu- ni 'li, -e kō 'kwli -tonyibli ble e yi bu nuu 'li -kuan. 'A -ti, 'ki 'li -nyrōwi a 'mu 'kwli, 'ki ba di 'li, e 'mu□v nu, 'aan 'kue 'mu -we. 'Ba yi ni di, a 'ni 'yaa 'li -wuwle-nyrōwō.»

¹⁵ -E -bi ke- Kōkōnyō pi□i yi, e wen: «'A mu -bu, -v ne e 'li ni 'huen. Nyiblo 'bu kō bli kō 'a -ne 'wluḡbade □du, □bi e 'ni □wle□e li□i ni, 'ki 'li -wuwle-nyrōwō 'kwli, -e di□e nu, e 'mu 'li□i 'naale' ḡba?

¹⁶ 'Ti- nuḡba -bu, -e mō -aan 'bai ḡbagbu Abrahamu a 'yonu a 'yu -bi, Satan mu a -ni, 'ki 'li 'yri ni -pu □tu 'b □blen□blen 'kwli, □bi e 'yi yinōde 'pa-, 'ki □bu nu□o, 'a 'kue bu -we, 'ki 'li -wuwle-nyrōwō 'kwli?»

17 -Yusu bu pu 'ki le, -e -bi -tuɪ -tva 'a yraanyibli a nunuo diaki. Kee, nyibli -bi -mu', -u ni 'u, u ko plo a bleele, 'ki 'u yɪnɔ-tebli a pepe a 'mu, -Yusu ni a -ta'.

-Yusu pu la 'dɔdɔde -mu', -e ko 'yee □cɪmɪ -ni a 'ledv

(Matie 13.31-32; Maki 4.30-32)

18 -Te de a 'mu, e -hi, -e -bi ke- -Yusu pi □nu yi, e wen: «'N di pu 'ledv, 'mu 'a mɔ□ɔ -tɔɔ -ni, -te Nyɪsua ni, 'e kɔɔ nyibli dodoyo win ki, 'ti- nyibli 'u yi kle -bii -ni.

19 De a 'mu, e 'wɪ- 'dɔdɔde -mu' yi, -e ko 'yee □cɪmɪ -ni diaki, 'e -hi 'u 'dɔdɔ-tebli -bi a 'yɔ 'u. 'Dɔdɔde a 'yee a 'mu, e nɔ- nyiblo □dɔ -gba, 'e 'dɔɔ 'li□ɪ 'a -ci ki, 'e □mɪ, 'e -he tugbe gbagbu, -e ko babu 'nyi nobli pu 'li 'lɛ.»

-Yusu pu 'fɔɔ a 'yaade a 'ledv

(Matie 13.33)

20 -E -bi ke- -Yusu pi □nu yi de, e wen: «□Bu pu 'ledv -bi, 'mu 'a mɔ□ɔ -tɔɔ -ni, -te Nyɪsua ni, 'e kɔɔ nyibli dodoyo win ki, 'ti- nyibli -bi 'u yi kle -bii -ni.

21 De a 'mu, e 'wɪ- 'fɔɔ a 'yaade yi, nuɔba □dɔ pu 'li 'fɔɔpupu -hɔhɔɪ -mɔ, 'ti- 'e nyu□a -nyuanyu, 'fɔɔ a pepe a 'mu 'e 'ya.»

-Yusu wen 'ni, nyibli -mu', -v ni yɪnyre-tebli, v 'yi 'li□ɪ 'li -we, bu pa 'li Nyɪsua a 'kɔ yrayrv 'kwli
(Matie 7.13-14,21-23)

22 -Yusu ko 'a -nagbopu* 'hɛn-, u 'tɛ ni 'li Jrusredɔ a 'hru wlɔn. -Te e ni, 'e yi 'du □tɔ le 'be, ke- e ni, 'e tɛ Nyɪsua a -ti.

23 Ε κο la -nyrowo □du, nyiblo □du 'ε 'beti la□a, -ε mo: «'Mase o, □bi -tonyibli -bu, Nyisua di wa, -batipw-nyrowo 'bu nyre 'u, □bi u 'yi 'li□i 'li -we bu -hu?» -ε -bi nyibli -mu', -u ni 'u, ε □tu □nu -wɔn, ε wen:

24 «Paale -mu', -ε pwe 'li 'a mu Nyisua a 'klo yrayru 'kwli, ε 'cumi 'yri le. 'Bu mo, 'ba yi□i ni -hwe, 'ki ba pa 'li Nyisua a 'klo yrayru a 'mu 'kwli, -ε -bi ba □tu 'u 'kli, a 'mu 'u paale a 'mu 'yri -naa -ni. 'N yi 'a mu 'ni -lee -ni, -ε mo, nyibli -huohu di□e 'ni -hua, 'ki bu pa 'li Nyisua a 'klo yrayru a 'mu 'kwli. Kee, u 'yi 'li□i 'li -we.

25 De ε di yi 'wi, ε no- -bu: 'Ki 'kayukonyo di 'li 'kayu 'kwli ni, ε 'mu 'maju □gba. 'A mu -mo -bi, 'ki a di 'li -patu' ni, a 'mu 'maju -bibi -ni, a 'mu le pu -we: Kukonyo o, -ha -a mu 'maju yi, ε 'mu le pu, ε 'mu 'a mu □wɔn □tu: 'N yi 'a mu -yi.

26 -ε -bi ke- a di pu: -Ko -a mu 'hwen-, -a mu yi la 'u -tite ni -do de -dii -ni, ko, □ni tve la Nyisua a -ti, 'ki 'li -aan 'du a 'dika.

27 Ke- ε di 'a mu yi pu de: 'N yi 'a mu -yi, ba hlo 'mu -mo le, -ε nu□o, 'aan pepe -mu', yinyre-tebli Nyisua 'ye ni -hua ba nu, ε no- a ni.

28 Ti ni -do a 'mu 'yri, a di 'ye 'aan 'batu Abrahamu, Yisaki ko Sakobu 'hwen-, u ko Nyisua a winwlɔn-hanyu* a pepe, 'ki 'li Nyisua a 'klo yrayru 'kwli. 'A mu -mo -bi, u di pu 'li 'a mu -patu'. 'Ki a di 'u □hien -wee -ni, ko, 'ki a di 'u yru -puu -ni.

29 Ti a 'mu 'yri, 'klo -bu, 'a □ge ni -hen 'yri, 'ki nyibli di 'li le -hon, u 'mu le 'kukue -ni, u 'mu de -mo -didi -ni, 'ki 'li Nyisua a 'klo yrayru a 'mu 'kwli.

30 Nyibli -bi, -v ni 'li 'waa 'bio bu, 'ki 'li -te ti ne -bu 'kwli, nu- di 'li 'waa 'bio 'lu yi ni -nyrɔwɔ ɔdu, ko, nyibli -bi, -v ni 'v 'waa 'bio 'lu yi, 'ki 'li -te ti ne -bu 'kwli, nu- di 'li 'waa 'bio bu ni -nyrɔwɔ ɔdu.»

*-Yusu hleɔε ni, -ε mɔ, Nyisva di 'v Jrusredɔ bu 'ni hie
(Matie 23.37-39)*

31 Ti ni -do a ti 'yri, Falisiɔtumu* a nyibli ɔdu, nu- 'yɔya 'v -Yusu 'hvi bu, 'v lee ɔne, v wen: «Tite -bu, -ni mɔ, -hon mɔ -wlu, -bu mu 'li -tite -bi, -ε nuɔ, 'kiun Helɔdi ɔmɔε -na 'lila le.»

32 -ε -bi ke- ε pi ɔnu yi, ε wen: «Ba mu, ba lee Helɔdi a 'mu, -ε ko -yrɔku, -wen 'gbekle, -ε mɔ: Kike -bu, ko -ɲɲa 'hɛn-, 'n ble 'kuo -hɔn* le, -v ni 'v nyibli ke', ε ko, 'n niɔe ni, nyibli a 'kɔε 'ε yi -wε, ɔnyrεε, 'ti- 'mu 'na -kvan 'lu -yra.

33 Kεε, kike, -ɲɲa, ko ɔnyrεε, 'n ko ɔbu gba 'na -kvan 'lu -mɔ, 'mu 'li Jrusredɔ 'kwli nyre, -ε nuɔ, ε 'yi 'v le -nɔɔ -ni, 'ki bu 'la Nyisva a winwlɔn-hanyɔ*, 'ki 'li -tite -bi, 'bu 'yi 'li Jrusredɔ 'kwli 'pa-.

34 'N yi Jrusre a nyibli 'ni -lee -ni: Nyisva 'bu lee 'ne- 'a mu 'a winwlɔn-hanyɔ -mɔ, a pi ɔnu 'hi -mɔ le, 'a 'le ɔnu. 'N -hɔε mɔɔ ni 'a -ne ti, ɔbu 'kukue mɔ 'a mu le, ki mɔ 'mu 'hvi, ɔwi yi, -te hape'gba ni, 'ε yi 'a 'yonu le 'kukue -ni, 'ti- 'ε yi ɔnu ki bu ɔjri, kεε, a 'yiɔ ki -wen.

35 ε nɔ- ko -ti, Nyisva 'mu 'v 'aan 'dɔɔ bu hie, 'a mu ni -do, a 'mu 'aan dɔɔn le -kikle -ni. 'N yi 'a mu 'ni -lee -ni, -ε mɔ, kɔε 'ki mɔ bu, a 'yi 'liɔ 'li -wε, ba 'ye 'ki 'mu de, ε 'muɔv gba -gbagba, ti 'mu 'v nyre, -ε ko 'yri a di le pu: -Na 'wio, -mɔ -bu,

-ε γι 'li di, 'ki 'li Kükönyö Nyıtsua a 'nyre 'kwli. Nyıtsua bu -nyi -mu -ti a 'yi'hubua.»

14

-Te -Yusu nu la□a, nyiblo □du a 'kve 'ε -we la, 'ki 'li -wuwle-nyrōwō 'kwli*

¹ -Nyrōwō □du 'kwli, Falisi□tumu* a nyiblo gbagbu □du, nō- da la -Yusu diide -mō. -Te -Yusu pa 'li 'a 'kayu bu, -ε -bi Falisi□tumu a nyibli, -u ni 'u, u -twa 'a -gbεεε.

² 'Kı 'li -te a 'mu, 'ki nyıbehıan □du nyra 'u□u ye' bu. Nyıbehıan a 'mu, 'kve ni□e ni. ε 'yii 'li ε.

³ Nyıtsua a tetetöonyö kö Falisi□tumu a nyibli 'hben-, -u ni 'u, ke- -Yusu pi □nu yi: «-Aan tete hle□ε ni, □bi ε nōw 'u ε, -u'ü-, ε 'yi 'u ε -nōw -ni, 'ki nyiblo bu nu□o, 'hıthrennyö a 'kve bu -we, 'ki 'li -wuwle-nyrōwō 'kwli?»

⁴ Kee -ε -bi u 'ni -hwa□a li□ı bu □tu□o □wōn. ε nō- mō, -Yusu bu -hren 'hıthrennyö a 'mu ε, bu nu□o, 'a 'kve bu -we, 'ti- bu lee □ne, -ε mō: «-Na 'kve -we ni. -We 'li -bu mu 'li -na 'kayu bu ni.»

⁵ -ε -bi ke- ε pi □nu yi, ε wen: «'Kı 'li 'a mu 'nyi, nyiblo a 'yu -hıu' 'a bli 'bu bi 'li 'niebutıö 'kwli, ε di 'li□ı 'ni -ha ti ni -do a ti 'yri, 'ye □bu ε mō -wuwle-nyrōwō.»

⁶ -Ti a 'mu, -Yusu -hla, u 'ni 'ye□e li -ti bu di□e □wōn □tu.

Nyibli -mu', -u □tıve 'li 'waa dıönu, -Yusu, nō-di 'li □nu 'li 'yaa -ni

⁷ -Te u ni 'ki 'u dedıile', -ε -bi -Yusu -gbεε □ne ni, -ε mō, nyibli a pepe, 'kayu a 'baı da wen, 'ki

υ νι 'υ□υ 'hυι βυ. -ε -βι ε πι □νυ □τω', 'ε πυυ □νε 'blɪpadiide a de γι, ε wen:

⁸ «'Bυ mɔ, nyiblo 'bυ da -mυ 'blɪpadiide ki, □ni 'mυɔ 'lɪ□tɪ lɛ, 'kɪ -bυ ni 'υ nyiblo -mυ', -ε da -mυ 'hυι βυ. -Bakɛ, ε da wen nyiblo -βι, -ε ni 'υ -mυ 'lu γι,

⁹ 'tɪ- nyiblo a 'mυ, -ε da wen 'a mυ ni 'hυen a 'mυ, ε 'mυ -mυ -lee -ni: 'Du ye', nyiblo -bυ, ε 'mυ mɔ 'mυ 'hυι βυ ni. □Ni kɔ -bυ -hlɔɔ □ne -mɔ lɛ, -bυ ni βυ, -tɔtɪ di -mυ 'ni nu.

¹⁰ Ε 'ni 'nu 'li 'mυ lɛ, kɛɛ, 'bυ da -mυ, □ni γι βυ ni ni, nyiblo a 'mυ, -ε da -mυ, hlɔɔ □ne -mɔ lɛ, -ε di□e nu, ti -mυ' -kɔ 'yri ε di 'υ -dii -ni, ε 'mυ -mυ -lee -ni: 'Bihian o, di mɔ 'mυ 'hυι, □mυ βυ ni. De a 'mυ, nɔ- di□e nu, □mυ yre'βubɔa kɔ, 'kɪ 'υ nyibli a pɛpɛ -mυ' ye', -υ kɔ -mυ 'hυen- a ni 'υ dɛdiile',

¹¹ -ε nu□o 'a -ne nyiblo 'bυ ni 'υ, 'bυ γι 'li 'a dɪɔnυ ni 'yɛɛ -ni, υ di 'lɪ□tɪ 'ni □tɔɔ -ni, kɔ, nyiblo 'bυ ni 'υ, 'bυ γι 'li 'a dɪɔnυ ni □tɔɛ -ni, ε nɔ- υ di 'li 'yaa -ni.»

¹² -Yusu bυ πυ 'kɪ lɛ, -ε -βι kɛ- ε πι 'kayu'bau γι, -ε da□a diide -mɔ, ε wen: «'Bυ mɔ, □ni γι nyibli lɛ'mlediide -mɔ ni dɛ, □ni 'daa 'li -na nɪnatumupυ ni -do, kɔ -na 'dɪayɪnυ, kɔ -na □tugba a nyibli, kɔ -na 'dɪɔ 'kwli a nyibli ni -do, -υ mɔ dɛkɔnyibli, -ε nu□o, dɛ -mυ', -di □nυ -mɔ nu, υ -wɛ 'li βυ nu -mɔ□ɔ -mɔ ni -wɛ.

¹³ 'Bυ mɔ, □ni γι nyibli lɛ'mlediide -mɔ ni dɛ, -ε -βι da □hɪβennyibli, kɔ nɪanɪnyυ, kɔ lɛ-yɪrenyibli, kɔ 'yii'dɔnyυ 'hυen-.

¹⁴ 'Bυ mɔ, □ni γι□tɪ ni ni, -di kɔ plɔ a bleelɛ, -ε nu□o, dɛ a 'mυ, -di □nυ -mɔ nu, υ 'γι 'lɪ□tɪ 'li -wɛ

bu nu -mɔɔ -mɔ -wɛ. Kɛɛ, Nyɩsɩba, nɔ- di -mɩ 'a 'wio -nyi, -nyrɔwɔ -mɩ', ɛ di 'lɩ nyibli -mɩ', -v 'sii 'v yɩ 'kukɔnyibli 'nyɩ -haa -nɩ, ɛ di ɔnu 'kɔ -ha.»

-Tɛ -Yusu pɩ -dina gbagbɩ a 'ledɩ
(Matie 22.1-10)

¹⁵ -Tɛ -Yusu hla -tɩ a 'mɩ, -ɛ -bɩ nyiblo ɔdɩ nɩ 'lɩ nyibli -mɩ' 'nyɩ, -v nɩ 'v dɛdiile', 'ɛ yɩ -Yusu -lee -nɩ, ɛ wɛn: «Pɔ a bleelɛ 'kɩ 'v nyibli -mɩ' -mɔ, Nyɩsɩba di 'a -dina kɩ da -nyrɔwɔ ɔdɩ, 'kɩ 'lɩ 'a 'kɔ yrayrɩ -mɩ', ɛ di nu 'kwɩ.»

¹⁶ ɛ nɔ- mɔ -Yusu bu pɩ nyiblo a 'mɩ 'ledɩ yɩ, ɛ wɛn: «ɛ kɔ la nyiblo ɔdɩ. Nɔ- lee nyibli -hɔhɔɩ ɛ, -ɛ mɔ, ɛ di da ɔnu -dina kɩ.

¹⁷ -Tɛ dɛditi nyre 'v, -ɛ -bɩ ɛ lee nɛ 'a -kɔannunyɔ, 'kɩ bu lee nyibli -mɩ', ɛ da wɛn, -ɛ mɔ, diide -wɛ -mɔ, bu di 'lɩ.

¹⁸ Kɛɛ, nyibli a pɛpɛ a 'mɩ, v ɔtuɔ ɔwɔn, -ɛ mɔ, v 'yɩ 'lɩ didie 'lɩ -wɛ. Yɩ-henyiblo, ɛ lee -kɔannunyɔ a 'mɩ nɩ, -ɛ mɔ: 'N -tɔ 'na -ci. 'N kɔ ɔbu muɔ 'ye. 'A -tɩ, -kɔ 'v ɔwɔn, 'n 'yɩ 'lɩ 'lɩ -wɛ, ɔbu di 'lɩ.

¹⁹ -ɛ -bɩ 'hɛn a nyiblo wɛn: 'N -tɔ blo nɩ -pu. 'N kɔ ɔbu mu ɔnu 'ye. 'A -tɩ, -kɔ 'v ɔwɔn, 'n 'yɩ 'lɩ 'lɩ -wɛ, ɔbu di 'lɩ.

²⁰ Ta a nyiblo wɛn 'nɩ: 'Mɔ ɔtɛ -pa 'blɩ. ɛ nɔ- nuɔ, 'kɩ 'n 'ye nɩ di 'lɩ nɩ di.

²¹ ɛ nɔ- mɔ -kɔannunyɔ a 'mɩ, bu ɔhɩan -mɔ, bu lee nɛ 'a 'mase -tɩ a pɛpɛ a 'mɩ, nyibli a 'mɩ, v -nu, 'v ɔtuɔ ɔwɔn. -Tɛ 'mase 'wɩn -tɩ a 'mɩ, ɛ kɔ yɩ'bibie dɩakɩ, 'ɛ lee nɛ 'a -kɔannunyɔ, ɛ wɛn: 'Kɩka -nɩ, -bu mu 'lɩ 'dika, ɛ kɔ, -bu ɔglaa 'lɩ 'dɩɔ 'lɩ, -bu -wɛ ɔhɩɛennyibli kɔ nɩanunyɩ, kɔ 'yɩ'dɔnyɩ, kɔ lɛ-yɩyɛnyibli tɩ kɩ, bu di 'lɩ,

22 -kvanunyo a 'mu 'e -mu, 'e da □nu le, 'ti- 'e □hian -mo, 'e lee ne 'a 'mase, e wen: De -te wen 'mu -mo, 'n nu□o ni. Kee, kibuni-tebli 'tie hie ble.

23 -E -bi 'kayukonyo □tu□o □won, e wen: □Ti 'di□, -bu pa 'li 'hrii wlon le, 'a -ne nyiblo, -di 'li bu -yee -ni, ni 'u□v ke', bu di 'li.»

24 'Ti- -Yusu 'mu -yre mo mu, -e -bi e wen: «'N yi 'a mu 'ni -lee -ni, yi-henyibli -mu', 'n -da, 'ki 'li □nu 'nyi, e ko nyibli -bi, 'a nyiblo ni -do 'ni □die -huan 'na -dina a 'mu ki ni, 'ki 'li 'klo yrayru -mu' 'kwli, Nyisua di nu.»

Nyiblo □dv 'yi 'li□i 'li -we, bu -he -Yusu a -nagbopi 'bu mo, 'bu yi -mo -we, 'ki bu hie 'u 'a kuko-tebli a pepe bu*

(Matie 10.37-38; 5.13; Maki 9.50)

25 E ko la -nyrowo □dv, nyibli -huchui, nu- ko -Yusu 'huen-, -u ne la 'hru. -Yusu bu □hian -mo, -e -bi e -tva 'waa leele, e wen:

26 «'Bu mo, nyiblo 'bu -hve bu di 'ne- 'mu 'hui, e 'mu 'na -nagbopi -he a -ti, e ko bu nve 'mu, bu -hi 'u 'a 'bai ko 'a 'dii 'huen- 'u, ko 'a nuqba, ko 'a 'yonu, ko 'a 'diaynu, e ko 'a di□nu. 'Bu 'yi□i 'pa-, e 'yi 'li□i 'li -we, bu -he 'na -nagbopi.

27 Nyiblo 'bu 'ye ni □tuu 'u 'na win 'u, mo 'ye □bu u pu le, u 'mu□v 'la, -te e mo 'na nyiblo a -ti, -e -bi nyiblo a 'mu, e 'yi 'li□i 'li -we, bu -he 'na -nagbopi.

28 □Bu pu□ □ne 'kayupunyo a de yi. □Ni -hve -bu pu 'kayu gbagbu, □ni 'mu -kvan -wlu □tu, -yi ni bu, □ni yi 'lu le -hie, □ni gbugbe 'a 'wliye -mo le, -di nu, □mu 'kayu a 'mu pu, -e di□e nu, □mu□v

yi, 'bu mɔ, 'wliye -huɔhuɔ 'bu ni 'li -mu -ji', -di nu, ɔmu 'kayu a 'mu -mɔ -we.

²⁹ 'Bu mɔ, ɔni 'yi -tebli ni -tie a 'mu -nu, ɔni ɔtu -kvan a 'mu -wlu, 'ti- mu 'li ye', ɔni 'yi 'liɔ 'li -we, -bu -we 'kayu a 'mu -mɔ, nyibli a pepe, -u di de a 'mu 'ye, u di -mu 'ni 'caa -ni,

³⁰ u 'mu le pu: Nyiblo -bu, e ɔtu 'a 'kayu a pupu -wlu, kee, e 'yi 'liɔ 'li -we bu -yra -kvan a 'mu 'lu.

³¹ ɔbu puɔ bodɔ ɔdu a de yi -we. Bodɔ a 'mu, 'bu 'mu tu ki mu, 'bu 'mu 'a 'bi bodɔ yi -wɔn mɔ mu, e yi ni bu, 'e yi 'lu le -hie, 'bu mɔ, 'bu gba 'seyo a (10'000) 'miliwi ni -pu, 'bu -we 'li bu nyra 'a 'bi bodɔ yi bu, -e gba 'seyo a (20'000) 'miliwi a -wlu.

³² 'Bu mɔ, 'bu 'yeɔe, -e mɔ, e 'yi 'liɔ 'li -we, 'a 'bi bodɔ 'bu 'tie hɔ 'li -mɔ, tu 'bu 'tie 'ye ni 'be, e kɔ bu te 'a lelenyɔ bu, 'ki bu mu 'a 'bi bodɔ a 'mu 'beti -ni: De a 'di -bi -a di nu, 'ti- tu 'ni ɔha bu bi 'li?»

³³ 'Ti- -Yusu 'mu -yre mɔ mu, -e -bi e wen: «'A -ti o, 'ki 'li 'a mu 'nyi, nyiblo ɔdu 'yi 'liɔ 'li -we bu -he 'na -nagbopi, 'bu mɔ, 'bu 'yi -mɔ -we, 'ki bu hie 'u 'a kuko-tebli a pepe bu.

³⁴ A yiɔe ni, -e mɔ, 'ta mɔ ɔhaande ɔnuɔ. Kee, 'bu 'waan ne 'a wlɔnnɔ, u 'yi 'liɔ 'li -we 'ki de, bu nuɔo, bu nɔ 'ki wlɔn de.

³⁵ E 'yi 'ki -kvan ɔdu -kɔ. U kɔ bu puɔ 'wan. 'Ba kɔ -ti'wɔnɔ, -e -bi ba pu 'mu nɔa yi bu -dodo.»

15

-Te -Yusu pu la blable, -e 'wan la, 'ti- u 'ye la a

'ledv

(Matie 18.12-14)

¹ -Nyrɔwɔ ɔ̄dɔ, 'blɔwli'tunyɔ, kɔ hiapɔnyibli, -ɔ kɔ 'klɔ 'yɪ 'v yɪ 'sii -nɪ, v nɔ- mu 'v -Yusu 'hɔɪ, -ɛ diɔ̄e nu, 'bɔ yɪ win nɪ pɪ, v 'mɔ 'a win nɔa yɪ bɔ pɔ, kɔ, v 'mɔ 'a tɔɔwin 'wɪn.

² -Tɛ Falisiɔ̄tumu* a nyibli kɔ tetetɔɔnyɔ, -ɔ nɪ 'v, v 'ye dɛ a 'mɔ, -ɛ -bɪ v bi yɪv', 'v -tɔa wlɔnɛ'pɔpɛ lɛ, v wɛn: «Nyibli -bɔ, -v kɔ 'klɔ 'yɪ 'v yɪ 'sii -nɪ, nɔ- ɛ yɪ 'v 'hɔɪ lɛ -wlɛɛn -nɪ, ɛ kɔ ɔ̄nɔ 'hɔɛn-, 'v yɪ dɛ di -wɛ.»

³ -Tɛ -Yusu 'wɪn, -ɛ -bɪ ɛ pɔv ɔ̄nɛ dɛ yɪ, ɛ wɛn:

⁴ «'Kɪ 'lɪ 'a mɔ 'nyɪ, nyibli 'bɔ kɔ blablɪ a (100) -wɪ nɪ ɔ̄hun, 'bɔ gba ɔ̄nɔ 'cɛ mɔ, 'tɪ- blablɛ nɪ -dɔ 'bɔ 'wan, dɛ a 'dɪ -bɪ ɛ di nu 'lɪ? ɛ kɔ bɔ hie 'v blablɪ a (99) -wɪ nɪ -hɛn ɔ̄tu 'v -pu ɔ̄tu 'v ɔ̄hɔɪan-dɔ -mɔ' bɔ, 'kɪ 'lɪ 'cɛɛɛ', ɛ 'mɔ blablɛ nɪ -dɔ a 'mɔ lɛ ɔ̄mɔɔ -mɔɔmɔɔ, ɛ 'mɔɔv kɪ yɛ.

⁵ 'Bɔ yɛɔ̄ɛ kɪ, 'a plɔ di 'nɪ ble, ɛ 'mɔɔv -plɪ' bɔ pɔ,

⁶ ɛ 'mɔ 'lɪ 'kayɔ bɔ mu, ɛ 'mɔ 'a 'bio da, nyibli -mɔ', -v ɔ̄glaa 'lɪɔ̄ɪ 'lɪ, ɛ 'mɔ ɔ̄nɔ da -wɛ, 'tɪ- ɛ 'mɔ ɔ̄nɔ -lee -nɪ, -ɛ mɔ: Ba bi 'mɔ kɪ, -ba nu dɔdɔ, 'na blablɛ, -ɛ 'wan wɛn, 'n 'yeɔ̄e nɪ.»

⁷ -ɛ -bɪ -Yusu wɛn 'nɪ: «'N yɪ 'a mɔ 'nɪ -lee -nɪ, -ɛ mɔ, kɛ- nɪ -dɔ, ɛ di 'mɔ ɔ̄tɪ, 'kɪ 'lɪ yakɔ 'kwli. Dɔdɔ 'yɪ 'lɪɔ̄ɪ 'lɪ -wɛ bɔ nɪ 'lɪ yakɔ 'kwli, 'kɪ 'v nyibli a (99) -wɪ nɪ -hɛn ɔ̄tu 'v -pu ɔ̄tu 'v ɔ̄hɔɪan-dɔ, -v pɔ lɛ, -v 'sii 'v yɪ, 'tɪ- -v 'yɪ 'lɪɔ̄ɪ 'lɪ -wɛ, -bɔ -nyɪ 'waa 'klɔ Nyɪsɔa a -tɪ. Kɛɛ, dɛ'kukununyɔ nɪ -dɔ 'bɔ hie 'v 'a dɛ 'kuku bɔ, 'bɔ -ha 'lɪ 'a dɪɔnɔ a 'klɔ, 'bɔ -nyɪɔ̄e Nyɪsɔa, ɛ nɔ- kɔ -tɪ, v 'mɔ dɔdɔ nu, 'kɪ 'lɪ yakɔ 'kwli.»

-Te -Yusu puv la□a 'wliye bu 'wan, 'ti- bu 'ye□e a de yi

⁸ Ke- -Yusu pi de, ε wen: «□Bu puv □ne 'wliye a de yi: 'Bu mo, nuḡba 'bu ko 'wli a 'yo ni -pu, 'ti- 'bu 'waan ne 'a 'ye ni -do, ε ko bu 'bia 'napi, bu -ha 'kayu kveti ble, 'ti- ε 'mu 'wliye a 'mu le □muo.

⁹ 'Bu 'ye□e, ε ko bu da 'a 'bio, ε ko nyibli -mu', -u □glaa 'li□i 'li, ε 'mu □nu -lee -ni, -ε mo: Ba bi 'mu ki, -ba nu doḡu, -ε nu□o, 'na 'wliye, -ε 'wan wen, 'n 'ye□e ni.»

¹⁰ -ε -bi ke- -Yusu pi 'ki de: «'N yi 'a mu 'ni -lee -ni, -ε mo, ke- ε di 'mu □ti, 'ki 'li Nyɩsua a lelenyu 'nyi, -u ni 'li yako 'kwli. 'Bu mo, de'kukununy ni -do 'bu hie 'u 'a de 'kuku bu, 'bu -ha 'li 'a diḡnu a 'klo, 'bu -nyi□e Nyɩsua, ε no- ko -ti Nyɩsua a lelenyu 'mu doḡu nu, 'ki 'li yako 'kwli.»

-Yusu pu la 'ledu, -ε kve 'u nyibehian □du ki bu, -ε ko 'yu □wan la, 'ti- -ε 'ye la□a

¹¹ -ε -bi -Yusu pu 'ledu -bi de, ε wen: «E ko la nyibehian □du, 'ε ko la 'yonu nyibeḡu ni 'huen.

¹² -Nyɩwo □du, -ε -bi nyiblo -mu', -ε mo 'hiangbe, ε lee ne 'a 'bai ni, ε wen: 'Na 'bai o, □ni 'ku -huan, 'neε 'wliye, -ε bleε 'mu yi, 'n di -huan gba, -nyi 'mo□o -dodo. -Te 'yu a 'mu, ε hla -ti a 'mu, -ε -bi 'a 'bai □gla la □nu 'a 'wliye a 'mu le.

¹³ -Nyɩwi bu -hi, -ε -bi 'hiangbe a 'mu, ε 'du la 'a -ne 'wliye ye', 'ε mu 'li 'bluḡba -bi 'kwli, -ε hloḡ ne 'a 'bli -mo le diaki. -Te ε nyre 'li 'bluḡba a 'mu 'kwli, -ε -bi ε -twa 'wliye a 'mu, 'a leciḡale. 'Kloḡu a 'mu, no- nu la□a, 'a 'wliye a pepe 'ε -we la.

14 -Tε ε -wε 'kɪ 'wliye a lɛɪɪɪɪɪɪɪɪ -mɔ, -ε -bɪ 'kanɔ bi 'lɪ 'blugba a 'mɔ 'kwli, 'yu a 'mɔ 'ε -tɔa ɪhɪɪɪɪɪɪɪ a 'yiye, 'kanɔ a -tɪ.

15 Ε nɔ- nuɔ, 'ε mu -kɔan lɛ ɪmɔɔ mɔ, 'kɪ 'lɪ nyɪɪɪɪɪɪɪ ɪdɔ -mɔ, -ε kɔ 'lɪ 'blugba a 'mɔ 'kwli. Nyɪɪɪɪɪɪɪ a 'mɔ, ε kɔ bɪɪɪɪɪ, 'kɪ 'lɪ 'a -yɪɪɪɪɪɪɪ kɪ, 'ɔ nɪ 'lɪ -gblo 'kwli. -Ε -bɪ nyɪɪɪɪɪɪɪ a 'mɔ, ε lee 'hɪangbe a 'mɔ nɪ, bɔ ɪtu ɪnɔ 'yie.

16 -Tε 'hɪangbe a 'mɔ, ε ɪtɪɪ ɪnɔ 'yie, -ε -bɪ ε -hɔɪɪɪɪɪ nɪ, 'kanɔ a -tɪ, bɔ di bɪɪɪɪɪ a 'mɔ, 'waa didi-tɛblɪ -mɔ', ɔ ye ɪnɔ yɪɪ, kɛɛ, nyɪɪɪɪɪɪɪ ɪdɔ 'nɪ -nyɪɪɪɪɪɪɪɪ 'a dɛ.

17 -Ε -bɪ ɪwɪɪɪɪɪɪɪɪɪ diɪɪɪɪɪ -mɔ, ε wɛn: 'Na 'baɪ a -kɔannunyɪɪɪɪɪ a pɛpɛ, ɔ yɪ di dɛ, 'ɔ ɪmlɛ, didi-tɛblɪ 'ε yɪ blɛ hie, 'mɔ -bɪ, 'nɪ nɪ 'nɛ- 'kanɔ yɪ bɔ.

18 'N di 'du ye', 'mɔ -mɔ ɪhɪɪɪɪɪɪɪɪɪ, 'mɔ 'lɪ 'na 'baɪ -mɔ mu, 'mɔɪɪɪɪɪɪɪɪ lee -nɪ, -ε mɔ: 'Na 'baɪ o, 'n -hɛɛ Nyɪɪɪɪɪɪɪ a -tɪ lɛ, kɔ, 'n -hɛɛ -na -tɪ lɛ -wɛ.

19 'A -tɪ, 'n 'yɪ yɪ -blɛɛ -nɪ, -bɔ daa 'kɪ 'mɔ -na 'yɪ de, kɛɛ, daa 'mɔ -na -kɔannunyɪɪɪɪɪ.

20 -Ε -bɪ ε 'du ye', 'ε bi 'hɪɪɪɪɪɪɪɪɪ, 'ε mu 'lɪ 'a 'baɪ -mɔ.

Bɔ waan 'lɪ, -ε -bɪ 'a 'baɪ yɪɪɪɪɪɪɪɪ nɪ, 'a 'yu a 'mɔ, 'a nyɪɪɪɪɪɪɪɪɪɪɪ 'ε -tɔa 'a nunuo dɪɪɪɪɪ, 'ε 'gba cigbɛ, 'ε muɪɪɪɪɪɪɪɪɪɪ 'bɛ mɔ. -Tε ε nyɪɪɪɪɪɪɪɪɪɪ 'ɔɪɪɪɪɪɪɪɪɪ, -ε -bɪ ε 'wɪɪɪɪɪɪɪɪɪ nɪ.

21 -Ε -bɪ 'a 'yu wɛn: 'Na 'baɪ o, 'n -hɛɛ Nyɪɪɪɪɪɪɪ a -tɪ lɛ, kɔ 'n -hɛɛ -na -tɪ lɛ -wɛ. 'A -tɪ, 'n 'yɪ 'kɪ yɪ -blɛɛ -nɪ, -bɔ daa 'mɔ -na 'yu.

22 -Ε -bɪ 'a 'baɪ lee nɛ 'a -kɔannunyɪɪɪɪɪ nɪ, ε wɛn: Ba pɔ 'lɪ 'klɪ lɛ, ba ya 'lɪ wɪɪɪɪɪɪɪɪɪ -mɔ', -ε nɔ yɪ, 'kɪ 'lɪ wɪɪɪɪɪɪɪɪɪɪ a pɛpɛ 'nyɪ, -ɔ nɪ 'nɛ- 'kayɪ bɔ, ba pɔ

□ne□ε. Ba pu 'l□i 'buεye -ju' (ε 'mu□u yi, -ε mo, 'n dεε □ne 'na 'yu). Ba pu□u 'suin -wε.

²³ Ba ya 'l□i bliyu -mu', -a pu 'kibia ki, a 'mu□u 'la, -ε di□e nu, -a 'mu dε di, -a 'mu le 'mle -tεε,

²⁴ -ε nu□o, 'na 'yu -bu, ε 'w□i y□i, ε 'ku la ni, 'ε 'hri 'klo. Ε 'wan la ni, 'ni 'ye ke□ε. -ε -bi u -tua le'mimle a nunuo.

²⁵ Ti a 'mu 'yri, 'a 'yu -mu', -ε mo nyi'ka, 'ki ε ni 'l□i -titi. -Tε ε -h□n -titi, bu 'muε 'ki 'kayu yre, -ε -bi ε 'w□n bibi-tebli k□ -wla a win,

²⁶ 'ε da -kvannunyiblo -bi, 'ε 'beti□e, ε wen: Dε-a 'd□i -bi, -ε mi 'lu -mo, -ε k□ -wla nyibli y□ yi 'l□i?

²⁷ -ε -bi -kvannunyiblo a 'mu, ε wen: -Na 'diay□ -mu', -ε mu la, n□- di de. Ε mo -na 'bai a d□du, 'ki 'a 'yu, -ε 'wan la, bu di□e 'ye, 'a 'h□i bu di -tεε nu. Ε n□- nu□o, 'ε 'la bliyu -mu', ε pu la 'kibia ki.

²⁸ -Tε nyi'ka a 'mu, ε 'w□n -ti a 'mu, -ε -bi ε bi yru'. Yru a -ti, ε 'ni -h□a□a li bu pa 'kayu bu. N□- nu□o, 'a 'bai 'ε 'hri, 'ε -tua 'a lenyaale, ε wen: Pa 'kayu bu.

²⁹ Kee -ε -bi ε □tu 'a 'bai □w□n, ε wen: 'Ye ke, 'ki 'n ni 'ne- -mu 'h□i ti a pepe, 'ni y□ -mu -hεε -ni. 'N 'y□ -h□an -na -ti le ni -hεε -ni, 'a 'yri 'w□wle kle. Kee, □y□i -h□an 'mu wliyu ni 'lee -ni, 'n k□ 'na 'bio 'h□en-, -a 'mu le 'mle.

³⁰ Kee, -na 'yu -mu', -ε gba la -na 'wliye, -ε -nyi□e 'lawlunugbi le, -te ε □h□an -mo, n□- □lee bliyu -mu', -a pu la 'kibia ki.

³¹ -ε -bi 'a 'bai wen: 'Na 'yu o, 'ki □cibi 'ne- 'mu 'h□i. 'A -ne □dedede, 'n -k□, -mo k□□o.

³² Kee, ε bleε y□, -ba nu le'mimle, -ε nu□o, -na 'diay□ -bu, ε 'w□i y□, ε 'ku la ni, 'ε 'hri 'klo de. Ε 'wan la ni, 'ni 'ye ke□ε.»

16

-Te -Yusu pu la 'wli'yie□tunyo a 'ledu

¹ -Nyrɔwɔ □du, -Yusu pu la 'ledu, 'ki 'u 'a -nagbopu* yi, ε wen: «E kɔ la dekonyo □du. Nɔ-kɔ la 'wli'yie□tunyo. -Nyrɔwɔ □du, -ε -bi nyibli □du mu la 'li dekonyo a 'mu -mɔ, u wen: Ta 'u le, -na 'wli'yie□tunyo -bu, ε ciɔre -na kukɔ-tebli le.

² E nɔ- mɔ dekonyo a 'mu, bu da□a, ε wen: 'N yi 'win -na 'nyre -huan. 'A -ti, lee 'mu, -te -ni 'na kukɔ-tebli a naale. 'N pu□u □haan-ti, -ε mɔ, □yi 'li□i 'li -we, -bu mɔ 'ki 'na 'wli'yie□tunyo de.

³ -E -bi ke- 'wli'yie□tunyo a 'mu, ε pi 'a diɔnu yi, ε wen: 'Na 'mase di -ha 'mu -kuan ki. -Bi' 'n di nu 'li? 'N 'yi 'ki -kɔ, 'ki □bu -me -tutu yi, ε kɔ, -tɔ di 'mu 'ni nu, 'ni kɔ □bu -hɔa le.

⁴ In'hin-, de 'n di nu, 'n yi□e ni. 'Ni nu de a 'mu, 'bu -ha 'mu -kuan ki, nyibli -bi di 'ble 'mu kua, 'ki 'li 'waa 'kayo bu.

⁵ Bu pu 'ki le, -ε -bi nyibli -bu, -u 'ble 'a 'mase a gbi kua le, ε -tɔa 'waa dodoyo a dida. -Te 'a yi-henyiblo nyre 'u, -ε -bi ε 'beti□e ni, ε wen: 'Na 'mase a gba -mu', □ble kua, -tie ε -mɔ 'li?

⁶ -E -bi ε wen: 'Nyratεε a (100) -wli ni □hun a 'wliye a gba, nɔ- ni 'ne- 'mu -mɔ. -E -bi 'wli'yie□tunyo a 'mu, ε wen: 'Ye -na 'ciɔen, -ε kɔ ki u 'cru 'u -na gba, ε nɔ- -bu. 'A -ti, 'kika -ni, -bu ni bu, -bu 'cru, -ε mɔ, 'nyratεε a (50) -wli ni 'hɔen □tu 'u -pu a 'wliye a gba, ε nɔ- ni 'ne- 'mu -mɔ.

⁷ Nyiblo -bi ni 'u, ke- ε pi□i yi, ε wen: -Mɔ bi, -tie □ble kua 'li? -E -bi ε wen: -Kububle a (500) -hotrɔwɔ ni □hun a 'wliye a gba, ε nɔ- ni 'ne- 'mu -mɔ. -E -bi 'wli'yie□tunyo wen: 'Ye -na 'ciɔen, -ε

ko ki u 'cru u 'b -na gba, e no- -bu. 'A -ti, 'kika -ni, -bu ni bu, -bu 'cru -kububle a (400) -hotrowi ni -hen a 'wliye a gba.

⁸ 'Wli'yie□tunyɔ a 'mu, -e 'yi 'u yi 'sii -ni, -te 'a 'mase 'ye de a 'mu, e -nu, -e -bi e -twa a 'nyre a lepuvu, -te e -nu, 'e -hie □haande 'lu -mo le, 'ki 'u de, e di -hvan -he a -ta'. E mo -tee, nyibli -mu', -u 'ye ni □tuu 'u Nyisua 'u, -u □mbe 'klo -bu a -huhua-tebli le, u ko □to, 'ki 'u gblagbu a nunuo a -ta'. 'Waa □to a 'mu, e -hi 'u Nyisua a nyibli a □to ni, u -ko, 'ki 'u yi'siide a nunuo a -ta'»

⁹ Ke- -Yusu pi de, e wen: «□To 'n pi 'a mu, e no-mo: 'Klo -bu, 'a kuko-tebli -mu', -e kee nyibli, ba 'du□o ye', ba -nyi□e nyibli le, nyibli a 'mu, u 'mu 'aan ninatumupu -he. E no- di□e nu, ti -mu' -ko 'yri kuko-tebli a 'mu, e di 'a mu □jre -we, u 'mu 'a mu kua 'ble, 'ki 'li yakɔ 'kwli.

¹⁰ Nyiblo -bu, -e 'sii 'u yi, 'ki 'u -tebli 'cimu a yible□tutule a -ta', e di 'u yi 'ni 'sii -ni, 'ki 'u -tebli gbagbi a yible□tutule a -ta'. Kee, nyiblo -bu, -e 'yi 'u 'yi 'sii -ni, 'ki 'u -tebli 'cimu a yible□tutule a -ta', e 'yi 'li□i 'li -we, bu 'sii 'u yi, 'ki 'u -tebli gbagbi a yible□tutule a -ta'.

¹¹ 'A -ti, 'ba 'yi 'u yi 'sii -ni, 'ki 'u 'klo -bu a kuko-tebli, -e kee nyibli, a yible□tutule a -ta', Nyisua 'yi 'li□i -we, bu kuo ne 'a mu □wlu yi, bu -nyi 'a mu -tee a kuko-tebli.

¹² □Hian -mo de, 'bu mo, 'ba 'yi 'u yi 'sii -ni, 'ki 'u -tonyibli -bi a kuko-tebli a yible□tutule a -ta', Nyisua 'yi 'li□i 'li -we, bu -nyi 'a mu kuko-tebli -bu, -e blee ne 'a mu yi.

¹³ -Kvannunyo □du 'yi 'li□i 'li -we, bu nu 'masepu ni 'hven a -kvan, ti ni -do a ti 'yri. E

kɔ bu yraa nyiblo nu -do, ε 'mu nyiblo -bi -nue -ni. E 'yu 'liɔi 'li -we, ti nu -do a ti 'yri, Nyɔsua bu kɔɔ ne 'a mu win ki, 'ti- 'wliye bu di 'a mu win ki -kɔɔ -ni -we.»

-Yusu pi haantitie, -ε hleɔε, -ε mɔ, Nyɔsua kɔɔ nyibli win ki

(Matie 11.12-13; 5.31-32; Maki 10.11-12)

¹⁴ -Te Falisiɔtumu* a nyibli -mu', -u nu 'u, u 'win -Yusu a puɔuwin a pepe, -ε -bi u -tua 'a caale, -ε nuɔo, u nɔe 'wli diaki.

¹⁵ Ke- -Yusu pi nu yu, ε wen: «A ni -tebli, -ε diɔe nu, nyibli 'mu le pu, -ε mɔ: A 'sii 'u yu. Kee, Nyɔsua yi 'aan wli nu. E mɔ han-ti, -tebli -mu', nyibli deε -tebli gbagbi, Nyɔsua yraa ne ni.

¹⁶ -Tebli -mu', u 'cru la 'li Moise a teteɔun 'kwli, kɔ 'ki 'li Nyɔsua a winwlon-hanyu* a 'cruɔn 'kwli, ε nɔ- u tɔɔ -ni -tɔɔtɔɔ, Saan Batisi 'ε -di. Kue 'li ti a 'mu 'yie bu, Nyɔsua a win -bu, -ε hleɔε, -ε mɔ, Nyɔsua kɔɔ nyibli win ki, ε nɔ- 'n ne -mɔ le, 'a -ne nyiblo, 'ε tui 'u 'kli, -ε diɔe nu, Nyɔsua 'muɔu win ki -kɔɔ -ni.

¹⁷ Yakɔ kɔ -tutu 'hɔen-, u di bu 'ni -we, keε, ε 'yu 'liɔi 'li -we, 'ki Nyɔsua a teteɔu du a 'kutɔ bu -we bu.

¹⁸ 'A -ne nyibeyugbe, 'bu nu 'u, 'bu pu 'li 'a nuɔba -patu', 'ti- 'bu kɔ nuɔba -bi, -ε -bi nyibeyugbe a 'mu, ε nu -wlawli. Nuɔba a 'mu, ε di 'li -patu' pu, nyibeyugbe -bi 'bu kɔɔ, nyibeyugbe a 'mu, ε nu -wlawli -we.»

Dekɔnyɔ kɔ Lasa 'hɔen-

¹⁹ Ke- -Yusu pi de: «E kɔ la dekɔnyɔ du. 'A 'hɔlepu-tebli, ε pi la 'hu le, ε nɔ la yu diaki, 'ti-

'ε πι la □die. 'A -νε -nyrowo, ε ko bu 'mle la le, bu pi la □haandii-tebli a gblegble, ε ko 'a 'bio 'hven-, 'u yi la□a di.

20 Nyiblo -bi ni la 'u. 'A 'nyre mo Lasa. □Hiben ni la□a ni. 'A 'hvi a pepe nu la □ji dadu. ε no- -nyrowo □du, -ε pe la 'u dekonyo a 'mu 'a □huan.yi bu.

21 ε -hve□ε ni, didi-tebli -mu', -ε yi dekonyo ko 'a ninatumupu 'hven- □jre 'ble, bu 'ti□i le, bu di□e, kee, ε 'yi 'li□i 'li -we. 'Ki ε yi 'u bu pe, -gbo 'u yi 'li 'a □ji 'yi le me.

22 'Ki u ni 'u bu -ni, -ε -bi □hivennyo a 'mu, ε 'ku ni, Nyisva a lelenyo 'ε gba 'li□i Nyisva a bunule', 'ki 'u -aan -ne 'bai Abrahamu 'hvi. -ε -bi dekonyo -mo -bi, ε 'ku ni -we, 'u -ha 'u□u.

23 -Te ε mu 'yi □wle mo, 'ki ε 'hru 'li 'kuopu a 'bli, 'ε yi □hiven 'ye diaki. Bu 'du 'ki 'lu ye', -ε -bi 'ki 'li -tite bloblu, 'ki ε tee 'li le, 'ε yi Abrahamu 'ye, Lasa 'ε ni 'u□u 'hvi bu.

24 -ε -bi ε 'yaa 'li win, ε wen: -Aan 'bai Abrahamu, 'n yi 'ye □hiven diaki, 'ki 'ne- na -bu 'nyi. 'A -ti, yru 'na nyai, -bu lee Lasa, bu 'nyra 'a -jie 'nie yi, ε 'mu 'u□u 'na me ki 'tee -ni, 'na me a 'mu, ε 'mu -pupe -ni.

25 -ε -bi Abrahamu wen: 'Na 'yu o, bu bi 'li -mu 'kwli, -ε mo, -te -ni la 'li -tutu ki, 'a -ne de, -na □wlu -hve la, ε no- -ko la. Kee, Lasa -mo -bi, ε 'yi la □dedede -ko. -Te ti ne -bu, ε ko plo a bleele, -mo -bi, □ni yi □hiven 'ye.

26 De 'n ko □bu lee -mu, ε no- -mo, a ko -a mu 'hven- -gbati, 'butu ni 'u, -ε hlo 'kwli bu. 'A -ti, nyiblo □du 'yi 'li□i 'li -we, bu -hon 'ne- -a mu -mo, bu mu 'li 'a mu -mo, mo, nyiblo □du 'yi 'li□i 'li

-wε, bu -hɔn 'li 'a mu -mɔ, bu di 'nε- -a mu -mɔ -wε.

²⁷ -ε -bi dekɔnyɔ wɛn: -Aan 'bai Abrahamu, 'n nyεε -mu lε, lee Lasa, bu mu 'li 'na 'bai a 'kayu bu,

²⁸ -tε 'na 'diayɩnu ni ɔhun ni 'li, ε 'mu ɔnu -lee -ni, -tε 'n nu naale, u 'ni ɔha naale lε nu, -ε diɔe nu, 'bu 'ku, u 'ni ɔha 'nε- ɔhiɩɩen'yeele' -bu di.

²⁹ -ε -bi Abrahamu ɔtuɔo ɔwɔn de, ε wɛn: -Na 'diayɩnu, Nyɩsua a tete, Moise 'cɩ la, 'ki ε ni 'li ɔnu -mɔ, 'ti- 'u kɔ Nyɩsua a winwlɔn-hanyu* a 'cɩru. Nyɩsua a nyibli a 'mu, u nu- bu pu nua yɩ bu, u 'mu Nyɩsua a 'hru a nale yɩ.

³⁰ -ε -bi dekɔnyɔ wɛn: 'Uɩn-, -aan 'bai Abrahamu o, ε 'yε ni ɔcε. Kεε, nyiblo 'bu -hɔn 'nε- 'kukɔnyibli -mɔ, 'bu yɩ 'li ɔnu -mɔ ni -hlee -ni, u di 'waa dε 'kuku 'ni yru, u 'mu 'uɔ bu hie, u 'mu 'waa 'klɔ Nyɩsua -nyɩ.

³¹ -ε -bi Abrahamu ɔtuɔo ɔwɔn de, ε wɛn: 'Bu mɔ, 'bu 'yɩ Moise kɔ Nyɩsua a winwlɔn-hanyu nua yɩ bu -pu, u 'yɩ 'liɔ 'li -wε, bu pu nyiblo ɔdu nua yɩ bu de, kɔ, u 'yɩ 'liɔ 'li -wε, bu kuo Nyɩsua ɔwɩ bu yɩ, 'ye ɔbu nyiblo ɔdu -hɔn 'nε- 'kukɔnyibli 'nyɩ, ε 'hɩ 'klɔ, ε hlee 'li ɔnu -mɔ.» Kε- -Yusu pu nyibli a 'mu yɩ.

17

A 'ni 'nuo 'liɔ, nyibli 'ni 'kee 'li Nyɩsua a ɔwɩ a yɩkuole, ε kɔ, ba -hru 'aan 'bio -tonyibli a dε 'kuku a -ti -mɔ

(Matie 18.6-7,21-22; Maki 9.42)

¹ Kε- -Yusu pu 'a -nagbopu* yɩ, ε wɛn: «'A -nε ti, ε di kɔ -tebli -bi, -u di nyibli 'tu, u 'mu Nyɩsua

a □wlv a yikuole 'kee -ni. Kee, 'jro 'ki 'u nyiblo -mu' -mo, -e di□e nu, 'a 'bi 'mu Nyisva a □wlv a yikuole 'kee -ni.

² E di nu wen -tee, 'ki bu pu wen nyiblodu a 'mu 'hiu gbeteε lo, bu pu wen 'li□i 'yru -mo, e 'mu wen 'ku, 'e -hi 'u bu nu□o, nyiblo -bu, -e kuo Nyisva □wlv yi, -wen 'hiangbe, bu 'kee Nyisva a □wlv a yikuole.

³ Ba □tu 'aan diouu 'yie -tee.

-Na 'bi Nyisva a nyiblo 'bu nu -mu de 'kuku -mo, lee □ne: De -nu 'mu -mo, e nyre yi. 'Bu mo, 'bu 'win, 'bu 'ci□i 'a nunuklo, -e -bi -hru 'a de 'kuku a -ti -mo.

⁴ 'Bu mo, 'bu nu -mu de 'kuku -mo, 'wi nu □hlon'huen, 'ki 'li -nyrowo ni -do 'kwli, ko, 'a -ne ti, 'bu yi 'li -mu -mo ni di, 'bu yi□i ni yru, -e mo, de e -nu, e nyre yi, -e -bi -hru 'a de 'kuku a -ti -mo.»

'Bu mo, 'ba ko Nyisva a □wlv a yikuole de gbe, -e -bi e -we 'li bu nu □wilekee-tebli ni

⁵ Ke- Kvakonyo -Yusu a -monanyu* pi□i yi, u wen: «-Heε ne -a mu, -ba kuo Nyisva □wlv yi -tee, -aan □wlv a yikuole a 'mu, e 'mu kle -bii -ni.»

⁶ -E -bi Kvakonyo □tu □nu □won, e wen: «'Bu mo, 'ba kuo wen Nyisva □wlv yi de gbe, a -we 'li ba lee wen tugbe -mu' ni: 'Hri -wlu, -bu mu 'li 'yru -mo, 'e mo □han-ti, e di wen 'u 'a mu 'ni □tuu -ni.»

Nyisva a -kvannunyi

⁷ Ke- -Yusu pi 'a -nagbopu* yi de, e wen: «□Bu pu □ne -kvannunyō a de yi: 'Ki 'li 'a mu 'nyi, nyiblo 'bu ko -kvannunyō, -kvannunyō a 'mu, 'bu

yi nyiblo a 'mu 'a -ci a -kvan ni ni, ε kɔ, 'bu yi 'a 'wlugba-tebli ni -nεε -ni, 'ti- 'bu yi 'li -ci ki ni -hɔen, -cikɔnyɔ 'bu 'ye 'li□i ye', □bi ke- ε di□e yi pu: 'Kika -ni, -bu di 'li, -a 'mu de di?

⁸ 'Uɔn-, ε 'yi 'li□i 'li -we, bu pu le. Keε, ke- ε di pu: Mu -na wlawli 'ciɔ -ni, □mu 'na didide pi mɔ di, □mu 'mɔ□ɔ yi ya, 'mu de di. 'Ni -we de le, -ε -bi -na 'mumu, -we 'li -bu di de ni.

⁹ -Kvannunyo a 'mu, 'bu nu -kvan -mu', 'a 'mase pu le bu nu, □bi a pu□v □haan-ti, ε di -nyi 'a -kvannunyo 'wio? 'Uɔn-, ε 'yi 'li□i 'li -we bu -nyi□e 'wio.

¹⁰ Ke- ni -do, ε □ti 'mu, 'ki 'v 'a mu -mɔ: 'Bu mɔ, -tebli a pepe -mu', Nyɔsua pu le ba nu, 'ba nu□o, ke- ba pu: -A mɔ -na -kvannunyibli □niɔ. -A 'yi 'wio □dɔ -kɔ, -ε nu□o, -kvan, -a kɔ -ba nu wen, ε nɔ- -a -nu.»

-Te -Yusu nu la□a, □hrannunyo ni -pu, 'waa 'kɔε 'ε -we la

¹¹ -Te de a 'mu, ε -hi, -ε -bi -Yusu kɔ 'a -nagbopu* 'hɔen-, v 'tiε gbε 'hru -mu', -ε mi 'li Jrusredɔ 'kwli 'lu -mɔ. 'Ki v naa 'li Samaliblugba kɔ Galileblugba a 'blɔ-paɔn 'yri.

¹² 'Bu yi 'ki 'li 'dɔ 'kwli ni puε, -ε -bi □hrannunyo ni -pu, nu- di -Yusu ye' 'be mɔ. -Te v 'mɔε □ne yre, -ε -bi v nyra ble,

¹³ 'v -tva 'li win a 'li'yaale, 'v de -Yusu, v wen: «Tɔɔnyɔ o, yru -aan nya!»

¹⁴ -Te ε 'ye □nu, -ε -bi ε wen: «Ba mu, ba tɔɔ ne 'aan dɔɔnu Nyɔsua a -cɔhlɔnpinyu* yi, -ε di□e nu, v 'mu□v 'ye, -ε mɔ, 'aan 'kɔε -we ni.»

¹⁵ -Te v yi ni mi, -ε -bi v 'ye□e ni, -ε mɔ, 'waa 'kɔε -we ni. Keε, nyiblo ni -do, 'ki 'li □nu 'nyi, ε

nɔ- ɔhɔan -mɔ, 'ɛ 'yɛɛ 'lɪ win, 'ɛ pɪ Nyɪsɔa 'nyrɛ lɛ.

16 -Tɛ ɛ nyre 'ɔ -Yusu 'hɔɪ, -ɛ -bɪ ɛ 'gbla kwɪ, 'kɪ 'ɔɔ'ye', 'ɛ -nyɪɔ'e 'wio. 'Tɪ- nyiblo a 'mɔ, ɛ mɔ Samalikɔɛyɔ ɔnɔɔ. (Samalikɔɛ a 'mɔ, -Juukɔɛ* wɛn 'nɪ, ɔ 'yɪ ɔhaannyibli 'pa-.)

17 Kɛ- -Yusu pɪ de, -ɛ mɔ: «Nyibli nɪ -pu -bɔ, -ɔ kɔ 'kɔɛ 'n nuɔɔ, 'ɛ -wɛ, 'waa nyibli nɪ ɔhɔan-do -bɪ -mɔ', -bɪ' ɔ nɪ yɪ 'lɪ?

18 Dɛ- nuɔɔ, 'kɪ nyiblo ɔdɔ, 'kɪ 'lɪ ɔnɔ 'nyɪ, ɛ 'yɪɔ'ɪ 'lu -mɔ lɛ -hie, 'kɪ bɔ di 'nɛ- 'mɔ yɪ, ɛ 'mɔ Nyɪsɔa 'wio -nyɪ, 'bɔ 'yɪ hɪapɔdakɔ a nyiblo -bɔ 'pa-?»

19 -ɛ -bɪ kɛ- -Yusu pɪ 'kɪ nyiblo a 'mɔ yɪ, ɛ wɛn: «'Du ye', -bɔ mu. -Tɛ -kuo 'mɔ ɔwɔlɔ yɪ, ɛ nɔ-nuɔɔ, Nyɪsɔa 'ɛ wa -mɔ.»

*-Tɛ Nyɪsɔa di nyibli a win a kɪkɔɔlɛ nu
(Matie 24.23-28,37-41)*

20 -Nyrɔwɔ ɔdɔ 'kwɪ, Falisiɔtumɔ* a nyibli ɔdɔ, ɔ nɔ- 'betɪ -Yusu, ɔ wɛn: «Tɪ a 'dɪ -bɪ -kɔ 'yɪ Nyɪsɔa di -tonyibli a win a kɪkɔɔlɛ -wɔlɔ ɔtuu -nɪ, ɛ 'mɔ 'a -kɔan 'lu -yra 'lɪ?» -ɛ -bɪ ɛ ɔtu ɔnɔ ɔwɔn, ɛ wɛn: «Nyɪsɔa 'bɔ ɔtu nyibli a win a kɪkɔɔlɛ -wɔlɔ, nyiblo ɔdɔ 'yɪ 'lɪɔ'ɪ 'lɪ -wɛ bɔ 'ye -tɛblɪ, -ɛ di 'lu -mɔ mu, -ɛ diɔ'e nyibli -tɔɔ -nɪ, -ɛ mɔ, Nyɪsɔa ɔtu 'a nunuɔ -wɔlɔ.

21 ɔ 'yɪ 'lɪɔ'ɪ 'lɪ -wɛ, bɔ pɔ lɛ: Ba ta 'nɛ- lɛ, -ɔ'ɔ-ba ta 'lɪ -tɪtɛ -mɔ' lɛ. Ba kɔ 'a yiyie, -ɛ mɔ, Nyɪsɔa ɔtu nyibli a win a kɪkɔɔlɛ -wɔlɔ, 'kɪ 'lɪ 'a mɔ 'nyɪ.»

22 -ɛ -bɪ kɛ- ɛ pɪ 'kɪ 'a -nagbɔpɔ* yɪ, ɛ wɛn: «ɛ di kɔ ti, -ɛ kɔ 'yɪ a di 'ɔɔ'ɔ -hɔa -nɪ dɪakɪ, 'kɪ 'mɔ -bɔ, -ɛ mɔ -tonyibli a pɛpɛ a Nyiblo, ɔbɔ nɪ 'ɔ 'a

mu 'hu, 'ki 'li -nyrowi gbi 'kwli, kee, e 'nu -mo□□
li□□ nu.

23 Ti di 'u 'nu nyre, u 'mu 'a mu -lee -nu, -e mo:
'Ki e nu 'ne-, -u'u- 'ki e nu 'li -tite -mu'. Kee, a 'nu
'muo 'li, ko, a 'nu 'gbaa 'li cigbe 'li.

24 -Nyrowo -mu', -e ko 'kwli 'mo -bu, -e mo
-tonyibli a pepe a Nyiblo, 'n di di de, 'na didie
di 'wi -te yako ni 'yii a pupu, 'e yi wlu, kee 'li
'yru a 'hrule' bu, -bu mu, -bu ye 'yru a bupele
ki.

25 Kee, 'ti- de a 'mu, e 'mu 'lu -mo mu, 'n ko □bu
'ye □huen diaki, ko, ti -bu 'yri a nyibli ko bu yraa
'mu.

26 De -mu', -e mi la 'lu -mo, Noe a ti 'yri, e nu
-do a 'mu, no- di 'lu -mo mu, ti -mu' -ko 'yri 'mo
-bu, -e mo -tonyibli a pepe a Nyiblo, 'n di di.

27 Noe a ti 'yri, nyibli yi di la de, 'u 'ne la no, 'u
kukue la -nu, 'u pue la 'waa 'yonu 'bli. E no- u 'ble
'u kua -bleble, Noe 'e pa la 'li 'a 'mu 'kwli, 'ti- 'nu
gbagbu 'e bi la □hlon, 'a 'yiyinie 'e gba la □nu, 'e
-we la □nu bu pepe.

28 -Tebli nu -do, -e mi la 'lu -mo, nyiblo -bu, -e
mo Loti a ti 'yri, no- di 'lu -mo mu -we, 'na diditi
'yri. Loti a ti 'yri, -tonyibli yi di la de, 'u 'ne la no,
'u -tue la -tebli, 'u ple la, 'u 'dwe la, 'u pi la 'kayo.

29 Kee, -nyrowo -mu', Loti -hon la 'li Sodomu□□
'kwli, -e -bi na ko 'nu -mu' 'huen-, -u 'lile nyibli le,
u nu- -hon la 'li yako 'kwli, 'u -we nyibli a pepe
bu.

30 Ti -mu' -ko 'yri, 'mo -bu, -e mo -tonyibli a
pepe a Nyiblo, 'n di di de, -tebli nu -do a 'mu, u
nu- di 'lu -mo mu.

³¹ -Nyrɔwɔ nɪ -do a 'mʊ, nyiblo 'bʊ nɪ 'lɪ 'a 'kayu a -yaa 'kwli, bʊ 'gba ci lɛ -dodo. Ɛ 'nɪ 'paa 'lɪ 'kayu bʊ, 'a kʊkɔ-tebli a bʊbla a -tɪ, 'tɪ- ɛ 'mʊ ci lɛ 'gba. Nyiblo 'bʊ nɪ 'lɪ 'a -ci kɪ, bʊ 'gba ci lɛ -dodo. Ɛ 'nɪ 'hɪaan 'lɪ -mɔ, ɛ 'nɪ 'die 'lɪ 'dɪɔ.

³² Dɛ -mʊ', -ɛ nu la Lɔtɪ a nʊgba, 'a -tɪ bʊ bi 'lɪ 'a mʊ 'kwli.

³³ Nyiblo 'bʊ 'yɛ nɪ -hʊa bʊ 'waan nɛ 'a dɪɔnʊ a -hʊnhlʊn, 'kɪ 'nɛ- -tʊtʊ kɪ, 'kɪ 'ʊ 'na -ta', 'bʊ mɔ, nyiblo a 'mʊ 'bʊ 'kʊ, ɛ di 'a 'klo yrayrʊ 'nɪ 'waan -nɪ -wɛ, 'kɪ 'lɪ Nyɪsʊa yɪ. Kɛɛ, nyiblo 'bʊ -wɛn, 'kɪ 'a dɪɔnʊ a -hʊnhlʊn bʊ 'wan, 'kɪ 'nɛ- -tʊtʊ kɪ, -tɛ ɛ nʊɛ 'mʊ a -tɪ, 'bʊ mɔ, nyiblo a 'mʊ 'bʊ 'kʊ, ɛ di kɔ 'klo yrayrʊ -mʊ', -ɛ 'yɛ nɪ -wɛ 'lɪ, 'kɪ 'lɪ Nyɪsʊa yɪ.

³⁴ 'N yɪ 'a mʊ 'nɪ -lee -nɪ, -ɛ mɔ, ti a 'mʊ 'yri, nyibli nɪ 'hʊɛn 'bʊ pɛ 'ʊ dɛ kɪ bʊ, 'n di -ha 'ʊ nyiblo nɪ -do, 'mʊ 'ʊ -ɛ -bɪ bʊ hie.

³⁵ Nʊgbɪ nɪ 'hʊɛn 'bʊ yɪ -kʊbʊ nɪ dui, 'kɪ 'lɪ dugbe nɪ -do 'kwli, 'n di -ha 'ʊ nyiblo nɪ -do, 'mʊ 'ʊ -ɛ -bɪ bʊ hie. [

³⁶ Nyibli nɪ 'hʊɛn 'bʊ yɪ -kʊan nɪ ni, 'kɪ 'lɪ -ci nɪ -do kɪ, 'n di gba nyiblo nɪ -do, 'mʊ 'ʊ -do -bɪ bʊ hie.]»

³⁷ -Yusu bʊ pʊ 'kɪ lɛ, -ɛ -bɪ 'a -nagbopʊ 'beti□e nɪ, ʊ wɛn: «-Bɪ' -tebli a 'mʊ, ɛ di 'lu -mɔ yɪ -muu -nɪ 'lɪ?» -ɛ -bɪ ɛ □tu □nʊ □wɔn, ɛ wɛn: «-A 'blikʊɛ wɛn 'nɪ: -Tɛ -mʊ', mʊma 'kuku yɪ 'ʊ bʊ pɛ, 'kɪ ke yɪ 'ʊ lɛ 'kukue -nɪ.»

18

-Yusu pʊ -tʊgbanʊgba kɔ -batipʊnyɔ a 'ledʊ

1 -Te de a 'mu, e -hi, -e -bi e pu Falisi□tumu* a nyibli 'ledu -bi yi de, e 'mu □nu□v -to□ -ni, -e mo, bu 'cibi 'v Nyisva a dida, v 'ni 'saa 'li. Ke- e pi □nu yi:

2 «'Ki 'li 'di□ □du 'kwli, 'ki -batiponyo □du ni la 'li. -Batiponyo a 'mu, e 'yi la Nyisva a hvannu -ko, ko, e 'yi la 'v nyiblo □du a 'v□tuule -ko.

3 'Ki 'li 'di□ ni -do a 'mu 'kwli, 'ki -tugbanugba □du ni la 'li -we. -Tugbanugba a 'mu, e 'cibi la 'li -batiponyo a 'mu -mo ni. 'Bu mu 'li, ke- e pi: E ko nyiblo □du, e ko 'mu 'hven-, -a ko -ti. 'A -ti, 'n -hve□e ni, -bu nu□o, □bu ko 'v -won.

4 Ti -huchui, no- -hi, kee, -batiponyo a 'mu, e 'ni -hva□a li□i, bu -nyi nugba a 'mu □won. E no- e nu -nunu, 'e -tva 'a di□nu a 'nyre□hinhen, e wen: 'E mo □han-ti, 'ni 'ye ni pie Nyisva, ko, 'n 'yi 'v -tonyiblo □du a 'v□tuule -ko.

5 Kee, -te nugba -bu, e ni 'na 'ku-hiha, 'a -ti, 'n ko □bu nu□o, bu ko 'v □won. 'Ni 'yi□i -nu, e 'tie di 'mu 'ku -ha, e 'mu□v nu -nunu, 'na 'kl' 'mu 'li -we pepe.»

6 Ke- -Yusu pi de, e wen: «□Bi -ti a 'mu, hi-batiponyo a 'mu, e -hla, a 'win ni?

7 Nyisva -mo -bi, nyibli -mu', e -ha 'li, 'ki bu -he 'a nyibli, -v de□e 'to ko -nyre 'hven-, □bi e 'yi 'li□i 'li -we, bu nu□o, bu ko 'v □won 'v -we, □bi e di -wlen 'v bu, 'ti- e 'mu □nu -hee -ni?

8 'N yi 'a mu 'ni -lee -ni, -e mo, e ko bu -nyi □nu □won, e 'mu □nu -hee -ni, ti ni -do a ti 'yri. Kee, □bu 'beti 'a mu 'na de: Ti -mu' -ko 'yri 'mo -bu, -e mo -tonyibli a pepe a Nyiblo, 'n di di, □bi 'n di yee 'ne- nyibli -bu, -v nu Nyisva a □wlv a yikuole le?»

-Yusu pu la Falisi□tumu a nyiblo ko
'blwli'tinyo a ledv*

⁹ -Te de a 'mu, ε -hi, -ε -bi -Yusu pu 'ledv -bi, 'ku 'v nyibli -mu' -mo', -v pu le, -ε mo, 'waa nunabvu 'sii 'v yi, 'ku 'v Nyisva ye', 'ti- -v pu le, -ε mo, v nu 'v 'waa 'bio -tonyibli 'lu yi, -v ni yinyre-tebli. Ke-
-Yusu pu, ε wen:

¹⁰ «Nyibli nu 'hven, nu- mu la Nyisva da mo, 'ku 'li Nyisva a 'kagbau bu. -ε -bi mo Falisi□tumu a nyiblo □nu. (ε no- pu le, -ε mo, 'a 'yrinaabvu 'sii 'v yi.) -ε -bi mo 'blwli'tinyo. (ε ko -nyrowi, 'ε yi 'blwli a 'mu, 'a de 'yri.)

¹¹ -Te v nyre 'li Nyisva a 'kagbau bu, -ε -bi Falisi□tumu a nyiblo -mu', ε -tva Nyisva a dida, ε wen: Nyisva o, -na 'wio, -te -nu, □nu nu□o, 'ku 'n 'yi nyiblidv -bv yi 'wi, -v mo 'yiyrynyibli, 'crekonyibli ko -wlawlunyibli 'hven-. 'N -nyi -mu 'wio de, -te -nu, □nu nu□o, 'ku 'n 'yi 'blwli'tinyo -mu' yi 'wi.

¹² 'N ni □ciiwi* nu 'hven, 'ku 'li 'wee 'kwli, ε ko, 'bv mo, 'ni ko -tebli nu -pu, 'a -pu a de -mu', 'n ko □bv -ha 'li□i 'li, □bv -nyi -mo□o. ε no- mo Falisi□tumu a nyiblo a -ne pupwin.

¹³ 'Blwli'tinyo -mo -bi, ε bii yi, ε mo, ε 'yi 'yii ye' 'du, keε, 'a dionv 'a dabv, no- ε 'ma -wliye bv, ε wen: Nyisva o, 'mo -bv, -ε mo de'kukununyō, yru 'na nyai.»

¹⁴ -ε -bi -Yusu wen: «'N yi 'a mu 'ni -lee -ni, -ε mo, -te 'blwli'tinyo a 'mu, ε -me kle, ε mu 'li 'kayu bu, -ε -bi Nyisva 'sii 'v□v yi, 'ku 'v 'a dionv ye'. Keε, ε 'yi 'v Falisi□tumu a nyiblo -mu' yi 'sii -ni. ε mo □han-ti □nu, nyiblo 'bv 'yaa 'li 'a dionv, Nyisva di 'li□i 'ni □tiō -ni, keε, nyiblo 'bv □tiō 'li

'a dɔnɔ, Nyɪsɔa di 'lɪɔɪ 'nɪ 'yaa -nɪ.»

*-Tɛ -Yusu da la Nyɪsɔa, 'kɪ ɛ 'mɔ la 'yonɔ
ɔhaandɛ -mɔ nu*

(Matie 19.13-15; Maki 10.13-16)

¹⁵ Ɛ kɔ la -nyɔwɔ ɔɔɔ, 'v gba 'yonɔ -Yusu yɪ, 'kɪ ɛ 'mɔ ɔnɔ dabɔɪ 'lu blɛ pɔ, ɛ 'mɔ Nyɪsɔa da, Nyɪsɔa 'mɔ 'yonɔ a 'mɔ ɔhaandɛ -mɔ nu. Kɛɛ, -tɛ -nagbopɔ* 'yɛ dɛ a 'mɔ, -ɛ -bɪ v -tɔa 'waa -mɔ'pɔpɛ, v wɛn: «A 'nɪ 'haa 'lɪɔɪ 'ku.»

¹⁶ Ɛ nɔ- mɔ -Yusu bɔ da 'a -nagbopɔ, ɛ wɛn: «Ba -ha 'yonɔ mɛ lɛ, bɔ di 'nɛ- 'mɔ -mɔ. A 'nɪ 'kaa 'lɪ ɔnɔ yɪ, -ɛ nuɔ, nyibli -mɔ', -v 'wɪ- 'yonɔ -bɔ yɪ, v nɔ- di 'lɪ Nyɪsɔa a 'kɔ yrayɔ 'kwɪ pa.

¹⁷ 'N yɪ 'a mɔ 'nɪ -lɛ -nɪ, nyibli 'bɔ 'yɛ nɪ -ha Nyɪsɔa mɛ lɛ, 'bɔ 'yɛ nɪ kɔɔ ɔnɛ win kɪ, ɔwɪ yɪ -tɛ 'hɪangbe nɪ, 'ɛ -hɛ 'a 'baɪ mɛ lɛ, 'a 'baɪ 'ɛ kɔɛ ɔnɛ win kɪ, -ɛ -bɪ nyibli a 'mɔ, ɛ 'yɪ 'lɪɔɪ 'lɪ -wɛ, bɔ pa 'lɪ Nyɪsɔa a 'kɔ yrayɔ 'kwɪ.»

-Yusu kɔ dɛkɔnyɔ 'hɛn-

(Matie 19.16-30; Maki 10.17-31)

¹⁸ -Juukɔɛ* a nyibli gbagbɔ ɔɔɔ -nɪ 'v, ɛ nɔ- 'beti -Yusu, ɛ wɛn: «Tɔɔnyɔ ɔ, -mɔ ɔhaannyibli ɔnɔ. Dɛ a 'dɪ -bɪ 'n di nu, 'tɪ- Nyɪsɔa a 'kɔ yrayɔ -mɔ', -ɛ 'yɛ nɪ -wɛ 'lɪ, 'mɔɔv kɔ 'lɪ?»

¹⁹ -Ɛ -bɪ -Yusu wɛn: «Dɛ- kɔ 'mɔ -dɛɛ ɔhaannyibli 'lɪ? Nyibli ɔɔɔ 'yɪ ɔhaannyibli 'pa-, 'bɔ 'yɪ Nyɪsɔa nɪ -do.

²⁰ -Yɪ Nyɪsɔa a tɛtɛ nɪ, -v mɔ: ɔNɪ 'nuo 'lɪ -wɪawɪ, ɔnɪ 'laa 'lɪ nyibli, ɔnɪ 'yɪrɪ 'lɪ, ɔnɪ 'pɔv 'lɪ nyibli hɪ kɪ, ɔtuu 'v -na 'baɪ kɔ -na dii 'hɛn- 'v, 'kɪ 'lɪ nɔɛɛ 'kwɪ.»

21 -E -bi ε wen: «Kυε la 'li 'na 'hiandε 'yie bu, -bu ye -nyrōwō -bu ki, tete a pεpe a 'mu, 'n □tuu 'u□u ni.»

22 -Te -Yusu 'win, -ε -bi κε- ε πι□ι yi, ε wen: «E hie 'u -mu δε ni -do. E nō- mō, mu -bu plo -na kōkō-tebli a pεpe -mu', kō, -bu □gla 'a 'wliye □hiuennyibli ε, Nyisva 'mu -mu □haandε gbagbu -mō nu, 'ki 'li yakō 'kwli. □Ni nu 'ki□i, -ε -bi kyε 'mu □wien ε, □mu 'na -nagbopi* -he.»

23 -Te ε 'win -ti a 'mu, -ε -bi 'a □wlv bi □hlōn diaki, -ε nu□o, -tebli ε -kō, ε -hu ni diaki.

24 -Te -Yusu 'ye□e, -ε mō, nyibehian a 'mu, 'a □wlv bi □hlōn, -ε -bi ε wen: «E di 'mu 'ni kla, 'ki dekonyō bu di 'li Nyisva a 'klō yrayru 'kwli pa.

25 'E mō □han-ti, ε kla 'mu ni, 'ki 'u dekonyō -mō, 'ti- -ε kuo nε 'a kōkō-tebli □wlv yi, bu kuo Nyisva □wlv yi, kō, bu pa 'li Nyisva a 'klō yrayru 'kwli, 'ε -hi 'u □gbuki-so* bu naa 'u 'die a 'huō 'yri.»

26 -Te nyibli -mu', -u ni 'u, u 'win -Yusu a puywin a 'mu, -ε -bi u wen: «'Bu kō bu ni 'mu ε, nyiblo □du 'yi 'li□i 'li -we, bu pa 'li Nyisva a 'klō yrayru 'kwli.»

27 -E -bi -Yusu wen: «-Tonyiblo a diōnu a 'klī, ε 'yi 'li□i 'li -we, bu nu□o, bu kuo Nyisva □wlv yi, 'ti- bu pa 'li Nyisva a 'klō yrayru 'kwli. Kεε, 'ki 'li Nyisva a 'klī 'kwli, ε -we 'li□i ni.»

28 -E -bi κε- Pieli pi -Yusu yi: «-A mu -mō -bi 'li? 'Ye κε, -a hie 'u -aan nyibli bu, ε kō -aan -tebli a pεpe 'huen-, □a yi -mu wien ε kyε.»

29 -E -bi -Yusu wen: «'N yi 'a mu 'ni -lee -ni, nyiblo 'bu hie 'u 'a 'kayu bu, 'a nugba, 'a 'diaynu,

kɔ 'a 'dii kɔ 'a 'baɪ 'hʊɛn- bʊ, ɛ kɔ 'a 'yɔnʊ, -tɛ Nyɪsʊa kɔɔ ɲɛ win kɪ a -tɪ,

³⁰ -ɛ -bɪ nyiblo a 'mʊ, 'klo -bʊ, -a nɪ 'nɛ- -mɔ, -tɛblɪ, Nyɪsʊa diɲɛ -nyi, ɛ di 'nɪ -hʊ, ɛ 'mʊ 'ʊ dɛ -mʊ', ɛ hie 'ʊ bʊ 'ʊ -hi. 'Ya 'ʊ 'lu de, ti -mʊ', -ɛ kɔ 'yri Nyɪsʊa di 'ʊ 'klo yrayrʊ -bɪ 'ʊ -nuu -nɪ, nyiblo a 'mʊ, Nyɪsʊa di -nyiɲɛ 'klo yrayrʊ -mʊ', -ɛ 'yɛ nɪ -wɛ 'lɪ.»

*-Tɛ -Yusu hla la 'a 'kɔkɔʊ kɔ 'a 'klo'hɪhrɪ a -tɪ, 'a 'wɪ nɪ ta a dɛ -bʊ
(Matie 20.17-19; Makɪ 10.32-34)*

³¹ -Tɛ dɛ a 'mʊ, ɛ -hi, -ɛ -bɪ -Yusu kɔ 'a -nagbopʊ* nɪ -pu ɲtu 'ʊ 'hʊɛn -mʊ' 'hʊɛn-, ʊ bii yɪ. -Tɛ ʊ bii yɪ, kɛ- ɛ pɪ 'kɪ ɲnʊ yɪ, ɛ wɛn: «Ba pʊ 'mʊ nʊa yɪ bʊ. -A mi Jrusɛdɪɔ 'kwli. 'Bʊ mɔ, ɲba nyre 'lɪ, -ɛ -bɪ -tɛblɪ a pɛpɛ -mʊ', Nyɪsʊa a winwɔn-hanyʊ* 'cɪɪ la, 'kɪ 'ʊ 'mʊ kɪ, 'mɔ -bʊ, -ɛ mɔ -tonyibli a pɛpɛ a Nyiblo, -tɛblɪ a pɛpɛ a 'mʊ, ɛ di mu 'lu -mɔ.

³² Nyibli -mʊ', -ʊ 'yɪ Nyɪsʊa -yi, ʊ nu- ʊ di 'mʊ -jɪ' pʊ, nyibli a 'mʊ, ʊ 'mʊ 'mʊ 'caa -nɪ, ʊ 'mʊ 'mʊ ɲhʊɛn ɲtu, kɔ, ʊ 'mʊ 'mʊ hɪɔn 'hrin,

³³ kɔ, ʊ 'mʊ 'mʊ lɔkɔ -bii -nɪ, 'tɪ- ʊ 'mʊ 'mʊ 'la. -Nyrɔwɪ nɪ 'hʊɛn 'bʊ -hi, ta a -nyrɔwɔ, 'tɪ- 'mʊ 'lɪ 'kɔkɔnyibli 'nyɪ -hɔn, 'mʊ 'klo 'hrɪ.»

³⁴ -Tɛ -Yusu hla -tɪ a 'mʊ, dɛ a 'mʊ, 'a pʊpʊwin ɲhɛn 'nyrɛ, 'a -nagbopʊ 'yɪɲɪ lɛ -yru. ɛ -hli ɲnʊ 'yɪ kɪ. Dɛ -kɔ -tɪ ɛ -hla, ʊ 'yɪɲɪ -yi.

*-Tɛ -Yusu nu laɲa 'yii'dɔnyɔ ɲdʊ a 'yii klɛ la yɪ
(Matie 20.29-34; Makɪ 10.46-52)*

³⁵ -Tɛ dɛ a 'mʊ, ɛ -hi, -ɛ -bɪ -Yusu kɔ 'a -nagbopʊ* 'hʊɛn-, ʊ 'mʊɛ 'dɪɔ -mʊ', -ɛ mɔ Seliko yrɛ, nyibli -hʊɔhʊɪ, nu- yɪ ɲnʊ ɲwien kʊɛ. 'Kɪ 'ʊ

'hrunyia 'yri, 'kɪ 'yii'dɔnyɔ ɔɔɔ nu 'v bu, 'ɛ -hʊɛ nyibli 'wli lɛ, -ɛ diɔɛ nu, ɛ 'mʊ dɛ di.

³⁶ -Tɛ ɛ 'wɪn nyibli a 'mʊ, -v yɪ 'lɪ di a win, -ɛ -bɪ ɛ 'bɛti nɪ, ɛ wɛn: «Dɛ a 'dɪ -bɪ -mi 'lu -mɔ 'lɪ?»

³⁷ ɛ nɔ- -mɔ bu -hɪhɪaɔa klɛ, -ɛ mɔ, Nasaletɪ a -Yusu, -ɛ yɪ -hi.

³⁸ -ɛ -bɪ ɛ 'yaa 'lɪ win, ɛ wɛn: «-Yusu o, Dafidɪ a 'Yu, yru 'na nyai mɔ!»

³⁹ Nyibli -mʊ', -v kɔ -Yusu 'hʊɛn- -mi la, v -tua 'a -mɔ'pʊplɛ, v wɛn: «Ma wien mɔ!» Kɛɛ, ɛ hɪa nɪ, 'ɛ 'yaa 'lɪ win dɪakɪ dɛ, ɛ wɛn: «-Yusu o, Dafidɪ a 'Yu, yru 'na nyai mɔ!»

⁴⁰ -Tɛ -Yusu 'wɪn 'a win, -ɛ -bɪ ɛ nyra bu, 'ɛ lee nyibli, bu ya 'v ɔnɛɔɛ 'hʊɪ. -Tɛ 'yii'dɔnyɔ a 'mʊ, ɛ 'yɪya 'vɔv 'hʊɪ bu, -ɛ -bɪ -Yusu 'bɛtiɔɛ nɪ, ɛ wɛn:

⁴¹ «Dɛ a 'dɪ -bɪ -hʊɛ ɔɔɔ nu -mʊ -mɔ 'lɪ?» -ɛ -bɪ ɛ ɔtuɔ ɔwɔn, ɛ wɛn: «Kʊkɔnyɔ o, 'n -hʊɛɔɛ nɪ, -bu nuɔ, 'na 'yii -bu, -ɛ klɛ, bu klɛ yɪ.»

⁴² -ɛ -bɪ -Yusu lee ɔnɛ nɪ, -ɛ mɔ: «-Na 'yii bu -wɛ. -Tɛ -kuo 'mʊ ɔwɔv yɪ a -tɪ, ɛ nɔ- kɔ -tɪ, 'nɪ nuɔ, -na 'yii 'v klɛ yɪ.»

⁴³ Ti nɪ -do a ti 'yri, -ɛ -bɪ ɛ -tua lɛyuyruo, 'ɛ bi 'v -Yusu ke', 'ɛ -tua 'a ɔwienlɛkʊkʊɛ, 'ɛ pɪ Nyɪsua 'nyrɛ lɛ. Nyibli a pɛpɛ -mʊ', -v yɪ -tɛblɪ a 'mʊ 'ye, v yɪ -nyi Nyɪsua -tɪ a 'yi'bʊbʊa.

19

-Tɛ Sase -hʊɛ bu 'ye la -Yusu

¹ -Tɛ dɛ a 'mʊ, ɛ -hi, -ɛ -bɪ -Yusu pa 'lɪ Selikodɪɔ 'kwli, 'ɛ yɪɔɪ ɔtɪɔ 'bɛ.

² 'Kɪ 'lɪ 'dɪɔ a 'mʊ 'kwli, 'kɪ nyɪbɛhɪan ɔɔɔ nu 'lɪ. 'A 'nyrɛ mɔ Sase. ɛ mɔ 'blʊwli'tɪnyɔ a nyiblo

gbagbu □nɔ, 'ε mɔ dɛkɔnyɔ. (Nyibli a □wɔlɔ yraa la 'blɔwli'tɔnyɔ nɪ, -tɛ v yɪ la 'wli 'yri a -tɪ. -Tɛ 'a 'bio 'blɔwli'tɔnyɔ nɪ, 'v -hɔɛ -tonyibli 'wli dɪakɪ, kɛ- 'a 'mumu, ε nɪ□e -wɛ.)

³ Nyibɛhɪan a 'mɔ, nɔ- -hɔɛ -bɔ 'ye□e, nyiblo a 'dɪ -bɪ -Yusu pa 'mɔ. Kɛɛ, Sase 'gbugbe nɪ. 'A -tɪ, ε 'yɪ 'lɪ -Yusu a 'yiye 'lɪ -wɛ, -kɔtɪ -tonyibli □glaa 'lɪ -Yusu lɛ, v -hɔ nɪ.

⁴ Ε nɔ- mɔ bɔ 'gba ci, bɔ mu 'lɪ ye', -tɪtɛ -mɔ', -Yusu di 'v -naa -nɪ. 'Kɪ pepetugbɛ □dɔ nyra 'v bɔ, 'v dɛɛ □nɛ sikomɔ. Ε nɔ- kɔ yra ε 'ya 'lɪ, -ɛ dɪ□e nu, ε 'mɔ -Yusu 'ye.

⁵ 'Kɪ ε nɪ 'lɪ, -ɛ -bɪ -Yusu nyre 'v -tɪtɛ a 'mɔ nɪ, ε 'wla pepetugbɛ a 'mɔ 'yɪ wla. -ɛ -bɪ ε 'ye Sase nɪ, ε wɛn: «Sase, pɔ 'lɪ 'kɪ lɛ, -bɔ □tɪ, -ɛ nu□o, kɪkɛ -bɔ, 'kɪ 'n di kɛ 'lɪ -mɔ -mɔ pa.»

⁶ Kɪka kɪka, Sase 'ε □tɪ, 'ε gba 'lɪ -Yusu 'kayu bɔ, 'ε 'ble□e kɔa -tɛɛ, 'kɪ 'lɪ plɔ a blelɛ 'kwli.

⁷ Nyibli a pɛpɛ -mɔ', -v nɪ 'v, v 'ye□e nɪ, -ɛ mɔ, -Yusu pa 'lɪ Sase -mɔ. -Tɛ v 'ye 'kɪ dɛ a 'mɔ, -ɛ -bɪ v -tɔa lɛ'pɔplɛlɛ, v wɛn: «'Kɪ ε pa 'lɪ dɛ'kukununyɔ a -tɛ.»

⁸ Bɔ nɪ 'kɪ 'lɪ 'kayu bɔ, Sase 'du ye', 'ε nyra bɔ, 'kɪ 'v -Yusu ye', 'ε yɪ□ɪ -lee -nɪ, ε wɛn: «Kukonyɔ o, 'na kɔkɔ-tɛblɪ -bɔ, 'n di 'bɛ□ɛ □tɪɔ, 'mɔ 'a 'kɔtɪɔ -bɪ □hɪvɛnnyibli -nyɪ. 'Bɔ mɔ, 'nɪ -ha -tonyiblo dɛ -jɪ', dɛ a 'mɔ, 'a gble nɪ -hɛn, ε nɔ- 'n dɪ□e -nyɪ.»

⁹ -ɛ -bɪ kɛ- -Yusu pɪ 'kɪ Sase yɪ, ε wɛn: «Kɪkɛ -bɔ, -kɔ -na 'kayubukɔɛ 'hɔɛn-, Nyɪsɔa wa kɛ 'a mɔ nɪ. Abrahamɔ, -ɛ mɔ Nyɪsɔa a dakɔ -bɔ a 'baɪ gbagbɔ, -na 'mumu, -mɔ 'a 'yu a 'yu -bɪ □nɔɔ -wɛ.

¹⁰ 'Mɔ -bɔ, -ɛ mɔ -tonyibli a pɛpɛ a Nyiblo, 'mɔ Nyɪsɔa lee 'nɛ- -tɔtɔ kɪ, 'kɪ 'mɔ nyibli -mɔ', -v

'wan, -v hlɔɔ Nyɪsua -mɔ lɛ lɛ ɔ̃mɔɔ, 'mɔ ɔ̃nɔ wa, 'kɪ 'v 'waa dɛ 'kuku, v -nu a -ta', v 'mɔ Nyɪsua yrɛ 'mɔɛ -nɪ.»

*-Yusu pɔ la -kvannunyibli nɪ ta a 'ledv
(Matie 25.14-30)*

¹¹ Nyibli -mɔ', -v nɪ 'v, -v pɔ wɛn -Yusu nɔa yɪ bu, 'kɪ v nɪ 'v, -Yusu 'ɛ pɔ 'ledv -bɪ. -Tɛ -Yusu 'mɔɛ la Jrusɛdɔ yrɛ, nyibli a 'mɔ, v 'ye la ɔ̃a nɪ, -ɛ mɔ, Nyɪsua a 'kɔ yrayrv mi la -wlu ɔ̃tu mɔ.

¹² -Yusu -hɔɛ bu lee la ɔ̃nɔ, -ɛ mɔ, ɛ 'yɪ ɔ̃ɪ 'pa-, ɛ nɔ- nu ɔ̃ɔ, 'ɛ pɔ la ɔ̃nɔ 'ledv yɪ, ɛ wɛn: «ɔ̃Tugba gbagbu ɔ̃dɔ a nyiblo, nɔ- mi la 'dagba blɔɔbɔ, 'kɪ 'lɪ 'kɪnpɔ nɪ 'hɔɛn -mɔ, -ɛ di ɔ̃ɛ nu, 'kɪnpɔ a 'mɔ, v 'mɔ ɔ̃v nu, ɛ 'mɔ 'blɔgbakɔtɔ -bɪ a 'kɪn -hɛ.

¹³ -Tɛ ɛ 'mɔ mu, -ɛ -bɪ ɛ da 'a -kvannunyibli nɪ -pu -mɔ' nɪ, 'ɛ hie ɔ̃nɔ 'wliblɛ nɪ -pu lɛ, 'a -nɛ nyiblo 'bu nɪ 'v, 'a -nɛ 'wliblɔ, 'tɪ- 'ɛ lee ɔ̃nɔ, ɛ wɛn: 'Wliblɛ -bu, 'n hie 'a mɔ lɛ, ba hla 'a kvɛɛɛ, 'tɪ- 'mɔ kle -mɛ.

¹⁴ Kɛɛ, nyiblo gbagbu a 'mɔ, nyibli yraa ɔ̃nɛ nɪ, 'v lee nyibli, 'kɪ bu lee 'blɔgba a 'kɪnpɔ, -ɛ mɔ, v 'nɪ -hɔa ɔ̃a lɪ ɔ̃ɪ, 'kɪ bu -hɛ 'waa 'kɪn.

¹⁵ Kɛɛ, kɛ- ɛ nɪ 'mɔ, 'v -nyɪ ɔ̃ɛ 'kɪndɛ, 'ɛ di 'bli. -Tɛ ɛ di 'kɪ, -ɛ -bɪ nyibli -mɔ', ɛ hie la 'wliblɛ lɛ, ɛ da ɔ̃nɔ nɪ, -ɛ di ɔ̃ɛ nu, -tɪɛ 'a -nɛ nyiblo 'yɛɛ 'lɪ 'a -nɛ kvɛɛɛ 'kwli, ɛ 'mɔ ɔ̃v yɪ.

¹⁶ -Tɛ yɪ-hɛnyiblo nyre 'v, -ɛ -bɪ ɛ wɛn: 'Na 'mase ɔ, 'wliblɔ -mɔ', -hie la 'mɔ lɛ, 'n hla 'a kvɛɛɛ nɪ, 'ɛ pɔ 'v 'wliblɛ nɪ -pu -bɪ 'lu.

¹⁷ -ɛ -bɪ 'a 'mase wɛn: ɛ nu -tɛɛ. -Mɔ ɔ̃haan-kvannunyɔ ɔ̃nɔ. -Tɛbli -bu, -ɛ 'yɪ -hɔ, 'n -nyɪ -mɔ, -nuu ɔ̃nɛ -kvan 'yri -tɛɛ. 'A -tɪ, 'n di -nyɪ -mɔ 'kɪ, 'kɪ -bu kɔɔ 'dɪ nɪ -pu win kɪ.

18 -Ἐ γι-ἡενυιβλο -hi, -ε -βι 'ἡεν a nyiblo nyre 'υ νι, ε wen: 'Na 'mase o, 'wliblo -mu', -hie la 'mu le, 'n hla 'a kuεεe ni, 'ε pu 'υ 'wlible ni □hun -βι 'lu.

19 -Ἐ -βι 'a 'mase wen: 'N di -nyi -mu 'klt, 'kt -bu koo 'dtt ni □hun -βι win kt.

20 -Ἐ 'ἡεν a nyiblo -hi, -ε -βι ta a nyiblo nyre 'υ νι, ε wen: 'Na 'mase o, 'wliblo -bu, -hie la 'mu le, ε no- -bu. 'N mva mo 'wliblo a 'mu le, 'kt 'lt danu 'kwli, 'ni -hli mo□o -teε.

21 'N γι pie la -na huannu, -ε nu□o, -na ηmlt 'yakla ni diaki. De -mu', □γι bu □tu, ε no- -pu le -bu gba, ko, 'dudo-tebli -mu', □γι 'do, ε no- pu le -bu 'ce.

22 -Ἐ -βι 'a 'mase wen: -Mo -kuannunyo □no, -ε ko 'klo -nyre γι. -Na dionu a popywin 'n di nu, 'mu -na -bati pu. -Yi□e ni, -ε mo, 'na ηmlt 'yakla ni, ko, 'dudo-tebli -mu', 'n 'γι 'do, ε no- 'n pu le, □bu 'ce.

23 'A -ti, -ko -bu pu wen 'lt 'na 'wliblo a 'mu -bakt', -ε di□e nu, didie -bu, 'n -di, 'mu wen 'na 'wliblo -hua, ε ko 'a de -mu', -ε di wen 'υ□υ 'lu bi 'ἡεν-.

24 Ε no- mo 'a 'mase bu lee nyibli -mu', -υ νι 'υ, ε wen: Ba -ha□a 'a -ne 'wliblo a 'mu -jt', ba -nyi□e nyiblo -bu, -ε ko 'wlible ni -pu.

25 -Ἐ -βι υ wen: 'Mase o, ε ko 'wlible ni -pu.

26 -Ἐ -βι ε □tu □nu □won, ε wen: 'A -ne nyiblo, -ε ko -tebli -huohui, ε no- υ di -tebli -βι -nyi. Kee, nyiblo -mu', -ε ko -tebli □γι -hu, υ ko bu -ha □ne□e -jt'.

27 □Hian -mo de, nyibli -mu', -υ yraa 'mu, -υ 'ye ni -hua □bu -he 'waa 'kunt, ba ya 'mu □nu γι, a 'mu □nu 'la.»

-Te -Yusu 'ya la Jrusredɔ 'kwli

(Matie 21.1-11; Maki 11.1-11; Saan 12.12-19)

28 -Yusu bu pu 'ki le, -ε -bi ε pu nyibli -mu' ye',
'u mi 'li Jrusredɔ 'kwli.

29 -Te u 'mυε 'du -mu', -u mɔ Betɪfase kɔ Betani
'hυen- yre, -ε -bi 'ki u mu 'li dɔgba -mu' ɸhlɔn,
-ε kɔ 'lu olifieti nɪ 'li, 'ε lee ne 'a -nagbopu* nɪ
'hυen, ε wen:

30 «Ba mu 'li 'dɔ -mu' 'kwli, -ε nɪ 'li 'a mu ye'.
'Bu mɔ, 'ba pa 'li 'dɔ a 'mu' 'kwli, a di yεε 'u
'kasrayu, u mɔa -nɪ bu. Nyiblo 'yi -huan 'uɸu ki
nɪ 'yεε. Ba ɸwleɸε, ba ya 'mɔɔ yi.

31 'Bu mɔ, nyiblo ɸdu 'bu 'beti 'a mu: De- kɔ -ti
'a yiɸi ɸwle 'li? -ε -bi ke- ba pu: Kukonyɔ, ε nɔ-
-hυeɸε.»

32 -Te u nyre 'li 'dɔ a 'mu' 'kwli, -ε -bi ε mɔ
ɸhan-ti, 'ki u yεε 'u 'kasrayu a 'mu bu, ɸwi yi, -te
-Yusu nu wen 'a hɪhla,

33 'u -tua 'a ɸwɔwle. -ε -bi ke- 'kasrayu a 'mu,
'a kukonyibli pi ɸnu yi, u wen: «De- kɔ -ti 'a yi
'kasrayu -bu ɸwle 'li?»

34 -ε -bi u ɸtu ɸnu ɸwɔn, u wen: «-Aan
Kukonyɔ, nɔ- -hυeɸε.»

35 ε nɔ- mɔ bu yaɸa -Yusu yi. -Te u yaɸa, -ε
-bi u pu 'u 'waa danɪ 'kasrayu a 'mu ki ble, 'ti- 'u
-hεε -Yusu, 'ε 'ya 'u 'kasrayu a 'mu ki. (ε 'wi yi,
ε tυe ɸne nyibli nɪ, -ε mɔ, ε mɔ bodɔɔ ɸnɔɔ, -ε ye
kɪbɔwεenle, ε 'yi tɔ 'pa-, ε 'nɪ -yaɸa liɸi. ε nɔ- kɔ
-ti 'ε 'ya 'u 'kasra a 'mu ki.)

36 Bu yi 'ki nɪ mi, nyibli -mu', -u nɪ 'u, -ε -bi u
pu 'u 'waa danɪ 'hru wɔn ble, -Yusu 'ε neɸε kle.

37 -Te u yi Jrusre yre nɪ 'mυε -nɪ, -ε -bi 'ki u
nyre 'u 'hrukɔtɔ -mu', -ε -hɔn 'li olifieti a dɔgba

'lu, -ε mi 'li Jrusre. -ε -bi nyibli a pepe -mu', -u yi -Yusu □wien le kve, u -tva dudu a nunuo, 'u 'yεε 'li win, 'u pi Nyisva 'nyre le, 'ki 'u □wilekeε-tebli a pepe -mu', ε -nu a -ta',

³⁸ u wen: «-Na 'wio, -mo bodio -bu, -ε yi 'li di, 'ki 'li Nyisva a 'nyre 'kwli, Nyisva bu -nyi -mu -ti a 'yi'buale. Nyisva, -ε ni 'li yako 'kwli, no- yi -a mu kibwεenle -nyi. -Ti a 'yi'buale, 'ki 'u□u -mo.»

³⁹ 'Ki 'li nyibli a 'mu 'nyi, Falisi□tumu* a nyibli -bi ni 'li. Ke- u pi -Yusu yi: «Tōonyo o, lee -na -nagbopu, bu 'kee -cici a lepupu!»

⁴⁰ -ε -bi -Yusu □tu □nu □won, ε wen: «'N yi 'a mu 'ni -lee -ni, 'bu mo, 'bu 'kee -cici a lepupu, 'hi -bu, -u ni 'hru wlon le, nu- di -cici le pu, u 'mu 'mu 'nyre le pu.»

-Te -Yusu kve la Jrusredio a nyibli' bu, -ε mo, Jrusredio di 'ni 'wle

⁴¹ -Te -Yusu 'mυε 'ki Jrusredio yre, ε 'ye□e, -ε -bi ε -tva wuwe, 'ki 'u -tebli ni -tie -mu', -ε di 'u nyre, 'ki 'u 'dio a 'mu, 'a -ta',

⁴² ε wen: «'N -hve wen□ε ni diaki, -nyrowo -bu, 'a mu Jrusredio a nyibli, -tebli -bu, -ε mi ke 'lu -mo, 'ki ba yru wen□ε' le. -Tebli a 'mu, ε -we 'li bu nu wen□ε ni, a ko Nyisva 'hven-, ba ko wen kibwεenle. Kee, -te ti ne -bu, -tebli a 'mu, ε -hli 'a mu 'yi ki.

⁴³ ε mo □han-ti □nuo, ti di 'u 'ni nyre, -ε ko 'yri dako -bi, -u mo 'aan yraanyibli, u di 'u -dii -ni, u 'mu 'li 'dio -bu 'li □glaa -ni, -ε di□e nu, 'bu yi 'a mu -mo ni -wen, nyiblo □du 'ni □ha 'hri,

⁴⁴ u 'mu 'a mu bu -we pepe, a ko 'aan -tebli a pepe 'hven-, ko, u 'mu 'aan 'dio a 'kayo a pepe

'wla, -ε nu□o, ti -mu', -ε kō 'yri Nyɪsua dii nε 'a mu ki, a 'yɪ ti a 'mu -yru.»

-Te -Yusu bla la -teblɪplonyibli ε, 'kɪ 'lɪ Nyɪsua a 'kagbau a -yaa 'kwli

(Matie 21.12-17; Maki 11.15-19; Saan 2.13-22)

⁴⁵ -Te v nyre 'lɪ Jrusɛdɪɔ 'kwli, -ε -bɪ 'kɪ -Yusu pa 'lɪ Nyɪsua a 'kagbau a -yaa 'kwli. 'Kɪ 'lɪ -yaa a 'mu 'kwli, 'kɪ puplonyibli nɪ 'lɪ, 'v ple 'wlugba-teblɪ, 'kɪ 'v Nyɪsua a -cɔhlɔn* a pipie a -ta'. -Te ε yεε 'v □nu bu, -ε -bɪ ε -tva 'waa lɛbbɪla.

⁴⁶ Kε- ε pɪ □nu yɪ, ε wɛn: «ε 'cɪu nɪ, 'kɪ 'lɪ Nyɪsuaɾɪɛn 'kwli, -ε mɔ: Nyɪsua wɛn 'nɪ: 'Na 'kayu nɪ 'v nɪ, -ε di□e nu, nyibli 'mu 'lɪ 'mu -daa -nɪ.» Kε- -Yusu pɪ de, ε wɛn: «Kεε, 'a mu -mɔ -bɪ, a nu 'kayu a 'mu 'yiyrynyibli a 'kayu -mɔ.»

⁴⁷ Kɔε 'v -nyrɔwɔ a 'mu 'yie bu, ε tɔε nyibli Nyɪsua a -tɪ, 'a -nε -nyrɔwɔ, 'kɪ 'lɪ Nyɪsua a 'kagbau a -yaa 'kwli. Nyɪsua a -cɔhlɔnpinyɔ* gbagbɪ -mɔ -bɪ, v kɔ Nyɪsua a tetetɔɔnyɔ, kɔ 'blɔ a nyibli gbagbɪ 'hɔɛn-, v □mɔε -Yusu a 'lɪla a 'hru lɛ.

⁴⁸ Kεε, -te bu di 'a 'lɪla nu, v 'yɪ□ɪ -yɪ, -ε nu□o, 'a -nε -nyrɔwɔ, nyibli -hɔɔhɔɪ □glɛε 'lɪ□ɪ lɛ, -ε di□e nu, v 'mu 'a tɔɔwin 'wɪn.

20

-Te -Juukvε a naanyɔ 'beti la -Yusu, nyiblo a 'dɪ -bɪ -nyɪ□e 'kɪ, 'kɪ bu nu dε -mu', ε nɪ*

(Matie 21.23-27; Maki 11.27-33)

¹ -Nyrɔwɔ □dɔ 'kwli, -Yusu tɔε la nyibli, 'kɪ 'lɪ Nyɪsua a 'kagbau a -yaa 'kwli, 'ε pɪ □nu Nyɪsua a □haantitɪ. 'Kɪ ε nɪ 'kɪ 'v bu, -ε -bɪ Nyɪsua a

-cəhlənpinyu* gbagbi, kə Nyɪsua a tetetɔɔnyu, kə -juukɔɛ a 'blu a nyibli -bu 'hʊɛn-, ʊ nu- nyre 'uɔɔ 'huɪ,

² ʊ wɛn: «Nyiblo a 'dɪ -bɪ -nyi -mʊ 'kɪ, 'kɪ -bʊ bla -tɛblɪplonyibli -bʊ lɛ 'lɪ? Nyiblo a 'dɪ -bɪ -lee -mʊ -wɛ, 'kɪ -bʊ nu -tɛblɪ a pɛpɛ -bʊ, -ni 'lɪ?»

³ -ɛ -bɪ -Yusu ɔtu ɔnu ɔwɔn, ɛ wɛn: «'Na 'mumu -bʊ, 'n di 'beti 'a mʊ dɛ. Ba lee 'mʊ,

⁴ nyiblo a 'dɪ -bɪ lee la Saan, 'kɪ bʊ pʊ la nyibli 'nie 'lu lɛ 'lɪ? ɔBɪ Nyɪsua lee laɔa, -ʊ'ʊ- -tonyiblo lee laɔa?»

⁵ -ɛ -bɪ ʊ -tʊa 'waa dɪɔnu a lɛ'betilɛ, ʊ wɛn: «-Bɪ' -a di 'kɪ pʊ 'lɪ? 'Bʊ mɔ, ɔba pʊ lɛ, Nyɪsua -lee la 'nɛɔɛ, ɛ di ɔhɪan -mɔ, ɛ 'mʊ -a mʊ 'beti -nɪ: -Tɪ -mʊ', Saan hɛ la, dɛ- kɔ -tɪ, 'a 'yɪ la -tɪ a 'mʊ ɔhaan-tɪ -pʊ 'lɪ?

⁶ Mɔ, 'bʊ mɔ, ɔba pʊ lɛ, -tonyibli ɔnɪɔ, nyibli a pɛpɛ, ʊ di pʊ -a mʊ 'hɪ -mɔ lɛ, ʊ 'mʊ -a mʊ 'la, -kɔtɪ ʊ pʊɔɔ ɔhaan-tɪ, -ɛ mɔ, Saan mɔ la Nyɪsua a winwɔn-hanyɔ* ɔnɪɔ.»

⁷ ɛ nɔ- nuɔ, 'ʊ ɔtu -Yusu ɔwɔn, ʊ wɛn: «-A 'yɪ nyiblo a 'mʊ -yi, -ɛ lee laɔa, 'kɪ bʊ pʊ la nyibli 'nie 'lu lɛ.»

⁸ -ɛ -bɪ -Yusu wɛn: «'Na 'mumu, 'n 'yɪ 'lɪɔɪ 'lɪ -wɛ, ɔbʊ lee nɛ 'a mʊ, nyiblo -bʊ, -ɛ -nyi 'mʊ 'kɪ, 'kɪ ɔbʊ nu -tɛblɪ a pɛpɛ -bʊ, 'n ni.»

-Tɛ -Yusu pʊ la -ci'yieɔtunyɔ -mʊ', -ʊ kɔ la -balʊ a 'ledʊ

(Matie 21.33-46; Makɪ 12.1-12)

⁹ (Nyibli -mʊ', -ʊ nɪ 'lɪ Nyɪsua a 'kagbau a -yaa 'kwɪlɪ, -Yusu 'tɪɛ yɪ 'lɪ ɔnu -mɔ -hlee -nɪ,) ɛ wɛn: «ɛ kɔ la 'dʊdɔnyɔ ɔdʊ. ɛ nɔ- kɔ la -ci. 'Kɪ 'lɪ -ci 'a mʊ kɪ, ɛ 'dɔɔ 'lɪ 'lɪlɪ ɔdʊ. 'A 'yɔ, ɛ tʊɪ, ʊ dɛɛ

□NE RĒSEN. -TE ε -WE 'a 'dudɔ -mɔ, -ε -bɪ, ε lee -kvanunyibli □dɔ, 'kɪ bɔ mu -ci a 'mɔ, 'a -kvan nu, -ε di□e nu, 'a 'dudɔ-tebli 'bɔ -tɔ, ɔ 'mɔ□ɔ 'a 'kɪbɪa -nyi, -kvanunyibli a 'mɔ, 'waa 'mumu, ɔ 'mɔ 'waa -ne 'kɪbɪa kɔ. -TE -cikonyɔ a 'mɔ, ε -we -kvan a 'mɔ, 'a yɪble□tutule -mɔ, -ε -bɪ ε mu 'dagba blɔblɔ', ε 'mɔ 'lɪ ti -hɔhɔ 'lɪ -hii -nɪ.

¹⁰ -TE 'dudɔ-tebli a 'cɪcɛti nyre 'ɔ, -ε -bɪ -cikonyɔ a 'mɔ, ε lee ne 'a lɛlenyɔ -bɪ, 'kɪ bɔ mu 'lɪ -ci'yie□tunyɔ -mɔ, ɔ 'mɔ□ɔ 'cɪcɛ-tebli a 'kɪbɪa, -ε blee -cikonyɔ yɪ -nyi, ε 'mɔ □ne□e yɪ ya. -TE lɛlenyɔ a 'mɔ, ε nyre 'lɪ, -ε -bɪ -ci'yie□tunyɔ a 'mɔ, ɔ da 'lɪ□ɪ bɔ, 'ɔ bi□e -tɛɛ, 'kɪ ɔ 'yɪ□ɪ □dedede -nyi, 'ɔ -mɪa □ne kle.

¹¹ -ε -bɪ -cikonyɔ lee ne 'a lɛlenyɔ -bɪ de, 'ɔ da 'lɪ□ɪ bɔ, 'ɔ bi□e, 'ɔ -ha□a 'yɪ lɛ, 'kɪ ɔ 'yɪ□ɪ □dedede -nyi -we, 'ɔ -mɪa □ne kle,

¹² -cikonyɔ a 'mɔ, 'ε lee ne 'a ta a lɛlenyɔ, 'ɔ klo□ɔ, 'ɔ 'la□a -tebli 'yɪ lɛ, 'tɪ- 'ɔ □hɪnhɪan 'lɪ□ɪ -patɔ'.

¹³ -ε -bɪ ke- -cikonyɔ a 'mɔ, ε pɪ 'kɪ 'a dɪɔnɔ yɪ, ε wen: -Bɪ 'n di nu 'lɪ? 'Na nɔyɪ, nɔ- □bɔ lee 'lɪ □nɔ -mɔ. 'N pɔ□ɔ □haan-tɪ, -ε mɔ, ɔ di kɔ 'ɔ 'a 'ɔ□tuule.

¹⁴ -TE ε waan 'lɪ, -ε -bɪ ɔ yɪ 'pɔpɛ' lɛ, ɔ wen: Nyiblo -bɔ, -ε di -ci -bɔ kɔ -nyɔwɔ □dɔ, ε nɔ- yɪ 'lɪ di. 'A -tɪ, -ba 'la□a, -a 'mɔ -ci -bɔ kɔ,

¹⁵ 'ɔ klo□ɔ, 'ɔ 'hrɔɔ 'lɪ□ɪ -ci 'kwli, 'ɔ 'la□a.»

-ε -bɪ -Yusu wen 'nɪ: «'N yɪ a 'mɔ 'nɪ 'beti -nɪ, nyiblo a 'mɔ, -ε kɔ -ci a 'mɔ, 'bɔ 'wɪn -tebli a pɛpɛ a 'mɔ, -ε mu 'lɪ -mɔ, dɛ a 'dɪ -bɪ ε di □nɔ -mɔ nu 'lɪ?

¹⁶ 'A □gbɛtɔ, ε di 'nɪ di, ε 'mɔ -ci'yie□tunyɔ a

'mu 'la, 'ti-, ε 'mu 'li -ci a 'mu 'li -ha, ε 'muϕv nyibli -bi -nyi.» Nyibli a 'mu, -v pi -Yusu nua yi bu, -ε -bi v wen: «Yruyru, ε 'yi 'liϕi 'li -we, bu mu 'lu -mɔ.»

17 -Yusu bu ta 'v ϕnu -mɔ le -tata, -ε -bi ε wen: «'A -ti, -ti -bu, v 'cru la 'li Nyisvaciɾen 'kwli, de -mu', ε ϕhen 'nyre, ba -hieϕe 'lu -mɔ le. -Ti a 'mu, ε nɔ- -bu:

'Katuo -mu', 'kayuponyu 'ye ni -hua la bu nu la -kvan 'yri,

v pu la 'kibia ki,

ε nɔ- -he 'kayu a 'mu a 'katuo gbagbu.»

18 -ε -bi ke- ε pi de, ε wen: «Nyiblo 'bu ϕgbe 'katuo a 'mu yi, ε kɔ bu -yire le, mɔ, nyiblo, 'katuo a 'mu, 'bu biϕe ki, ε di wɔwaϕa le.»

*De -mu', -Yusu tɔɔ la -ni, 'ki 'v 'blɔwli a -ta'
(Matie 22.15-22; Maki 12.13-17)*

19 'Ti- -Yusu 'mu -yre mɔ mu, -ε -bi Nyisva a tetetɔonyu, kɔ Nyisva a -cɔhlɔnpinyu* gbagbu 'hven-, -v ni 'v, v yruϕo ni, -ε mɔ, v nu- -Yusu pu 'ledu a 'mu yi. -Te v yru de a 'mu, -ε -bi ti ni -do a 'ti 'yri, v -tua 'hru a leϕmumɔ, v 'muϕv kɔ, v 'muϕv 'la. Kee, -te v yi nyibli a huannu pie, ε nɔ- nuϕo, 'v -haϕa me le.

20 Kee -ε -bi v -tua -Yusu a -gbεεε. ε nɔ- nuϕo, 'v te nyibli bu, 'ki 'vϕv 'hvi, v 'mu nyibli -mu', -v kɔ 'vϕtuule a ηmlɩ le nu, v 'muϕv le 'beti -ni, -ε diϕe nu, 'ki 'li 'a kle-hihawin 'kwli, v 'mu 'li -naa -ni, v 'muϕv -ti -yεε -ni, v 'muϕv kɔ a -ti, v 'muϕv Romakue a -gulɔnuma -ji' pu, ε 'muϕv -bati le -puv -ni.

21 -Te v nyre 'ki 'vϕv 'hvi, -ε -bi v wen: «Tɔɔnyo o, -a yiϕe ni, -ε mɔ, -hle -ti a -tεε, 'ti- ϕni tve

□ne nyibli. 'Bu mɔ, □ni yu□u ni hle, -tonyibli a 'lule-hihie a huannu 'ni -nu□o li -mu, 'ye □bu ε mɔ nyiblo gbagbu. -Na -ti a -tεε ni -do a 'mu, ε nɔ- -tue -ni, 'ki 'u de -mu', Nyɔsua -hue a -ta'.

22 'A -ti o, lee ne -a mu, □bi Nyɔsua a tete wen 'ni, -ba -ha 'bluwli, -ba -nyi□e Romakue a 'kɔn gbagbu, -u'v-, □bi -a 'yi yi -bleε ni, -ba -nyi □ne□e?»

23 Keε, -Yusu yru 'waa □yre a 'mu ni, ε wen:

24 «Ba tɔɔ 'mu 'wliyɔkɔ a 'ye ni -do yi.» -Te v -nyi □ne□e, -ε -bi ε wen: «Nyiblo a 'dɔ -bi, -ε kɔ yigbakla -ni 'u□v ki 'li? Nyiblo a 'dɔ -bi, -ε kɔ 'nyre v 'cru 'u -we 'li?» -ε -bi v wen: «Romakue a 'kɔn gbagbu □nɔ.»

25 -ε -bi ke- -Yusu pi 'ki □nu yi, ε wen: «'A -ti o, de -bu, -ε bleε 'kɔn gbagbu yi, ba -nyi □ne□e, ε kɔ, de -bu, -ε bleε Nyɔsua yi, ba -nyi □ne□e -we.»

26 ε □hen 'nyre, -Yusu 'yi □dedede kle -hɔhɔ -ni, 'ki 'u nyibli ye', -ε kɔ 'kwli 'a yraanyibli di 'li -naa -ni, v 'mu□v -ti -yεε -ni. Keε, -ti a 'mu, -Yusu -hɔhɔ □nu kle, ε keε 'waa □wli le. 'A -ti, v 'yi 'ki -ti □dv -hla de.

De -mu', -Yusu tɔɔ -ni, 'ki 'u nyibli a 'klɔ'hɔhɔ a -ta'

(Matie 22.23-33; Maki 12.18-27)

27 'Ki 'li Jrusredɔ 'kwli, ε kɔ la □tumu □dv. 'A 'nyre mɔ Sadusɔ□tumu*. U nu- hle□e, -ε mɔ, 'bu mɔ, nyiblo 'bu 'ku, ε 'yi 'ki 'li□u 'li -we, bu -hɔn 'li 'kukɔnyibli 'nyi, bu 'hri 'klɔ, 'ki 'li Nyɔsua yi. U nu- kɔ nyibli -mu 'v -Yusu 'hvi, -ε di□e nu, v 'mu□v le 'beti -ni. -Te v nyre 'ki 'u□v 'hvi, -ε -bi ke- v pi□u yi, v wen:

28 «Тодончо о, Nyɩsua a winwɩɩɩn-hanyo* Moise 'cri la tete -bi, 'e hie -a moɔɔɔ le. Tete a 'mu, e no-bu: Nyɩbeyugbe 'bu ko nuɔba, 'ti- 'bu 'yi 'u 'yonu bu -hie, 'bu 'ku, nyɩbeyugbe a 'mu, -e 'ku, 'bu ko 'diayi nyɩbehɩan, e no- bleɛ yi, -bu ko nuɔba a 'mu, e koɔɔɔ 'hɩen-, u 'mu 'yonu ko, 'ki 'u 'a 'diayi -mu', -e 'ku a -ta'. Ke- Moise a tete pi.»

29 U wen 'ni de: «E ko la 'diayi nyɩberu ni ɩhlon'hɩen, 'waa yi-henyiblo, no- ko la nuɔba, 'e 'yi 'yu bu -hie, 'e 'ku,

30 'hɩen a nyiblo 'e koɔɔɔ, 'a 'mumu, 'e 'yi 'yu bu -hie, 'e 'ku -we.

31 De ni -do a 'mu, e no- nu ta a nyiblo. De a 'mu, e no- mu 'lu -mo -mumu, ɩhlon'hɩen a nyiblo 'e koɔɔɔ -we, 'ki e 'yi 'yu bu -hie, 'e 'ku.

32 -Te 'waa pepe, u 'ku 'ki, -e -bi nuɔba a 'mu, e 'ku ni -we.

33 No- mo -ti, -a di -mu 'beti mo, ɩmu -a mu kle -hihia -ni. -Nyɩrowo -ko 'kwli nyibli di 'li 'kukonyibli 'nyi -hon, u di 'klo 'hri, 'ki 'li Nyɩsua yi, nyiblo a 'di -bi -di 'ki nuɔba a 'mu ko 'li, -e nuɔɔ, -te u ni la 'ne- -tutu ki, nyibli ni ɩhlon'hɩen a pepe a 'mu, u ko laɩa ni.»

34 -E -bi -Yusu ɩtu ɩnu ɩwon, e wen: «Nuɔbi ko nyɩberu 'hɩen-, -u ni 'klo, u nu- yi -kuko -ni.

35 Kee, 'bu -hon 'li 'kukonyibli 'nyi, 'bu 'hri 'klo, 'ki 'li Nyɩsua a 'klo yrayru 'kwli, nyibli a 'mu, u 'yi 'liɩi 'li -we bu kuko -ni.

36 U 'yi 'liɩi 'li -we, bu 'ku 'ki de. Kee, -te Nyɩsua a lelenyu ni 'mu, ke- u di 'mu ni -we. U mo Nyɩsua a 'yonu ɩniɔ, -e nuɔɔ, 'ki u -hon 'li 'kukonyibli 'nyi, 'u 'hri 'klo.

37 De -bu, -e mo nyibli bu di 'li 'kukonyibli 'nyi

-hɔn, bu di 'klo 'hri, Nyɔsua a winwlon-hanyɔ Moise, nɔ- 'cru la 'a -ti. De -mu', Nyɔsua lee ɲne, ε nɔ- ε 'cru la. -Te Nyɔsua a 'mu, ε ni la 'li -gbakuo, -ε yi la wɔn 'kwli, 'ki ε hlee la 'li Moise -mɔ. 'Ki 'li 'cɾienkɔtɔ a 'mu 'kwli, -te Moise yi la Kɔkɔnyɔ ni de, -ε -bi ke- ε pi la: 'Mɔ mɔ Nyɔsua -bu, Abrahamu de, ε kɔ Yisaki, kɔ Sakɔbu 'hɛn-. Ke-Nyɔsua pu la.

³⁸ Ε 'wi yi, ti -mu' -kɔ 'yri Nyɔsua yi la 'li Moise -mɔ -hlee -ni, Abrahamu kɔ Yisaki kɔ Sakɔbu 'hɛn-, υ 'ku la ni see la. Kee, -a yiɲe ni, -ε mɔ, ε 'yi 'kɔkɔnyibli 'pa-, υ 'ni -daɲa li Nyɔsua, kee, 'kɔkɔnyibli, υ nu- deɲε. Nyibli -mu', -υ ni 'li Nyɔsua a 'klo yrayru 'kwli, υ 'yi 'ku, kee, υ ni 'klo.»

³⁹ -ε -bi tetetɔnyɔ -bi -mu', -υ ni 'υ, υ wen: «Tɔnyɔ, -ti -bu, -hle, 'a -tee, nɔ- ɲnɔ.»

⁴⁰ Bu pu 'ki le, nyibli -mu', -υ ni 'υ, υ yi pie huannu, 'ki bu 'betiɲe le de.

*Wanyɔ mɔ bodɔ Dafidi a 'yonu a 'Yu ɲnɔ
(Matie 22.41-46; Maki 12.35-37)*

⁴¹ -ε -bi ke- -Yusu pi ɲnu yi, ε wen: «ε kɔ nyibli, 'υ pi le: Wanyɔ -mu', Nyɔsua pu la le, ε di la ya, Wanyɔ a 'mu, ε nɔ- mɔ bodɔ Dafidi a 'yonu a 'Yu. 'A mu 'n yi 'ki 'beti -ni: De- kɔ -ti 'υ hleeɲε 'li?

⁴² Dafidi a 'mumu, ε hlaɲa ni, 'ki 'li Nyɔsua a -wɔablecɾien* 'kwli, -ε mɔ:

Kɔkɔnyɔ Nyɔsua lee 'na Kɔkɔnyɔ ni,
-ε mɔ: Ni mɔ 'na diidektɔba ki bu,
-kɔ 'mu 'hɛn-,

⁴³ -a 'mu nyibli win ki -kɔɔ -ni,
ε 'muɲυ gba -gbagba, 'muɲυ nu,
ɲmu -na yraanyibli bu 'lu ble ɲtu.»

44 -ε -bι -Yusu wen 'nι de: «-Te Dafidι a 'mυ, ε δεε Wanyo a 'mυ 'a Kokoonyo, -bι' Wanyo a 'mυ, ε -we 'lι bu nu 'kι Dafidι a 'Yu a pupa 'lι?»

-Te -Yusu lee la 'a nyibli, -ε mω, bu tu 'waa dionv 'yie 'kι 'v tetetoonv a -ta'
(Matie 23.1-36; Maki 12.38-40)

⁴⁵ Nyibli -hooohυ -mυ', -υ nι -tuo kι, -tι -mυ', -Yusu -hla, υ pu tu nυa yι bu, -Yusu 'ε yι 'lι 'a -nagbopυ* -mω -hlee -nι, ε wen:

⁴⁶ «Ba tu 'aan dionv 'yie, 'kι 'v tetetoonv -mω, υ 'nι ha 'a mυ -kaa -nι. U nυε 'kι nyibli bu daa tu nyibli gbagbι. 'Bu yι le nι ne, υ pi nyibli gbagbι a wlawhι, -ε di e nu, nyibli 'mυ tu 'ye. 'Bu yι 'v -tite du nι mi, -te nyibli -hυυ 'v, -ε -bι υ -hυε e nι, nyibli bu pu tu 'wio ble, 'kι 'v 'waa 'v tuule a -ta', 'v nυε ne nι -we, 'bu mu 'lι Nyisua a 'kayu bu, 'kι bu nι 'lι ye' bu, -ε di e nu, nyibli a pepe 'mυ tu 'ye. De nι -do a 'mυ, ε nω- υ nι, 'bu da tu didide -mω.

⁴⁷ U nι -do a 'mυ, υ nu- -he -tugbanugbι kuko-tebli a pepe jre. 'Tι-, tetetoonv a 'mυ, 'bu yι Nyisua nι de, 'waa Nyisua a dida hlo kι bu, -ε di e nu, nyibli 'mυ le pu, υ mω haannyibli tu. 'N yι 'a 'mυ 'nι -lee -nι, -ε mω, -bati -mυ', Nyisua di tu le -puυ -nι, ε di nι 'kι kι, ε 'mυ 'v nyibli -bι a -bati 'v -hi.»

21

-Te hivennugba du -ha la 'a 'wliye, 'kι 'v Nyisua a -kvan a -ta'
(Maki 12.41-44)

¹ 'Kɪ -Yusu kɔ -nagbopu* 'huɛn-, ɔ nɪ 'lɪ Nyɪsua a 'kagbau bu, 'kɪ 'ɔ dukwli -mu', -ɛ kɔ 'kwli nyibli pɪ 'lɪ 'wli lɛ 'huɪ, 'kɪ 'ɔ Nyɪsua a -kuan a -ta'. -Yusu yɪɪ 'nɪ 'ye, -tɛ dɛkɔnyibli nɪ 'lɪ 'wli a lɛpɔpɔ.

² Kɛɛ, bu nɪ 'kɪ 'ɔ bu, -ɛ -bɪ ɛ 'ye -tuɔbanuɔba ɪɪɪ, ɪhuɛn nɪ. -Tɛ nuɔba a 'mu, ɛ nyre 'ɔ, -ɛ -bɪ 'wliyɔ gbi nɪ 'huɛn, -ɛ 'yɪ 'lɪ ɪɪɪɪɪɪ a -tɔtɔ -wɛ, ɛ nɔ- ɛ pɔ 'lɪ.

³ -Tɛ -Yusu 'yeɪɪ, -ɛ -bɪ ɛ wɛn: «'N yɪ 'a mu 'nɪ -lee -nɪ, -ɛ mɔ, 'kɪ 'lɪ Nyɪsua 'yɪ, ɪhuɛnnuɔba -bu, ɛ pɔ 'lɪ 'wliye, 'ɛ -hi 'ɔ nyibli a pɛpɛ -bu 'ɔ,

⁴ -ɛ nuɪɪ, nyibli -bɪ -mu', 'wliye -bu, -ɛ 'yɪ -kuan -kɔ, 'kɪ 'ɔ ɪnu -mɔ, ɛ nɔ- ɔ pɔ 'lɪ lɛ. Nuɔba -bu, ɛ nɔ- -mɔ -bɪ, ɪhan-tɪ ɪhuɛn 'ɛ nɪɪɪ, kɛɛ, kɛ- ɛ nɪ 'mu, 'wliye a pɛpɛ -mu', ɛ di wɛn nu, ɛ 'mu wɛn 'a dɪɔnu yɪ -wɔn, ɛ nɔ- ɛ pɔ 'lɪ.»

-Yusu wɛn 'nɪ, ɔ di Nyɪsua a 'kagbau 'nɪ 'wla (Matie 24.1-2; Maki 13.1-2)

⁵ Nyibli -bɪ, nu- hɛ la Nyɪsua a 'kagbau a -tɪ. Kɛ- ɔ pɪ la, -ɛ mɔ: «ɛ nɔ yɪ dɪakɪ. Ta lɛ -bu 'ye, yɪnɔhɪ, ɔ -nu, 'ɔ pɔɪɪ, ɛ kɔ yɪnɔ-tɛblɪ a gblegble, ɔ -ha, ɔ ɪtu 'lɪ 'kayu a 'mu bu, Nyɪsua a -tɪ a 'yɪ'buale a -tɪ.» -ɛ -bɪ -Yusu wɛn:

⁶ «'Kayu -bu, a yɪ 'ye, -nyɔwɔ di 'ɔ 'nɪ nyre, -ɛ kɔ 'kwli ɔ di 'ɔɪɪ 'ɔ 'wlaa -nɪ pɛpɛ. 'A 'hɪɔ ɪɪɪ 'yɪ 'lɪɪ 'lɪ -wɛ, bu nɪ 'ɔ 'a 'bɪ 'hɪɔ 'lu bu.»

'Kla-wliye'yɪya di 'ɔ 'nɪ nyre, 'tɪ- 'klo 'mu 'ɔ -wlu -hɔn (Matie 24.3-14; Maki 13.3-13)

⁷ -ɛ -bɪ ɔ 'beti -Yusu nɪ, ɔ wɛn: «Tɔɔnyɔ, lee nɛ -a mu, tɪ a 'dɪ -bɪ -kɔ 'yɪ ɔ di 'ɔ Nyɪsua a 'kagbau a 'mu 'wlaa -nɪ, ɛ kɔ, dɛ a 'dɪ -bɪ, -ɛ di 'lu -mɔ

-mu, -a di 'ye, 'ti- -a 'mu□v yi, -ε mω, -tebli a pepe -mu', -kω -ti -hla wen, ε mi 'lu -mω mu mω?»

8 -ε -bi ε □tu □nv □wōn, ε wen: «Ba □tu 'aan diōnv 'yie, nyiblo □dv 'nι □ha 'a mu -kaa -ni, -ε nu□o, nyibli -hūōhū di 'nι di, v 'mu le pu, v nu-mō Wanyō -mu', Nyisva pu la le, ε di la ya, v 'mu le pu -wε, ti -mu', -ε kō 'yri Wanyō a 'mu, ε di ya, ε 'mυε yre. Kee, a 'nι 'kuεε 'lι □nv □wien.

9 'Ya 'v 'lu de, a di 'nι 'wιn, -ε mω, v -wen tv, 'kι 'lι 'blugbi -bi kι, ε kō, a 'mu 'wιn, -ε mω, ε kō nyibli -bi, 'v yι 'blugbi -bi □gbugblo -ni. 'Bv mō, 'ba yι nι 'wιn, a 'nι 'pie 'lι hūannv, -ε nu□o, -tebli a pepe a 'mu, ε kō bv mu 'lu -mō. Kee, 'bv yι 'lu -mō nι mi, ε 'yι 'nyre □hen, -ε mω, ti nι -do a 'mu 'yri, 'kι 'klo a 'v-hōnti di 'v -nyree -ni.»

10 Kee- ε pi de: «'Blugbi di yι 'nι -wōnwōn -ni.

11 'Kι 'lι 'blugbi -hūōhū 'kwli, -tutv di 'nι 'hūhle -ni diaki, 'kanv 'mu □ti, □titakue 'mu nyibli klo. Hūannv-tebli 'mu 'lι yakō 'kwli le 'hru -ni.

12 Kee, 'ti- -tebli a pepe a 'mu, ε 'mu 'v nyre, v di 'a mu 'nι klo, -te a mō 'na nyibli a -ti, v 'mu 'a mu □hūven □tu, ε kō, v 'mu 'lι 'a mu Nyisva a 'kayo a nyibli gbagbi -mō gba, -ε di□e nu, v 'mu 'a mu -bati le -pūv -ni, ε kō, v 'mu 'a mu -ji' le pu, kō, v 'mu 'a mu -ti -yεε -ni, 'kι 'v 'blugbi a bodiōpv kō -gulōnūmapv ye'.

13 'Bv mō, -tebli a 'mu, 'bv nyre 'v, 'kι 'v 'a mu -mō, a di kō 'hru, 'kι ba hla□a, -ε mō, a kuo 'mu □wlv yι.

14 'A -ti, 'bv pa, 'bv yεε ne 'a mu -ti, -ti -bv, a di hla, 'a -ti 'nι 'yaa 'lι 'a mu 'kla -wliye, 'ti- -tebli a 'mu, ε 'mu 'v nyre.

15 'Na ɔgbetu, 'mo -di 'a mu ɔto -nyi, a 'mu win pu. Nyibli -mu', -u yi 'a mu -ti -yee -ni, u 'yi 'li ɔti 'li -we, bu nyra 'a mu yi bu, e ko, bu ɔtu 'a mu ɔwon -we.

16 'Aan 'bainu, ko 'aan 'diinu, ko 'aan 'diayinu, ko 'aan ɔtugba a nyibli, ko 'aan ninatumupu, u di pu 'a mu 'blugba a naanyu -ji', u 'mu -u -bi le 'hla -ni, 'ki 'li 'a mu 'nyi.

17 Nyibli a pepe ko bu yraa ne 'a mu, -te a mo 'na nyibli a -ti.

18 Kee, ɔdedede 'yi 'li ɔti 'li -we, bu nyre 'u, 'ki 'u 'a mu -mo, mo, 'aan 'lunyapli ni -do 'yi 'li ɔti 'li -we, bu 'wan.

19 A 'ni 'saa 'li. E no- di ɔe nu, Nyisua 'mu 'a mu 'klo yrayru -nyi.»

ɔHɔven'yeti gbagbi di 'u 'ni nyre, 'ti- -Yusu 'mu 'li di

(Matie 24.15-28; Maki 13.14-19)

20 Kee- -Yusu pu 'a -nagbopu* yi de, e mo: «'Bu mo, 'ba 'ye Jrusredio, hiapudako -bi a 'seyo 'bu ɔglaa 'li ɔti le, -e -bi ba yi ɔe, -e mo, Jrusre a mu, 'a 'wowlati yi 'u 'ni nyre.

21 'Ba 'ye -tebli a 'mu, -e -bi nyibli -mu', -u ni 'li Sudeblugba 'kwli, bu 'gba ci le, bu mu 'li dugbi 'lu, ko, nyibli -mu', -u ni 'li Jrusredio 'kwli, bu hlo -mo, ko, nyibli -mu', -u ni 'li -titi, u 'ni 'die 'li 'dio, u 'ni ɔha ɔnu le 'hla -ni,

22 -e nu ɔo, -nyrowo a 'mu 'kwli, Nyisua di ɔtu 'a dako ɔhɔven. Kee- -ti a pepe -mu', Nyisua a winwlon-hanyo* hla la, 'ki 'li Nyisuacrien 'kwli, e di 'lu a -momumuo nu.

23 Ti a 'mu 'yri, nugbi -mu', -u di 'kwli le ni, ko 'waa de -mu', -u di 'yonu 'nya, u di 'ye ɔhɔven

ɗiaki, kɔ, dako 'mu □hɛn 'ye ɗiaki, Nyɔsɔa 'mu 'a dako yɔɔ lɛ -pɔɔ -ni.

²⁴ U di nu 'plɛn, u 'mu -u -bi lɛ 'lɪla -ni, u 'mu 'lɪ -u -bi dako -mu', -u 'yɪ Nyɔsɔa -yi a 'bli gba, u 'mu □kode nu mɔ mu. Dako -mu', -u 'yɪ Nyɔsɔa -yi, nu- di Jrusɛdɔ 'wla, ε 'mu□u gba -gbagba, 'waa -nɛ ti 'mu 'lɪ -wɛ.»

-Yusu, -ɛ mɔ -tonyibli a pɛpɛ a Nyiblo, ε di 'ni di de

(Matie 24.29-31; Makɪ 13.24-27)

²⁵ Kɛ- -Yusu pɪ de, ε wɛn: «□Hɛn'yeti a 'mu, 'bu nyre 'u, huannu-tebli di mu 'lu -mɔ, 'kɪ 'lɪ 'yɔɔ 'yi, kɔ 'kɪ 'lɪ □hɔnpɔ kɔ nyahroyɔ 'hɛn- 'yi. 'Kɪ 'nɛ- -tɔtɔ -bu kɪ, dako a pɛpɛ di ni 'lɪ huannu 'kwli, 'kɪ 'u 'yɔɔ kɔ 'a 'ɗu 'hɛn- a -cici a -ta'. De bu di 'lu -mɔ lɛ -hie, u 'yɪ 'lɪ□lɪ 'lɪ -wɛ, bu yi□e.

²⁶ -Tɛbli -di 'nɛ- -tɔtɔ kɪ 'lu -mɔ -muu -ni, nyibli 'bu yɪ 'a -tɪ 'lu -mɔ lɛ ni -hie, 'a huannu, nɔ- di □nu lɛ 'lɪla -ni. -Tɛbli a pɛpɛ, -ɛ ni 'lɪ yako 'kwli, ε di -hɔn -ta' lɛ.

²⁷ Ti ni -do a 'mu 'yɪ, 'mɔ -bu, -ɛ mɔ -tonyibli a pɛpɛ a Nyiblo, 'kɪ u di 'u 'mu 'yee -ni. 'N kɔ □bu di, 'kɪ 'lɪ 'na 'klɪkɪnɪnɪ a pɛpɛ 'kwli, kɔ 'kɪ 'lɪ 'na -tɪ a 'yi'buɔa 'kwli. 'Bu mɔ, 'ni yɪ ni di, 'kɪ 'n di 'lɪ 'nunmɪ 'nyɪ ni.

²⁸ Ti -mu' -kɔ 'yɪ -tebli a 'mu, ε di -wlu □tu, ba 'hɪlɪ 'lɪ lɛ, ε kɔ, ba -ha 'lɪ 'lu -wlu, -ɛ nu□o, -nyɔwɔ, Nyɔsɔa di 'u 'a mu □gbleɛ -ni, ε 'mɛɛ yɛ.»

-Yusu -hɛ□ɛ ni, ti -mu' -kɔ 'yɪ Nyɔsɔa di 'u nyibli win kɪ -kɔɔ -ni pɛpɛ, nyibli bu yi 'a ti a 'mu (Matie 24.32-35; Makɪ 13.28-31)

29 -Yusu bu pu 'ki le, -ε -bi ε pu □nu 'ledu -bu yi, ε wen: «Ba 'ye tugbe -mu', υ δεε figietu, ko ti -bi.

30 'Bu mo, 'ba yi □nu ni 'ye, 'bu yi hawi yrayru ni pi, -ε -bi a yi□e ni, -ε mo, -ci-nyre 'mυe yre.

31 -Tebli a pepe -bu, -kotu 'n hla wen, 'bu yi 'lu -mo ni mi, -ε -bi ba ko 'a yiyie, -ε mo, ti -mu' -ko 'yri Nyisua di 'u nyibli win ki -koo -ni pepe, ε 'mυe yre.

32 'N yi 'a mu 'ni -lee -ni, -ε mo, nyibli -bu, -u ni 'klo, υ 'yi 'li□u 'li -we, bu 'ku, -tebli a pepe a 'mu, ε 'mu 'u nyre.

33 Yakoo ko -tutu 'huen-, υ di bu 'ni -we, kee, 'na win 'yi 'li□u 'li -we, bu -we bu, 'klo -mo 'klo.»

Ba ni 'u -pleele'

34 -ε -bi ke- -Yusu pi de, ε wen: «Ba □tu 'aan dionu 'yie, 'aan 'lule-hihie 'ni 'nu 'li le 'mimle ni -do 'kwli, ko, a 'ni 'naa 'li no diaki, ko, a 'ni 'hritie 'li -ni, 'ki 'u -tebli -mu', nyiblo bleε yi bu ko a -ta', -kotu -tebli a pepe a 'mu, υ ni□e ni, 'aan 'lule-hihie 'ε yi 'yi le -bibu -ni. 'Ba yi -tebli a 'mu ni ni, -ε -bu -nyrowo, 'n di ya, ε di 'a mu bu 'ni □hu,

35 □wu yi, -te cro ni, 'ε kwle muma. -Nyrowo a 'mu, ε ko bu yeε 'u nyibli a pepe bu, -u ni 'ne-tutu ki.

36 Ba ni 'u -pleele', a 'ni 'ηmee 'li, ba 'cibi 'u Nyisua a dida, -ε di□e nu, -tebli a pepe a 'mu, -ε di di, a 'mu 'li□u 'kwli □tu 'bεε -ni, 'tu- 'bu mo, 'mo -bu, -ε mo, -tonyibli a pepe a Nyiblo, 'ni yi 'li ni di, a 'ni □ha huannu pie.» Ke- -Yusu pi nyibli yi.

³⁷ -Nyre', 'ki -Yusu tɔɛ 'li Nyɪsɔa a 'kagbau bu. 'Tɔ 'bu -wɔn, -ɛ -bi ɛ ɔtu 'dɔɔ, 'ɛ mi 'li olifieti a dugba 'lu pɛɛ mɔ.

³⁸ -Nyre 'bu -nye, -ɛ -bi nyibli a pɛpɛ yi -wɛ ti ki, 'ki 'li Nyɪsɔa a 'kagbau bu, ɔ 'mu 'a win 'win.

22

-Tɛ -Juukvɛ a nyibli gbagbi -hɔɛ bu 'la la -Yusu (Matie 26.1-5; Maki 14.1-2; Saan 11.45-53)*

¹ -Tɛ dɛ a 'mu, ɛ -hi, -ɛ -bi -Juukvɛ a le'mimle gbagbu mi 'ɔ nyre mɔ. Le'mimle a 'mu, 'a 'nyre mɔ Paki. Paki a 'mu a ti 'yri, 'floodɔ -mu', -ɛ kɔ -mɔ ɔ 'ye ni pu 'li 'yaadɛ, ɛ nɔ- ɔ yi di. -Tɛ -nyrɔwɔdɔ a 'mu, ɛ yi yre ni 'mɔɛ,

² -ɛ -bi Nyɪsɔa a -cɔhlɔnpinyu* gbagbi kɔ tetetɔnyu 'hɔɛn-, ɔ ɔmɔɛ -Yusu a 'lɪla lɛ. Kɛɛ, ɔ yi pie nyibli a huannɔ. ɛ nɔ- nuɔ, 'ɔ ɔmɔɛ ɔtɔ lɛ, -tɛ -mu', ɔ di 'a 'lɪla nu.

Judɪa -hɔɛ bu pu la -Yusu -Juukvɛ a naanyu -ji'*

(Matie 26.14-16; Maki 14.10-11)

³ 'Ki 'li -Yusu a -nagbopu* ni -pu ɔtu 'ɔ 'hɔɛn -mu' 'nyi, ɛ kɔ -nagbopi -bi. 'A 'nyre mɔ Judɪa. 'A kɪbɔhlanyre mɔ Yisikalio. ɛ nɔ- 'kuo -hɔɛn* a nyiblo gbagbu Satan, ɛ bi 'ɔ ke'.

⁴ Judɪa a 'mu, ɛ nɔ- 'du ye', 'ɛ mu 'li -cɔhlɔnpinyu* gbagbi -mɔ, kɔ Nyɪsɔa a 'kagbau a 'yieɔtunyɔ gbagbi 'hɔɛn-, 'ɛ mu ɔnu lee mɔ, -tɛ ɛ di ɔnu -Yusu a -ji'pɔpɔ nu.

⁵ -Tɛ ɔ pɔpɔ 'liɔ lɛ, -ɛ -bi 'waa plɔ ble ni. 'A -ti, ɔ pu 'liɔ ni, 'ki bu -nyiɛ 'wliye, 'bu mɔ, -tebli a pɛpɛ a 'mu, 'bu kɔ bu mu 'lu -mɔ.

6 -E -bi Judia wen ni. E nu□o ni, kve 'u ti a 'mu 'yie bu, 'e □mve □to le, -te -mu', e di -Yusu nyibli a 'mu 'a -ji'pupub nu, 'ki nyibli 'ye ni di 'u□u □dedede 'hvi ni yi.

*-Te -Yusu pu la Paki a diide a □to
(Matie 26.17-25; Maki 14.12-21; Saan 13.21-30)*

7 Le'mimle -mu', -e mo Paki a yi-he-nyrowo 'kwli, 'ki u yi 'u 'floodu -mu', -e ko -mo u 'ye ni pu 'li 'yaade -dii -ni, 'u 'lee 'u 'blayonu le -we, 'ki 'u didide gbagbu a 'mu 'a -ta'. -Te -nyrowo a 'mu, e nyre 'u,

8 -e -bi -Yusu yi Pielu ko Saan 'hven- 'ni -lee -ni, e wen: «Ba mu Paki a diide -mo -we.»

9 -E -bi u 'beti□e ni: «-Bi' -hve -ba pii didide a 'mu yi 'li?»

10 -E -bi e □tu □nu □won: «Ba pu 'u nva bu: Ba mu 'li Jrusredio 'kwli. A ko nyibehan □du 'hven-, a di 'ni □nmee -ni. Nyiblo a 'mu, e 'ble 'niya. E no- ba kve □wien. 'Kayu -ko bu e di 'li pa, 'ki ba pa 'li.

11 Ba lee 'kayu a 'mu, 'a kukonyo, ke- ba pu: -Aan toonyo yi -mu 'ni 'beti -ni, -gblo a 'di -bi -ko 'kwli, e ko 'a -nagbopu* 'hven-, u di 'li Paki a diide 'li -dii -ni 'li?»

12 -E -bi -Yusu wen 'ni de: «E di too ne 'a mu -gblo gbagbu, 'ki 'li 'a yo'kayu a 'mu, 'a yi-he-gbo yra. 'Ki 'kayu a -tebli a pepe □cee 'li. 'Ki ba pii 'li diide a 'mu.»

13 -Te u nyre 'li, -e -bi e mo □han-ti, -te -Yusu nu wen 'a hihla, ke- u nu 'u -tebli a 'mu, 'a buyeele, 'u bi 'u, 'u pi Paki a diide a 'mu. -Te u -we 'a pipie -mo, -e -bi u -me kle.

Kukonyo -Yusu a le'boodiide
(*Matie 26.26-30; Maki 14.22-26; 1 Koloti 11.23-25*)

14 -Winse, -te dediti nyre 'u, -e -bi -Yusu ko 'a -nagbopu* 'huen-, u 'kukue le, u 'mu de di.

15 Ke- e pi nu yi, e wen: «'Na wlu mu e moo le diaki, 'ku a ko 'mu 'huen- ba di Paki a diide -bu, 'ti- e 'mu 'na huhen'yeti ki ye.

16 Kee, 'n yi 'ku 'a mu 'ni -lee -ni: 'N 'yi 'lu 'lu -we, bu di Paki a diide de, e 'mu ti -mu' ki ye, -e ko 'yri Nyisua di -huan 'u 'a dako a wowa -mo -we, 'ku 'lu 'a 'klo yrayru -mu' 'kwli.»

17 Bu pu 'ku le, -e -bi e 'du -wiin-nanu ye', 'e -nyi Nyisua 'wio, e wen: «Ba klo bu, ba -hiee.

18 'N yi 'a mu 'ni -lee -ni, -e mo, kwe ke 'ku mo bu, 'n 'yi 'lu 'lu -we, bu 'na 'ku nodu -bu de, e 'mu bu gba -gbagba, e 'mu ti -mu' ki ye, -e ko 'yri Nyisua di 'a dako a wowa -mo -we,»

19 'e 'du 'floo ye', 'e -nyi Nyisua 'wio, 'e 'bee e tu le, 'e -nyie 'a -nagbopu, e wen: «'Floo -bu, e no- mo 'na 'hu, 'n di -ha, 'ku 'u 'aan -ta'. Kwe ke 'ku mo bu, 'floo a tu le'bede a 'mu, ko 'a didie a 'mu 'huen-, e no- ba gba 'lu -mo, -e die nu, a 'mu 'na -ti 'lu -mo le -hie, 'a -ne ti.»

20 -Te u -we de le, -e -bi e 'du -wiin-nanu ye', 'e -nyi Nyisua 'wio, 'e -nyie 'a -nagbopu, 'ku bu -hiee, e wen: «-Wiin -bu, e hen 'nyre Nyisua a 'yri yrayri a tutuo. Nyisua a 'mu, e di nu 'na -hu, e 'mu 'yri yrayri a 'mu tu, e ko 'a mu 'huen- 'Na -hu a 'mu, 'n die bu 'ni 'wla, 'ku 'u 'aan -ta'.»

21 -E -bi ke- e pi de: «Ba pu 'u nua bu -tee: Nyiblo du ni mo dedi-tuo -bu ki. No- di 'mu 'na yraanyibli -ji' pu, -u mu e 'na 'lila le.

22 'E mɔ -tɛɛ, 'mɔ -bɔ, -ɛ mɔ -tonyibli a pɛpɛ a Nyiblo, 'n kɔ ɔbɔ 'kɔ, ɔwɪ yɪ, -tɛ Nyɪsua nu 'a -hɔhɔa. Kɛɛ, 'jɔ 'kɪ 'ɔ nyiblo -mɔ' -mɔ, -ɛ di 'mɔ 'na yraanyibli -jɪ' pɔ.»

23 -Tɛ -Yusu -yɛɛ, -ɛ -bɪ 'a -nagbopɔ -tua 'a lɛ'betilɛ, ɔ wɛn: «Nyiblo a 'dɪ -bɪ, -ɛ nɪ 'nɛ- -a mɔ 'nyɪ, -ɛ diɔ 'a yraanyibli -jɪ' pɔ 'lɪ?»

-Yusu tɔɛ nɛ 'a -nagbopɔ nɪ, -tɛ nyiblo gbagbu a 'klɔ kɔ bɔ nɪ 'mɔ*

24 -Tɛ dɛ a 'mɔ, ɛ -hi, -ɛ -bɪ 'a -nagbopɔ -tua lɛ'betilɛ, 'kɪ 'lɪ gblɛ a pɔpɔɔ 'kwli, ɔ wɛn: «Nyiblo a 'dɪ -bɪ, 'kɪ 'nɛ- -a mɔ 'nyɪ, ɔ di lɛ pɔ, -ɛ nɪ 'ɔ 'a 'bio 'lu yɪ 'lɪ?»

25 Bɔ nɪ 'lɪ -tɪ a 'mɔ, 'a hɪhla 'kwli, -ɛ -bɪ -Yusu lee ɔnɔ nɪ, ɛ wɛn: «'Kɪ 'nɛ- 'klɔ -bɔ kɪ, 'kɪnɔpɔ kɔ bodɪɔpɔ 'hɔɛn-, ɔ tɔɛ ɔnɛ 'waa nyibli yɪ, -ɛ mɔ, ɔ nɪ 'kɪ kɪ, 'tɪ- 'ɔ -hɔɛɔɛ, 'kɪ 'waa nyibli a 'mɔ, bɔ hlaɔa, -ɛ mɔ, 'waa naanyɔ nɪ ɔnɔ ɔhaan-teblɪ 'yɪ ɔhlɔn lɛ.

26 Kɛɛ, 'a mɔ -mɔ -bɪ, 'aan dɛ 'yɪ yɪ -blɛɛ -nɪ, bɔ nɪ 'mɔ lɛ. Nyiblo -mɔ', -ɛ mɔ nyiblo gbagbu, ɛ blɛɛ yɪ, bɔ mɔ 'aan lɛlenyɔ, 'tɪ- nyiblo -mɔ', -ɛ kɔɔ nɛ 'a mɔ win kɪ, ɛ blɛɛ yɪ, bɔ 'wɪ nyiblo -bɔ yɪ, -ɛ ɔtui 'ɔ 'a 'bio 'ɔ.

27 ɔBɔ pɔɔ ɔnɛ dɛ yɪ: Nyiblo -mɔ', -ɛ nɪ 'ɔ dɛdihu kɪ, ɛ kɔ nyiblo -bɪ -mɔ', -ɛ mɔ lɛlenyɔ, -ɛ yɪ didi-teblɪ -hie, 'kɪ 'lɪ ɔ nɪ 'hɔɛn a 'mɔ 'nyɪ, nyiblo a 'dɪ -bɪ -nɪ 'ɔ 'a 'bɪhɪan 'lu yɪ 'lɪ? ɔBɪ ɛ 'yɪ nyiblo -mɔ', -ɛ nɪ 'ɔ dɛdihu kɪ 'pa-? Kɛ- ɛ ɔti 'mɔ, 'kɪ 'lɪ -tonyibli 'nyɪ. Kɛɛ, 'mɔ -bɪ, 'kɪ 'nɛ- 'a mɔ 'nyɪ, 'n 'wɪ- lɛlenyɔ yɪ.

28 -Te ɔ yi 'b 'mɔ lɛ ni ɔtɛɛ ni, a 'yi 'b 'mɔ bu -hie, kɛɛ, a 'cibi 'b 'mɔ 'hɔi.

29 Ɛ nɔ- nu ɔ, 'ni yi 'a mɔ -lee -ni, -ɛ mɔ, ti -mɔ' -kɔ 'yri 'n di 'b nyibli win ki -kɔɔ -ni, 'n di -nyi 'a mɔ 'kli, a kɔ 'mɔ 'hɔɛn-, -a 'mɔ -kɔan a 'mɔ nu, ɔwi yi, -tɛ 'na 'Baɪ Nyɪsɔa -nu, 'ɛ -nyi 'mɔ 'kli, 'ki ɛ kɔ 'mɔ 'hɔɛn-, -ba kɔɔ nyibli win ki.

30 Ti a 'mɔ, 'bɔ nyre 'b, a kɔ 'mɔ 'hɔɛn-, 'ki -a di 'b -tɛ ni -do dɛ -dii -ni. 'Ki a di 'b -batipɔgbati ki blɛ ni, a 'mɔ Yisraekɔɛ a ɔtugbi ni -pu ɔtu 'b 'hɔɛn -mɔ' -bati lɛ -pɔɔ -ni.»

-Yusu lee la Pieli ni, -ɛ mɔ, Pieli a 'mɔ, ɛ di ɔe 'ni hla, -ɛ mɔ, ɛ 'yi ɔi -yi

(Matie 26.31-35; Maki 14.27-31; Saan 13.36-38)

31 -Yusu, nɔ- yi 'li Simɔ Pieli -mɔ -hlee -ni, ɛ wen: «Simɔ o, pɔ 'mɔ nɔa yi bu. Satan, -ɛ mɔ 'kuo -hɔɪn* a nyiblo gbagbɔ, nɔ- -hɔa Nyɪsɔa 'kli, 'ki bu ɔtɛɛ 'b -mɔ lɛ, ɔwi yi, -tɛ nɔgba ni, 'bɔ ɔhlon -kɔbɔ lɛ, 'ɛ -hɛ 'li 'a ɔtutui 'li, ɔhaan-kɔbɔ 'ɛ yi 'li -ɲmahɛn 'kwli hie.

32 Kɛɛ, 'mɔ -bɔ, 'n nyaa Nyɪsɔa lɛ, 'ki 'b -na -ta', 'ki -bɔ 'cibi 'b 'na ɔwɩ a yɪkuole. Ti -mɔ' -kɔ 'yri -di ɔe yru, -ɛ mɔ, -nu yɪnyredɛ, -ɛ -bɪ -bɔ -nyi -na 'ɔɪayɪnɔ 'kli, 'ki bu kuo 'mɔ ɔwɩ yi.»

33 -ɛ -bɪ kɛ- Simɔ pɪ ɔi yi: «Kɔkɔnyɔ, 'bɔ mɔ, 'bɔ pɔ -mɔ ɔji', 'n di ɔe 'ni -hɔa, bɔ pɔ 'mɔ ɔji' -wɛ. 'Bɔ mɔ, 'bɔ 'la -mɔ, 'na mumu, 'n di ɔe 'ni -hɔa, bɔ 'la 'mɔ -wɛ.»

34 -ɛ -bɪ kɛ- -Yusu pɪ ɔi yi, ɛ wen: «Pieli, 'n yi -mɔ 'ni -lee -ni, -ɛ mɔ, 'ki 'li 'tolɔwɔ ni -do -bɔ 'kwli, 'ti -hape 'mɔ -nyre da, -di nu 'na -mɔ-gaawɪ ni ta, -ɛ mɔ, ɔyi 'mɔ -yi.»

-Yusu lee la 'a -nagbopu ni, 'ki bu -we -mɔ, -ε di□e nu, v 'mu -wɔn*

³⁵ -ε -bi ke- -Yusu pi □nu yi de, ε wen: «'N lee la 'a mu ni, 'ki ba na la 'du kle, ba pu la 'na □haantitie nyibli, 'ni lee la 'a mu, -ε mɔ, 'ba yi la ni mi, a 'ni 'gbaa la 'li 'wliye, kɔ blɔ, kɔ 'suin 'huen-. -Te a 'yi la -tebli a 'mu -gba, □bi de ni 'v, a 'yi la -kɔ, a -hva la?» -ε -bi v wen: «'Uun-, ε 'yi la de □du -kɔ, -a 'yi la -kɔ, -a -hva la.»

³⁶ -ε -bi ke- ε pi de: «Kεε, -te ti ne -bu, ε 'yi 'mu le -ni. Nyiblo 'bu kɔ 'wliye, 'bu kɔ blɔ, bu gba□a. Kɔ, nyiblo 'bu 'yi 'plun -kɔ, bu plo 'a dɔnu a wlawlu -bi, ε 'mu 'plun -tɔ.

³⁷ ε mɔ □han-ti □niɔ, 'n yi a 'mu 'ni -lee -ni, -ti -mu', v 'cri la, 'ki 'li Nyisvaciɛn 'kwli, ε kɔ bu mu 'lu -mɔ, 'ki 'v 'mu ki. -Ti a 'mu, ε nɔ- -bu: 'Ki v -hree 'li□i -balonyibli 'nyi. ε mɔ □han-ti □niɔ, -ti a 'mu v, 'cri la, 'ki 'v 'mu ki, ε 'tie nyre 'v ni.»

³⁸ -ε -bi v wen: «Kukonyɔ, 'ye ke, -a kɔ 'plien ni 'huen.» -ε -bi ε wen: «ε nu -teε.»

-Te -Yusu de la Nyisva, 'ki 'li olifeti a dɔgba 'lu

(Matie 26.36-46; Maki 14.32-42)

³⁹ -Te de a 'mu, ε -hi, -ε -bi -Yusu kɔ 'a -nagbopu* 'huen-, v □ti 'dɔ, 'v mu 'li dɔgba -mu', -ε kɔ 'lu olifeti ni 'li. 'Ki 'li dɔgba a 'mu 'lu, 'ki -Yusu 'cibi 'li.

⁴⁰ -Te v nyre 'li -tuo a 'mu ki, -ε -bi ke- -Yusu pi: «Ba da Nyisva, -ε di□e nu, 'kuo -hɔn* a nyiblo gbagbu 'bu yi 'v 'a mu le ni □teε -ni, a 'ni □ha de 'kuku nu.»

41 Bu pu 'ki le, -ε -bi ε -hɔn 'v ɔnu 'hvi, 'ε 'yɪya 'v ye' bu de gbe. -ε -bi ε 'gbɩ kwɩ, 'ε -tɔa Nyɩsɩa a dɩda,

42 ε wɛn: «'Na 'Baɩ, 'bu mɔ, ɔni yɪɔɩ ni -hɔɛ, hlɔɔ 'mɔ ɔhɩvɛn -bu -mɔ le, 'n kɔ ɔbu 'ye. Kεε, bu mɔ -na kɩwɛɛnle, ε 'ni 'mɔɔ 'lɩ 'na kɩwɛɛnle.»

[
43 Bu ni 'ki 'v bu, -ε -bi Nyɩsɩa a lɛlenyɔ 'hru ɔnɛ yɩ, 'ε dɩɔe 'klɩ -nyi mɔ.

44 -Tɛ dɛ a 'mɔ, ε -hi, -ε -bi hvannu bi 'lɩɔɩ 'kwɩ, ε nɔ- mɔ, bu ɔtu 'v 'klɩ, bu da Nyɩsɩa de. -Hihiu -bu, -ε -hvɛn 'lɩɔɩ 'hvi, ε 'wɩ- -hlɩ a tapu yɩ.]

45 -Tɛ ε da 'ki Nyɩsɩa, -ε -bi ε 'du ye', 'ε mu 'lɩ 'a -nagbopu 'hvi. -Tɛ ε nyre 'v ɔnu 'hvi, v yɩ 'ni ŋme, 'kla-wliye'yɪya a -tɩ.

46 -ε -bi kɛ- ε pɩ 'ki ɔnu yɩ: «Dɛ kɔ ŋmena a yɩ ŋme 'lɩ? Ba 'du ye', ba da Nyɩsɩa, -ε dɩɔe nu, 'kuo -hvɩn a nyiblo gbagbu, 'bu yɩ 'v 'a mɔ le ni ɔtɛɛ -ni, a 'ni ɔha dɛ 'kuku nu.»

-Tɛ -Juukvɛ a nyibli gbagbu nu la -Yusu a kvklɔ*

(Mati 26.47-56; Maki 14.43-50; Saan 18.3-11)

47 Win ni 'lɩ -Yusu wɩɔn, -ε -bi nyibli -hvɔhvi waan 'lɩ ni. Judɩa, -ε mɔ -Yusu a -nagbopu* ni -pu ɔtu 'v 'hvɛn a nyiblo -bi, ε nɔ- pu nyibli a 'mɔ ye', 'ε ɔɩɩɩɩ 'v -Yusu 'hvi bu, 'ε 'wɩɛɛ ɔnɛ.

48 -ε -bi kɛ- -Yusu pɩɔɩ yɩ: «Judɩa, ɔbi 'ki 'lɩ 'na 'wɩɛɛɛ 'kwɩ, 'ki -hɔɛ -bu naa 'lɩ, -bu pu 'mɔ 'na yraanyibli -jɩ', 'mɔ -bu, -ε mɔ -tonyibli a pɛpɛ a Nyiblo?»

49 -Tɛ -Yusu a -nagbopu yru dɛ a 'mɔ, -ε mi 'v nyre mɔ, -ε -bi v 'beti -Yusu ni, v wɛn: «Kvkvɔnyɔ, ɔbi -ba nu 'plɛn, -ba -wɔn ɔnu -mɔ?»

⁵⁰ 'Kɪ Nyɪsɔa a -cɔhlɔnpinyɔ* a nyiblo gbagbu a -kvannunyoɔ nɪ 'v -tuo a 'mɔ kɪ. -ɛ -bɪ -Yusu a -nagbopi -bɪ nu 'a 'plɛn, 'ɛ 'bɛ 'v -kvannunyoɔ a 'mɔ, 'a diidɛnɔa.

⁵¹ -ɛ -bɪ -Yusu wɛn: «ɛ -wɛ -mɔ», 'ɛ -hɛn nyɪbɛyɔ a 'mɔ a nɔa lɛ, 'ɛ nuɔ, 'ɛ -wɛ.

⁵² -Tɛ ɛ ɔtu 'v nɔa a 'mɔ 'a -ta', -ɛ -bɪ ɛ ɔhɪan -mɔ, 'ɛ yɪ 'lɪ Nyɪsɔa a -cɔhlɔnpinyɔ gbagbu -mɔ -hlee -nɪ, kɔ Nyɪsɔa a 'kagbau a 'yieɔtunyoɔ gbagbu, kɔ -Juukɔɛ a 'blɔ a nyibli, -v diɔe kɔ mɔ 'hɛn-. Kɛ- ɛ pɪ: «Ta-wɔn-teblɪ kɔ ti 'hɛn-, ɛ nɔ- a -ya, 'a di 'mɔ kɔ mɔ, -tɛ v ni -balɔnyɔ a kɔkɔ.

⁵³ 'Tɪ-, 'a -nɛ ti, 'kɪ a kɔ 'mɔ 'hɛn-, -a nɪ la 'lɪ Nyɪsɔa a 'kagbau bɔ, 'kɪ a 'yɪ 'lɪ na kɔkɔ lɛ ɔmɔɔ -nɪ. Kɛɛ, ti -mɔ', Nyɪsɔa -nyɪ 'a mɔ, a kɔ 'kuo -hɔɪn* a nyiblo gbagbu 'hɛn-, -ɛ mɔ halɔ 'nyɪ a nyiblo gbagbu, ti a 'mɔ, ɛ nɔ- nyre 'v. ɛ nɔ- nuɔ, 'a kɔ 'kɪ, 'kɪ ba nu 'aan -kɔan.»

Pielɪ wɛn 'nɪ, ɛ 'yɪ la -Yusu -yɪ

(Matie 26.57-58,69-75; Makɪ 14.53-54,66-72; Saan 18.12-18,25-27)

⁵⁴ -Tɛ -Yusu -wɛ win a pɔpɔv -mɔ, -ɛ -bɪ v kɔɔ nɪ, 'v gbɛ 'lɪɔ -cɔhlɔnpinyɔ* a nyiblo gbagbu a 'kayu bɔ. Pielɪ -mɔ -bɪ, ɛ yɪ kɔɛ -Yusu ɔwien, 'kɪ 'lɪ -mɔhlɔɔlɛ 'kwɪ, 'ɛ -hɛ 'lɪ 'waa ɔpɪ lɛ.

⁵⁵ 'Kɪ 'v -patɔ', 'kɪ v 'tie 'v nagba, 'v ɔglaa 'lɪɔ lɛ. Nyibli -mɔ', -v ɔglaa 'lɪ nagba a 'mɔ lɛ, v nu- kɔ 'nyɪ Pielɪ nɪ 'lɪ bɔ.

⁵⁶ 'Kɪ v nɪ 'kɪ 'v bɔ, -ɛ -bɪ -kvannunɔgba -bɪ 'yeɔe nɪ, 'ɛ -hrɔv ɔnɛ 'yie lɛ, ɛ wɛn: «Nyiblo -bɔ, ɛ mɔ -Yusu a -nagbopi* ɔnɔ -wɛ.»

⁵⁷ Kɛɛ, -ɛ -bɪ Pielɪ -ga nɪ, ɛ wɛn: «Nɔgba o, 'n 'yɪɔ -yɪ mɔ.»

58 -Tε ε -hi, -ε -bi nyɪbeyu -bi 'ye Pieli ni. Kε-ε pi, 'ε yɪɪ lee -ni: «-Mɔ -bu, 'kɪ -ni 'lɪ 'a nyibli a 'mɔ 'nyɪ.» -ε -bi ε wen: «Nyɪbeyu o, ε 'yɪ 'mɔ 'pa-»

59 -Haawɔ ni -do bu -hi, -ε -bi nyɪbehɪan -bi ni 'u. Kε-ε piɪ yɪ, 'kɪ 'lɪ win 'yaklɪ 'kwli: «□Han-tɪ □niɔ, nyiblo -bu, ε mɔ -Yusu a -nagbopi -bi □niɔ -wε, -kɔtɪ u ni 'hɔɛn a 'mɔ, u mɔ Galilekɔε □niɔ.»

60 -ε -bi kε- Pieli pi nyɪbehɪan a 'mɔ yɪ: «Nyɪbeyu o, -tɪ -bu, -hlε, 'ni -yruo 'lɪɪ lε.» Bu ni 'lɪ win a pɔpɔɔ 'kwli, -ε -bi hape da -nyre ni.

61 Hape bu da 'kɪ -nyre, -ε -bi Kɔkɔnyɔ -Yusu □hɪan -mɔ, 'ε -tɔa Pieli a 'yiye. Ti ni -do a ti 'yri, -ε -bi -tɪ -mɔ', Kɔkɔnyɔ lee wenε, -ε mɔ: «'Tɪ-hape 'mɔ kε -nyre da, -di nu kε 'na -mɔ-gaawɪ ni ta, □mɔ lε pɔ, □yɪ 'mɔ -yi,» -ε -bi -tɪ a 'mɔ, ε bi 'lɪɪ 'kwli.

62 -Tε ε bi 'lɪɪ 'kwli, -ε -bi ε 'hri 'lɪ -yaa 'kwli ni, 'ε -tɔa wuwe, 'kla-wliye'yɪya a -tɪ.

-Tε -Yusu a 'yie□tunyɔ nu la 'a bibie, kɔ, u nu la 'a 'yri-hɪhɪa

(Matie 26.67-68; Makɪ 14.65)

63-64 Nyibli -mɔ', -u □tui -Yusu 'yie, u 'cεε □ne ni, 'u mɔa ne 'a 'yii klε, 'tɪ-, 'u yɪɪ bi. U ni 'lɪ 'a bibie 'kwli, -ε -bi u yɪɪ lε 'ni 'beti -ni, u wen: «Nyɪsɔa a winwlɔn-hanyɔ o, lee ne -a mɔ, nyiblo a 'dɪ -bi -hɛn -mɔ dε 'lɪ?»

65 'Tɪ- u 'mɔ -yre mɔ mu, -ε -bi u -ha□a 'yri lε dɪakɪ.

-Tε -Juukɔε a nyibli gbagbɪ pɔɔ la -Yusu -bati lε*

(Matie 26.59-66; Makɪ 14.55-64; Saan 18.19-24)

66 -Tε -nyre -nye, -ε -bi -Juukue a naanyu, kɔ Nyɩsua a -cohlonpinyu* gbagbi, kɔ tetetɔonyu 'hven-, nu- 'kukue lε, 'ki 'u -Yusu a -bati a lepule a -ta'. -ε -bi u lee nyibli -mu', -u yi la ɩnu -heε -ni ni, 'ki bu ya 'li -Yusu 'waa -gbolugbo gbagbu yi.

67 -Tε u ya ɩnuɩu yi, -ε -bi u 'betiɩe ni, u wen: «ɩBi -mɔ mɔ Wanyɔ ɩmu, Nyɩsua pu la lε, ε di la ya, 'ki 'u 'a dako a wɔwa a -ta'? 'Bu mɔ -mɔ, lee nε -a mu.» -ε -bi ke- ε pu ɩnu yi: «'Bu mɔ, 'ni pu lε: Iin, 'mɔ ɩniɔ, a 'ni -puɩu liɩi ɩhaan-ti ni.

68 Ε mɔ, 'bu mɔ, 'ni 'beti 'a mu -we, a 'yi 'liɩi 'li -we, ba -hihia 'mu kle.

69 Kee, kue ke 'ki mɔ bu, 'mɔ -bu, -ε mɔ -tonyibli a pepe a Nyiblo, 'ki 'n di 'u 'Klikuninyɩsua a diidekibia ki bu ni.»

70 -ε -bi 'waa pepe, u wen: «ɩBi -mɔ Nyɩsua a 'Yu ɩniɔ?» -ε -bi ε ɩtu ɩnu ɩwɔn, ε wen: «Ε mɔ ɩhan-ti, 'mɔ ɩniɔ.»

71 -ε -bi u wen: «-A 'ni -huaɩa 'ki -hehunyibli ɩdu de. -Aan ɩgbetu, -a 'win 'a wlon bu a win ni. (-Tε ε pu lε, -ε mɔ, ε mɔ Nyɩsua a 'Yu ɩniɔ, ε mɔ Nyɩsua a -ti a lε-heεε ɩniɔ. 'A -ti 'ki o, ε kɔ bu 'ku.)»

23

-Tε u gba la 'li -Yusu Pilati -mɔ, -ε mɔ Romakue a -gubɔuma

(Matie 27.1-2,11-14; Maki 15.1-5; Saan 18.28-38)

¹ Bu -yre 'ki, -ε -bi u 'du ye', 'u gba 'liɩi Romakue a -gubɔuma -mɔ. 'A 'nyre mɔ Pilati. (Romakue, nu- kɔɔ -Juukue* win ki. -Juukue 'yi

'li□ti 'li -wε, bu 'la nyiblo 'bu mɔ, Romakue 'bu 'yi -wen. E nɔ- kɔ -ti, -Juukue 'b gba 'li -Yusu Pilati -mɔ,)

² 'b -tua 'a -ti a yeεε, v wen: «-A 'neε nyiblo -bu 'yie ki bu. E nɔ- -wen -a mu yi, 'ki 'ne- -aan 'blugba 'kwli, 'ε yi nyibli -lee -ni, -ε mɔ, v 'ni 'pεε 'li 'blɔwli -mu', Romakue a 'kɔn gbagbu pu le, -ba 'pεε -ni. 'Ya 'b 'lu de, ε wen, ε nɔ- mɔ Wanyɔ -mu', Nyɔɔba pu la le, ε di la -a mu yi ya, ε □hen 'nyre, -ε mɔ, ε mɔ bodiɔ -bi □niɔ -wε.»

³ -E -bi Pilati yi□ti 'ni 'beti -ni, ε wen: «□Bi -mɔ mɔ -Juukue a bodiɔ?» -E -bi ke- -Yusu -pu: «Iin, 'mɔ □niɔ.»

⁴ -E -bi Pilati -tua 'li Nyɔɔba a -cɔhlunpinyu* gbagbi kɔ nyibli -hɔɔhuɔ -mu' 'hɔen-, 'waa -mɔhleε, ε wen: «Nyiblo -bu, de -huan bu di nu, 'ni 'ye□e li□ti.»

⁵ Kεε, v 'yi Pilati ki -wen, 'b -tua 'li win a 'yaale, v wen: «Nyiblo -bu, 'a tɔɔwin □gbugblo 'blugba a pεpe ni, kue 'li Galileblugba 'kwli bu, -bu nyre 'ne- Jrusredɔ 'kwli.»

-Te v gba 'li -Yusu 'kɔn Helɔdi -mɔ

⁶ -Te Pilati 'win 'waa win a 'mu, -ε -bi ε yi 'ni 'beti -ni, ε wen: «□Bi nyiblo -bu, ε mɔ Galilekueyu □niɔ?»

⁷ -E -bi v wen: «Iin.»

'A -ti 'ki o, 'kɔn -bu, -ε mɔ Helɔdi, nɔ- kɔɔ Galileblugba win ki. -Te Pilati 'win 'ki, -ε mɔ 'ki -Yusu -hɔn 'li Galileblugba a 'mu 'kwli, -ε -bi ε lee ne 'a nyibli ni, 'ki bu gba 'li□ti Helɔdi -mɔ. Ti a 'mu 'yri, 'ki 'kɔn Helɔdi a 'mu, ε ni 'li Jrusredɔ 'kwli.

8 -Tɛ Helɔdɪ 'ye -Yusu, -ɛ -bɪ ɛ kɔ plɔ a bleelɛ, -ɛ nu□o, ɛ yɪ 'wɪn 'a 'nyrɛ lɛ, see la, 'ɛ □mʊɛ la 'a 'yiye lɛ, -ɛ di□e nu, ɛ 'mʊ □wɪlɛkɛɛ-tɛbli, -Yusu di nu 'ye.

9 -Yusu bʊ nɪ 'v□v ye', -ɛ -bɪ ɛ -tʊa 'a -tɛbli -hʊɔhʊɪ a lɛ'betilɛ, kɛɛ, -Yusu 'yɪ□ɪ 'a □dedede klɛ -hɪhɪa -nɪ.

10 'Kɪ Nyɪsʊa a -cɔhlɔnpinyʊ* gbagbɪ kɔ tetetɔonyʊ 'hʊɛn-, ʊ nɪ 'v. ʊ nʊ- yɪ -Yusu -tɪ -yɛɛ -nɪ, 'kɪ 'lɪ win 'yakɪ 'kwɪlɪ,

11 Helɔdɪ kɔ 'a nyibli 'hʊɛn-, 'ʊ 'cɛɛ -Yusu, kɔ, 'ʊ yɪ 'a -tɪ lɛ -hɛɛ -nɪ, 'ʊ pʊ□v bodɪɔwɪawɪʊ, 'ʊ gba 'lɪ□ɪ Pilatɪ yɪ de.

12 Helɔdɪ kɔ Pilatɪ 'hʊɛn-, ʊ nyinyre la lɛ, kɛɛ, -nyrɔwɔ a 'mʊ 'kwɪlɪ, ʊ -hɛ nɪnatumupʊ.

-Yusu a -bati a 'lu-yrɛɛɛ', Pilatɪ wɛn 'nɪ, ɛ kɔ bʊ 'kv

(Matie 27.15-26; Makɪ 15.6-15; Saan 18.39-19.16)

13 -Tɛ dɛ a 'mʊ, ɛ -hɪ, -ɛ -bɪ Pilatɪ da Nyɪsʊa a -cɔhlɔnpinyʊ* gbagbɪ, kɔ -Juukʊɛ* a naanyʊ kɔ nyibli -bɪ 'hʊɛn-.

14 Kɛ- ɛ pɪ □nʊ yɪ: «A wɛn 'nɪ, nyiblo -bʊ, ɛ nɔ- -wɛn 'a mʊ yɪ, 'kɪ 'nɛ- 'blɔgba -bʊ 'kwɪlɪ. ɛ nɔ- kɔ -tɪ, 'a ya 'mɔ□ɔ yɪ. Ba pʊ 'mʊ nʊa yɪ bʊ -tɛɛ: 'Na □gbɛtʊ, 'n 'beti□e nɪ, kɪ mɔ 'a mʊ ye'. Yɪnyre-tɛbli a pɛpɛ -bʊ, a 'ma□a 'lu bʊ, ɛ 'yɪ 'a nunu-tɛbli 'pa-.

15 Mɔ, Helɔdɪ 'ye□e nɪ -wɛ, -ɛ mɔ, -tɛbli a 'mʊ, ɛ 'yɪ 'a nunu-tɛbli 'pa-. ɛ nɔ- kɔ -tɪ, 'ɛ -mɪa □nɛ kle. 'A -tɪ o, nyiblo -bʊ, ɛ 'yɪ yɪnyredɛ □dʊ -nʊ, -bʊ blɛɛ 'kʊkʊʊ yɪ.

16 'A -tɪ, 'na 'sɛyo bʊ nu lɔkɔ, bʊ bi□e, 'tɪ- 'mʊ□v bʊ tɛ.» [

17 'Bɪ -Juukɔɛ a lɛ'mimle -mʊ', -ɛ mɔ Pakɪ, 'bʊ nyre 'ʊ, Pilatɪ kɔ bʊ -ha nyiblo nɪ -do ɔ̃jɪ', 'kɪ 'ʊ -Juukɔɛ a plɔ a bleelɛ a -ta'.]

18 Kɛɛ, 'waa pɛpɛ a 'mʊ, ʊ -tʊa Pilatɪ a 'yilɛɔ̃mʊmale, ʊ wɛn: «Nuɔ̃ɔ, nyiblo -bʊ bʊ 'kʊ, -bʊ -ha Balabastɪ ɔ̃jɪ'!»

19 'Tɪ-, Balabastɪ a 'mʊ, ɛ kɔ nyibli -bɪ 'hʊɛn-, ʊ nʊ- -wɛn la Romakɔɛ a naanyʊ yɪ, 'kɪ 'lɪ Jrusɛdɪɔ̃ 'kwli, 'tɪ- 'kɪ 'lɪ yɪ-wʊnʊwɔ̃nle a 'mʊ 'kwli, ʊ 'laa la 'lɪ nyiblo. ɛ nɔ- kɔ -tɪ, 'ʊ pʊ la ɔ̃nʊ -jɪ'.

20 Pilatɪ -hʊɛɔ̃ɛ nɪ, bʊ tɛ -Yusu bʊ. ɛ nɔ- kɔ -tɪ, 'ɛ -tʊa 'lɪ nyibli a 'mʊ, 'waa -mɔhleeɛ de.

21 Kɛɛ, -tɛ ʊ 'wɪn 'a win, -ɛ -bɪ 'waa pɛpɛ a 'mʊ, ʊ -tʊa Pilatɪ a 'yilɛɔ̃mʊmale, ʊ wɛn: «Kɔɔ 'ʊɔ̃ɔ tugbɛ 'yie, ɛ 'mʊ 'kʊ! Kɔɔ 'ʊɔ̃ɔ tugbɛ 'yie, ɛ 'mʊ 'kʊ!»

22 -ɛ -bɪ kɛ- Pilatɪ pɪ ɔ̃nʊ yɪ de, 'wɪ nɪ ta a dɛ: «Dɛ -hʊan a 'dɪ -bɪ ɛ -nʊ 'lɪ? 'N 'yɪ 'lɪɔ̃tɪ dɛ -hʊan ɔ̃dʊ 'lɪ 'yee -nɪ, -bʊ blɛɛ 'kukʊɔ̃ yɪ. 'A -tɪ ɔ, 'n di lee 'na 'seyo, bʊ bii ɔ̃nɛ lɔkɔ. 'Bʊ -wɛ 'a bibie -mɔ, -ɛ -bɪ 'n tɛɔ̃ɛ bʊ.»

23 Kɛɛ, ʊ 'tɛɛ ɔ̃mʊmʊɛɔ̃ɛ 'yɪ lɛ, ʊ wɛn: «Kɔɔ 'ʊɔ̃ɔ tugbɛ 'yie, ɛ 'mʊ 'kʊ!» 'Waa win nɪ 'ʊ Pilatɪ a win 'lʊ yɪ diaki.

24 Bʊ 'yɛ nɪ wɛn -tɪ a 'mʊ, Pilatɪ hlɛ kɪ, ɛ nɔ- mɔ Pilatɪ bʊ -yraɔ̃a, 'kɪ bʊ wɛn dɛ -mʊ', 'waa ɔ̃wɪ -hʊɛ kɪ,

25 'ɛ tɛ nyiblo -mʊ', -Juukɔɛ -hʊɛ bʊ, -ɛ mɔ Balabastɪ, ʊ pʊ la ɔ̃jɪ', 'kɪ 'ʊ 'blɔgbɔ a ɔ̃gbɔblɔlɛ a -ta', ɛ kɔ, -tɛ ɛ -nʊ, 'ɛ 'la la nyiblo a -tɪ. -Yusu -mɔ -bɪ, ɛ nɔ- ɛ -nyɪ 'a 'seyo, 'kɪ bʊ gbaɔ̃a, bʊ 'laɔ̃a, ɔ̃wɪ yɪ, -tɛ -Juukɔɛ nɪ 'a -hʊhʊa.

-Te v koo la 'v -Yusu tugbe 'yie
(Matie 27.32-44; Maki 15.21-32; Saan 19.17-27)

²⁶ -Te de a 'mu, -e -hi, -e -bi Pilatu a 'seyo gbe -Yusu ni, 'u [ti]ve [ne] 'di, v 'mu[v] 'la. Bu yi 'ki ni mi, -e -bi v ko nyibehian -bi 'hven-, v [n]mee ni. Nyibehian a 'mu, 'a 'nyre mo Simo. 'Ki e koo 'li Silenidi 'kwli. No- -hven -titi. Simo a 'mu, e no- 'seyo -klo, 'u hle[ne] -Yusu a tugbe, 'ti- 'v lee [ne], bu kve [nu] [wien].

²⁷ Nyibli -huohu, nu- yi -Yusu [wien] kve. Nugbi -huohu, nu- 'wle[ne] ke' bu, 'u yi 'v 'a -ta' -wee -ni.

²⁸ Bu yi 'ki[ti] -mo ni -wee -ni, -e -bi -Yusu [hian] -mo, 'e -twa 'waa leele, e wen: «'A mu Jrusre a nugbi, a 'ni 'wee 'li, 'ki 'v 'na -ta', kee, ba we, 'ki 'v 'aan dionu, ko 'ki 'v 'aan yonu a -ta',

²⁹ -e nu[ti], [hven]yeti di 'v 'ni nyre. Ti a mu 'yri, ke- v di pu: Plo a bleele 'ki 'v nugbi -mu' -mo, -v 'yi 'yukode, e ko 'waa de -mu', -v 'yi -hvan 'yu ni kve, ko -v -bi -mu', -v 'yi -hvan 'yu ni 'nye.

³⁰ Ti a 'mu 'yri, -e -bi ke- -tonyibli di pu, dugbi bu bi 'v [nu] 'lu, v 'mu le 'kuku -ni.

³¹ 'Mo -bu, -e ko 'klo [sii] 'v yi, -e 'wi- tugbe yrayru yi, v ni le, v [tui] [hven], 'ti- 'a mu -bu, -v ko 'klo 'yi 'v yi 'sii -ni, -v 'wi- ti jeji yi, -bi' 'aan de di -hvan 'mu [ti] 'li?»

³² 'Seyo a 'mu, v gbe 'crekonyibli ni 'hven, v 'mu [nu] 'la, v ko -Yusu 'hven-.

³³ 'Ki v nyre 'ki 'v -tuo -mu' ki, -e ko 'nyre -mo 'Lukla. -Te v nyre 'v, -e -bi 'seyo koo 'v -Yusu tugbe 'yie. 'Ki 'v -tuo ni -do a 'mu ki, 'ki v koo 'v 'crekonyibli ni 'hven a 'mu 'waa -ne ti 'yie, nyiblo

ni -do, 'kɪ 'lɪ -Yusu a diidekɪbiɪa kɪ, -do -bɪ, 'kɪ 'lɪ 'a kamlakɪbiɪa kɪ.

34 -Yusu 'mʊ 'v tugbe 'yie nɪ, -ɛ -bɪ kɛ- ɛ pɪ: «Na 'Baɪ o, de 'kuku -bʊ, v ni, -hru 'a -tɪ -mɔ, -kotɪ -tebli -bʊ, v ni, v 'yɪɪ -yi.» 'Seyo -mɔ -bɪ, v pʊ 'wla, -Yusu a 'hʊɪɛpʊ-tebli a -tɪ, v 'mʊɪ yi, -te v di 'a ɪgɪgla nu.

35 Hiapʊnyibli -bɪ, -v nɪ 'v -tuo a 'mʊ kɪ, 'kɪ v pʊ 'v 'yie bʊ, 'v yɪ -tebli a pepe a 'mʊ, -ɛ mi 'lu -mɔ 'ye. -ɛ -bɪ -juukʊɛ* a 'blʊ a nyibli 'cɛɛ ɪne nɪ, v wen: «ɛ wa nyibli -bɪ. 'A -tɪ 'kɪ o, 'bʊ mɔ Wanyɔ -mʊ', Nyɪsʊa pʊ la le, ɛ di la -a mʊ yɪ ya, bʊ wa 'a dɪɔnʊ!»

36 'Seyo -mɔ bɪ, v -hɛɪ 'yri le -we, 'v 'yɪya 'vɪɪ 'hʊɪ bʊ, 'v yɪɪ 'linɪɔ -nyɪ.

37 -ɛ -bɪ kɛ- v pɪɪ yɪ: «'Bʊ mɔ, ɪnɪ mɔ -juukʊɛ a bodɪɔ, -ɛ -bɪ wa -dɪɔnʊ!»

38 'Kɪ 'v 'a tugbe a 'mʊ 'yie, v 'crɪ 'v 'plankɪbiɪa kɪ, -ɛ mɔ: «Nyiblo -bʊ, ɛ nɔ- mɔ -juukʊɛ a bodɪɔ.»

39 'Kɪ 'lɪ 'crekʊnyibli nɪ 'hʊɛn -mʊ', v kɔɔ 'v 'waa ti 'yie le, nyiblo nɪ -do nɪ 'lɪ, 'ɛ -hɛ -Yusu 'yri le, ɛ wen: «ɪɪ le -pʊ, -ɛ mɔ, -mɔ mɔ Wanyɔ -mʊ', Nyɪsʊa pʊ la le, ɛ di la -a mʊ yɪ ya. Wa 'kɪ -dɪɔnʊ, ɪmʊ -a mʊ wa -we mɔ.»

40 Kɛɛ, 'a 'bɪhɪan -bɪ -mʊ', -ɛ nɪ 'v, ɛ nɔ- -tua 'a 'bɪ a 'mʊ, 'a -mɔ'pʊple, ɛ wen: «-Mɔ -bʊ, ɪyɪ Nyɪsʊa a hʊannʊ -kɔ mɔ. ɪhɪɛn nɪ -do -bʊ, -yɪ 'ye, ɛ nɔ- nyɪbehɪan -bʊ, ɛ yɪ 'ye -we.

41 -A mʊ -mɔ -bɪ, -aan ɪhɪɛn -bʊ, -a yɪ 'ye, ɛ kɔ 'v nɪ, -ɛ nuɪ, yɪnyre-tebli -mʊ', -a nu, ɛ nu- kɔ -bati kɪ -a mʊ. Kɛɛ, ɛ nɔ- -mɔ -bɪ, ɛ 'yɪ de -hʊan ɪdʊ -nu.»

42 -Tε ε -wε 'kɪ -tɪ a 'mʊ, 'a hɪhla -mɔ, -ε -bɪ kε-ε pɪ -Yusu yɪ, ε wɛn: «-Yusu o, 'na -tɪ 'nɪ 'hruo 'lɪ -mʊ -mɔ, tɪ -mʊ' -kɔ 'yɪ -dɪ dɪ de, 'kɪ 'lɪ -na 'kɪ a kɪnɪnɪ 'kwɪlɪ, ɪmʊ -tonyibli win kɪ -kɔɔ -nɪ pɛpɛ.»

43 -ε -bɪ kε- -Yusu pɪ 'kɪɪ yɪ, ε wɛn: «'N yɪ -mʊ 'nɪ -lee -nɪ, -ε mɔ, kɪkε -bʊ, -kɔ 'mʊ 'hʊɛn-, 'kɪ -a dɪ kε 'lɪ 'na 'Baɪ Nyɪsʊa a ɪhaan'dɪɔ* 'kwɪlɪ nɪ.»

-Tε -Yusu nu la 'kɔkɔv

(Matie 27.45-56; Makɪ 15.33-41; Saan 19.28-30)

44-45 Muu 'ʊ 'yɾʊ bʊ nyra bʊ a tɪ 'yɪe, -ε -bɪ halɔ ka -tʊtʊ a pɛpɛ kɪ. Halɔ a 'mʊ, ε nɪ 'ʊ -nɪnɪ, 'ε yɛ 'yɾʊ-hɪɪle a tɪ kɪ. Tɪ nɪ -do a 'mʊ 'yɪ, 'kɪ 'lɪ Nyɪsʊa a 'kagbav -mʊ' bʊ, -ε nɪ 'lɪ Jɾʊsɾɛdɪɔ 'kwɪlɪ, danʊ gbabʊ -mʊ', -ε 'bɛ 'kayʊ a 'mʊ ɪtɪɔ, 'ε -kɪ wɔn pɛpɛ.

46 -ε -bɪ -Yusu 'gbo nɪ, ε wɛn: «'Na 'Baɪ, -mɔ 'n pʊ 'lɪ 'na -hɪhɪu -jɪ'.» -Tε ε -yɾɛ 'kɪ, -ε -bɪ ε mla -hʊnhlɔn.

47 Romakʊɛ a 'seyo a nyiblo gbabʊ -mʊ', -ε nɪ 'ʊ, -tɛ ε 'yɛ -tɛblɪ a pɛpɛ a 'mʊ, -ε mu 'lu -mɔ, -ε -bɪ ε -tʊa Nyɪsʊa a 'nyɾɛɛpʊpʊ, 'tɪ- 'ε pɪ win, ε wɛn: «ε mɔ ɪhan-tɪ ɪnɪɔ, nyiblo -bʊ, ε 'yɪ dɛ -hʊan ɪdʊ -nu.»

48 Nyibli a pɛpɛ -mʊ', -ʊ dɪ -ta 'yɛ mɔ, ʊ 'yɛ -tɛblɪ a 'mʊ nɪ, -ε mu 'lu -mɔ. 'Waa plɔ yɪ 'lɪ bʊ nɪ 'nɛɛ -nɪ, 'ʊ -mɛ kle.

49 -Yusu a nɪnatumupʊ a pɛpɛ -mʊ', kɔ nʊgbɪ -bɪ, -ʊ yɪ laɪa ɪwɪɛn lɛ kʊɛ, -ʊ -hɔn 'lɪ Galɪleblʊgba 'kwɪlɪ, ʊ hlɔɔ 'ʊ -tɛ a 'mʊ -mɔ lɛ dɛ gbe, 'ʊ 'yɛ -tɛblɪ a pɛpɛ a 'mʊ, -ε mu 'lu -mɔ.

-Tε ʊ pʊ la 'lɪ -Yusu 'dabɪo 'kwɪlɪ

(Matie 27.57-61; Makɪ 15.42-47; Saan 19.38-42)

50-51 Ε κὼ λα νυβητιαν □δϋ, 'ε κὼ λα 'lι -Juukβε a 'dιϋ -bι 'kwli. 'A 'nyρε mὼ Sosefu. 'A 'dιϋ a 'mυ, 'a 'nyρε mὼ Alimate. Nyβητιαν a 'mυ, 'a □wlv nὼ yι dιaki, κὼ, 'a 'kλὼ 'sii 'υ yι. Ti -mυ', -ε κὼ 'yρι Nyιsυa di 'υ nyibli win κι -kὼϋ -nι, ε nὼ- ε yι -ple. Ε mὼ -Juukβε* a -gbolugbo gbagbυ a nyiblo -bι □nιϋ. Kee, -tebli -mυ', 'a 'bio -hla, κὼ, υ nu -Yusu 'yι □hlϋn λε, ε 'yι□ι κι -wen.

52 Sosefu a 'mυ, ε nὼ- mu 'lι Pilati -mὼ, 'ε lee □ne, 'κι bυ wen, bυ -ha 'υ -Yusu a -plahυι tugβε 'yie, ε 'mυ 'υ□υ 'υ -ha, Pilati a 'mυ, 'ε -wen.

53 Sosefu a 'mυ, ε nὼ- mu, 'ε -ha 'υ -Yusu a -plahυι tugβε 'yie, 'ε 'hnhυan□a -jisε λε, 'tι- 'υ gba 'lι□ι -tite -mυ', υ di 'υ□υ □tuu -nι. 'Κι 'υ -te a 'mυ, 'hιϋ gbagbυ nι 'υ, 'ε hλὼ yρα, 'ε 'wι- dυgba yι. Ti □δϋ a ti 'yρι la, 'κι 'lι 'hιϋ gbagbυ a 'mυ 'kwli, 'κι υ 'bluu la 'lι 'dabio, (-ε 'wι- -wlukayu yι). 'Dabio a 'mυ 'kwli, υ 'yι -hυan 'lι 'kukuku nι pι. Ε nὼ- κὼ 'kwli, υ □tu 'lι -Yusu a -plahυι.

54 Ε mὼ λα 'wee a -nyrὼwι nι □hun a 'yrv-hiile a ti 'yρι □nιϋ, -Juukβε a -wuwle-nyrὼwι*, -ε mὼ 'sεedι, 'ε mi la 'υ nyρε mὼ, 'yrv bυ pa a ti 'yρι.

55 Nυgbι -mυ', -υ yι la -Yusu □wien λε κυε, -υ -hϋn la 'lι Galileblugba 'kwli, υ nυ- κὼ Sosefu 'hυen-, -υ mu 'lι 'dabio yι, nυgbι a 'mυ, 'υ ta 'lι 'dabio a 'mυ 'kwli λε, 'υ 'ye□e, -te -mυ', υ nu 'lι -Yusu a 'dabio a 'kwlibυpυυ.

56 -Te υ -gbεε -tebli a pεpe a 'mυ, -ε -bι υ -mε kle, 'υ 'ya 'dιϋ, 'υ -we hnhρνpυ-tebli -mὼ, κὼ -dawinninyra 'hυen-, υ 'mυ□υ -Yusu a 'hυι λε plυ. -Te -wuwle-nyrὼwι nyρε 'υ, -ε -bι υ -wle nι, □wι yι, -te Nyιsυa a tete nι 'a hihla.

24

-Te Nyɔsua a lelenyɔ lee la nɔgbɔ -mɔ', -ε mɔ,
-Yusu 'hri 'klɔ

(Matie 28.1-10; Maki 16.1-8; Saan 20.1-10)

¹ -Te -wuwle-nyrɔwɔ* -hi, 'sɔɔndɔ a -nyragbli,
-ε -bɔ nɔgbɔ a 'mɔ, ɔ 'du ye', -dawinninyra -mɔ',
ɔ -wε la -mɔ, 'ɔ gba 'lɔɔɔ -Yusu a 'dabio yɔ.

² -Te ɔ nyre 'lɔ, -ε -bɔ ɔ 'yeɔɔe nɔ, -ε mɔ, kwanɔhɔ
-mɔ', nyibli nu la, 'ɔ ka la 'dabio yɔ, ɔ blikeɔe lε,
'ɔ -ha 'ɔɔɔ 'ɔ.

³ ε nɔ- mɔ bu pa 'lɔ 'dabio a 'mɔ 'kwli, kεε, ɔ
'yɔ 'lɔ kɔkɔnyɔ -Yusu a -plahɔ bu -yεε -nɔ.

⁴ 'Waa ɔwli kεε lε, -te ɔ 'yɔ 'lɔɔɔ 'dabio 'kwli bu
-yεε -nɔ. 'A -tɔ, dε bu di 'lɔ -mɔ lε -hie, ɔ 'yɔɔɔ -yɔ.
'Kɔ ɔ nɔ 'kɔ 'ɔ bu, -ε -bɔ nyɔbepɔ nɔ 'hɔɔn ɔdɔ, nu-
'hri ɔ ɔ nɔ 'hɔɔ. Nyɔbepɔ nɔ 'hɔɔn a 'mɔ, ɔ pu
wlawli puɔpuɔ, 'ε yɔ wɔn. Nyɔsua a lelenyɔ ɔnɔ.

⁵ -Te ɔ 'ye nyibli nɔ 'hɔɔn a 'mɔ, -ε -bɔ hɔannɔ
bi 'lɔ ɔnɔ 'kwli, 'ɔ pu 'li -wlu lε. -ε -bɔ kε- nyibli
nɔ 'hɔɔn a 'mɔ, ɔ pu ɔnɔ yɔ: «A 'nɔ 'mɔɔ 'nεɔɔ
'kɔkɔnyibli 'nyɔ lε. ε nɔ 'klɔ.

⁶ ε 'yɔ 'nε- -nɔ. Nyɔsua -ha 'lɔɔɔ 'kɔkɔnyibli 'nyɔ
nɔ, 'ε -haɔa 'klɔ. -Te ε 'tɔɔ nɔ la 'lɔ Galileblɔgba
'kwli, -tɔ -bɔ, ε lee la 'a mɔ, bu bi 'lɔ 'a mɔ 'kwli.

⁷ Kε- ε pu la 'a mɔ yɔ: ɔ kɔ bu pu -tonyibli a
pεpε a Nyɔblo 'crekɔnyibli -jɔ', ɔ 'mɔ 'ɔɔɔ tugbe
'yɔe -kɔɔ -nɔ, ε 'mɔ 'kɔ. 'Tɔ- 'bɔ 'kɔ, -nyrɔwɔ nɔ
'hɔɔn, ta a -nyrɔwɔ, ε kɔ bu -hɔn 'lɔ 'kɔkɔnyibli
'nyɔ, bu 'hri 'klɔ.»

⁸ -Te ɔ 'wɔn 'kɔ -tɔ a 'mɔ, -ε -bɔ -tɔ -mɔ', -Yusu
lee la ɔnɔ, ε bi 'lɔ ɔnɔ 'kwli.

⁹ -Te ε bi 'lɔ ɔnɔ 'kwli, -ε -bɔ ɔ ɔhɔan -mɔ, 'ɔ mu
'lɔ -Yusu a -nagbopɔ* nɔ -pu ɔtu 'ɔ -do -mɔ' -mɔ, ε

kɔ nyibli a pepe -bi -mɔ', -v ne la -Yusu -mɔ -we, -tebli a pepe a 'mɔ, -ε mu 'lu -mɔ, 'v na□a -mɔ le.

¹⁰ Nɔgbɪ a 'mɔ, -v ne -tebli a 'mɔ -mɔ le, 'waa 'nyre mɔ Madala a Mari, kɔ Sanɪ, kɔ Mari -bi, -ε mɔ Sakɪ a 'dii. Nɔgbɪ -bi -mɔ', -v kɔ □nɔ 'hɔen, -v mu 'lɪ 'dabio yɪ, -tebli nɪ -do a 'mɔ, ε nɔ- v na -mɔ le -we, 'kɪ 'v -Yusu a -mɔnanyɔ* 'ye'.

¹¹ Kεε, -Yusu a -mɔnanyɔ a 'mɔ, 'kɪ 'lɪ 'waa 'lulε-hihie 'kwli, v yɪ□ɪ 'nɪ 'ye, -ε mɔ, -tɪ a 'mɔ, nɔgbɪ a 'mɔ, v na -mɔ le, ε 'yɪ 'lukɔ-moko -kɔ, v 'nɪ -pɔ□v lɪ□ɪ □haan-tɪ.

¹² Ε nɔ- mɔ Pielɪ bu 'du ye', bu gba 'lɪ 'dabio cigbe yɪ. -Tε ε nyre 'v, -ε -bi ε □tɪ 'v nɪ, 'ε ta 'lɪ□ɪ 'kwli le, 'ε 'yɪ 'lɪ □dedede 'lɪ 'ye, 'bɔ 'yɪ -jisei nɪ -do -mɔ', v 'hɪnhɪan la□a le 'pa-. -ε -bi ε □hɪan -mɔ, 'ε mu 'lɪ 'kayu bɔ. 'A 'mumu, 'a □wlv kεε le dɪakɪ, 'kɪ 'v -tebli a 'mɔ, -ε mu 'lu -mɔ a -ta'.

-Tε -Yusu 'hru la 'a -nagbopv nɪ 'hɔen, -v mi la 'lɪ Emausɪdɔ 'kwli yɪ*

(Makɪ 16.12-13)

¹³ -Nyrɔwɔ nɪ -do a 'mɔ 'kwli, -Yusu a -nagbopv* nɪ 'hɔen -bi, nɔ- hɔn 'lɪ Jrusredɔ 'kwli, 'v mi 'lɪ Emausɪdɔ 'kwli. -Hɔn 'lɪ Jrusredɔ 'kwli, -bɔ mu 'lɪ Emausɪ, ε -we 'lɪ -kilowɪ nɪ -pu □tu 'v -do nɪ.

¹⁴ -Tε v nɪ 'hru wlvn, -tebli a pepe -mɔ', -ε mu 'lu -mɔ, ε nɔ- kɔ -tɪ v ne -mɔ le.

¹⁵ Bɔ nɪ 'lɪ -tɪ a 'mɔ, 'a lepɔpɔle 'kwli, -ε -bi -Yusu 'hru 'v □nɔ 'hɔv, ε kɔ □nɔ 'hɔen, 'v -mu.

¹⁶ Kεε, ε 'wɪ- -tε dε 'ye nɪ kaa nyibli a 'yii kɪ. Ε nɔ- kɔ -tɪ, 'v 'ye nɪ yru□o.

¹⁷ -ε -bi -Yusu 'beti □nɔ nɪ, ε wen: «-Tɪ a 'dɪ -bi a pɪpɪ' le 'lɪ?» -Tε ε 'beti -tɪ a 'mɔ, -ε -bi 'a

-nagbopu ni 'hven a 'mu, v nyra bu, -ε nu□o, 'waa □wli 'mυε bu.

¹⁸ Ti ni -do a ti 'yri, nyiblo -mu', -ε mo Klopasi, ε □tu□o □wōn, ε wen: «'N pu□v □haan-ti, 'ki 'li Jrusre a nyibli a pepe 'nyi, -mo ni -do, -mo 'yi de -bu, -ε mu 'lu -mo a -ti 'win.»

¹⁹ -ε -bi ε wen: «-Ti a 'di -bi 'li?» -ε -bi -nagbopi a 'mu, ε wen: «-Ti -mu', -ε mu 'lu -mo, 'ki 'v Nasaleti a -Yusu -mo. Ε mo Nyisua winwlōn-hanyo* □nuo. 'Ki 'v Nyisua ko -tonyibli 'hven- -gbati, 'a □wliεkeε-tebli, ε ni la, ε ko 'a toowin 'hven-, v tve la□a -a mu ni, -ε mo, ε ni la 'kli ki diakti.

²⁰ Kee, Nyisua a -cōhlōnpinyo* gbagbi, v ko -aan naanyu gbagbi 'hven-, v nu- pu□v Romakue a 'kūnpu -ji', 'v puu □ne -bati le. 'E mo □han-ti, -te v puu □ne -bati le, 'v koo 'v□v tugbe 'yie, 'e 'ku.

²¹ -A mu -mo -bi, -a kuo □ne □wlv yi, -ε mo, ε no- mo -aan -ne Wanyo -mu', Nyisua ya la, -ε di Yisraekue □gble, 'ki 'li Romakue -ji'. -Te -tebli a pepe a 'mu, ε mu 'lu -mo, 'a -nyrōwi ni ta a -nyrōwo -bu.

²² Ε mo □han-ti, nuḡbi -bi 'ki 'ne- -a mu 'nyi, -ti -bu, v -hla, ε keε ne -aan □wli le. -Nyrāḡbi, nuḡbi a 'mu, nu- -tuo 'li 'dabio yi,

²³ keε, -te v -mu, v 'yi 'li -Yusu a -plahvi bu -yee -ni, 'v di -a mu lee mo, -ε mo, Nyisua a lelenyu 'hru □nu yi, 'v lee □nu, -ε mo, -Yusu -hōn 'li 'kukonyibli 'nyi ni, 'e 'hri 'klo.

²⁴ Ε ko nyibli -bi, 'ki 'ne- -a mu 'nyi, -te v 'win -ti a 'mu, ε no- mo bu mu 'li 'dabio a 'mu yi. 'E mo □han-ti, -te nuḡbi a 'mu, v nu 'a hihla, ke- ε nu naale, keε, v 'yi 'li -Yusu a 'mu bu -yee -ni.»

25 Kε- -Yusu pi □nu yi, ε wen: «'Hυυ-, a 'yi 'lulε-hihie -kɔ. -Tɪ a pεpε -mυ', Nyɪsua a winwlɔn-hanyɔ hla la, ti -hi la ti 'yri, 'aan □wli 'nɪ -klɔ□ɔ lɪ□ɪ 'wɔwli, kɔ, 'a 'yɪ□ɪ □wlv yi -kuo -nɪ.

26 Winwlɔn-hanyɔ a 'mυ, υ hla la□a nɪ, -ε mɔ, Wanyɔ a 'mυ, Nyɪsua pυ la lε, ε di la ya, ε blεε yi bυ 'ye □hɪvɛn, 'tɪ- Nyɪsua 'mυ□υ -tɪ a 'yi'bubua -nyi.»

27 -Tɛblɪ a pεpε -mυ', υ 'crɪ la, 'kɪ 'υ□υ kɪ, 'kɪ 'lɪ Nyɪsɔacrɪɛn 'kwli, ε -hɪhɪa □nu klε, 'kɔε 'lɪ Moise a 'crɪɛn 'kwli bυ, -bυ yε Nyɪsua a winwlɔn-hanyɔ -bɪ a 'crɪn kɪ.

28 -Tɛ υ mi 'lɪ Emausɪdɔ 'kwli nyre mɔ, -ε -bɪ -Yusu -hυε□ε nɪ, bυ gba 'a 'hru 'lu -mɔ.

29 Kεε, υ nyεε □nε lε, υ wen: «Pεε mɔ -a mυ 'hυɪ, 'tɔ yi 'nɪ -wɔn,» ε kɔ □nu 'hυɛn-, 'υ 'ya 'dɪɔ, 'ε pa 'lɪ □nu -mɔ.

30 -Tɛ υ -pa, -ε -bɪ υ nɪ blε, dididε a -tɪ. Bυ nɪ 'υ dɛdi-tuo kɪ, -ε -bɪ ε 'du 'flɔɔ ye', 'ε -nyi Nyɪsua 'wio, 'tɪ- 'ε 'bε□ε □tɪɔ lε, 'ε -nyi □nu□υ.

31 -Tɛ ε -nyi 'kɪ □nu□υ, -ε -bɪ υ -tɔa 'a yuyruo. Kεε, tɪ a 'mυ 'yri, -ε -bɪ ε 'waan □nu 'yi kɪ.

32 Kε- υ pɪpɪ yrε, υ wen: «ε mɔ □han-tɪ □nɪɔ, -tɛ ε -hɪhɪε wen -a mυ Nyɪsɔacrɪɛn klε, dɔdɔ nɪ wen 'lɪ -aan □wli kɪ dɪakɪ.»

33 -ε -bɪ tɪ nɪ -do a tɪ 'yri, υ 'du ye', 'υ bi 'hru wlɔn de, 'υ mu 'lɪ Jrusɛdɪɔ 'kwli. 'Kɪ υ yεε 'υ -Yusu a -nagbopυ nɪ -pu □tu 'υ -do -mυ' bυ, υ kɔ 'waa 'bio 'hυɛn-. Nyibli a 'mυ, υ 'kukue lε, 'kɪ 'lɪ 'kayu nɪ -do bυ,

34 'υ lee nyibli nɪ 'hυɛn -mυ', -υ -di, υ wen: «ε mɔ □han-tɪ □nɪɔ, -aan Kɔkɔnyɔ -hɔn 'lɪ

'kukonyibli 'nyɪ nɪ, 'ɛ 'hru Simɔ Piɛlɪ yɪ.»

³⁵ U nɪ 'hʊɛn a 'mʊ, dɛ -mʊ', -ɛ mu 'lu -mɔ, 'kɪ 'lɪ 'hru wɔn, ʊ 'ye, ɛ nɔ- ʊ na -mɔ lɛ, ɛ kɔ -tɛ ʊ nu 'a yuyruo, ti -mʊ' -kɔ 'yri ɛ yɪ 'ʊ 'flɔɔ ɔtɪɔ lɛ 'bɛɛ -nɪ.

-Tɛ -Yusu nyre la 'ʊ 'a -nagbopv 'hʊɪ, -ʊ 'kukue la lɛ, 'kɪ 'lɪ Jrusɛdɪɔ 'kwli*

(Matie 28.16-20; Maki 16.14-18; Saan 20.19-23; Nunu-tebli 1.6-8)

³⁶ Bʊ nɪ 'lɪ -tɪ a 'mʊ a hɪhla 'kwli, -ɛ -bɪ 'kɪ -Yusu 'hru 'lɪ ɔnu 'nyɪ, 'ɛ pʊ 'waa 'wio bʊ, ɛ wen: «Nyɪsʊa bʊ nɪ 'ʊ 'a mʊ -mɔ!»

³⁷ -Tɛ ʊ 'yeɔe, -ɛ -bɪ hʊannʊ bi 'lɪ ɔnu 'kwli. U nu- -mɔ -bɪ, ʊ daa ɔnɛ, 'kɪ ɔhru 'lɪ ɔnu 'nyɪ.

³⁸ -ɛ -bɪ ɛ wen: «Dɛ a 'dɪ -bɪ -kɔ hʊannʊ a yɪ 'kɪ piɛ 'lɪ? Dɛ- kɔ -tɪ 'a 'ye nɪ pʊɔ ɔhaan-tɪ, -ɛ mɔ, 'mɔ ɔnɔ 'lɪ?»

³⁹ Ba 'ye 'na dabʊ a 'kwli kɔ 'na bʊɪ. 'Mɔ -Yusu ɔnɔ. Ba 'ye 'mʊ, 'n kɔ 'hʊɪ, 'n 'yɪ 'ku 'pa-. 'Ku 'yɪ 'hʊɪ -kɔ, 'ɛ 'yɪ 'kla -kɔ. 'Bɪ 'aan 'mumu a 'mʊ, a yɪɔtɪ 'nɪ 'ye, -ɛ mɔ, 'n kɔ 'hʊɪ.»

⁴⁰ -Tɛ ɛ -wɛ -tɪ a 'mʊ a hɪhla -mɔ, -ɛ -bɪ ɛ tɔɔ ɔnu 'a dabʊ kɔ 'a bʊɪ 'hʊɛn- yɪ, (ʊ 'mʊ ŋmanmɪ a 'hʊɛ 'ye, 'sɛyo -nu, 'ʊ kɔɔ 'ʊɔv tugbɛ 'yie.)

⁴¹ Dɔdʊ yɪ wen ɔnu nɪ nɪ, 'waa ɔwɪ 'ɛ yɪ lɛ -kɛɛ -nɪ. ɛ nɔ- nuɔ, 'ʊ 'tɪɛ 'yɛɔe ɔwɪv yɪ nɪ -kue -nɪ, -ɛ mɔ, ɛ 'hru 'klɔ. ɛ nɔ- kɔ -tɪ 'ɛ lee ɔnu: «'Bʊ mɔ, 'ba kɔ 'nɛ- dididɛ ɔdʊ, ba -nyɪ 'mɔɔ, 'mʊɔv di!»

⁴² 'ʊ -ha 'lɪ 'topv-hrin.yɛ a 'kɔtɔ, 'ʊ -nyɪ ɔnɛɔe,

⁴³ 'ɛ klɔɔ bʊ, 'ɛ diɔe, 'kɪ 'ʊ ɔnu ye'.

⁴⁴ -ɛ -bɪ kɛ- ɛ pɪ ɔnu yɪ, ɛ wen: «-Tɛ 'n 'tɪɛ nɪ la 'nɛ- 'a mʊ 'nyɪ, -tɪ -bʊ, 'n lee la 'a mʊ, bʊ bi 'lɪ 'a mʊ 'kwli. Kɛ- 'n pʊ la 'a mʊ yɪ: -Tɛbli a pɛpɛ -mʊ',

υ na la -mɔ ɛ, 'kɪ 'b 'mʊ kɪ, 'kɪ 'lɪ Nyɪsʊacrɪɛn 'kwli, ɛ kɔ bʊ nue -nɪ. ɛ mɔ ɸhan-tɪ ɸnɔ, ɛ nue nɪ. -Tɛbli a 'mʊ, 'kɪ 'a dɛ -bɪ nɪ 'lɪ Moise a tɛtɛcrɪɛn 'kwli, 'a dɛ -bɪ 'ɛ nɪ 'lɪ winwɔn-hanyʊ* -bɪ a 'crɪn 'kwli, 'a dɛ -bɪ 'ɛ nɪ 'lɪ -wɔlɛcrɪɛn* 'kwli.»

⁴⁵ ɛ nuɸo nɪ, 'b yru Nyɪsʊa a -tɪ a 'mʊ ɛ, -ɛ nɪ 'lɪ Nyɪsʊacrɪɛn 'kwli.

⁴⁶ -ɛ -bɪ ɛ wɛn: «Kɛ- Nyɪsʊa a win pɪ: Wanyɔ -mʊ', Nyɪsʊa pʊ la ɛ, ɛ di la 'a dako yɪ ya, ɛ kɔ bʊ 'ye ɸhɪvɛn, kɔ, ɛ kɔ bʊ 'kʊ. 'Bʊ 'kʊ, -nyrɔwɪ nɪ ta a -nyrɔwɔ, ɛ kɔ bʊ -hɔn 'lɪ 'kɔkɔnyibli 'nyɪ, bʊ 'hrɪ 'klɔ.

⁴⁷ Wanyɔ a 'mʊ, ɛ nɔ- kɔ 'nyrɛ 'kwli, a di 'lɪ Nyɪsʊa a -tɪ -mɔ ɛ -naa -nɪ. Nyɪsʊa a -tɪ a 'mʊ, a di nyibli -lee -nɪ, ɛ nɔ- -bʊ: Bʊ hie 'b 'waa dɛ 'kuku bʊ, bʊ -nyɪ 'waa 'klɔ a pɛpɛ Nyɪsʊa, -ɛ diɸe nu, ɛ 'mʊ 'waa dɛ 'kuku 'wɔwɔla -nɪ. 'Bʊ mɔ, 'ba yɪ Nyɪsʊa a -tɪ a 'mʊ -mɔ ɛ nɪ nɛ, 'kɪ ba kʊɛ 'nɛ- Jrusrɛdɔ 'kwli bʊ, kɔ, ba na -tɪ a 'mʊ -mɔ ɛ, 'kɪ 'b dako a pɛpɛ yɪ, -v nɪ 'nɛ- 'klɔ kɪ.

⁴⁸ 'Bɪ -tɛbli a pɛpɛ -mʊ', -ɛ muu la 'lu -mɔ, a 'yeɸe nɪ. 'A -tɪ, ba mu, ba na 'na -tɪ -mɔ ɛ, 'kɪ 'b nyibli a pɛpɛ yɪ.

⁴⁹ 'Na 'Baɪ Nyɪsʊa pʊ la 'lɪɸɪ nɪ, -ɛ mɔ, ɛ di -nyɪ la 'a mʊ 'a -Hihiu. 'Na ɸgbɛtʊ, 'mɔ di 'a mʊ -Hihiu* a 'mʊ yɪ ya. 'A -tɪ, 'kɪ ba nɪ 'nɛ- 'dɔ -bʊ 'kwli bʊ, -Hihiu a 'mʊ, ɛ 'mʊ 'lɪ yɔ' -hɔn, ɛ 'mʊ 'b 'a mʊ ke' bi, ɛ 'mʊ 'a mʊ 'klɪ -nyɪ.»

-Tɛ -Yusu mu la 'lɪ yakɔ 'kwli

(Makɪ 16.19-20; Nunu-tɛbli 1.9-11)

⁵⁰ -Tɛ dɛ a 'mʊ, ɛ -hi, -ɛ -bɪ -Yusu gba 'a -nagbopʊ* nɪ, 'b ɸtɪ Jrusrɛdɔ 'kwli, 'b mu 'lɪ 'dɔ

-mu', υ δεε Betani ρηλον. -Τε υ nyre 'υ 'hru a 'mu,
'a -heyri', -ε -bi ε 'du dabυi ye', 'ε pu ρnu wa -mω.

⁵¹ Ε ni 'li win a puυυ 'kwli, Nyisua 'ε nuϱo,
-Yusu 'ε -hων 'li ρnu 'nyi, 'ε mu 'li yakω 'kwli.

⁵² 'A -nagbopυ -mω -bi, υ 'gbla kwli, 'ki 'υ 'a -ti
a 'yi'buale a -ta'. -Τε δε a 'mu, ε -hi, -ε -bi υ ρhian
-mω, 'υ mu 'li Jrusredιω 'kwli, 'ki 'li dōdυke 'kwli.

⁵³ 'Ki 'li Jrusredιω a 'mu 'kwli, υ 'cibi 'li Nyisua
a 'kagbau bu ni, 'υ pu Nyisua 'nyre λε.

Krumen, Plapo

Krumen, Plapo: Nyɔsɔa a ɔhaanttie New Testament

copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Plapo Krumen

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-08

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 7 May 2025 from source files
dated 8 May 2025

12483b24-15d6-5b11-9f45-7a44a4ee6792